

Dünya Klasikleri

HAYATIN SINIR ÇİZGİLERİ

SEÇME ÖYKÜLER

Saki

İnci Katırcı
çevirisiyle

Saki

Hayatın Sınır Çizgileri

Seçme Öyküler

Saki (Hector Hugh Munro): Burma'da doğup Fransa'da ölmekle birlikte İngiliz'in hası. Saki'dir ama elinden içilen de zehirdir. Öyle ki, "İngiliz'den sakın!" uyarısını haklı çıkarabilir. Bu nedenle aşırı doz almamaya dikkat etmek gerek: Her gün sadece birkaç öykü!
Ek: Çehov'un Saki'yle neredeyse aynı dönemde yazması kronolojiye güven olmayacağını göstermektedir.

Hayatın Sınır Çizgileri (Seçme Öyküler)

Saki

İthaki Yayınları - 1071

Yayın Koordinatörü: *Tuğçe Nida Sevin*
Yayına Hazırlayan: *Selçuk Aylar*
Redaksiyon: *Tuğçe Aysu - Alican Saygı Ortanca*
Kapak Tasarımı: *Şükrü Karakoç*
Grafik Uygulama: *Özge Boz*
1. Baskı, Ocak 2016, İstanbul
ISBN: 978-605-375-518-0

Sertifika No: 11407

Türkçe Çeviri © İnci Katırcı, 2015
Türkçe Telif Hakkı © İthaki, 2016

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.
Bahariye Cad. Dr. İhsan Ünlüer Sok. Ersoy Apt. A Blok No: 16/15 Kadıköy - İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Gümüşsuyu Cad. Topkapı Center, Odin İş Merkezi No: 403/2 Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 - Faks: (0212) 613 51 97
Sertifika No: 29652

Saki

HAYATIN SINIR ÇİZGİLERİ

SEÇME ÖYKÜLER

Çeviren
İnci Katırcı

ithaki

İÇİNDEKİLER

Savaş Bitene Kadar 7
Mowsle Barton'da Huzur 15
Leydi Bastable'ın Yüreği Ağzına Geliyor 25
Latif Bakanlar 30
Yaban Domuzu 45
Tuval 53
Groby Lington'un Çamuru Yeniden Karılıyor 58
Brogue 70
Tanıdık Melodi 78
Crispina Umberleigh Nasıl Kayboldu? 84
Hazine Gemisi 91
Wratislav 97
Louis 102
Örümcek Ağı 109
Üçüncü Kişiler 117
Kuzen Teresa 126
Filboid Studge, Fareden Gelen Yardım 133
Bıldırcın Yemi 138
Mola 147
Tepede Çınlayan Ezgi 155
Mark 164
Yarkent Tavrı 171

Aziz Vespaluus'un Hikâyesi 179
Talih 191
Ayva Ağacı 198
Mandıranın Yolu 204
Hayatın Sınır Çizgileri 214
Koruma Altındaki Şahinler 221
Tarrington Pes Ediyor 228
Boğa 232
Besili Öküz 239
Kaderin Tazıları 247
Morlvera 258
Clovis ve Ebevyn Sorumlulukları 265
Kaside 270
Hyacinth 277
İsim Günü 286
Septimus Brope'un Gizli Günahı 294
Sandık Odası 306
Takdir Üzerine 314

Savaş Bitene Kadar

Saygıdeğer Rahip Wilfrid Gaspilton, işin ehli olmayan zihinlerin hikmetini göremediği rahip tayinlerinden birinde, Kensingate'in kısmen sosyetik St. Luke bölgesinden Yondershire'ın bir köşesinde bulunan, tam anlamıyla kırsal St. Chuddocks mezrasına gönderilmişti. Hiç kuşku yok ki, bu yer değişikliğinin görmezden gelinemeyecek avantajları vardı fakat kesinlikle çok bariz dezavantajları da yok değildi. Evini taşıyan rahibin de, eşinin de, kırsal hayat koşullarına doğal ve rahat bir şekilde uyum sağlayabildiği söylenemezdi. Rahibin eşi Bayan Beryl Gaspilton, o zamana dek kırsal alanlara hep olumlu gözle bakmış, buraları, kusur bulunamayacak seviyede gelire ve konukseverlik içgüdüsüne sahip insanların çimlik arazileri tenis kortlarına dönüştürüp gül bahçeleri ve Jakoben tarzda süs bahçeleriyle uğraştıkları, hafta sonları da ilgi dolu seçkin konukların toplanıp keyifle vakit geçirdikleri yerler olarak görmüştü. Bayan Gaspilton, kendisinin hemen fark edilebilecek ölçüde ilgi uyandırıcı bir karakter olduğunu düşünüyordu, sınırlı bir bakış açısından kesinlikle haklıydı da. Baygın bakışlı koyu renkli gözlere ve sağlam hatlı bir çeneye sahipti; konuşmasının uygun yerlerinde, bu özelliklerle çelişen, hafiften ağlamaklı bir ses tonu tutturuyordu. Hayatın sunduğu küçük güzelliklerin kıymetini biliyor fakat Talihin, şahsen gayet hak ettiğini düşündüğü daha büyük kimi başarılar konusunda eli açık davranmadığını düşünüp dertleniyordu. Kendisine

kalsa, insan ilişkileri üzerine derinlikli görüşlerinin, bir de tartışmasız minicik ayaklarının, çevresinde dolanacak anlayışı kuvvetli kişilerce takdir edileceği, edebi ve bir nebze de siyasi bir toplantı grubunun merkezinde olmayı arzu ederdi. Gerçekte ise Kaderine bir papazla evlenmek yazılmıştı, üstelik şimdi bir de varlığını bir köy papazının yörüngesinde sürdürmesine karar verilmişti. Hüküm vermek için beklemeye hacet yoktu, çevresinde keşfedilebilecek tek bir şey mevcut değildi; Nuh, Tufan kopacak diye kehanette bulunmuştu ama kimse kendisinden Tufan sırasında denize atlayıp yüzmesini beklememişti. Bayan Gaspilton da sulanan bir bahçeyi bellemek veya çamurlu yollarda güçbela yürümek gibi zorlu işlere girişecek değildi. Yeterli sıklıkta kuşkonmaz ve karanfil toplanabildiği sürece bahçeye yapılan masrafları kabullenmeye, aksi takdirdeyse bahçeyi yok saymaya hazırdı. Tabiri caizse, kendini o zarif ve miskin küçük dünyasına sarıp kapatarak doktorun eşine nezaketi elden bırakmadan kaba davranmak ve tek edebi meşguliyetine ağır ağır devam etmek gibi küçük çaplı eğlencelerin keyfini çıkaracaktı. Söz konusu edebi meşguliyeti, Yasak At Göleti'ydi, Baptiste Lepoy'un *L'Abreuvoir interdit* eserini çeviriyordu. Uğraştığı bu iş öyle uzun zamandır elindeydi ki, bir süreliğine ünlenmiş bu romanının çevirisi bitene kadar Baptiste Lepoy'un kendisi büyük ihtimalle popülerliğini yitirmiş olacaktı. Gelgelelim, ağır ağır devam ettiği bu işin, Bayan Gaspilton'a Kensingate camiasında bile edebi anlamda belli bir itibar kazandırdığı düşünüldüğünde, hemen hemen kimsenin Fransızca bilmediği ve en küçük olasılıkla dahi *L'Abreuvoir interdit*'ten haberdar olmadığı St. Chuddocks halkının gözünde kadını en yüksek mertebeye çıkaracağı çok açıktı.

Papazın eşi, taşındıkları bu köye tam bir kendini beğenmişlik içinde sırtını dönmeye razıyken Papaz için işin acıklı yanı şuydu ki, sırtını dönen kendisi değil, köy olmuştu. Dünyanın en saf niyetleriyle hareket eden ve önünde Gilbert White gibi ölümsüz bir örneğe sahip olan Saygıdeğer Rahip Wilfrid, bu yeni ortamda kendisini öyle sıkıntılı ve huzursuz hissediyordu ki, Kral II. Charles'ı tutup modern bir Wesleyan Konferansı'nın ortasına bırakacak olsanız en fazla bu kadar sıkılıp huzursuz olurdu. Bahçenin çimliklerinde seke seke dolaşan kuşlar, bu çimlik alan Rahip'e değil de kendilerine aitmiş gibi geziniyorlar, nazarlarında Rahip'in bahçedeki bir solucanla ya da evi mesken tutmuş kediyle dahi kıyaslanamayacak ölçüde ilgi uyandırmaktan uzak olduğunu ima ediyorlardı. Bahçeyi çevreleyen çitin öte yanının ve kır çiçeklerinin de, yine aynı şekilde, ilham vermekle uzaktan yakından ilgisi yoktu; düğün çiçekleri, İngiliz şairlerce kendilerine gösterilen ilgiyi hiç mi hiç hak etmiyordu; Papaz anlamıştı ki, on beş dakika bahçede yalnız kalacak olsa, düpedüz içler acısı bir hâle düşmesi işten bile değildi. Köyün sakinleriyle de durum bundan iyi değildi; bu insanlarla tanışmak, hastalıklarıyla tanışmak demekti, hemen hemen herkes romatizmadan muzdaripti. Tabii ki kimilerinin başka fiziksel rahatsızlıkları vardı ama herkeste romatizma standart olarak mevcuttu. Papaz'ın henüz ayırdına varamadığı gerçek şuydu ki, kırsal hayatta romatizmadan muzdarip olmamak, daha büyük hırslar peşindeki çevrelerde saray erkânına takdim edilmemiş olmakla aynı ölçüde göze çarpacak bir kusurdu. Papaz'ın taşındığı yere duyduğu merak bu şekilde hepten sönmüşken, bir de Beryl kalkmış, Yasak At Göleti'ne vakfettiği anlamsız uğraşla kendini adeta tecrit etmişti.

Saygıdeğer Rahip Wilfrid, eşini bir sabah yine sözlükler, dolmakalemler ve karalama kâğıtlarından oluşan pek zarif bir kalabalığın ortasında bulunca, "Birilerinin Baptiste Lepoy'u İngilizce okumak isteyeceğini de nereden çıkarıyorsun, anlamıyorum," dedi, "Fransa'da dahi Lepoy'u okuma zahmetine girecek kimse kalmadı desek yeridir."

Beryl ise sesinde nazik bir bıkkınlık tonuyla, "Tatlım," diye söze başladı, "Londra'nın önde gelen birkaç yayımcısıyla konuştum ya, nasıl olup da şimdiye dek kimsenin *L'Abreuvoir*'yı çevirmediğine şaştıklarını söylemişlerdi, hatta bana yalvarmışlardı..."

"Yayıncılar hep kimsenin yazmadığı kitaplar üzerine yaygara koparır, yazılır yazılmaz da kitaba sırtlarını dönerler. Eğer Aziz Pavlus bugün hayatta olsaydı, Eskimolara Mektup yazması için başının etini yerlerdi ama Londra'dan bir tane yayımcı bile Efeslilere yazdığı Mektubu okumayı aklından geçirmezdi."

Beryl, "Bahçede kuşkonmaz var mı?" diye sordu, "aşçıya pişirmesini..."

Rahip, "Bahçede yok," diye terslendi, "ama kuşkonmaz tarhında kesin bir sürü vardır, yetiştiği yerin orası olduğunu düşününce öyle olması lazım tabii."

Rahip bundan sonra üstündeki kızgınlık hissini atıp yerine can sıkıntısı koymak üzere meyve ağaçları ve sebze bahçesinin bulunduğu alana yürüdü. Bahçede, Frenk üzümü asmalarının arasında, muşmula ağaçlarının altında geziniyordu ki aklına, büyük bir edebi düzenbazlığa imza atma fikri düştü.

Aradan birkaç hafta geçmişti ki, İki Aylık İnceleme adında bir dergi, Saygıdeğer Rahip Wilfrid Gaspilton'ın verdiği güvenceye dayanarak, güya rahibin Dicle Vadi-

si civarında askeri seferde bulunan bir yeğeni tarafından gün yüzüne çıkarılıp tercüme edilmiş bir Pers şiirinin birkaç parçasını dünyanın beğenisine sundu. Saygıdeğer Rahip Wilfrid'in yeğenleri sürüsüne bereketti ve kuşkusuz, içlerinden bir ya da ikisinin Mezopotamya bölgesinde askeri görevde bulunması gayet olasılık dahilindeydi, ne var ki kimsenin aklına, Pers dili ve edebiyatı üzerine eğitim aldığından şüphelenilebilecek bir yeğenin geldiği söylenemezdi.

Dörtlüklerin, kaçıncı asır olduğu belirlenemeyen bir dönemde Kirmanşah bölgesinde yaşamış, kimi kaynaklara göre avcılık yapan, kimilerine göre ise sarayda balık havuzlarının sorumlusu olarak görevlendirilmiş, Gurab adında birine ait olduğu düşünülüyordu. Yumuşak, ölçülü bir hiciv ve felsefi bir hava taşıyan bu mısralar, keskin bir eleştiride bulunma zahmetine girmeyen bir alaycılık, huzursuzluk uyandıracak kadar tutkulu olmayan bir yaşama sevinci sergiliyordu.

"Allah'tan medet uman Fare
Yardım gelmeyince göklere küfretti:
Fareyi midesine indiren Kediye göre,
Allah'ın işleri pek münasip idi.

Değişmez Yasalar koyan,
Olmasın medet umduğun kişi,
Ama dara düştüğünde hatırla sana verdiği
Hızlı bacakları, cin fikri ya da pençeleri.

Kimileri över kanaat ederek yaşamayı:
Kanaat yerle yeksan olabilir, tıpkı Gurur gibi.
Yaşadığı sefil su kanalına şükreden Kurbağanın,

Kanal kuruyunca kaçtı bütün keyfi.
'Cehennem Yolunda değilsin,'
Diyorsun bana tutkulu bir sevinçle:
Beyhude atıp tutma, neye yarar sözlerin
Eğer ki Cehennem sana gelmekteyse?

Şair övgüler düzüyor Çobanyıldızı'na,
Bir başka Şair, Papağanın renklerine,
Satıcının övgüsü ise malları üzerine,
En azından O biliyor, neyi övmekte."

Eleştirmenlere ve yorumculara yapıtın kaleme alındığı muhtemel tarihe dair ipucu veren işte bu dörtlüktü; halkın dikkatini çektikleri üzere, Şirazlı Hafız'ın yaşadığı dönemde papağanlar zarafet sembolü olarak büyük rağbet görmekteydi, Ömer Hayyam ise rubailerinde papağanlara yer vermemişti.

Eleştirmenler ve yorumcular altını çiziyordu ki, bundan sonraki dörtlük, yazıldığı bölge ve dönem kadar günün mevcut siyasi koşulları için de geçerliydi:

"Gece gündüz Barış düşleri kurarken Sultanın biri,
Büyüdü Düşmanın orduları durmamacasına:
Uykuya döndürdüler Sultanın gündüz düşlerini
Barışı ise zannımca, hiç tatmadı ömrü boyunca."

Avcı-şairin dörtlüklerinde kadınlar pek az yer buluyor, şarap ise hiç geçmiyordu, ne var ki Doğu'nun aşk felsefesine katkıda bulunan en az bir dörtlük mevcuttu:

"Ah Ayyüzlü füsunkâr, Yıldız Yatağı Gözlerin,
Yanaklarından ipek gibi bir haz, misk kokusu yayılmakta,

Diyorlar ki caziben solacakmış bir gün, solsa ne olur,
Gülün kendisi de renksiz yetişmez mi Alacakaranlıkta."

Son dizelerde Kaçınılmaz olan kabulleniliyor, şairin hayata bakışındaki rahatlık, insanı ürperten bir rüzgâra sahne oluyordu:

"Söken her Şafak keder taşır,
Öyle bir keder ki mümkün değil izahı:
Keyifli günün katarı getirir
Şöleni, Maşuku, bir de Küheylanı.

Ah, nihayet sökecek bir Şafak
Zihnine tek bir yaşam kıpırtısı bırakmayan,
Bu uzun, soğuk Şafak, Güne varmayacak,
İşte izah edeceksin kederini o zaman."

Gurab'ın dizeleri, pek huzursuzluk yaratmayan, hafiften muzip bir felsefenin mutlak surette insanların hoşuna gideceği bir anda halkın beğenisine sunulmuş ve coşkuyla karşılanmıştı. Hakikat aşkını kaybedecek kadar uzun bir ömür sürmüş yaşı geçkin albaylar, gazetelere mektuplar yazıp yirmi-otuz yıl önce Afganistan'da, Aden'de ve başka uygun bölgelerde Gurab'ın eserlerine aşina olduklarını iddia ediyorlardı. Kirmanşahlı Gurab adıyla bir kulüp kuruldu ve kulübün üyeleri en ufak kışkırtmada dahi Gurab Biraderleri diye birbirlerini çağırır oldu. Devirlerce saklı kalmış bu şairi keşfeden, ya da daha uygun bir ifadeyle gözler önüne çıkaran Saygıdeğer Rahip Wilfrid, beklendiği şekilde sağanak olup yağan sorular, eleştiriler ve bilgi taleplerine tek bir tesirli yanıtla karşılık veriyordu: Askeri

unsurlar, yeğeninin hareketlerine gereksizce ışık tutacak herhangi bir açıklama yapmasına imkân tanımıyordu.

Savaş bitince Rahip akla hayale sığmaz derecede büyük bir utanca gömülecekti fakat ne olursa olsun, o an için Yasak At Göleti'ni sahneden indirmeyi başarmıştı.

Mowsle Barton'da Huzur

Crefton Lockyer, Mowsle Barton çiftliğinin avlusunun bitişiğinde bulunan, yarısı meyve bahçesi, diğer yarısı çiçek bahçesi olarak düzenlenmiş küçük arazide oturmuş keyif yapıyordu, hem bedenen hem de zihnen büyük bir rahatlık içindeydi. Tepelerle çevrili çiftlik evine hâkim olan sükûnet ve huzur, şehirde geçirdiği stres ve gürültü dolu uzun yılların ardından, adamın duyuları üzerinde büyük etki yaratmıştı. Zaman ve mekân, anlamını ve keskinliğini yitiriyor gibiydi; dakikalar sürüklenip saatlere dönüyor, çayırlar ve nadasa bırakılmış topraklar ise fark ettirmeden ve hafif hafif önünde uzanıp gidiyordu. Sıra hâlindeki çalı dizisinin arasında gelişen yabani otlar başlarını çiçek bahçesine uzatmış, şebboylar ve bahçedeki fidanlar ise karşılık olarak çiftlik avlusuna ve patikaya hücum etmişti. Uyuşuk tavuklar ile vakur ve meşgul edalarıyla ördekler, ister çiçek ister meyve bahçesinde, isterse de yolun ortasında olsunlar, tam da olmaları gereken yerde duruyorlarmış gibi görünüyordu; hiçbir şey tam olarak bir yere ait gibi değildi, hatta bahçe kapılarının bile menteşelerine bağlı bulunmaları gerekmiyordu sanki. Bütün bu manzarayı, içinde neredeyse bir çeşit büyü varmış gibi hissettiren bir huzur hissi kaplıyordu. Akşamüstü saatlerinde sanki vakit hep akşamüstüymüş, hep de akşamüstü olmalıymış gibi hissediyor, alacakaranlıkta ise zaten alacakaranlık vaktinden başka bir an yaşanamayacağını kesinkes biliyordunuz. Crefton Lockyer, yaşlı

bir muşmula ağacının altına çektiği, daha çok böyle kırsal yerlerde kullanılan tarzda bir iskemlede, huzur içinde otururken şu kanaate vardı ki, tam da bulunduğu yer, zihninde büyük bir tutkuyla canlandırdığı, ayrıca son zamanlarda bitkin ve yıpranmış duyularıyla sık sık hasretini çektiği mekânın, hayatının geri kalanında demir atmak istediği o yerin ta kendisiydi. Çevresindeki dost canlısı, kendi hâlinde insanların arasına temelli yerleşecek, içinde yaşamak istediği mütevazı konfor unsurlarını yavaş yavaş temin edecek fakat mümkün olduğunca çevresindekilerin yaşam tarzına uyum sağlayacaktı.

Lockyer, aldığı kararı zihninde ağır ağır olgunlaştırırken meyve bahçesi içinden kesik kesik, aksak yürüyüşüyle yaşlı bir kadın çıkageldi. Adam yaşlı kadının çiftlikte yaşadığını biliyordu, ev sahibesi Bayan Spurfield'ın annesi ya da daha yüksek ihtimalle kayınvalidesiydi. Lockyer, kadına söylemek için zihninde alelacele hoş sözler hazırlamıştı, fakat kadın ondan önce davrandı.

"Şuradaki kapının üzerine tebeşirle bir şeyler yazmışlar. Ne yazıyor orada?"

Tatsız ve donuk bir tavırla konuşmuştu, sanki sorusu yıllardır dudaklarında bekliyordu da en iyisi çıkarıp atıvereyim diye düşünmüştü. Fakat gözleri Crefton'un başının üzerinden sabırsız bir bakışla, dağınık bir sıra oluşturan çiftlik binalarının en dış sırasındaki küçük bir ahırın kapısına dikilmişti.

Merakla ahırın kapısına bakıp da "İhtiyar cadı Martha Pillamon" yazısıyla karşılaşan Crefton, okuduğu sözleri yüksek sesle söylemeden önce bir an durakladı. Pek sanmasa da, karşısındaki kadın söz konusu Martha'nın ta kendisi olabilirdi. Belki de Bayan Spurfield'ın evlenmeden önceki soyadı Pillamon'du. Üstelik yanındaki

kemikleri sayılan, kuruyup gitmiş ihtiyar kadının, o yöredeki cadıların dış görünümlerini tanımlayan şartları rahatlıkla karşılayacağına şüphe yoktu.

Adam ihtiyatlı davranıp, "Martha Pillamon diye birinden bahsediyor," dedi.

"Ne diyor?"

Crefton, "Çok saygısızca bir şey," diye açıkladı, "diyor ki, Martha Pillamon cadıymış. Böyle şeyler yazmamaları lazım."

Kadın son derece memnun bir ses tonuyla, "Doğrusu bu, her kelimesi doğru," deyip Martha Pillamon hakkında yazılanlara özel bir katkıda bulunmaktan çekinmedi: "Muşmula suratlı ihtiyar."

Dönüp aksaya aksaya çiftlik avlusunda ilerleyen kadın çatallı tiz sesiyle bağırdı: "İhtiyar cadı Martha Pillamon!"

Crefton, arkasından cılız ve öfkeli bir mırıltı işitti: "Duydun mu, ne diyor?" Hemen arkasına dönen Crefton, sıska, benzi sarıya çalan, buruş buruş suratlı bir kocakarıyla daha karşılaştı, kadın belli ki işittiklerinden hiç mi hiç hoşlanmamıştı. İşte bu ihtiyarın Martha Pillamon'un ta kendisi olduğu artık kuşku götürmezdi. Demek ki meyve bahçesi, mahallenin yaşlı kadınlarının yürüyüş yoluydu.

Kadın cılız sesiyle konuşmaya devam etti: "Yalancı, yalancı kâfir, ihtiyar cadı asıl Betsy Croot'un kendisidir. Hem kendisi, hem de kızıdır, sefil fareler. Görürler, büyü yapacağım onlara, baş belası kocakarılar."

Topallayarak aheste aheste uzaklaşırken kadının gözüne ahır kapısındaki yazı takıldı.

Hızla Crefton'a dönüp sordu: "Şurada ne yazıyor?"

Adam, "Oylar Soarker'e" diye yanıtladı, hünerli bir arabulucunun ödlekçe cüretini göstermişti.

Yaşlı kadın homurdanmaya başladı, homurtuları ve rengi solmuş kırmızı şalı, ağaç gövdeleri arasında yavaş yavaş kayboldu. Crefton bundan sonra hemen ayağa kalktı ve çiftlik evine doğru yürümeye başladı. Öyle ya da böyle, artık ortamın huzuru büyük ölçüde kaçmıştı.

Crefton, önceki günlerde eski çiftliğin mutfağında geçen neşeli ve hareketli ikindi çayı vakitlerinden çok keyif almıştı fakat o gün çay vakti bir çeşit huzursuz kasvet içinde, tatsız geçiyor gibiydi. Herkese donuk, bir türlü geçip gitmeyen bir sessizlik hâkimdi, ayrıca çaydan bir yudum alan Crefton'un fark ettiği gibi, çay da, bir şenliğin dahi cümbüşlü havasını bozacak tatsızlıkta, ılık ve yavan bir karışımdan farksızdı.

Konuğunun nazik bir merakla çay fincanına baktığını gören Bayan Spurfield aceleyle, "Çaydan yakınmanın faydası yok," dedi. "Çaydanlık bir türlü kaynamıyor, o yüzden."

Crefton ocağa döndü, siyah renkli büyük bir çaydanlığın altında normalden daha harlı bir ateş yanıyor, çaydanlığın ibriğinden inceden buhar süzülüyordu fakat çaydanlığın, altında gürleyen alevlere bundan öte aldırdığı yok gibiydi.

Bayan Spurfield, "Bir saati geçti, kaynayacağı yok," deyip meseleyi açıklığa kavuşturmak için ilave etti: "Bize büyü yaptılar."

Kadının yaşlı annesi, "Martha Pillamon yaptı," diye sözünü kesti. "Ben o ihtiyar muşmula suratlıdan bunun acısını çıkarmaz mıyım? Ben de ona büyü yapacağım."

Crefton, Martha Pillamon'a atfedilen hainlik iddialarına kulak asmayıp, "Zamanı gelince kaynar mutlaka," diye itiraz etti. "Hem belki de kömür nemlidir."

Bayan Spurfield, "Akşam yemeğine kadar da kayna-

maz, istersen ateşi bütün gece harla, yarın sabah kahvaltıya kadar da kaynamaz," dedi. Dediği gibi de oldu. Ev halkı, karnını yağda kızarttıkları ve doğrudan ateşte pişirdikleri yiyeceklerle doyurdu, nazik bir komşularının demleyip gönderdiği çay sayesinde de nispeten sıcak birer fincan çay içmiş oldular.

Bayan Spurfield kahvaltıda, "Artık bizi bırakıp gidersiniz herhâlde, durum böyle tatsızlaştığına göre," yorumunda bulundu, "kimileri sıkıntıyı görünce hemen bırakıp gider."

Crefton alelacele, planlarında yakın zamanda bir değişiklik olmayacağını belirtti, fakat farkına varmıştı ki çiftlik halkının tavırlarında önceleri göze çarpan samimiyet, büyük oranda kaybolmuştu. Şüpheci bakışlar, somurtkan suskunluklar veya sivri dilli konuşmalar, gündelik gerçekler hâline gelmişti. Evin yaşlı hanımı ise bütün gün mutfakta ya da bahçede oturup alçak sesle Martha Pillamon'a yönelik tehditler savuruyor, büyü sözleri mırıldanıyordu. Bu çelimsiz ve ihtiyar insan enkazlarının geri kalan son fersiz enerjilerini birbirini perişan etme yoluna vakfetmeleri, hem insana dehşet veriyor, hem de içini acıtıyordu. Görünüşe göre, geri kalan her şey sıralı ve muntazam bir şekilde harap olurken azalmayan bir güç ve yoğunlukla varlığını sürdüren tek yeti, öfke idi. Yaşananların tekinsiz tarafı şuydu ki, ihtiyarların birbirine duyduğu garez ve okuduğu lanetlerden sanki gerçekten de bir çeşit korkutucu ve kötücül güç süzülüp ortaya çıkıyordu. Ne kadar kuşkucu açıklama bulunursa bulunsun, apaçık ortadaydı ki en harlı ateşin üstünde dahi ne çaydanlık ne de tencerenin içindeki yemeğin suyu kaynıyordu. Crefton mümkün olduğu sürece kömürlerde bir kusur olduğu teorisine sarıldı fakat yaktıkları odun ateşinde de aynı

sonuçla karşılaştılar, daha sonra sipariş edip getirttiği küçük ispirto ocağı da aynı inatla üstündeki çaydanlığın kaynamasına izin vermeyince, Crefton bilinmeyen güçlerin tahmin edilemeyecek, şeytani bir yüzüyle karşı karşıya olduğu kanaatine vardı. Kilometrelerce ötede, tepeler arasındaki bir boşluktan, arada bir motorlu arabaların geçtiği bir yol seçiliyordu, gelişmiş bir medeniyetin eseri olan anayollara böyle yakın olduğu hâlde, yarasaların mesken tuttuğu bu eski çiftlik evinde ise cadılıktan başka bir şeye benzetilebilecek yanı olmayan bir güç, göz göre göre hüküm sürüyor gibiydi.

Bir gün Crefton, evde ve mutfakta yanan ocakta -özellikle ocakta- eksikliği hissedilen o rahatlatıcı huzur hissini patika yollarda yeniden yakalamayı umdu, patikalara ulaşmak için çiftlik avlusundan geçiyordu ki evin yaşlı hanımına rastladı, kadın muşmula ağacının altındaki iskemlede oturmuş, kendi kendine mırıldanıyordu. Bir çocuğun derslerini ezberlerken yapacağı gibi, "Yüzemesin batsın, yüzemesin batsın" diye tekrarlayıp duruyordu. Arada bir de, insanın duymaktan hiç hoşlanmayacağı kötücül bir tonla, kulak tırmalayan bir kahkaha koparıyordu. Kendini kahkahaların artık ulaşamadığı bir mesafede, hiçbir yere gitmiyor gibi görünen, bitki örtüsünün iyice sardığı patikaların gözlerden uzak sükûnetinde bulunca Crefton'un yüzü güldü. Ayakları kendisini, diğerlerinden daha dar ve bitki örtüsüne daha çok gömülmüş gibi duran bir patikaya götürdü, bu patikanın insanların yaşadığı bir eve giden küçük bir yol olduğunu fark ettiğinde Crefton öfkelenecek kadar oldu. Karşısına ufak ve bakımsız bir lahana bahçesi, birkaç tane ihtiyar elma ağacı ve harap bir kulübe çıkmıştı. Kulübenin önünde hızla akan bir dere, genişleyen yatağıyla küçük sayılamayacak bir gölete dö-

nüşüyor, sonra yeniden hızlanarak nehir yatağının sınırlarını çizen söğütlerin arasından akıp gidiyordu. Crefton sırtını bir ağaca verip döne döne gölete dökülen derenin üzerinden karşısındaki minik, gösterişsiz çiftlik evine baktı, görebildiği tek yaşam izi, tek sıra hâlinde göletin kıyısına doğru inen, soluk renkli küçük bir ördek alayıydı. Toprak üzerinde aheste ve hantal adımlarla paytak paytak yürüyen bir ördeğin suya girer girmez zarif ve kabiliyetli bir yüzücüye dönüşmesinin her zaman için ilgi çekici bir yanı vardır, Crefton da kendini alamayıp alaya önderlik eden ördeğin kendini gölete bırakmasını ilgiyle bekledi. Ördekleri izlerken içinde tuhaf ve nahoş bir şeyler olacağına dair garip bir sezgi uyandı. Ördek kendini büyük bir güvenle suya attı, attığı gibi de yuvarlanıp suya battı. Başı bir an yüzeyde görünüp sonra yine suyun altına gömüldü, ardından bir sıra hava kabarcığı yükseldi, hayvan kanatları ve ayaklarıyla suyu dövüyor, kanat çırpıp ayaklarını savurarak çaresizce dönenip duruyordu. Hayvan göz göre göre boğuluyordu. Crefton başta ördeğin yosunlara takıldığını ya da hayvana aşağıdan bir turna balığı ya da su sıçanının saldırdığını düşünmüştü fakat su yüzünde kan görünmüyordu, ayrıca çılgınca debelenen hayvan gölette hiçbir engele takılmadan bir su akıntısı yaratıyordu. Bu arada bir ördek daha kendini gölete bıraktı ve suyun altında döne çırpına debelenen ördekler birken iki oldu. Suyun yüzeyinde bir görünüp bir kaybolarak nefes almaya çalışan gagalar bilhassa yürek parçalayan bir manzaraydı, güvendikleri ve iyi tanıdıkları bir şeyin ihanetine uğramışçasına dehşet içinde isyan ediyorlardı. Üçüncü bir ördeğin de kıyıdan suya atlayıp diğer ikisinin kaderini paylaştığını gören Crefton korkuya benzer bir hisse kapıldı. Ağır ağır boğulan ördeklerin yarattığı karmaşay-

la nihayet alarma geçen diğer ördekler iyice gerip uzattıkları boyunlarıyla geri çekilip büyük bir huzursuzluk bildiren vaklamalarla bu tehlikeli bölgeden uzaklaşınca, Crefton'un içi rahatlar gibi oldu. Adam birden bu sahneye şahit olan tek kişinin kendisi olmadığını fark etti, canı çekilmiş, iki büklüm yaşlı kadını görür görmez tanımıştı; meşum bir şöhrete sahip Martha Pillamon, kulübenin kapısına açılan yoldan topallaya topallaya gelip suya gözlerini dikmiş, göletin içinde dehşet veren bir alay gibi döne döne can veren hayvanlara bakıyordu. Kadın birdenbire hiddetten titreyen tiz sesiyle etrafı çınlattı:

"Betsy Croot yaptı, ben de o ihtiyar sıçana büyü yapacağım, yapmazsam ne olayım."

Crefton oradan yavaşça sıvıştı, ihtiyar kadın orada olduğunu fark etmiş miydi, bilemiyordu. Daha kadın Betsy Croot'u suçlu ilan etmeden önce Betsy Croot'un "Yüzemesin batsın" diye diye mırıldandığı büyü, bir an zihninde çakmış, adamı huzursuz etmişti. Fakat aklına asıl endişe düşüren ve diğer bütün düşüncelerini ve kuruntularını silen, kadının misilleme olarak savurduğu son büyü tehdidi oldu. Muhakeme gücü, artık bu yaşlı kadınların tehditlerini boş didişmeler olarak göz ardı edemiyordu. Mowsle Barton'da ev halkı, kişisel garezini görünüşe göre son derece pratik bir biçimde hayata geçirebilen, kindar bir yaşlı kadının hoşnutsuzluğu karşısında topun ağzındaydı, boğulan üç ördeğin intikamı kim bilir nerelere varacaktı? Martha Pillamon'un geniş kapsamlı ve son derece nahoş gazabının vuracağı hedef, ev halkından sayılan Crefton'u da kapsayabilirdi. Crefton bunları düşünürken kendini abes kuruntulara kaptırdığının kuşkusuz farkındaydı fakat ispirto ocağında suyun bir türü kaynamaması ve bir de gölette karşılaştığı manzara ile sinirleri büyük

oranda bozulmuştu. Huzursuzluğunun muğlak yönü, içine düştüğü dehşeti daha da keskinleştiriyordu; olanaksız bir şeyi bir kere hesaba katarsanız, bu şeyin olanakları hakiki anlamda sınır tanımaz olur.

O gün çiftlikteki en huzursuz gecelerinden birini yaşayan Crefton ertesi sabah her zamanki gibi erkenden yataktan kalktı. Keskinleşen duyularıyla, dertli ev halkı üzerinde, işlerin her yönüyle yolunda olmadığına dair inceden bir hava estiğini hemen fark etti. İnekler sağılmıştı ama çiftlik avlusunda toplanmışlar, sabırsızlıkla kırlara sürülmeyi bekliyorlardı, kümes hayvanları ısrarla çıkardıkları seslerle adeta yakınıp yem vaktinin geciktiğini bildiriyorlardı; sabahın erken saatlerinde sık sık ahenksiz bir nağme tutturmayı alışkanlık hâline getirmiş tulumba ise o gün uğursuz bir sessizlik içindeydi. Evin içinde aceleci adımlar bir o yana bir bu yana koşuşuyor, telaşlı sesler yükselip sönüyor, bir de tedirginlik dolu, uzun süren durgunluk zamanları yaşanıyordu. Crefton giyinip evin dar merdivenlerinden çıkmaya başladı. Sızlanan, fersiz sesiyle konuşan birini duydu, kulak verdi; korkuyla, sır verir gibi çıkan bu sesin sahibi Bayan Spurfield'dı.

Kadın, "Bırakıp gidecek, kesin," diyordu, "kimileri, hakiki bir talihsizlik ortaya çıktı mı bırakıp gider."

Crefton kendisinin de bu "kimileri" arasında olabileceğini düşündü, üstelik bazen öyle zamanlar gelirdi ki insanın kendisinden beklenildiği şekilde davranması gayet münasip olurdu.

Ses çıkarmadan odasına döndü, yanında bulunan birkaç parça eşyasını toplayıp valizine yerleştirdi, çiftlik evinde kaldığı günlerin ücretini masaya bırakıp evin arka kapısından avluya çıktı. Kümes hayvanları yem verir umuduyla akın akın koşup Crefton'un çevresini sarmıştı

fakat adama dikkat kesilmiş hayvanların hevesi boşa çıktı, Crefton inek ve domuz bölmeleri ile ot yığınlarının ardına saklana saklana aceleyle ilerleyip çiftliğin arka tarafındaki yola ulaştı. Ağır valizinin engellemesi nedeniyle düpedüz koşuya dönüşemeyen, birkaç dakikalık bir yürüyüşle anayola vardı ve buradan da sabahları geçen nakliye arabasına yetişip bir komşu kasabaya doğru hızla yol almaya başladı. Yol üzerindeki bir kavisten geçerken çiftlik son bir kez gözüne çarptı; yıpranmış, alınlıklı çatılar ve sazlarla örtülmüş ahırlar, dört bir yana kollarını uzatmış meyve bahçesi ve altındaki ahşap iskemleyle birlikte muşmula ağacı, sabahın erken saatlerinin aydınlığında handiyse hayaletleri hatırlatan bir berraklıkla ayaktaydı, bütün bunların üzerine ise Crefton'un önceleri huzur sandığı, büyülü güçlerin hâkim olduğu o tekinsiz hava çökmüştü.

Paddington İstasyonu'nun keşmekeşi ve uğultusu, Crefton'un kulağına, insanı koruyup kollayan bir karşılama selamı gibi çarptı.

Yanındaki yolculardan biri, "Bütün bu koşuşturmacayla telaş, sinirlerimizi fena yıpratıyor," dedi, "taşradaki huzuru, sessizliği hiçbir şeye değişmem."

Crefton dışa vurmasa da, bu arzudaki payından vazgeçti. Gayretli bir orkestranın coşkuyla "1812" uvertürünü icra ettiği, ışıl ışıl aydınlatmasıyla göz alan, tıklım tıklım bir konser salonu, kendisi için sinirleri en mükemmel şekilde yatıştıracak yer olmuştu artık.

Leydi Bastable'ın Yüreği Ağzına Geliyor

Kahvaltı masasında Bayan Sangrail'in uykulu sesi duyuldu: "Ben kuzeyde oturan MacGregor'ları ziyarete gittiğimde Clovis'i evinizde altı gün daha misafir etseniz ne güzel olurdu." Ne zaman çok heveslendiği bir şey söz konusu olsa, uykulu, sakin bir ses tonuyla konuşmak şaşmaz taktiği hâline gelmişti; böyle konuştuğunda insanlar hazırlıksız yakalanıyor ve çoğu zaman daha aslında kendilerinden bir şey istenildiğini bile fark edemeden Bayan Sangrail'in isteklerini kabul etmiş oluyorlardı. Gelgelelim, Leydi Bastable öyle kolay kolay gafil avlanacak gibi değildi; misafirinin kullandığı ses tonunu da, bu tonun neye işaret ettiğini de muhtemelen biliyor, her şey bir yana, Clovis'i tanıyordu.

Leydi Bastable elindeki kızarmış ekmek dilimini öyle somurtkan bir ifadeyle ve öyle ağır ağır çiğnemeye başladı ki, aldığı ısırıkların ekmekten çok kendi canını yaktığı izlenimini uyandırmak ister gibiydi, ne var ki, dudaklarından Clovis'e gösterebileceği misafirperverliğe ilişkin tek söz dökülmedi.

İşin peşini bırakmayan Bayan Sangrail o kayıtsız ses tonunu bir kenara bırakıp, "Çok makbule geçer," dedi. "Clovis'i MacGregor'lara götürmeyi hiç istemiyorum, hem çok bir şey değil, altı güncük."

Leydi Bastable sıkıntıyla, "O altı gün geçmek bilir mi?" yanıtını verdi. "Geçen sefer bir hafta kalmıştı da-"

Konuğu aceleyle sözünü kesti: "Biliyorum, biliyorum,

ama onun üzerinden neredeyse iki yıl geçti. O zamanlar daha küçüktü."

Ev sahibi, "İyi de, düzelmedi ki," dedi, "yaşın ilerledikçe yeni yeni uygunsuz davranışlardan başka şey öğrenmiyorsan büyümek neye yarar?"

Bayan Sangrail duyduğu sözlere itiraz edemedi, Clovis on yedi yaşına girdiğinden beri, tanıdığı herkese oğlunun bir türlü önüne geçilemeyen söz dinlemezliğinden yakınmadığı tek gün olmamıştı, ayrıca olası bir düzelmeye dair en ufak bir imânın dahi karşılaşacağı tepki, nazik bir şüpheci tavır olacaktı. Tatlı sözlerle kandırma çabasının boşa çıktığını görüp açıktan rüşvete başvurdu.

"Eğer Clovis'i burada altı gün misafir edersen henüz kapatmadığın briç borcunu silerim."

Söz konusu borç sadece kırk dokuz şilindi fakat Leydi Bastable'ın şilinlere duyduğu sevgi, muazzam ve esaslı bir sevgiydi. Briçte para kaybedip de borcunu ödeme zorunluluğundan kurtulmak, briç masasına Leydi Bastable'ın nazarında başka türlü asla sahip olamayacağı bir cazibe kazandıracak nadide deneyimlerden biriydi. Bayan Sangrail'in de kart oyunlarından kazandığı paraya bir o kadar düşkün olduğu söylenebilirdi fakat evladını altı günlüğüne işine gelecek bir evde bırakma ve böylece oğlunun kuzeye yapacağı yolculuğun masrafının cebinde kalması ümidiyle böyle bir fedakârlığa razıydı. Kahvaltıya geç kalan Clovis masaya oturduğunda pazarlık sonuca bağlanmıştı.

Bayan Sangrail uykulu sesiyle, "Bir düşün," dedi, "Leydi Bastable büyük nezaket göstererek, ben MacGregor'lara gittiğimde burada kalmanı rica ediyor."

Clovis öyle münasebetsiz bir tavırla münasip sözler söyledi ve öyle somurtkan bir ifadeyle tabaklardaki kah-

valtılıklara saldırmaya başladı ki, yüzündeki ifade bir barış konferansını bile zehir edebilirdi. Arkasından iş çevrilerek yapılan anlaşma iki açıdan hoşuna gitmemişti. Birincisi, MacGregor'ların oğullarına ücretini rahatlıkla ödeyebilecekleri poker dersleri vermeye bilhassa hevesliydi, ikinci olarak da Leydi Bastable'ın evinde servis edilen yemekler görgüsüzce bir bolluğa işaret eder nitelikteydi, ki Clovis'e göre bu, insanı görgüsüzce yorumlar yapmaya iten yemekler anlamına geliyordu. Dikkat çekecek kadar uykulu duran gözkapaklarının ardından oğlunu süzen Bayan Sangrail, uzun zamana dayanan deneyimleri ışığında fark etti ki, çevirdiği dolabın başarıya ulaştığını düşünerek sevinmek için henüz apaçık erkendi. Clovis'i bir ev yapbozunun uygun bir boşluğuna sıkıştırmak işin bir yüzüydü, orada kalmasını sağlamak ise bambaşka bir yüzü.

Leydi Bastable, kahvaltıdan kalkar kalkmaz handiyse merasimle oturma odasına çekilip bir saatliğine sessizce gazetelere göz gezdirmeyi âdet edinmişti, madem gazeteler önünde duruyordu, bunlara ödediği paranın hakkını çıkarsa fena olmazdı. Siyaset pek ilgisini çekmiyordu fakat sımsıkı sarılıp takıntı hâline getirdiği bir önsezisi vardı, Leydi Bastable'ın içine öyle doğuyordu ki, bir gün büyük bir toplumsal ayaklanma çıkacak ve herkes birbirini gırtlaklayacaktı. Kasvetli bir sesle, "Ayaklanma sandığımızdan da erken çıkacak," diye iddia ediyordu; işinin ehli bir matematik uzmanı, bu ifadenin ortaya koyduğu sınırlı ve çetrefilli temel bilgiden yola çıkıp takribi bir tarih hesap etmeye kalksa ne yapacağını şaşırırdı.

O sabah Leydi Bastable'ı gazetelerin başında kraliçe edasıyla otururken gören Clovis, kahvaltı boyunca zihnini meşgul eden konuda bir ipucu yakaladı. Annesi valiz hazırlama işlerini denetlemek için üst kata çıkmış, ken-

disi giriş katında ev sahibiyle yalnız kalmıştı, aynı katta bir de hizmetliler vardı ki, kendileri işin can damarı olacaktı. Çılgınca mutfağa dalan Clovis, telaşla fakat sebebine dair en ufak bir fikir vermeden haykırıp hizmetlileri çağırdı: "Zavallı Leydi Bastable! Oturma odasında! Hadi hadi, çabuk olun!" Uşak, aşçı, ayak işlerini gören delikanlı, iki ya da üç hizmetçi, bir de mutfağın bahçeye açılan bölümünde bulunan bahçıvan, hiç vakit kaybetmeden telaşla Clovis'in peşine takılıp paldır küldür oturma odasına doğru koşmaya başladı. Leydi Bastable'ı gazetelerin sunduğu bilgi deryasından çekip alan, koridordaki Japon tarzı paravanın gürültüyle devrilmesi oldu. Ardından koridor kapısı ansızın açıldı ve genç misafir çılgınca odaya daldı, Clovis Leydi Bastable'ın yanından geçerken kadına, "Köylüler ayaklanmış! Peşimizdeler!" diye haykırıp Fransız tarzı pencereden ok gibi fırlayıp çıktı. Korkudan ödü kopan hizmetliler de Clovis'in peşi sıra odaya dalmıştı, hatta çalıları budarken kullandığı orak hâlâ bahçıvanın elinde duruyordu. Hizmetliler pervasız telaşlarının hızıyla kaygan parke döşemeler üzerinde kayıp düşerek, panik ve şaşkınlık içindeki hanımlarının oturduğu sandalyeye doğru ilerliyordu. Leydi Bastable'ın sonradan açıkladığına göre, eğer düşünecek bir saniyesi olsaymış, kendisi gayet saygın bir tavır sergilermiş. Verdiği kararı şekillendiren, muhtemelen karşısında gördüğü orak olmuştu, fakat ne olursa olsun, Clovis'in peşi sıra kendisi de pencereden atlayıp kaçmış ve neye uğradıklarını şaşıran hizmetlilerin gözleri önünde çayırda can havliyle bir hayli koşmuştu.

Yitirilen saygınlık, göz açıp kapayana kadar yeniden kazanılabilecek bir nitelik değildir; her zamanki durumlarına

dönme süreci hem Leydi Bastable hem de uşak için, boğulmaktan kıl payı kurtulan birinin yavaş yavaş sağlığına kavuşması kadar zahmetli oldu. Olabilecek en saygıdeğer niyetlerle yapılmış olsa bile, bir köylü ayaklanmasının ardında utanç izleri bırakmamasının imkânı yoktur. Ne var ki, daha yeni altüst olmuş adabımuaşeret, kendiliğinden geri gelmişçesine, öğle yemeği vaktine kadar daha da büyük bir özenle yeniden hayata geçirilmiş, yemek servisi Bizans sofralarında görülebilecek resmi bir gösterişle yapılmıştı. Yemeğin ortasında Bayan Sangrail'e ihtişamlı bir tavırla gümüş tepsi üzerinde bir zarf sunuldu. Zarfın içinde kırk dokuz şilin değerinde bir çek vardı.

MacGregor'ların oğulları poker oynamayı öğrendi, ne de olsa ders ücretini ödemeye yetecek kadar paraları vardı.

Latif Bakanlar

Scaw Dükü, daha yirmili yaşlarına yeni basmasın rağmen, kendi sosyal sınıfına ve yaşadığı döneme ait insanlardan bambaşka özellikler gösteren bir karakter olarak değerlendiriliyordu. Bu durum dış görünümü için geçerli değildi, dışarıdan bakıldığında tam da konumuna uygun görünüyordu. Saçlarının kokusu hafiften Houbigant parfümlerini andırıyor, vücudunun öte ucundaki ayakkabıları ise tam da gereken hafiflikte, koşum takımlarının muhafaza edildiği odaların havasını yansıtıyordu; çorapları, kendisine duyulan saygıyı kaybettirmeyecek kadar dikkat topluyor, duruşu ise birebir Whistler'ın annesini* akla getiriyor, genç yaşında büyük saygı uyandırıyordu. Scaw Dükü'nü yaşıtlarından ayıran sıkıntı, eğer sıkıntıdan sayacaksak, tam da burada yatıyordu. Dük dindar biriydi. Yalnız kelimenin alışılagelen anlamıyla dindar olduğu söylenemezdi; Anglikan Kilisesi'ne ve Evanjelik görüşlere pek kulak asmıyor, döneminde öne çıkan her tür hareketten, misyonerlik faaliyetinden, mezhepten ve haçlı seferlerinden uzak duruyor, bunları umursamıyor, hiçbirine en ufak bir ilgi göstermiyordu. Ancak hercai yeniyetmelik yılları boyunca hiç hasar görmeden ve sarsılmadan süregiden, hem mistik hem pratik bir biçimde kendine özgü, güçlü ve derin bir dinî inanca sahipti. Ai-

* *Whistler'ın Annesi*, ressam James McNeill Whistler'ın 1871 yılında, annesi Anna McNeill Whistler'ı resmettiği eseridir. Ressamın, büyük bir ciddiyet içinde resmettiği annesi, Viktorya devrinin katı ahlaki kurallarına bağlı, dindar kişiliğiyle tanınır. –*çn*

lesi ise, oğullarına bu konuda engel olmasalar da, doğal olarak endişeliydi. Annesi, "İnançları yüzünden briç alışkanlığını aksatmasından öyle korkuyorum ki," diyordu.

Dük, St. James Parkı'ndaki harap bir banka oturmuş, mevcut politik durumu olabilecek en iç karartıcı bakış açısıyla değerlendiren Belturbet'in karamsar yorumlarını dinliyordu.

Dük, "Bana kalırsa, politikanın temel kazıcıları olarak sizin yaptığınız en büyük aptallık, çabalarınızı yanlış yere yönlendirmeniz," dedi. "Şu ya da bu adamı seçtirmek ya da makamından etmek için çabalarken binlerce pound para, kim bilir ne kadar faal beyin gücü ve kişisel enerji harcıyorsunuz, oysaki bu adamları bulduğunuz hâliyle kullansanız amacınıza çok daha kolay ulaşabilirsiniz. Eğer mevcut hâlleriyle amacınıza hizmet etmiyorlarsa, onları daha çok memnun kalacağınız bir şeye dönüştürün."

Belturbet, hafife alındığını düşünen birinin tavrıyla, "Hipnozla telkinden mi bahsediyorsun?" diye sordu.

"Bahsettiğim öyle bir şey değil. Köpenick* desem neyi kastettiğimi anlar mısın? Şunu diyorum, yetkili bir kimsenin yerine, o an için asıl kişi kadar nüfuza sahip düzmece bir taklidini geçirirsin ve bu işten kesin kârlı çıkarsın; asıl kişi kendi bakış açısına göre en uygun gördüğü şekilde hareket edecekken, yerine geçirdiğin kopya sen ne istersen onu yapar."

Belturbet, "Sanırım her siyasetçinin bir kopyası vardır, hatta bazılarının kopyası iki ya da üç tanedir," dedi,

* Almanya'nın Köpenick ilçesinde 1906 yılında yaşanmış bir olay kastediliyor. Wilhelm Voigt adında, ayakkabı fabrikasında çalışan bir işçi, eski bir yüzbaşı üniforması satın alıp giyerek yüzbaşı gibi davranmış, bir çavuşu emrindeki askerlerle birlikte yanına katıp Köpenick belediye binasını basmıştır. Belediye başkanı ve hazinedarı tutuklatan adam, hazineden para alıp bir süreliğine izini kaybettirmiştir. *–çn*

"fakat tek tek hepsinin yerine kopyalarını geçirip asıllarını devre dışı bırakmak epey zor olurdu."

Dük dalgın dalgın, "Avrupa tarihinde gayet başarılı geçen kopyalama olayları yaşandı," dedi.

Belturbet, "Ah, tabii, Düzmece Dimitri'ler ve Perkin Warbeck'ler ortaya çıkıp kendilerini bir süreliğine dünyaya kabul ettirdi," diyerek Dük'ün sözlerini onayladı, "fakat onlar ya zaten ölmüş ya da yollarına çıkmayacağı kesin insanların yerine geçmişlerdi. Öylesi daha kolay olurdu. Diyelim ki, kendini bu dünyadan göçmüş Hannibal olarak tanıtmak, hayatını sürdüren Haldane olarak tanıtmaktan çok daha kolay olacaktır."

Dük, "Benim aklımdan bütün bu vakaların en ünlüsü geçmişti, hani Sicilya Kralı Robert'in yerini bir melek almıştı da sonuç fevkalade olmuştu. Bir düşünsene, mesela Quinston ile Lord Hugo Sizzle'a, berbat olmakla birlikte uygun kelimeyi kullanacağım, melekler vekâlet etse, nasıl da herkesin yararına olurdu. Parlamento şimdiki hâline kıyasla nasıl da tıkır tıkır çalışırdı!"

Belturbet, "İşte şimdi boş konuşmaya başladın," dedi, "günümüzde melekler varlığını sürdürmüyor ki, yani en azından bu bahsettiğin şekilde var oldukları söylenemez. Bu yüzden, tutup da melekleri ciddi bir tartışmaya konu etmenin ne anlamı var? Saçmalıktan başka şey değil."

Dük, "Eğer benimle böyle konuşacaksan, söylediğimi yapmaktan başka çarem kalmayacak," dedi.

Belturbet, "Nasıl yani, ne yapacaksın?" diye sordu. Kimi zamanlar genç dostunun bu tür tekinsiz laflarıyla epey tedirginliğe düştüğü oluyordu.

"Melekleri çağırıp politika dünyamızdaki en baş belası şahsiyetlerin yerine geçmelerini sağlayacağım, yerinden olan asıl politikacıları da geçici bir süreliğine uygun hay-

vanların bedenine göndereceğim. Öyle herkesin böyle bir şeyi becerebilecek bilgiye ve kudrete sahip olduğunu-"

Belturbet kızıp, "Ah, şu budalaca zırvalıkları kes artık, insanı sıkmaya başlıyorsun," dedi ve "bak, Quinston geliyor," diye ekledi. Karakteriyle tuhaf bir şekilde hem ilgi hem de hoşnutsuzluk uyandıran, tanınmış ve genç kabine bakanlarından biri, tenha yoldan kendilerine doğru geliyordu.

Genç Dük, kendisine küçümser bir tavırla selam veren bakana, "Acele et kıymetli dostum," deyip kışkırtıcı bir edayla ekledi, "vaktin daralıyor, senin gibilerden oluşan o ahmak sürüsüyle birlikte dünyanın çöplüğünü boylamana az kaldı."

Bakan, "Seni yandan çarklı düdük," diye karşılık verdi, uzun uzun attığı adımlarını aksatmadan şöyle bir üstünü başını düzeltti ve kasıntılı bir sesle, "hem bize yol verecek olan da kimmiş, merak ettim doğrusu? Seçmen kitleleri bizim yanımızda, her tür kabiliyete ve idare becerisine sahip olan da biziz. Ne bu dünyada ne de göklerde bizi yerimizden edebilecek bir güç var, tabii mevkimizi biz kendimiz terk etmediğimiz sürece. Ne bu dünyada ne de-"

Gözleri fal taşı gibi açılan Belturbet, daha bir an önce Kabine Bakanı'nın durduğu yerin bomboş kalıverdiğini gördü, şaşkına dönmüş, nefes nefese bir serçe, içinde durduğu boşluğun etkisini hafifletmiyor, aksine boşluğu daha da belirgin kılıyordu. Serçe bir an sersemlikle sağa sola atıldı, sonra da hiddetle cıvıldayıp azarlarcasına ötmeye koyuldu.

Dük, "Eğer serçe dilinden anlasaydık," dedi sakince, "zannediyorum ki 'yandan çarklı düdük'ten kat kat fena sözler duyuyor olacaktık."

Belturbet boğuk bir sesle, "Gökler aşkına Eugène,"

dedi, "adama n'oldu öyle... Hah, işte şurada! İyi de nasıl da pat diye oraya gidebildi?" Tir tir titreyen parmağıyla ortadan kaybolan bakanın kılığında bir adamı gösteriyordu, adam yine tenha yoldan kendilerine doğru geliyordu.

Dük bir kahkaha patlattı.

Yine sakin bir havaya bürünüp, "Dışarıdan bakınca tepeden tırnağa Quinston'ın ta kendisi," dedi, "fakat zannederim daha yakın bir gözlemle sizin de fark edeceğiniz gibi, karşımızda duran, asıl aktörün dublörlüğünü yapan bir melek."

Melek-Quinston iki adamı dostane bir gülümsemeyle selamladı.

"Siz ikiniz oturmuş ne güzel keyif yapıyorsunuz, neşenizin haddi hesabı yok gördüğüm kadarıyla!"

Dük şaka yollu karşılık verdi: "Bizim gibi zavallılarla yer değiştirmek istemezdiniz tahminimce."

Melek tevazuyla, "Ya zavallı bana ne demeli?" diye yanıtladı. "Bütün gün şöhret treninin peşinden oraya buraya koşmam gerekiyor, at arabasının arkasına bağlanmış benekli bir köpek gibi, bütün tozu ben yutacağım ama makinenin de pek elzem bir dişlisiymiş gibi görünmeye çalışacağım."

Dük, "Bence sen mükemmel bir meleksin," dedi.

Quinston'ın yerini alan melek gülümseyip yoluna devam etti. Süvari Muhafızlar Alayının bir ucundan diğer ucuna yürüyüp kendisine dönmüş, dur durak bilmeden hırsla öten, sinir bozucu, minik bir serçenin yanından geçip gitti.

Dük, hâlinden memnun, "Daha yeni başlıyoruz," dedi, "parti ayırt etmeden aynı şeyi hepsine yaptım."

Belturbet anlaşılır bir yanıt veremedi, nabzını ölçmekle meşguldü. Süs havuzunun sağına soluna dağıl-

mış alelade su kuşlarından oluşan kalabalığın arasında, diğerlerinden ayrı, kurumlu ve burnu havada bir edayla yüzen siyah bir kuğu, Dük'ün dikkatini çekti. Duruşuyla sergilediği tüm asalete rağmen bu hayvanda apaçık rahatsız edici ve sinir bozucu bir şeyler vardı; kuğu da kendi meşrebince serçe kadar öfkeli ve şaşkın görünüyordu.

Tam o ara yolda biri göründü, Belturbet endişeyle başını kaldırdı.

"Kedzon," diye fısıldamakla yetindi.

Dük, "Yanılmıyorsam Melek-Kedzon olacak," dedi. "Bak, yanına gelen adamla nasıl da nazikçe konuşuyor. Yanılmıyormuşum demek."

Görkemli Doğu'da kral naipliği yapmış, halen edasıyla bir nebze de olsa karlı Himalaya zirvelerinin soğuk vakarını yansıtan adamın yanına pejmürde kıyafetler içinde bir avare gelmişti.

"Söyler misin beyfendicim, şordaki beyaz kuşlar leylek mi, albatrus mu? Biriyle tartışmıştım da..."

Diğer adamın edasındaki soğuk vakar, ânında güleç bir samimiyete dönüştü.

"Onlar pelikan, sayın beyefendi. Kuşlarla ilgilenir misiniz? Eğer bana eşlik etmek isterseniz, şuradaki dükkânda çörek yer, birer bardak süt içebiliriz, ben de size Hindistan'da gördüğüm kuşlar hakkında ilginç şeyler anlatırım. Bakın aklıma ne geldi! Mesela sığırcık denen bir kuş türü vardır..."

İki adam, hararetli bir sohbetle çörekçiye doğru yürümeye başladı, ancak korkulukla çevrilmiş süs havuzundaki siyah kuğunun çıkardığı gürültü adamların sesini bastırıyordu, görünüşe göre hayvan iyice köpürmüş, sebebi bilinmez bir hiddete kapılmıştı.

Hayretten ağzı bir karış açık kalan Belturbet, yürüyüp

giden iki adama bakakalmıştı, bir süre sonra zıvanadan çıkmış kuğu ilgisini çekti, son olarak da olanları kavradığını gösteren korkulu bir bakışla, bankta kaygısızca yayılmış oturan genç dostuna döndü. Artık olanların şüphe edilecek yanı kalmamıştı. O "budalaca laflar" dehşet veren bir eyleme dökülmüştü.

Belturbet takattan kesilmiş bir sesle, "Sert bir soda-konyak, üstüne bir de Prairie Oyster kokteyli yuvarlarsam kafam yerine gelir belki," dedi ve hep gittiği kulübe doğru sallana sallana yürümeye koyuldu.

Belturbet'in sinirlerinin gazetelere göz atabilecek kadar yatışması günün geç saatlerini buldu. Akşam gazetesinin parlamentoya ayrılan sayfasında gördüğü ciddi bir haber, üstünden silkip atmaya çalıştığı korkuların haklılığını kanıtlıyordu. Hararetli ve çatışmacı tarzıyla destekçilerinin gönlünü kazanan, muhaliflerinin ise, politik anlamda, tadını kaçıran Hazine Bakanı Ap Dave, kimse kendisinden böyle bir talepte bulunmadığı hâlde söz istemiş ve kısa süre önce yaptığı bir konuşmada "fırsatçılar" lafıyla kimi protestocu vergi mükelleflerine hakaret ettiği için özür dilemişti. Söylediğine göre uzun uzadıya düşünüp farkına varmıştı ki büyük olasılıkla söz konusu vergi mükellefleri, yeni iktisadi kanunların kimi hukuki detaylarını anlayamadıklarını söylerken yüzde yüz samimiydi. Meclis daha bu sansasyonun etkisini atlatamamıştı ki Lord Hugo Sizzle, zahmete girip yalnızca Hazine Bakanı'nı değil, bütün Kabine üyelerini adil, sadık ve dürüst tavırlarından dolayı açık açık tebrik ederek bir şaşkınlık dalgası daha yarattı. Kıvrak zekâlı bir meclis üyesi büyük ciddiyetle, ortaya çıkan beklenmedik koşulları göz önünde bulundurarak meclisin tatil dönemini ileri bir tarihe alma önerisinde bulundu.

Belturbet, parlamento haberlerinin hemen altında yer alan başka bir haberi endişeyle bir solukta okudu: "Parlamento sarayının bahçesinde harap hâlde bir yabani kedi bulundu."

"Acaba hangisi?" diye düşünürken aklına korkunç bir fikir geldi. "Ya ikisini birden aynı hayvanın yerine geçirdiyse!" Hemen bir Prairie Oyster kokteyli daha istedi.

Belturbet, kulüpte bir gün bile içkiyi fazla kaçırmamasıyla bilinirdi, dolayısıyla o gün yuvarladığı içkiler kulüp müdavimlerinin epey çenesini yordu.

Sonraki birkaç gün içinde yaşanan olaylar bütün dünyayı şaşırtıp büyük merak uyandırdı, olayların içyüzünü iyi kötü bilen Belturbet ise şahit olduğu durumları öyle hemen susmayacak tehlike çanlarına yoruyordu. "Politikada beklemediğin ne varsa, o çıkar karşına" şeklindeki eski deyişin haklılığı hiç olmadığı kadar görünür hâle gelmişti ve ileri gelen kişilerin sergilediği sarsıcı değişim furyasının aktif siyaset alanıyla sınırlı kaldığı söylenemezdi. At yarışlarına ve at yarışlarıyla bağlantılı her şeye duyduğu antipati herkesçe bilinen çikolata imalatçısı ünlü işadamı Sadbury'nin yerine Melek-Sadbury geçmiş, tanınmış çikolata patronu çok sayıda yarış atı satın alarak herkesi büyük şaşkınlığa uğratmıştı. Adam, geçirdiği değişimin sebebi sorulduğunda, geç yaşında da olsa, at yarışı sporunun nihayetinde her sınıftan yığınlarca insana açık havada sağlıklı bir eğlence imkânı sağladığının farkına vardığını, bu yeni uğraşıyla önemli bir endüstri olan at yetiştiriciliğine dolaylı da olsa can verdiğini söylüyordu. Çikolatalarının ambalajını süsleyen, pembe yıldızlı ve krem rengi benekli kahverengi tonu, hipodromda koşan krem rengi benekli kahverengi atlar kadar popüler olmaya adaydı. Bu arada, büyük oranda kıt kanaat geçinen

işçi sınıfları arasında iyice yayılmış kumar alışkanlığını tasvip etmeyen işadamı, bu tutumunu fiiliyata geçirmek için kontrolü altındaki çok satan akşam gazetesinin bahis sonuçlarına ve at yarışı tüyolarına ayrılmış sayfasını topyekûn kaldırttı. İşadamının bu hareketi, gazetenin esas rakibi *Akşam Haberleri* gazetesinin Melek-Sahibinden ânında takdir ve destek gördü. Rakip gazetenin sahibi derhal gazetede bir ilan yayınlayıp kendisinin de bahis haberlerini kaldırdığını bildirdi. Kısa süre içinde popüler akşam gazeteleri, başlangıç bahis fiyatları ve yarış sonucu tahminlerinden tümüyle arınmıştı. Bu değişiklik sonucunda söz konusu gazetelerin tirajı birden ciddi oranda düştü, tabii ki tirajın düşmesiyle birlikte reklam değerleri de azaldı, bu arada yeni ortaya çıkan talebi karşılamak üzere sırf bahis haberleri ve tüyolar veren çeşit çeşit mini at yarışı gazetesi peyda oldu. Bütün bunların etkisiyle bahis oynama alışkanlığı, eskisinden de yaygın hâle geldi. Görünüşe göre Dük, ülke liderlerinin yerine dublör olarak en iyi, en saf niyetlere sahip melek kopyalar geçirirken, kitleleri olduğu gibi bırakmanın beyhudeliğini hesaba katmamıştı.

Basın dünyasında yaşanan sansasyon ve sarsıntıların devamı, beklenmedik ve çarpıcı bir *uzlaşma* ile geldi. *Yakın Takip* gazetesinin Melek-Yayın Yönetmeni ile *Anglia'dan Haberler* gazetesinin Melek-Yayın Yönetmeni, bir diğerinin çalıştığı gazetenin üslubunu ve savunduğu düşünceleri eleştirip kötülemeye son vermekle kalmamış, bir de üstüne bu iki gazetenin genel yayın yönetmenliği ekibinin dönüşümlü olarak yer değiştirmesine karar vermişti. Melekler bu sefer de halktan destek görmedi; *Yakın Takip*'in devamlı okurları, iyi alışıp güven duydukları, büyük oranda vejetaryen yemek tarifle-

rinin yerine zaman zaman gözlerine sokulan ağır et yemeği tariflerinden fena şikâyetçiydi, ağır et yemeklerine ayrı bir çeşit olarak fikren karşı çıkmayan okuyucular bile bunları *Yakın Takip* sayfalarında görmekten haklı olarak hazzetmemişti. Kendini çayla kızarmış ekmeğe alıştırmışken önüne durduk yere acı soslu ringa balığı salatası konulması veya süte ekmek doğrayıp yediğin kâsede bol trüf mantarıyla hazırlanmış *Paté de Foie** yemeği görmek, en uysal tabiatlı faninin dahi ılımlı tavrını sarsabilecek bir deneyim niteliğindedir. *Anglia'dan Haberler* gazetesinin aboneleri de yine bu derece öfkeli itirazlarda bulunmuşlar, gazetelerinde zaman zaman yayımlanan edebi yazıların, on altı yaşındaki tek bir yeniyetmenin bile gizli saklı bir solukta okumak istemeyeceği türden olması sebebiyle ayaklanmışlardı. Gençlerin böyle son derece masum edebi yazılar okumasını engellemek amacıyla haddi hesabı olmayan önlemler almanın, ıssız adada isyan bastırma yasasını okumaktan farkı olmadığını söyleyerek yakınıyorlardı. İki gazete de hem tirajları hem de nüfuzları açısından ciddi bir düşüş yaşadı. Nasıl ki savaş yıkım doğurursa, barış da kendine göre tahribatlara sebep oluyordu.

Topluma mal olmuş saygın adamların eşleri, Dük'ün hiç hesaba katmadığı bir başka huzursuzluk unsuru oldu. Birer âdemoğlu olan kocaları, karakterlerinin güçlü veya zayıf yönleri sebebiyle partileri ayıran bariyerleri kendi iradeleriyle veya hiç fark etmeden aşabiliyordu; zaten bu yüzden insaflı politikacıların birçoğu ancak yaşları kemale erdiğinde, müstakbel karılarının hangi taraf nazarında sosyal açıdan kıymetli olmasını arzuladıkları konusunda kesin bir karara vardıklarında evlenirdi. İşte böyle gelgeç

---

* *Patè De Foie*: Hayvanların zorla beslenmesi yoluyla yağlandırılmış kaz veya ördek ciğeri ile hazırlanan gurme yemek. *–çn*

karakterdeki kocalarının muhtemel gelgitlerine ve dönekliklerine ayak uydurmak başlı başına yeterince utanç kaynağıyken, şimdiki Melek-kocalarının sebep olduğu kafa karışıklığının yanında önceden çektikleri sıkıntılar solda sıfır kalıyordu. Melek-kocaları kimi zamanlar sabah kahvaltısından akşam yemeği vaktine kadar önceden hiç hissettirmeden ve hiçbir hazırlığa fırsat bırakmadan hayata bakışlarını kökten değiştiriyor ve görünüşe göre bunu yaparken de sergiledikleri değişime dair en ufak bir açıklama yapma ihtiyacı duymuyorlardı. Parlamentoya hâkim olan geçici huzur atmosferi, önde gelen devlet adamları ve politikacıların aile ortamına hiçbir şekilde yansımıyordu. Zamanında pek çok kişi sayısız konuşmada, Bayan Exe'nin bir meleğin dahi sabrını sınayabileceğini söylerdi, şimdiyse işler tersine dönmüş, Bayan Exe karşısındakini çileden çıkaran davranışlarda bulunma kapasitesinin tümüyle tek taraflı olmadığını istemeden de olsa fark etme fırsatı bulmuştu.

Bir zaman sonra, deniz kuvvetlerine ayrılacak bütçe görüşmelerinin başlamasıyla birlikte parlamentoda hüküm süren huzur ortamı bozuldu. Bakanlar ve muhalefet arasında hükümetin deniz kuvvetleri programının yeterli olup olmadığı konusundaki eski anlaşmazlık yeniden alevlendi. Melek-Quinston ve Melek-Hugo-Sizzle, tartışmaları ilgili kişilerin karakterlerini hedef alan sözlerden ve iğnelemelerden uzak tutmayı başarmış olsa da, Halfan Halfour o zarif ve uyuşuk tavrıyla, eğer bütçe derhal ikili güç temelinde yeniden gözden geçirilmezse elli bin yandaş toplayıp parlamentoyu yerle bir edeceği tehdidini savurunca müthiş bir galeyan yaşandı. Halfan Halfour'un muhaliflerinin dehşete düşmüş bağırış çağırışları karşısında ayağa kalkıp "Beyler, Apaçiler onurum-

dur," diye gürlemesi, hafızalardan silinecek gibi değildi.

St. James Parkı'ndaki o meşum günün ardından defalarca genç dostu Dük'ü aramışsa da kendisine bir türlü ulaşamamış olan Belturbet, bir akşamüstü müdavimi olduğu kulüpte dostuna rastladı. Her zamanki gibi iki dirhem bir çekirdek giyinmiş Dük, yine her zamanki gibi rahat ve sakindi.

Belturbet kaygıyla sordu: "Söylesene, Cocksley Coxon'u hangi halta döndürdün?" Anglikan Kilisesi mensupları içinde en ateşli Ortodoksluk karşıtlarından birini soruyordu. "Coxon'un meleklere *inandığını* zannetmiyorum ve eğer adamı tilki teriyerine dönüştürdüysen de kilisedeki kürsüsünde kendisi yerine bir meleğin Ortodoks vaazları verdiğini görürse saniyesinde kudurur."

Dük miskin miskin, "Tilki teriyeriydi herhalde," dedi.

Belturbet derinden bir inildeme koyuverip sandalyeye çöktü.

Önce güzelce sağına soluna bakıp kendilerini kimsenin duymayacağından emin olunca, "Beni dinle, Eugène," diye fısıldadı, "bu işe bir son vermen lazım. Devlet tahvilleri yabani atlar gibi bir zıplayıp bir yere çakılıyor, Halfour'un dün akşam parlamentoda yaptığı konuşma da herkesi fena korkuttu. Bütün bunlar yetmezmiş bir de gibi Thistlebery-"

Dük, "O ne diyor?" diye atıldı.

"Buyur, hiçbir şey demiyor. Zaten bu kadar rahatsız edici olan da ağzını açıp tek laf etmemesi. Herkes adamın bu tarihi dönemde olay yaratan bir konuşma yapacağını düşünüyordu ama gelen telgrafta daha yeni okudum, şu an için toplantıda konuşma yapmayı kabul etmiyormuş, kendisine göre sırf konuşma yapmak yetmezmiş, fazlası gerekiyormuş."

Genç Dük yanıt vermedi fakat gözleri suskun bir sevinçle parlamıştı.

Belturbet sözlerine, "Hiç Thistlebery'den beklenecek şey değil," diye devam etti, sonra da şüpheyle, "en azından, *gerçek* Thistlebery'den beklenecek-"

"Gerçek Thistlebery şimdi bir yerlerde kanat çırpıyordur, o artık gürültücü bir kız kuşu," dedi Dük sakince, "Melek-Thistlebery'ye gelirsek, kendisinden beklentim büyük," diye de ekledi.

Tam o ara kulüp üyeleri mıknatısla çekiliyormuşçasına paldır küldür lobiye koşuştu, telgraf makinesinden normalde gelenlere göre daha uzun bir haber telgrafı çıkıyordu.

"Kuzeyde darbe. Thistlebery, Edinburgh Kalesi'ni ele geçirdi. Hükümet deniz kuvvetlerine daha büyük bütçe ayırmazsa iç savaş çıkaracağı tehdidinde bulunuyor."

Belturbet, bu haberden sonra kopan kargaşada genç dostunu gözden yitirdi. Akşamüstü saatleri boyunca Dük'ün bulunabileceği mekânlara girdi çıktı, akşam gazetelerinin ülkenin batı yakasına dair yayımladığı heyecan verici manşetleri duydukça dostunu daha büyük bir gayretle aramaya koyuldu. "General Baden-Baden, izci birliklerini seferber etti. Yeni bir darbeden korkuluyor. Windsor Kalesi güvende mi?" Akşam gazetelerinin erken baskılarında geçen bu manşeti daha da fena bir şüphe takip etti: "Milli maçın ertelenmesi mi gerekecek?" İşte huzur kaçıran bu soru, Londra halkı nezdinde duruma yeniden hakiki bir ciddiyet kazandırdı ve insanların tek parti hükümetinin sağladığı faydalar karşılığında çok mu fazla bedel ödediklerini sorgulamalarına yol açtı. Belturbet, bütün bu dertlerin kaynağı olan dostunu bulma umuduyla çeşit çeşit mekânı soruşturuyordu, dostunu

meseleleri insanların bel bağlayabileceği olağan hâline geri döndürmeye ikna edebileceği fikri, şüpheli de olsa, aklındaydı. Belturbet böyle gezinirken amatörce de olsa borsayla ilgilenen ve belirli hassas hisse senetlerine büyük para yatırmış yaşlıca bir kulüp arkadaşıyla karşılaştı. İçinde yanan öfkeyle adamın beti benzi atmıştı, nefes nefese kalmış bir gazeteci çocuk yanlarından ok gibi fırlayıp geçerken gözlerine çarpan manşetle rengi daha bir soldu: "Başbakanlık seçim bölgesi çapulcular tarafından yağmalandı. Halfour, isyancılara destek telgrafı gönderdi. Letchworth Garden City kenti, misilleme yapacağı uyarısında bulundu. Yabancı ülke vatandaşları, elçiliklere ve Ulusal Liberaller Kulübü'ne sığınıyor."

Adam öfkeyle, "Tam iblislerin işi!" dedi.

Belturbet ise hiç de öyle olmadığını biliyordu.

St. James Caddesi'nin bitiminde, daha az önce hızla Pall Mall Caddesi'nden gelmiş seyyar bir gazeteci triportörünün etrafını heyecanla konuşan insanlar sarmıştı, işte Belturbet'in o akşamüstü ilk kez duyduğu rahatlama ve kutlama sözlerinin kaynağı bu insan kalabalığı oldu.

Triportörde memnuniyet verici bir ilan asılıydı: "Kriz sona erdi. Hükümet ikna oldu. Deniz kuvvetleri bütçesi büyük oranda arttırıldı."

Artık başıbozuk Dük'ü aramaya devam etmenin acil bir gerekliliği kalmamış gibi görünüyordu, Belturbet St. James Parkı'na dönüp evine doğru yola koyuldu. Akşamüstü saatleri boyunca duyduğu tehlike sinyallerine ve bir sağa bir sola dolanmaya alışmış olan zihni, etrafında apayrı bir heyecan yaşandığını belli belirsiz ayırt etti. Sokaklara hâkim olan politik galeyanın yerine oldukça büyük bir kalabalık toplanmış, süs havuzunun hemen kenarında yaşanmış bir trajedinin gözler önüne serilmesini

bekliyordu. Daha kısa süre önce yabani ve tehlikeli hareketler sergilemiş büyük bir siyah kuğu, suyun kıyısında yürüyen genç bir beye birdenbire saldırmış, genci suyun altına çekmiş ve kimsenin yardıma gelmesine fırsat kalmadan boğmuştu. Belturbet olay yerine ulaştığında park bekçileri cesedi sudan çıkarıp bir sandala çekmekle meşguldü. Belturbet eğilip gencin kuğuyla boğuştuğu yerin hemen yakınında duran şapkayı aldı. Yumuşak kumaştan zarif bir şapkaydı, kokusu ise hafiften Houbigant parfümlerini andırıyordu.

Belturbet'in sinir bozukluğu nöbetlerini yeterince atlatıp yeniden politika dünyasında yaşananlara ilgi gösterebilmesi bir aydan fazla zaman aldı. Parlamento oturumları en hareketli dönemlerini daha geride bırakmamıştı, hiç de uzak olmayan ufukta genel seçimler görünüyordu. Ne kadar sabah gazetesi varsa getirtti, Hazine Bakanı, Quinston ve bakanlık makamındaki diğer liderlerin yanı sıra önde gelen muhalefet üyelerinin de yaptığı konuşmalara hızlıca göz gezdirdikten sonra derin bir oh çekip yeniden koltuğuna yayıldı. Besbelli ki, büyüyü yapan kişinin başına gelen trajediden sonra büyü etkisini kaybetmişti. Hiçbir yerde meleklerden eser kalmamıştı.

Yaban Domuzu

Bayan Philidore Stossen, kızına, "Çimenlikte bir yol daha var," dedi, "küçük bir otlaktan, sonra da Frenk üzümü asmalarının kapladığı, duvarla çevrili meyve bahçesinden geçiyor. Geçen sene arazi sahibi aile evde yokken oraları bir güzel kolaçan etmiştim. Meyve bahçesinden fundalığa bir kapı açılıyor, o kapıdan bir geçtik mi, sanki normal giriş yolundan gelmişiz gibi konukların arasına karışabiliriz. Böylesi, ön girişten geçip de ev sahibiyle burun buruna gelme riskine girmekten çok daha güvenli; ev sahibi bizi davet etmemişken böyle bir duruma düşmemiz pek münasebetsiz olur."

"Bir bahçe partisine katılabilmek için sence de fazla zahmete girmiyor muyuz?"

"Herhangi bir bahçe partisinden bahsediyor olsaydık dediğine hak verirdim ama sezonun *en önemli* bahçe partisi söz konusu olduğundan kesinlikle yanılıyorsun. İlçede az da olsa önemli görülen herkesi Prenses'le tanışmak için partiye davet ettiler, bir tek bizi çağırmadılar; birileri partiye neden katılmadığımızı sorduğunda bahaneler uydurmak, partiye dolambaçlı yoldan girmeye kıyasla çok daha zahmetli olacaktır. Dün sokakta Bayan Cuvering'i durdurup gayet bariz bir imayla Prenses'ten söz ettim. Anlayıp da bana bir davetiye göndermediyse günah benden gitmiştir, değil mi ama? İşte geldik, çimenliği geçip şuradaki küçük kapıdan bahçeye gireceğiz."

Bir parça Gotha Almanağı* esintisiyle, taşrada düzen-

* 1763-1944 yılları arasında, Almanya'nın Gotha kentinde basılmış, kraliyet hanedanı ve soylu tabakadan kişilere ait bilgileri, bu kişilerin resimleriyle birlikte sunan yıllık. *–çn*

lenen bir bahçe partisine uygun şekilde giyinip süslenmiş Bayan Stossen ile kızı, ensiz otlaktan ve otlağın uzandığı Frenk üzümü bahçesinden, alabalık akınlarına ev sahipliği yapan küçük bir ırmakta gayri resmi bir sefere çıkmış kraliyet mavnaları edasıyla süzüle süzüle ilerledi. Yol alırken sergiledikleri haşmetli havaya biraz da hırsızlama bir acele karışmıştı, sanki etrafı tarayan güçlü ışıklar vardı da her an bu düşmanca ışıklara yakalanacaklardı; gerçi fark edilmemiş de değillerdi. On üç yaşın her an tetikteki gözlerine, bir de üstüne muşmula ağacının yüksek dallarından birine çıkmış olmasının getirdiği ilave avantaja sahip olan Matilda Cuvering, Stossen hanımlarının evin bahçesine yan kanattan yaptıkları taarruzu güzel güzel izlemenin tadını çıkarıyordu, bu iki hanımın planlarının tam olarak nerede çöküntüye uğrayacağını da önceden sezmişti.

Kendi kendine, "Kapıya varınca bakacaklar ki kapı kilitli, yapacak bir şey yok, geldikleri yoldan dosdoğru geri dönecekler," dedi. "Hak ediyorlar ama, onlar da asıl giriş yolundan gelselermiş. Yazık oldu, keşke Tarquin Superbus'u önceden otlağa salsalarmış. Yani, herkes keyfine bakıyorken Tarquin akşamı neden dışarıda geçirmeyecekmiş ki?"

Matilda, düşüncenin eylemle eşanlamlı olduğu yaştaydı, muşmula ağacının dallarından kayarcasına indi, ağaca yeniden tırmandığındaysa beyaz renkli, devasa bir Yorkshire yaban domuzu olan Tarquin ağılının dar sınırlarından kurtulup daha geniş otlak arazisine açılmıştı. Stossen'lerin hüsranla sonuçlanan seferi, geçit vermez kilitli kapı engeline takılıp karşılıklı suçlamaları saymazsak uysal bir geri çekilişe dönmüşken, otlağı Frenk üzümü bahçesinden ayıran bahçe kapısında birden kesintiye uğradı.

Bayan Stossen, "Şu hayvana bak, nasıl da saldıracak gibi duruyor," diye bağırdı, "az önce geçtiğimizde burada değildi."

Kızı, "Neyse ne, şimdi burada işte," diye karşılık verdi. "Tanrı aşkına, şimdi ne yapacağız? Keşke hiç gelmeseydik."

Yaban domuzu, davetsiz misafirleri daha yakından incelemek üzere kapıya biraz daha yaklaşmıştı, kapının önünde durmuş geviş getirir gibi ağzını oynatıp, küçük kırmızı gözlerini kırpıştırırken hiç kuşku yok ki endişe uyandırıcı bir görünüm sergileme niyetindeydi, Stossen'ler açısından da bu niyet layıkıyla sonuç vermişti.

Stossen'ler bir ağızdan, "Kışt! Hişt! Hişt! Kışt!" diye bağırıyordu.

Matilda muşmula ağacında, oturduğu yerden gözlemde bulundu: "Eğer ki İsrail ve Yehuda krallarının adlarını sayarak domuzu kovacaklarını sanıyorlarsa kendilerini hayal kırıklığından başka şey beklemiyor." Bu gözlemini yüksek sesle yaptığından, Bayan Stossen, Matilda'nın farkına vardı. Daha birkaç dakika önce bahçenin göründüğü ölçüde ıssız olmadığını fark etmiş olsa, yaşayacağı his memnuniyetin yakınından uzağından geçmezdi fakat o an çocuğun orada bulunmasını sonsuz bir rahatlama ve şükran duygusuyla karşıladı.

"Minik kız, şu hayvanı buradan götürecek birileri..." diye ümitle konuşmaya başlamıştı ki cevap gecikmedi: "COMMENT? COMPRENDS PAS."

"Ah, sen Fransız mıydın? ETES VOUS FRANCAISE?"

"PAS DE TOUS. 'SUIS ANGLAISE."

"O zaman niye kendi dilini konuşmuyorsun ki? Acaba diyorum..."

"PERMETTEZ-MOI EXPLIQUER.* Anlayacağınız, gözleri üzerimde," dedi Matilda. "Halamda kalıyorum, bugünkü bahçe partisine bir sürü insan geleceği için bana çok uslu durmamı, Claude'u örnek almamı söylediler. Claude benim küçük kuzenim olur, kendisi hiç kötü şeyler yapmaz, olsa olsa kazayla yapar, onda da hep özür diler. Herhalde öğle yemeğinde ahududulu turtadan çok fazla yediğimi düşündüler ki, Claude'un ahududulu turtayı bir kez bile fazla kaçırmadığını söylediler. Şimdi, Claude her gün öğle yemeğinden sonra yarım saat uyur, yani ona 'Uyu' derler, o da söz dinler. Onun uyumasını bekledim, ellerini bağlayıp bahçe partisi için ayırdıkları koca bir kâse ahududulu turtayı zorla ağzına tıkmaya başladım. Turtanın epey bir kısmı Claude'un üstündeki denizci takımına, birazı da yatağa döküldü, ama çoğu boğazından geçti, yani bundan sonra kuzenimin çok fazla ahududulu turta yememiş olduğunu söyleyemeyecekler. İşte bu yüzden partiye katılmama izin vermiyorlar, bir de yine ceza olarak bütün akşam Fransızca konuşmak zorundayım. Size bunları kendi dilimde anlatmam gerekti çünkü 'zorla ağzına tıkmak' gibi kelimelerin Fransızcasını bilmiyorum; tabii, kendim de uydurabilirdim ama NOURRITURE OBLIGATOIRE demiş olsam, neden bahsettiğime dair en ufak bir şey anlamazdınız. MAIS MAINTENANT, NOUS PARLONS FRANCAIS."**

Bayan Stossen zoraki, "Ah, çok güzel, TRES BIEN" dedi; böyle telaşlanmışken bildiği Fransızcayı da pek iyi

---

* Fransızca konuşmaların çevirisi aşağıda verilmiştir:
- Nasıl? Anlayamadım.
- Fransız mısın?
- Pek sayılmaz. İngiliz'im.
- Açıklayayım. *–çn*

** "Zorunlu besleme" "Ama artık Fransızca konuşalım." *–çn*

kullanamıyordu. "LA, A L'AUTRE COTE DE LA PORTE, EST UN COCHON..."

Matilda heyecanla haykırdı: "UN COCHON? AH, LE PETIT CHARMANT!"

"MAIS NON, PAS DU TOUT PETIT, ET PAS DU TOUT CHARMANT; UN BETE FEROCE..."*

Matilda, "UNE BETE," diyerek Bayan Stossen'in Fransızcasını düzeltti, "domuz adını kullanırsanız eğer, domuz eril bir kelimedir, ama eğer domuza kızıp da vahşi bir hayvan derseniz domuz pat diye bizim gibi dişi oluverir. Fransızca nasıl da dehşetle hadım ediveren bir dil, değil mi?"

Bayan Stossen, "Tanrı aşkına, Fransızca konuşmayalım o zaman," dedi. "Bahçeden çıkacağız da, domuzun durduğu otlaktan geçmeyen başka yol var mı?"

Matilda, "Ben hep erik ağacına tırmanıp duvarın üstünden geçiyorum," diye yanıt verdi.

Bayan Stossen'in karşılığı, "Üstümüzdeki şu kıyafetlerle biz kolay kolay geçemeyiz," oldu, gerçi nasıl giyinmiş olursa olsun, duvarın üstünden atladığını hayal etmek hayli güçtü.

Bayan Stossen, "Peki, sen gidip domuzu buradan kovalayacak birilerini getirebilir misin?" diye sordu.

"Halama söz verdim, beşe kadar burada duracağım, saat daha dört bile değil."

"Eminim ki, şu koşullar altında halan izin verecektir..."

Matilda, sakin bir vakarla, "Vicdanım izin vermez," dedi.

---

* - Çok güzel... Kapının diğer tarafında bir domuz var-
- Domuz mu? Ah, o sevimli ufaklık!
- Yok hayır, hiç ufak değil, hiç de sevimli değil, vahşi bir canavar... –*çn*

Bayan Stossen gitgide çileden çıkıyordu, "Saat beşe kadar burada bekleyemeyiz ki," diye bağırdı.

Matilda yardımsever bir tavırla, "Size ezberimden bir şeyler okuyayım mı, zaman çabucak geçer?" diye sordu. "Diyorlar ki, en iyi 'Belinda, Evin Minik Direği'ni okuyormuşum, ama belki de Fransızca bir şeyler okusam daha iyi olur. Yalnız ezberimde Fransızca olarak bir tek IV. Henry'nin askerlerine attığı nutuk var."

"Eğer gidip şu hayvanı kovalayacak birilerini getirirsen, sana para veririm, kendine güzel bir hediye alırsın," dedi Bayan Stossen.

Matilda muşmula ağacının biraz daha alçak bir dalına geçti.

Yorumu neşe doluydu: "Bahçeden çıkmak için yaptığınız en işe yarar teklif işte bu oldu," dedi. "Claude ile birlikte Çocuklar İçin Temiz Hava Yardım Kampanyası'na para topluyoruz, hesabını tutuyoruz, hangimiz daha çok toplayabilecek diye yarışıyoruz."

Bayan Stossen, "Yarım kronluk bağışımı kabul edersen beni çok sevindirirsin, hem de çok," deyip yine üstündeki tuvaletin kumaşından yapılmış cüzdanının derinliklerinde parayı aramaya koyuldu.

Matilda, teklifi kale almayıp sözlerine devam etti: "Claude beni çoktan sollamıştır. Daha on bir yaşında, sapsarı saçları var, anlarsınız ya, bunlar da para toplarken büyük avantaj sağlıyor. Daha geçen gün Rus bir hanım kuzenime on şilin verdi. Ruslar, bağışlama sanatını bizden çok daha iyi biliyor. Tahminine göre, Claude bu akşam yirmi beş şilin toplamış olacak, meydan ona kalacak tabii, o da yaşadığı ahududulu turta deneyiminden sonra o solgun, kırılgan, ölümün kıyısından dönmüş tavırlarıyla harikalar yaratacak. Evet evet, şimdiye ÇOKTAN iki sterlin fark atmıştır bile."

Kuşatma altındaki hanımlar, mırıl mırıl hayıflanarak cüzdanlarını iyice bir deşip didikleyip yedi şilin altı peni denkleştirebildi.

Bayan Stossen, "Maalesef üstümüzdeki bütün para bu kadar," dedi.

Matilda ne yere ne de teklif ettikleri meblağa inme belirtisi gösterdi.

Ödün vermez bir tavırla bildirdi: "On şilinden aşağısına vicdanıma ihanet etmem mümkün değil."

Anne ile kızı, fısıldaya fısıldaya bazı düşüncelerini seslendirdi, fısıltılar arasında en çok "canavar" kelimesi kulağa çalınıyordu ve bu kelimenin hedefi muhtemelen Tarquin değildi.

Bayan Stossen, "Ah ne buldum, yarım kronum daha VARMIŞ," dedi, sesi titriyordu. "Al. Şimdi lütfen bir an önce birilerini çağır."

Matilda kayarcasına ağaçtan indi, hanımların yaptığı bağışı kabul etti ve çimlerin üstünden iyice ermiş bir avuç muşmula topladı. Ardından tırmanıp bahçe kapısını aştı ve sevecen bir sesle yaban domuzuna seslendi.

"Tarquin, gel bakalım, seni akıllı koca oğlan; biliyorsun, böyle çürümüş, erimiş muşmulaya hayatta dayanamazsın."

Tarquin dayanamadı. Matilda makul aralıklarla domuzun önüne muşmula ata ata hayvanı ağılına geri çekti, bu arada serbest kalan tutsaklar da alelacele otlaktan geçip kaçtı.

Bayan Stossen, sağ salim yola varınca feryat etti: "Baksana şuna, ben böylesini görmedim! Arsız bücür! Hayvan saldırgan bile değilmiş, on şiline gelince de, hiç sanmam ki on şilin içinden bir peni bile Temiz Hava Kampanyası'na gitsin!"

İşte verdiği bu hükmün kabalığı mazur görülecek gibi değildi. Kampanya kayıtlarını incelerseniz kabul edilen bağışlar arasında şu yazıyı göreceksiniz: "Bayan Matilda Cuvering tarafından toplanan, 2 şilin 6 peni."

Tuval

Clovis gazeteci arkadaşına, "Şu kadının kullandığı sanatsal dilden bezdim," dedi. "Kimi resimler için 'insanı gitgide sarıyor' demeye bayılıyor, duyan da sarmaşık filan sanacak."

"Aklıma Henri Deplis'in hikâyesi geldi," dedi gazeteci, "Sana anlatmış mıydım?"

Clovis başını iki yana salladı.

"Henri Deplis, Büyük Lüksemburg Dukalığı'nda doğmuştu. Yetişkinliğe adım attığında seyahat ederek ticaret yapmaya karar verdi. Ticari faaliyetleri için sık sık Büyük Dukalık sınırlarının dışına çıkıyordu. Yine böyle bir dönemde Kuzey İtalya'nın küçük bir kasabasında kalırken ailesinden haber geldi; uzaktan bir akrabası ölmüş, kendisine de mirasından pay bırakmıştı.

Söz konusu miras, Henri Deplis'in mütevazı standartlarına göre bile yüklü bir meblağ sayılmazdı, fakat yine de adamı görünüşte zararsız kimi savurganlıklara sevk etti. Henri Deplis bilhassa yerel sanatın Sinyor Andreas Pincini'nin dövme iğneleriyle temsil edilen dalına destek olmaya yöneldi. Sinyor Pincini belki de İtalya'nın gelmiş geçmiş en yetenekli dövme ustasıydı fakat bariz bir yoksulluk içinde yaşıyordu, dolayısıyla altı yüz frank karşılığında müşterisinin sırtına, köprücük kemiğinden beline kadar uzanacak şekilde, İkarus'un Düşüşü eserinin dikkat çekici bir tasvirini işlemeyi memnuniyetle kabul etti. Sonunda tamamlanan çizim Mösyö Deplis için biraz hayal kırıklığı oldu zira kendisi İkarus'u, Otuz Yıl Savaşı sırasında Wallenstein'ın fethettiği bir kale sanıyordu, fakat

yine de, dövmenin işlenmiş halinden son derece memnundu, eseri Pincini'nin başyapıtı olarak görme imtiyazına sahip olan herkes de dövmeye övgüler düzüyordu.

Bu dövme, ustanın en büyük, aynı zamanda son eseri oldu. Meşhur zanaatkâr, parasını almayı bile beklemeden bu dünyadan göçtü ve en sevdiği sanatı icra etmesi için pek imkân sağlamayacak kerubimlerin tasvirleriyle süslenmiş bir mezar taşının altına gömüldü. Bununla birlikte, ardında dul karısını bırakmıştı, altı yüz frank ücretin de Bayan Pincini'ye ödenmesi gerekiyordu. Seyyar tüccarımız Henri Deplis'in hayatındaki müthiş kriz işte bu noktada koptu. Kendisine kalan miras, maddiyatına yönelik sayısız ihtiyacın baskısı altında giderek eriyip son derece cüzi bir meblağa düşmüştü, alacaklının iyice sıkıştırdığı bir şarap hesabı ve ödenmemiş çeşitli başka hesaplar da kapatılınca geriye ustanın dul karısına ödemek için 430 frangı ancak aşan bir miktar kalmıştı. Söz konusu hanım, borcun 170 franklık kısmını silmesi yönündeki teklif sebebiyle, fakat aynı zamanda merhum kocasının başyapıtı kabul edilen eserin değerini düşürme girişimi karşısında, uzun uzadıya açıkladığı gibi, büsbütün değilse bile adamakıllı öfkelenmişti. Deplis bir hafta içinde fiyat teklifini 405 franga düşürmek zorunda kaldı, bu da dul Pincini'nin öfkesini körükleyip hiddete döndürdü. Kadın sanat eserini satmaktan vazgeçti ve birkaç gün sonra Deplis'in dehşet içinde öğrendiği üzere, eseri, teklifini minnetle kabul eden Bergamo Belediyesi'ne bağışladı. Deplis elinden geldiğince dikkat çekmemeye özen göstererek şehirden ayrıldı, mesleğine devam edebileceğini ve artık ne kendisinin ne de ünlü resmin tanınacağını umduğu Roma şehrine ulaştığında yüreğine tam anlamıyla su serpilmişti.

Ne var ki sırtında merhuma ait dehanın yükünü taşıyordu. Hamama gittiği bir gün, buhar içinde kalmış koridorda arzıendam ederken, Kuzey İtalyalı hamam sahibinin üstelemesiyle apar topar kıyafetlerini giymek zorunda kalmıştı, bu adam ünlü İkarus'un Düşüşü eserinin Bergamo Belediyesi'nin izni olmadan ortalıkta sergilenmesine kesinkes karşıydı. Konu daha geniş çevrelere yayılırken halkın ilgisi ve resmi kurumların gösterdiği ihtimam da arttı ve sonunda Deplis, öğleden sonra en sıcak saatlerde dahi, vücudunu ensesine kadar örten, kapalı yüzme kıyafetleri giymeden denize, hatta nehre bile giremez oldu. Daha sonra Bergamo'nun yetkili makamları, tuzlu suyun başyapıta zarar verebileceği hükmüne varıp artık iyice bezmiş seyyar tüccarın denize girmesini kayıtsız şartsız yasaklayan kesin bir mahkeme emri çıkardı. Bütün bunlarla birlikte, iş yaptığı firma Deplis için Bordeaux şehrinde meşgul olabileceği yeni bağlantılar ayarlayınca, tüccarımız samimi bir minnet duydu. Ne var ki, minnettarlığı Fransa-İtalya sınırına ulaşınca birdenbire söndü. Resmi makamlardan gelen kesin emirle ülkeden çıkması yasaklanmıştı, görevliler kendisine haşin bir tavırla İtalya'ya ait sanat eserlerinin yurtdışına çıkarılmasını katiyetle yasaklayan kanunu hatırlatıyorlardı.

Lüksemburg Dukalığı ile İtalya Hükümeti arasında yapılan diplomatik müzakereler birbirini kovaladı ve Avrupa'daki durum huzursuzluk çıkabileceği ihtimaliyle bir yerden sonra karamsarlığa büründü. Gelgelelim İtalya Hükümeti geri adım atmıyordu, hükümet seyyar tüccar Henri Deplis'in geleceğini, hatta kendisinin varlığını dahi azıcık umursamaya yanaşmıyor fakat hâlihazırda Bergamo Belediyesi mülkiyetindeki İkarus'un Düşüşü eserinin (merhum Andreas Pincini'ye aittir) ülkeden çıkarılamayacağı yönündeki kararında diretiyordu.

Meselenin harareti bir süre sonra söndü fakat sıkılgan bir mizaca sahip bahtsız Deplis, birkaç ay içinde kendisini bir kez daha fırtına gibi kopan ateşli bir ihtilafın merkezinde buldu. Bergamo Belediyesi'nden ünlü başyapıtı inceleme izni alan Alman kökenli bir uzman, eserin Pincini taklidi olduğunu, muhtemelen son yıllarında ustanın yanında çalışan bir çırağın elinden çıktığını beyan etmişti. Deplis'in bu konuda yaptığı şahitlik apaçık geçersizdi zira modelin iğneyle sırtına işlendiği uzun saatler boyunca kendisi, dövme yaparken kullanılan uyuşturucu maddelerin etkisi altında kalmıştı. İtalya'da yayınlanan bir sanat dergisinin editörü, Alman uzmanın iddialarını yalanlayıp uzmanın özel hayatında hiçbir modern ahlak prensibine uymadığını ispatlamayı görev edindi. İtalya ve Almanya topyekûn ihtilafın içine çekilmiş, fazla geçmeden Avrupa'nın geri kalanı da çekişmeye dahil olmuştu. İspanya Parlamentosu'nda fırtınalı sahneler yaşanmış, Kopenhag Üniversitesi, Alman uzmana (sunduğu kanıtları yerinde incelemek üzere bir komisyon gönderdikten sonra) altın madalya takdim etmiş, bu arada Paris'te okuyan iki Polonyalı öğrenci de konuya ilişkin *kendi* görüşlerini beyan etmek amacıyla intihar etmişti.

Bütün bunlar olurken bir türlü iki yakası bir araya gelemeyen bedbaht etten tuvalimizin İtalya anarşistlerinin saflarına sürüklenmesine şaşmamak lazımdı. Sakıncalı ve istenmeyen bir yabancı olduğu gerekçesiyle en az dört kez ülke sınırına kadar götürülmüş fakat her seferinde İkarus'un Düşüşü eserinin (Andreas Pincini'ye ait olduğu düşünülmektedir, yirminci yüzyıl başı) ta kendisi olduğu gerekçesiyle sınırdan geri getirilmişti. Sonra bir gün, anarşistlerin Cenova'da düzenlediği bir kongre sırasında, mesai arkadaşlarından biri tartışmanın harareti̇yle

Deplis'in sırtında aşındırıcı sıvıyla dolu bir ilaç şişesi kırdı. Deplis'in üstündeki kırmızı gömlek sıvının etkisini hafifletse de, İkarus tanınmayacak ölçüde tahrip olmuştu. Saldırgan aynı saflarda yer aldığı anarşistlerden birine saldırması sebebiyle acımasızca kınandı ve ulusal bir sanat hazinesine zarar verdiği gerekçesiyle yedi yıl hapis cezasına çarptırıldı. Henri Deplis ise hastaneden çıkar çıkmaz istenmeyen bir yabancı olarak sınır dışı edildi.

Paris'in sessiz sokaklarından birinde, bilhassa Güzel Sanatlar Bakanlığı'nın bulunduğu semtte arada bir yüzünden keder ve endişe okunan bir adama rastlayabilirsin. Eğer adamla sohbet edersen sana hafif bir Lüksemburg aksanıyla cevap verecektir. Milo Venüsü'nün kayıp kollarından biri olduğu yanılsamasında ve Fransız Hükümeti'nin ikna olup da kendisini satın almasını umuyor. Fikrimce, geri kalan her konuda son derece aklı başında birisi."

Groby Lington'un Çamuru Yeniden Karılıyor

"Bana dostunu söyle sana kim olduğunu söyleyeyim."

Groby Lington, ağabeyinin eşinin evindeki oturma odasında, orta yaşlarının sonlarına varmış insanların ölçülü huzursuzluğuyla kıpır kıpır geziniyor, dakikaları sayıyordu. Daha on beş dakika geçecekti ki ev sahiplerine veda edebilsin, sonra da yeğenlerinin eşliğinde köyün çimenliğini aşıp istasyona varabilsin. Kendisi iyi huylu, müşfik tabiatlı bir adamdı ve bu dünyadan göçmüş ağabeyi William'ın eşini ve çocuklarını düzenli olarak ziyaret etmekten teoride büyük keyif alıyordu, pratikte ise kendi eviyle bahçesinin rahatlığını ve gözlerden ıraklığını, bir de kitaplarının ve papağanının arkadaşlığını, pek de ortak yönleri olmayan bir aile çevresine yaptığı gayet anlamsız ve bezdirici baskınlara bin kez tercih ederdi. Kısa bir tren yolculuğuyla akrabalarına nadiren yaptığı bu ziyaretler, kendi vicdani gerekçelerine dayanmaktan ziyade, kendisini zavallı yaşlı William'ın ailesini ihmal etmekle suçlamaya meyilli öteki ağabeyi Albay John'un, dolaylı olmakla birlikte daha ağır basan vicdanına itaatle teslim olmasına dayanıyordu. Groby aynı zamanda komşusu olan bu akrabalarının varlığını sık sık unutuyor ya da ihmal ediyordu, ta ki Albay'ın kendisini ziyaret edeceğini duyana kadar. İşte handiyse tehdit olarak gördüğü bu haberi alıralmazapar topar aradaki birkaç kilometrelik kırlık

alanı katedeceği bir hac yolculuğuna çıkıp gençlerle olan ahbaplığını tazeliyor ve ağabeyinin eşinin sıhhatine zorlama da olsa şefkat dolu bir alaka sergiliyor, böylece işleri yoluna koymuş oluyordu. Bu sefer kendini temize çıkaracak ziyaretinin zamanlaması ile Albay John'un geleceği saat öyle ucu ucuna denk gelmişti ki, Albay'ın geleceği saatlerde kendisi ancak eve varmış olacaktı. Öyle ya da böyle, Groby görevini savmıştı, muhtemelen artık temiz bir altı ya da yedi ay daha rahatlığını ve keyfini aile samimiyeti sunağında kurban etmek zorunda kalmayacaktı. Odada bir o yana bir bu yana sekerken dikkat çekecek şekilde neşeli görünüyordu, eline bir eşya alıyor, sonra onu bırakıp öbürüne geçiyordu, eline aldığı her şeyi kuşların yaptığı gibi kısaca ama dikkatle incelemekle meşguldü.

Fazla geçmemişti ki neşeli kaygısızlığı birden küskün bir dikkat hâline dönüştü. Yeğenlerinden birine ait, çizim ve karikatürlerle dolu bir karalama defterinde, kendisini ve papağanını gösteren, zalimce ve cin fikirli bir çizimle karşılaşmıştı. Resmi bir tavırla papağanıyla karşı karşıya durmuş, gülünç bir vakar ve sükûnet içinde birbirlerine bakıyorlardı. Kuşla aralarında, ressamın da elinden geldiğince vurguladığı bir benzerlik söz konusuydu. Duyduğu rahatsızlığın ilk harareti sönünce Groby gönülden bir kahkaha attı ve çizimin ne kadar cin fikirli olduğunu kendi kendine itiraf etti. Bundan sonra yeniden bir içerleme hissine kapıldı, içerlediği kişi, fikri karikatürle kâğıda döken yeğeni değildi, bu fikrin işaret ettiği, imkân dahilindeki bir gerçeğe içerlemişti. Gerçekten de insanlar zamanla besledikleri hayvanları mı andırıyorlardı? Yoksa kendisi de, yanından ayrılmayan, gülünçlük derecesinde vakur dostuna hiç farkına varmadan gitgide daha mı çok benzemişti? Groby, gevezelik eden yeğenleriyle birlikte

trene yürürken alışılmadık biçimde suskundu, kısa süren tren yolculuğu boyunca da kendi içine dönüp düşündükçe, yavaş yavaş papağanlarınkine benzer bir hayata uyum sağladığı kanaatine vardı ve bu fikir gitgide zihnini esir aldı. Nihayetinde gündelik hayatı, evinin bahçesinde, meyve ağaçları arasında, çimenlikteki hasır sandalyesinde ya da kütüphanesindeki şöminenin başında sakin sakin avarelik etmekten, bir şeyleri didikleyip bir yerlere tünemekten başka neden ibaretti ki? Üstelik rastlaştığı komşularıyla yaptığı bütün sohbetleri toplasan ne ederdi? "Tam bahar havası, değil mi?" "Bugün yağmur sıkıntısı var." "Ne iyi oldu da karşılaştık, kendinize iyi bakın." "Küçükler ne çabuk büyüyor, değil mi?" Aklına formalite icabı sarf edilen, söylenmese olmaz, ahmakça söz dizilerinden başka şey gelmiyordu. İnsan zekâsını ortaya koyan zihinsel değiş tokuşlar olmadığı kesin bu sözlerin, papağan gibi tekrarlanan boş lakırdıların ötesine geçtiği yoktu. İnsan tanıdıklarını selamlamak için bu sözleri sarf etmek yerine, "Cici kuş. Pisi pisi, miyav!" dese, hakikaten de hiçbir şey değişmezdi. Groby, kendisinin tüylü aptal bir kuş olarak tasvir edilmesi karşısında köpürmeye başlamıştı, suçlayacak bir şeyler peşindeki zihni, ilk olarak yeğeninin çizdiği resmi giderek süslüyor, üstüne onur kırıcı detaylar ekliyordu.

Kırgın kırgın, "O sevimsiz kuşu göndereceğim," dedi, ne var ki daha bu sözleri söylerken bile böyle bir şey yapmayacağını biliyordu. Papağanı bunca yıldır besleyip baş tacı ettikten sonra birdenbire hayvana yeni bir yuva bulmaya çalışmak çok manasız olacaktı.

Midillinin çektiği arabayla kendisini karşılamaya gelen yeniyetme seyise, "Ağabeyim geldi mi?" diye sordu.

"Geldi'fendim, saat iki çeyrekte. Papağanınız öldü."

Genç çocuk bu son haberi, ait olduğu sınıfın bir felaketi ilan ederken duyduğu hazla söylemişti.

"Papağanım mı öldü?" dedi Groby. "Neden öldü ki?"

Delikanlı, "Şibbek yüzünden," deyip sustu.

Groby, "Şibbek mi?" diye sordu. "O da ne öyle?"

"Albay'la birlikte gelen şibbek," diye, oldukça endişe verici bir yanıtla karşılaştı.

Groby, "Ne diyorsun, ağabeyim hasta mı yani?" diye sordu. "Bulaşıcı mıymış?"

Genç seyis, "Abiyniz iyi, eskisi gibi," demekle yetindi. Groby, başka açıklama duyamayınca, eve varana kadar kendini tutup şaşkınlık içinde ve sabırla beklemek zorunda kaldı. Ağabeyi salonun kapısında kendisini bekliyordu.

Ağabeyi hemen, "Papağanın başına geleni duydun mu?" diye sordu. "Olacak şey değil, inan ki çok üzüldüm. Hayvan, sana sürpriz yapmak için getirdiğim maymunu görür görmez, 'Fareler kovalasın seni, beyim' diye cıyak cıyak bağırdı, onun cıyaklamasıyla da mübarek maymunun papağanın üstüne atılması bir oldu. Kuşu boynundan yakaladığı gibi çıngırak gibi sallayıverdi. Keratanın pençelerinden söküp aldığımda papağan son nefesini vermişti bile. Maymunu bilsen, hep dost canlısı bir hayvan olmuştur, gözünü böyle kan bürüyebileceği hayatta aklıma gelmezdi. İnan ki ne kadar üzüldüğümü anlatmamın imkânı yok, tabii sen şimdi maymunu görmek bile istemezsin."

Groby içtenlikle, "Hiç öyle olur mu?" dedi. Birkaç saat önce olsa, hiç kuşkusuz, papağanın başına gelen trajik sonu facia olarak değerlendirirdi, şimdi ise bu olayı, handiyse kaderin nazikçe yüzüne gülmesi gibi görecekti.

"Sen de biliyorsun, kuş artık iyice ihtiyarlamıştı," diye

sözlerine devam etti, evcil hayvanını kaybettiği için gereğince kederlenmediği apaçık ortadaydı, o yüzden açıklama yapmak istemişti. "Yaşlılığa yenik düşüp ölene kadar yaşamasına izin vermenin, gerçekten de tümüyle iyilik olup olmadığını merak etmeye başlamıştım." Olayın faili ile tanışınca da, "Ne sevimli bir maymun bu böyle!" diye ekledi.

Evin yeni sakini, Güney Yarımküre'de yaşayan bir cinsten, uzun kuyruklu ve küçük bir maymundu, hafifften ürkek, biraz temkinli ve uysal edasıyla da Groby'nin güvenini ânında kazanmıştı; oysa maymun tabiatı üzerine araştırma yapmış biri, hayvanın gözlerinde arada bir çakan kırmızı parıltıda, papağanın hiç düşünmeden, kendisi için son derece acıklı sonuçlar doğuran bir sınamadan geçirdiği, derinlerde yatan asabiyetin belirtisini görebilirdi. Esasen pek az dert yaratan merhum kuşu zaman içinde ev halkından ayırmamaya başlamış hizmetçiler ve uşaklar, evde kuşun yerini kana susamış saldırgan bir maymunun alması ve hayvanın ev sahibi tarafından el üstünde tutulması karşısında dehşete düşmüştü.

Mutfak köşelerinde olumsuz yargılar dile getiriliyor, "Bak hele şu mendebur, vahşi şibbeğe, hiç çıkmaycak ki ağzından akıllı, şen şakrak bir laf? Cancağzım Polly ne güzel konuşupdurudu," deniliyordu.

Albay John'un ziyaretinden ve papağanın başına gelen trajediden aşağı yukarı on iki ya da on dört ay sonra, bir pazar sabahıydı, Bayan Wepley kilisede her zamanki gibi, Groby Lington'un hemen önündeki sırasına hanım hanımcık bir edayla yerleşmişti. Bayan Wepley, semtin nispeten yeni sakinlerindendi ve arka sırada oturan beyle şahsen tanışmıyordu fakat son iki yıldır pazar sabahı ayin-

leri sayesinde düzenli olarak birbirlerinin dikkat menziline girmekteydiler. Bayan Wepley, özellikle dikkat etmemiş olmasına rağmen, Groby Lington'un ayin sırasında söylenen kimi sözcükleri nasıl telaffuz ettiğini muhtemelen hatasız bilebilirdi, Bay Lington ise önemli bir bilgi olmasa da, Bayan Wepley'in, hemen yanındaki oturma yerinde dua kitabı ve mendilinin yanı sıra her zaman küçük bir kâğıt paketin içinde boğaz pastili bulundurduğundan haberdardı. Bayan Wepley, pastillerine nadiren ihtiyaç duyuyordu ancak olur da öksürük nöbeti tutarsa diye, acil durum tedbirlerini usulünce almış olmak arzusundaydı. İşte o pazar günü pastiller, ayin sırasında Bayan Wepley için kesilmek bilmeyen bir öksürük nöbetinden çok daha rahatsız edici nitelikte, hiç beklenmedik bir dikkat dağınıklığına sebep oldu. İlk ilahiye eşlik etmek için daha yeni ayağa kalkmıştı ki, arkasındaki sırada tek başına oturan komşusunun elini gizliden uzattığını ve sıranın üstündeki paketi kapıp aldığını görür gibi oldu. Hemen yana döndü, paketin yerinde yeller esiyordu, Bay Lington ise her hâliyle, dingin bir edayla elindeki ilahi kitabına dalıp gitmiş gibi görünüyordu. Pastilleri çalınan hanım, sorgu dolu gözlerle ne kadar ters bakarsa baksın, adamın yüzüne en ufak bir suçluluk gölgesi düşecek gibi değildi.

Duydukları karşısında büyük şaşkınlığa düşen dostlarına ve tanıdıklarına, "Asıl sonrasını duyun, daha da beter," diyordu. "Dua sırasında daha yeni diz çökmüştüm ki, bir pastil, benim pastillerimden biri vınlayıp geldi, sıranın üstüne, tam burnumun hizasına düştü. Arkama dönüp gözlerimi Bay Lington'a diktim ama adamın gözleri kapalıydı, dudakları da dua ediyormuş gibi kıpır kıpır oynuyordu. Ben önüme dönüp yine dua etmeye başlamıştım ki tıkırdaya tıkırdaya bir pastil daha geldi, ondan

sonra bir pastil daha. Önce fark etmemiş gibi davrandım ama sonra birden arkama döndüm, o rezil adam tam da bana bir pastil daha atmak üzereydi. Alelacele toparlanıp elindeki kitabın sayfasını çeviriyormuş gibi yaptı ama bu sefer tongaya basacağım yoktu artık. Adam yakalandığını anladı, başka pastil atmadı. Tabii ben de kilisede başka sıraya oturmaya başladım."

Bayan Wepley'i dinleyen tanıdıklarından biri, "Bir beyefendinin böyle rezil bir davranışta bulunmasının imkânı yok," dedi, "üstelik Bay Lington, herkesin saygısını kazanmış biridir. Öyle görünüyor ki, terbiye görmemiş bir velet gibi davranmış."

Bayan Wepley'in yanıtı, "Velet de ne, maymun gibi davrandı," oldu.

Kadının bu olumsuz yargısı, ânında başka yerlerde de yankı buldu. Groby Lington, uşaklarının ve hizmetçilerinin nazarında hiçbir zaman için bir kahraman olmamıştı fakat aynen merhum papağanı gibi, o da insanların başına öyle özel bir dert açmayan, neşeli ve iyi huylu biri olarak kabul görüyordu. Son aylarda büründüğü karakteri ise, hane halkı tarafından tasvip edilecek gibi değildi. Hizmetliler arasında gitgide yayılan ve destek bulan kınama homurtularını ilk söze dökenlerden biri, adama kanatlı dostunun trajik sonunu haber veren, vurdumduymaz genç seyis oldu, ki delikanlının hoşnutsuzluğu gayet sağlam temellere dayanıyordu. Seyis, kavurucu yaz günlerinde meyve bahçesindeki ufak gölette yüzmek için izin almıştı. Bir akşamüstü Groby, bağıra çağıra edilen hiddetli beddualara karışan cıyak cıyak maymun sesleri duyup meraklanarak adımlarını gölete çevirdi. Karşısına üstünde yeleğinden ve çoraplarından başka şey olmayan, tıknaz uşağı çıktı. Çocukcağız elma ağacının alçak bir dalına ku-

rulmuş maymuna nafile yere bağırmakla meşguldü, hayvan kıyafetlerin geri kalan kısmını seyisin yanından kapıp kaçırmış, şimdiyse parmağında kayıtsızca sallıyordu.

Delikanlı, ait olduğu sınıfın malumu ilan etme tutkusuyla, "Şibbek esvaplarımı aldı," diye sızlandı. Kıyafetlerinin eksikliği yüzünden biraz utanıyordu ama Groby ortaya çıkınca, kaçırılan kıyafetlerini geri alma çabasına hem fiili hem de manevi destek bulacağı umuduyla sevinip rahatlamıştı. Maymun küstahça sesler çıkarmayı bırakmıştı, belli ki sahibi biraz tatlı dille yaklaşsa yağmaladığı kıyafetleri geri verecekti.

Groby, "Ben seni havaya kaldırayım," diye öneride bulundu, "o zaman uzanıp kıyafetlerine yetişebilirsin."

Delikanlı öneriyi kabul etti ve Groby de seyisi, tutabileceği tek şey olan yeleğinden sıkıca tuttu, kaldırıp ayaklarını yerden kesti. Sonra da delikanlıyı ustalıkla savurup epeyce boy atmış ısırganların üzerine fırlatıverdi, çocuk birden otların arasına gömüldü. Kurbanımız, insana duygularını bastırmayı öğreten bir okulda yetişmemişti, eğer bir tilki hayati bir organını ısıracak olsa, çocuk metin olup tam bir kayıtsızlık tavrı takınacağı yerde koşa koşa en yakın av komitesine gider, şikâyette bulunurdu. Bu sefer de duyduğu acı ve hiddetin, bir de hayretin etkisiyle çıkardığı sesin desibeli, cömert ve uzun süreli oldu fakat yine de feryatlarının arasından ağaçtaki hasmının kazandığı zaferle övünen sesini ve Groby'nin çınlayan tiz kahkahasını rahatlıkla duyabiliyordu.

Delikanlı, kendisine Kolezyum sahnesinde ün kazandıracak nitelikte, esasen artık ortamdan uzaklaşmaya başlamış Groby Lington'un gönülden bir takdir ve alkışlarla karşıladığı doğaçlama Aziz Vitus dansını* tamamladıktan

* Aziz Vitus dansı, hem bir hastalığı hem de bir toplumsal vakayı

sonra gördü ki, maymun da fark ettirmeden ortadan kaybolmuş, gencin kıyafetleri ise ağacın dibindeki çimlere saçılmıştı.

"Şibbekler, bir o değil ki, öbürsü de şibbek, tam şibbek," diye öfkeyle homurdandı, eğer vardığı bu hüküm biraz ağır olduysa bile en azından bu cüretini kaşıyan güç, gayet kayda değer bir kışkırtıcılıktaydı.

Bu olaydan bir ya da iki hafta sonraydı, efendisi tabağındaki pirzola iyi pişmemiş diye birden parlayıp küplere binince, sofrayı hazırlayan hizmetçi korkudan ağlayacak gibi olmuştu, mutfakta toplanmış, hâlden anlar hizmetlilere diyordu ki: "Dişlerini gösterdi bana, hakket diyom dişlerini gıcırdattı."

Aşçı cüretle, "Bi' de bana yapsın da görem, hele bana yapsın," dedi fakat o günden sonra yemeklerin tadında kayda değer bir düzelme oldu.

Her zamanki alışkanlıklarından hepten kopan Groby Lington, ev partilerine pek nadir çağrılır olmuştu. Bayan Glenduff düzenlediği ev partisinde kendisini evin George devri mimarisini sergileyen eski ve köhne kanadına yerleştirince epey gücendi, üstelik saygın piyanist Leonard Spabbink'in hemen yanındaki odada kalacaktı.

Ev sahibi, "Liszt'i melekler gibi çalıyor," diyerek piyaniste hararetle kefil oluyordu.

---

ifade eder. Sydenham koresi olarak da anılan bu merkezi sinir sistemi hastalığında kişiler yüzleriyle kol ve bacaklarını etkileyen ani, istemsiz ve aritmik kas hareketleri yüzünden dans eder gibi görünür. Dans çılgınlığı olarak da adlandırılan toplumsal vaka ise 14. ve 17. yüzyıllar arasında Avrupa anakarasını etkilemiş, kimi zaman tek bir kişinin, kimi zaman da sayısı binlere varan grupların düzensiz hareketlerle ve kontrollerini kaybetmiş şekilde bitkinlikten yığılana kadar dans ettiği, o dönem Aziz Vitus'un lanetinden kaynaklandığına inanılan ve yine bu azize dua edilerek çare bulunmaya çalışılan kitlesel bir psikojenik hastalık olarak kayda geçmiştir. –çn

Groby'nin içinden verdiği yanıt, "İsterse alabalıklar gibi çalsın, zerre umurunda değil," oldu, "ama bahse girerim adam horluyordur. Gözünden belli, tam horlayacak tipte biri. Şu kâğıt gibi incecik duvarlardan horultusunu duyarsam eğer, bilin ki adam başına bela alır."

Piyanist horladı, bela da gelmekte gecikmedi.

Groby adamın horlamasına iki dakika on beş saniye kadar tahammül etti, sonra da koridora çıkıp Spabbink'in odasına daldı. Groby'nin keskin önlemleri altında şaşkına dönen yarı bilinçli yarı bilinçsiz müzisyen yatakta doğrulmuştu, kof ve geniş bedeni dilenmeyi yeni öğrenmiş bir külah dondurma gibi duruyordu. Groby adamı dürtüp tamamen uyandırınca kendini beğenmiş fevri piyanist öfkeye kapılıp zorba ziyaretçisinin eline tokadı indiriverdi. Daha bir saniye geçmemişti ki, Spabbink, Groby'nin yüzüne dolayıp var gücüyle sıktığı yastık kılıfı yüzünden nefes alamaz olmuştu, neredeyse boğuluyordu. Pijamalı adamın tombul bacaklarıyla kolları yataktan taşmış, can havliyle tokatlar, yumruklar ve tekmeler savurup Groby'nin büyük bir gayretle kendisini boğmaya çalıştığı, sadece dibinde biraz su bulunan küvete doğru ilerliyordu. Oda bir süreliğine neredeyse zifiri karanlık oldu, Groby'nin getirdiği mum, aralarındaki itişip kakışmanın daha başında devrilmişti, devrilen mumun titrek ışığı, etrafa suların sıçradığı, tokatların savrulduğu, boğuk feryatlarla anlaşılmaz hırıltıların yükseldiği ve küvetin kenarında süren boğuşmaya eşlik eden, maymunlarınkine benzer bir öfke homurdanmasının duyulduğu yere pek ulaşamıyordu. Ancak fazla geçmemişti ki cayır cayır yanan perdelerden ve aniden tutuşan tahta kaplamalardan gelen ışık, bu tek taraflı dövüşü gün gibi aydınlattı.

Ev partisinin alelacele yataktan fırlayan davetlileri,

paldır küldür evden fırlayıp çimenliğe koşuştuğunda evin George devri tarzındaki kanadı iyice tutuşmuş, dışarı dumanlar kusuyordu. Aradan biraz zaman geçmişti ki, kollarında, boğulmaktan kıl payı kurtulmuş piyanistle Groby ortaya çıktı. Piyaniste, çimenliğin ucundaki göletin sunduğu seçkin boğulma fırsatını anımsatmıştı. Fakat bir süre sonra serin gece havasıyla hiddeti yatışmıştı. Diğer davetliler tam bir saflıkla Groby'yi, büyük bir kahramanlık gösterip zavallı Leonard Spabbink'i kurtardığı için takdir edince ve adamın dumandan boğulmasını önlemek amacıyla yüzüne ıslak bez dolamayı akıl edecek kadar soğukkanlı davranması sebebiyle coşkulu övgülere boğunca, Groby durumu bu şekilde kabul etti ve sonra da konuşmasına bol detay katarak müzisyenin odasına girdiğinde başucundaki mumun devrilmiş olduğunu, felaket boyutlarındaki yangının çoktan yayılmaya başladığını anlattı. Aradan birkaç gün geçip de Spabbink gece yarısı maruz kaldığı kınamaların ve suya sokulmasının şokunu atlatınca olayı *kendi* açısından anlattı fakat hikâyesini anlattıkça karşılaştığı acıma dolu nazik gülümsemeler ve kaçamak yorumlar gösterdi ki insanların kendisine kulak asacağı yoktu. Elinden başka şey gelmese de, Spabbink en azından, Kraliyet İyilikseverler Cemiyeti'nin Groby'ye hayat kurtarma madalyası takdim edeceği törene katılmayı kabul etmedi.

O aralar Groby'nin maymunu, kuzey iklimine maruz kalan pek çok türdeşinin mustarip olduğu bir hastalığa kurban gitti. Görünüşe göre, Groby maymununu kaybedince derinden sarsıldı ve son dönemlerde kazanmış olduğu neşeli ruh hâline bir daha hiç kavuşamadı. Albay John'un son ziyaretinde kendisine hediye ettiği kaplum-

bağayla birlikte, eski neşesinden eser kalmamış bir hâlde evinin çimenliğinde ve mutfak bahçesinde gezinip vakit öldürmeye başladı, son duruma bakılırsa, yeğenleri adama "İhtiyar Groby Amca" adını takmakta yerden göğe haklı.

Brogue

Av mevsimi sona ermiş, Mullet ailesi Brogue'u satmayı başaramamıştı. Son üç ya da dört yıldır ailede bir çeşit âdet hâline gelmişti, av mevsimi bitmeden Brogue'un talip bulacağına dair, bir nevi kaderci ümit besliyorlardı; ne var ki mevsimler gelip geçiyor, böyle temeli çürük iyimserliği haklı çıkaracak tek şey yaşanmıyordu. Hayvana meslek hayatının erken dönemlerinde Berserker adını koymuşlar fakat sonradan, bir kez sahip olunduktan sonra kendisinden kurtulmanın ne kadar zor olduğunu dikkat alarak hayvanı bu kez de Brogue ismiyle vaftiz etmişlerdi.* Mahallede yapılan daha nezaketsiz nüktelere göre hayvanın adının baş harfi lüzumsuzdu.** Brogue satış kataloglarında ayakta 1,53 metre boyunda hafif sıklet bir avcı, hanımların kullanabileceği bir binek at ve daha basit fakat yine de bir nebze hayal gücü katkısıyla işe yarar bir kısır beygir olarak farklı sıfatlarla tarif ediliyordu. Toby Mullet, Batı Wessex'te dört mevsim boyunca bu ata binmişti; zaten kırlık araziyi bildiği sürece Batı Wessex'te her türden ata binebilirdiniz. Brogue kırlık araziyi iyi biliyordu, kilometrelerce uzanan bir alan içinde görebileceğiniz set ve çitlerdeki gediklerin birçoğunu şahsen kendisi açmıştı. Hareketleri ve nitelikleri av sahası için

---

* *Brogue* (İng.) ağır aksan. Öykünün yazıldığı dönem itibariyle, bu kelime metinde muhtemelen İrlanda'da İngiliz hâkimiyetinin güçlenmesiyle birlikte ağır İrlanda aksanıyla konuşulan İngilizceyi ifade etmektedir. –*çn*

***Rogue* (İng.) Serseri, hilekâr. –*çn*

ideal sayılmazdı ama hayvanı av peşine sürmek, kır yollarında binek at niyetine kullanmaktan büyük olasılıkla daha güvenliydi. Mullet ailesine kalırsa, Brogue aslında yolda o kadar ürkek değildi fakat hoşlanmadığı bir iki şey vardı ki bunlar, Toby'nin yoldan sapma hastalığı dediği ani ataklara sebep oluyordu. Motorlu taşıtlar ve bisikletlere müsamahakâr bir umursamazlıkla bakıyor fakat bir domuz, el arabası, yol kenarında duran bir taş yığını, köy sokaklarında bir bebek arabası, fazla çiğ beyaza boyanmış bir bahçe kapısı ve her daim olmasa da kimi zaman daha önce görmediği türden bir arı kovanı gördü mü kendini yoldan atıyor, tam bir çatal şimşek misali zikzaklar çiziyordu. Çalıların ardından patırtıyla bir sülün havalansa Brogue ânında havaya fırlardı, gerçi belki de bu huyunun sebebi sülüne yarenlik etme arzusunda yatıyordu. Atın ahır kapısını kemirme huyunun tescillendiği yönündeki yaygın rağbet gören söylenti ise Mullet ailesince kesin surette yalanlanıyordu.

Mayısın üçüncü haftasıydı, merhum Sylvester Mullet'ın ardından oğlu Toby ve yarım düzine kızıyla dul kalan Bayan Mullet, köyün eteklerinde karşısına çıkan Clovis Sangrail'i soluk dahi almadan ardı ardına dizdiği yerel havadislerle adeta dedikodu yağmuruna tuttu.

"Yeni komşumuz Bay Penricarde'yle tanıştın mı?" diye feryat etti Bayan Mullet. "Denizde kum, onda para, Cornwall'da kalay madenleri varmış, orta yaşlı, sessiz sakin bir bey. Kızıl Konak'ı uzun süreliğine kiraladı, tadilatı için de kesenin ağzını açtı. Ne olsa beğenirsin, Toby gidip de adama bizim Brogue'u satmış!"

Clovis bir an durup bu şaşırtıcı haberi sindirmeyi bekledi, sonra da ölçüsüz tebrik sözleri yağdırmaya başladı. Daha duygusal mizaçlı bir soydan gelse, Bayan Mullet'i pat diye öpüverirdi.

"Bu işin de üstesinden geldiniz ya, az şanslı değilmişsiniz doğrusu! Artık düzgün bir hayvan alabilirsiniz. Hep demişimdir zaten, Toby akıllı bir gençtir. Çok çok tebrik ederim."

Bayan Mullet, dramatik bir ses tonuyla, "Tebrik edilecek bir şey yok," dedi. "Bundan daha talihsiz bir şey olamazdı doğrusu!"

Clovis hayretler içinde kadına bakakaldı.

"Bay Penricarde," dedi Bayan Mullet, sesini alçaltıp etkileyici bir fısıltı sandığı bir perdeye getirse de konuşması daha ziyade boğuk ve heyecanlı bir gıcırtıyı andırıyordu, "Bay Penricarde, daha yeni yeni Jessie'ye ilgi göstermeye başladı. İlgisi başlarda belli belirsizdi ama artık yanlış anlaşılabilecek gibi değil. Daha önce fark etmemekle ne büyük alıklık etmişim. Dün papazın verdiği bahçe partisinde Jessie'ye en çok hangi çiçeği sevdiğini sordu, Jessie karanfil dedi, bugün de eve koca bir demet karanfil geldi, mis kokulular, alacalı karanfiller, şahane bordo karanfiller, yeni açacak tomurcuklar, demette yok yoktu, yanında bir kutu çikolata da göndermiş, Londra'dan özellikle getirtmiş herhalde. Üstelik Jessie'yi yarın için golf oynamaya davet etti. İşte Toby de gitmiş, tam bu hassas günlerde adama bizim atı satmış. Felaket, felaket!"

Clovis, "İyi de yıllardır şu atı elden çıkarmaya çalışan siz değil misiniz?" dedi.

Bayan Mullet, "Evde elini sallasan kızlarımdan birine çarpacak," diye cevap verdi, "uğraşıyorum ki... Yani, kızlarımı elden çıkarmaya çalıştığım yok tabii ki ama yine de bir iki damat bulsam hiç fena olmaz hani, biliyorsun kızım bir tane değil ki, tam altı tane."

Clovis, "Bilmiyordum," dedi, "saymışlığım yok ama sanıyorum ki söylediğin rakam doğrudur; anneler genellikle böyle şeyleri bilir."

Bayan Mullet o acıklı fısıltısıyla sözlerine devam etti: "Şimdi de, yakında kızımı baş göz edebileceğim zengin bir müstakbel damat bulmuşken, Toby de gitsin adama o sefil hayvanı satsın, olacak iş değil. Adam ata bir binmeye kalksa sonu olur, her halükârda Bay Penricarde'nin aileme karşı duymuş olabileceği güzel hislerin sonunu bu hayvan getirecek. Şimdi ne yapacağız? Kalkıp atı geri de isteyemeyiz, satın alabileceğini anladığımız an hayvanı öyle bir övdük ki yerlere göklere sığdıramadık, tam aradığı atı bulduğunu söyledik."

Clovis bir öneride bulundu: "Atı gizlice ahırdan kaçırıp da uzak bir çiftliğe gönderemez misiniz? Ahır kapısına 'Kadınlara Oy Hakkı' yazın, oy hakkı peşindeki kadınların elinden çıkmış bir zorbalık sanılsın. Atı bilen hiç kimsenin, sizin hayvanı geri almak istediğinizden şüphelenecek hâli yok nasıl olsa."

Bayan Mullet, "Bütün gazeteler bangır bangır bu olayı ilan eder," diye karşılık verdi, "manşetleri düşünsene: 'Oy Hakkı İsteyen Kadınlar Kıymetli Av Atını Çaldı'. Polis dört bir yanın altını üstüne getirir, hayvanı mutlaka bulup çıkarırlar."

"O zaman iş Jessie'ye düşüyor, atı küçüklüğünden beri çok sevdiğini bahane edip Penricarde'den hayvanı geri almaya çalışacak. Evi kiralarken yaptığınız anlaşmaya göre evi sizin tamir ettirmeniz gerektiğini, atı da sırf ahırı yıktırmak zorunda kaldığınız için sattığınızı uydursun, şimdi de ev sahibiyle anlaştığınızı, ahıra birkaç yıl daha dokunmayacağınızı söylesin."

Bayan Mullet, "Daha yeni sattığın bir atı geri istemek pek tuhaf olacak," dedi, "ama bir şeyler yapmak gerek, hem de acilen. Adam ata binmeye alışkın değil, sanırım ben de kendisine atın kuzu gibi sakin olduğunu söyle-

miştim. Ama nihayetinde, kuzular da delirmişçesine havaya tekmeler savururlar, sağa sola eğilip bükülürler, değil mi?"

Clovis onayladı: "Kuzular, kendilerine yakıştırılan sakin karakteri hiç mi hiç hak eden hayvanlar değildir."

Ertesi gün Jessie golf sahasından sevinçle karışık bir endişe içinde döndü.

Annesine verecek bir haberi vardı: "Evlenme teklifi gayet yolunda gitti, sahanın altıncı çukurundaydık ki ağzından baklayı çıkardı. Düşünmek için biraz zamana ihtiyacım olduğunu söyledim. Yedinci çukura gelince de teklifini kabul ettim."

Annesi, "Hayatım," dedi, "genç kızlara yakışacak şekilde biraz daha mahcup davranıp naz etsen fena olmazdı, kendisini daha yeni yeni tanıyorsun. Dokuzuncu çukura kadar bekleyebilirdin."

Jessie, "Yedinci çukur epey geniş bir alanı kapsıyor," diye karşılık verdi, "hem ortaya çıkan gerilim yüzünden kendimizi oyuna verememeye başlamıştık. Dokuzuncu çukura gelene kadar birçok düzenlemeyi planlamıştık bile. Balayımızı Korsika'da geçireceğiz, eğer canımız isterse oradan birkaç günlüğüne Napoli'ye de geçebiliriz, son olarak da bir hafta Londra'da kalacağız. Onun iki yeğeninden nedime olmalarını isteyeceğiz, bizimkileri de katınca yedi nedimem olacak, tam da uğurlu bir sayı. Sen Honiton dantelleriyle işlenmiş gri elbiseni giyeceksin. Bu arada kendisi bu akşam uğrayıp bütün bu evlilik işi için senin rızanı isteyecek. Şimdilik her şey yolunda gitti ama Brogue meselesinde işler değişiyor. Bay Penricarde'ye ahırla ilgili palavrayı anlattım, parasını ödeyip atı geri almayı ne kadar istediğimizden bahsettim ama görünüşe göre o da atı elinde tutmaya bir o kadar istekli. Dedi ki, madem ar-

tık taşrada yaşıyormuş, atla gezmeye alışması gerekirmiş, hatta ata binmeye hemen yarın başlayacakmış. Row'da birkaç kez ata binmişliği varmış, seksenlik ihtiyarları ve istirahat etmesi tavsiye edilen hastaları taşımaya alışkın bir atı sürmüş, eyer üstündeki deneyimi bundan ibaretmiş, hah, bir de Norfolk'ta midilliye binmiş, on beş yaşındaymış, midilli de yirmi dört; inanabiliyor musun, yarın da Brogue'la gezintiye çıkmaya kalkacak! Daha evlenmeden dul kalacağım, Korsika'yı görmeye can atıyordum halbuki, haritada ne de gülünç duruyor."

Mullet'lar tez elden Clovis'i çağırtıp son gelişmeleri aktardılar.

Bayan Mullet, "Kimse o hayvanın üstünden sağ salim inemez," dedi, "Toby hariç, o da atın huyuna suyuna uzun zamandır alışkın olduğu için ne zaman ürkeceğini anlıyor ve hayvanı hemen başka yöne sürebiliyor."

Jessie, "Bay Penricarde'ye, gerçi artık Vincent desem daha uygun olacak, her neyse, Vincent'a atın huyları hakkında biraz imada bulundum, Brogue'un beyaz bahçe kapılarından hoşlanmadığından bahsettim," dedi.

"Beyaz bahçe kapısı, ha!" diye feryat etti Bayan Mullet. "Domuz görünce ne hâle geliyor, asıl ondan bahsettin mi? Anayola çıkmak için Lockyer çiftliğinin önünden geçmesi gerekecek, yolda da illaki homurdana homurdana gezinen bir iki domuz olacak."

Toby, "Son zamanlarda hindilerden de hoşlanmamaya başladı," dedi.

Clovis, "Şurası kesin ki, Penricarde'nin bu hayvana binmesine müsaade edemeyiz," dedi, "en azından Jessie adamla evlenip de kendisinden bıkana kadar. Bakın ne düşündüm: Penricarde'yi yarın için pikniğe davet edin, erken bir saate sözleşin; kahvaltıdan önce atla gezintiye

çıkacak tipten birine benzemiyor. Sonraki gün için de papazla konuşurum, Penricarde'yi öğle yemeği saatinden önce yeni sağlık ocağı inşaatını gösterme bahanesiyle Crowleigh'a götürür. Brogue o arada ahırda bekliyor olacak tabii, Toby hayvanın bacakları açılsın diye koşuya çıkarmayı teklif eder; sonra da hayvan taşa filan takılıp işimize gelecek ölçüde sakatlanabilir. Eğer düğün için biraz acele ederseniz, düğünü sağ salim atlatana kadar bu sakatlık masalını yutturabilirsiniz."

Bayan Mullet duygusal mizaçlı bir soydan geliyordu, Clovis'i pat diye öpüverdi.

Ertesi sabah yağmurun sağanak olup ineceğini ve piknik planının suya düşüp imkânsız bir hayale dönüşeceğini kim bilebilirdi ki? Havanın, öğleden sonra yeterince açılacağını ve Brogue ile ilk gezintisine çıkmak için Bay Penricarde'nin kanına gireceğini de kimse bilemezdi, düpedüz talihsizlik olmuştu. Bay Penricarde ile Brogue, daha Lockyer çiftliğindeki domuzlara bile varamamışlardı ki karşılarına papazın evinin bahçe kapısı çıktı, kapı fazla göze çarpmayan mat bir yeşil tonuna boyanmış olsa da bu kapı bir iki yıl önce beyazdı ve Brogue da eski alışkanlığını unutmamıştı; yolun tam bu noktasında aynen önceleri yaptığı gibi sertçe dizlerini büktü, geri çekildi ve kendini dosdoğru arkaya attı. Sonra baktı ki artık hizmetine ihtiyaç duyan yok, papaz evinin meyve bahçesine daldı ve kümeste bir hindiyle karşılaştı; sonradan meyve bahçesine girenler kümesi hemen hemen hiç dokunulmamış hâlde buldu, ne var ki hindiden geriye pek bir şey kalmamıştı.

Biraz afallayıp sarsılan, olayı bir de berelenen dizi ve bir iki ufak sıyrıkla atlatan Bay Penricarde iyi niyet gösterip kazayı atlara alışkın olmamasına ve taşra yollarına

bağladı ve sağlığına tamamen kavuşup golf oynayabilir hâle gelene kadar Jessie'nin kendisine bakmasını kabul etti, iyileşmesi bir hafta bile sürmedi.

İki hafta sonra yerel gazetede yayımlanan düğün hediyeleri listesinde şu da geçiyordu:

"Damattan geline 'Brogue' adında kahverengi binek atı."

Toby Mullet bu hediyeyi, "Demek ki adam hiçbir şeyden şüphelenmemiş," diyerek yorumladı.

Clovis'in aklına bir ihtimal daha gelmişti: "Ya da pek incelikli bir zekâya sahip."

Tanıdık Melodi

Restoranın üzerine tuhaf bir durgunluk çökmüştü, orkestranın Dondurmacı Denizci valsinin nağmelerini inletmediği o nadir anlardan biri yaşanıyordu.

Clovis arkadaşına, "Sana hiç bahsettim mi," dedi, "yemeklerde icra edilen müziğin acınası yönü nedir?"

Grand Sybaris Otel'de gala yemeği düzenlenmişti, Ametist yemek salonunda özel bir akşam yemeği servis ediliyordu. Ametist yemek salonu, Avrupa çapında denebilecek bir itibara sahipti, özellikle Avrupa'nın Ürdün Vadisi'yle tarihi bir bağlantıya sahip olan kısmının gözünde. Yemekler kusur bulunamayacak kadar güzel, orkestranın aldığı maaş ise kendilerini eleştiri oklarının ulaşamayacağı seviyeye taşıyacak kadar yüksekti. Mekâna akın akın gelen kişiler arasında, müzikle yakından ilgili ve müzikle neredeyse yakından ilgili misafirler, ki bu iki grup sayıca hayli kalabalıktı, bir de daha da kalabalık bir grup teşkil eden, müzikle üstünkörü ilgilenen kişiler bulunuyordu. Çaykovski'nin adını nasıl telaffuz edeceklerini bilen ve ayrıca yeterince ipucu verdiğinizde Chopin'in noktürnlerinden birkaçını çıkarabilen bu son grup, açık havada beslenen karacaların ürkek ve içe kapanık hareketleriyle karınlarını doyuran, tanıdık bir melodiye dair ilk ipucunu yakalamak üzere endişeli kulaklarını dikip orkestrayı dinleyen kişilerden ibaretti.

Çorbanın ardından çalınan açılış melodisi heyecanlıysa, bunlar fısıltıyla 'Ah, bu çalan Pagliacci,' derler, et-

raflarındaki daha bilgili kimselerden itiraz gelmezse de, birden coşup müzisyenlerin gayretlerini destekleyecek şekilde hafif hafif melodiyi mırıldanırlar. Kimi zamanlar melodi çorba servisiyle aynı anda başlar, işte o zaman ziyafetin hakkını veren bu kimseler ne yapıp edip çorbalarını kaşıklarken buldukları aralarda mırıldanmaya devam ederler. Saint-Germain çorbalarına Pagliacci molası veren bu heveslilerin suratlarındaki ifade pek hoş olmamakla birlikte hayatın her yönüne şahitlik etme meraklılarının görmesi gereken bir manzaradır. Ne de olsa, insan başını öte yana çevirerek dünyadaki nahoş şeyleri görmezden gelemez.

Restoranın devamlı müşterileri arasında, bu bahsettiğim tipteki insanlar haricinde, kalabalık sayılabilecek, müzikle uzaktan yakından alakası olmayan bir grup vardı ki, bunların yemek salonunda bulunmalarının tek sebebi ancak yemek yeme amacıyla açıklanabilirdi.

"Akşam yemeğinin başlangıç safhaları sona ermişti. Şarap listeleri incelenmiş, bu sırada kimileri, beklemediği bir anda, Eski Ahit'e sahne olan karmakarışık topraklarda on iki küçük peygamberden birinin yerini göstermesi istenen bir okul çocuğunun şaşkın mahcubiyetini yaşamış, diğerleriyse pahalı şaraplardan büyük bir kısmını kendi evlerinde tükettiklerini ve ailelerinden gelen zayıflıklarını iyice benimsediklerini düşündürtecek şekilde, listeyi ciddiyetle irdelemişti. Şaraplarını bu şekilde seçen müşteriler, her daim buyurgan bir ses tonuyla sipariş verir ve siparişlerini servisin nasıl yapılacağına dair çeşit çeşit talimatla süslerdi. Şarabın mantarı çıkarılırken şişenin kuzeye dönük tutulması konusunda ısrar ederek ve garsona Max diye hitap ederek, konuklarınız üzerinde, saatlerce süren böbürlenme uğraşlarıyla bile ulaşılamayacak denli

etki yaratabilirsiniz. Bu nedenle, konuk seçiminde de şarap seçimindeki kadar titiz olunmalıdır.

Salondaki kocaman sütunun gölgesinde, sefa düşkünlerinden ayrı bir noktada, verilen ziyafete katılmamakla birlikte ziyafetle kuşkusuz bağlantılı, meraklı bir izleyici dikiliyordu. Mösyö Aristide Saucourt, Grand Sybaris Otel'in şefiydi ve eğer sürdürdüğü meslekte bir dengiyle karşılaşmışsa bile kendisi böyle bir gerçeği asla kabul etmemişti. O kendi alanının kralıydı; şefin çevresini, Deha'nın, çocuklarında mazur görmekten ziyade karşılaşmayı umduğu soğuk bir gaddarlık duvarı sarmıştı; kendisi hiçbir kusuru affetmezdi, hizmetinde çalışanlar da affedilmesi gerekebilecek şeyler yapmamaya özen gösterirdi. Adam, eserlerini yalayıp yutan dış dünyada belli bir nüfuza sahipti ve kendisi bir kez bile bu nüfuzun ne kadar derin ya da yüzeysel olduğunu tahmin etmeye kalkmamıştı. Zira ağırlık birimi ellişer kiloluk kaba ağırlıklar olan bir dünyada kendi değerini kuyumcu terazisiyle ölçmek, dehanın hem cezası hem de güvencesiydi.

Nasıl ki Krupp'un* öncülük eden beyni, son derece hassas bir anda topçu düellosunun atış hattına burnunu sokmak isteyebilirse, bu büyük adam da arada bir ustalıklı çalışmalarının etkisini gözlemleme arzusuna kapılırdı. İşte o gün de şefte böyle bir arzu hasıl olmuştu. Şef, Grand Sybaris Otel'in tarihinde ilk kez, konuklarına handiyse skandal anlamına gelebilecek bir mükemmeliyet seviyesine taşıdığı bir yemeği takdim ediyordu. Bu yemeğin adı *Canetons à la mode d'Amblève* idi. Menünün krem rengi zeminine süslü ince harflerle yazılmış bu sözcükler, mükemmeliyetin kıyısından geçmeyen bir eğitime sahip ko-

* Krupp, aile şirketleri aracılığıyla kuşaklar boyu silah ve cephane üretmiş Alman ailenin soyadı, aynı zamanda şirketlerinin ismidir. –çn

nuk yığınlarına anlam ifade etmekten ne kadar da uzaktı. Fakat yine de, menüye bu altı sözcük eklenene dek ne kadar çok ustalıklı emek harcanmış, nasıl da özenle biriktirilmiş kıymetli bilgiler masaya dökülmüştü. Ördek yavruları, Deux-Sèvres ilinde ayrıcalıklı ve güzel günler geçirdikten sonra insanları doyurma uğruna can vererek yemeğin ana malzemesini oluşturmuş; sadelik yanlısı dil milliyetçilerinin dahi kendi dillerinde tereddüt etmeden mantar diyemeyeceği *champignon*'lar kurumuş hâlsiz gövdelerini yemeğin süslemesine katmış; XV. Louis'nin hükümdarlığının zeval döneminde geliştirilmiş bir sos ise ölümsüz geçmiş dönemlerden bulunup çıkarılarak muhteşem karışımda yerini almıştı. Bugüne dek insanların gösterdiği çabalar arzulanan sonuca ulaşmayı hedeflemiş; işin bundan sonrası ise insan dehasına, yani Aristide Saucourt'un dehasına kalmıştı.

İşte şimdi, dünyadan bezmiş grandükler ile hayatları ticaretten ibaret para babalarının en mutlu hatıraları arasında saydığı bu harika yemeğin servis edilme ânı gelip çatmıştı. Fakat tam da bu sırada başka bir şey oldu. Dolgun bir maaşla orkestrayı yöneten baş müzisyen, kemanını okşarcasına yumuşak hareketlerle çenesine dayadı, gözkapaklarını indirdi ve müzik deryasına süzüldü.

Yemek yiyenlerin birçoğu, 'Dinleyin!' dedi, 'Orkestra Chaplet'i çalıyor.'

Çalınan parçanın 'Chaplet' olduğunu biliyorlardı çünkü parçayı öğle yemeği ve ikindi çayında, ayrıca bir önceki gün akşam yemeği sırasında dinlemişlerdi ve aradan henüz melodiyi unutacakları kadar vakit geçmemişti.

Herkes birbirini onaylıyordu: 'Doğru, Chaplet'i çalıyorlar.' Konu üzerinde genel bir fikir birliği vardı. Orkestra parçayı daha o gün, dört sefer kendi istekleri doğrul-

tusunda, yedi sefer de alışkanlıktan olmak üzere, on bir kez çalmıştı, fakat yine de bu tanıdık nağmeler, parçayı çıkarabilmenin getirdiği büyük bir sevinç ile karşılandı. Salondaki masaların yarısından bol mırıltılı bir uğultu yükseldi, daha büyük bir heyecana kapılan dinleyicilerin bir kısmı da çatallarını bıçaklarını bırakmış, mümkün olan ilk fırsatta orkestrayı coşkuyla alkışlamayı dört gözle bekliyordu.

Peki bu arada *Canetons à la mode d'Amblève* ne âlemdeydi? Aristide, sersemleten ve tiksinti uyandıran bir şaşkınlık içinde, en ufak bir ilgiyle karşılaşmayan yemeklerin soğuyup gitmesine ya da handiyse daha da büyük bir saygısızlık sonucu, müzisyenleri bol keseden takdir edip alkışlayan ziyafet davetlileri tarafından şöyle bir didiklenmesine ve gevrek gevrek çiğnenmesine şahit oluyordu. Maydanoz sosuyla servis edilmiş dana ciğeri ve domuz eti, o akşam düzenlenen eğlencede bundan daha aşağılayıcı bir tavırla karşılanamazdı. Yemek sanatı ustası, siper aldığı sütuna yaslanmış, ıstırabını yansıtma imkânı bulamadan, zihnini dağlayan korkunç bir hiddetle zar zor nefes alırken, orkestranın baş müzisyeni fırtına gibi kopan alkışlar altında, başını eğerek selam veriyordu. Baş müzisyen meslektaşlarına dönüp parçayı bir kez daha çalacaklarını işaret etti. Fakat kemanını daha çenesine götürmemişti ki sütunun gövdesinden bir itiraz haykırışı patladı.

'Durun! Yeter! O parçayı bir kez daha çalmayacaksınız!'

Müzisyen öfke dolu bir hayretle şefe döndü. Karşısındaki adamın gözlerindeki bakıştan niyetini anlamış olsaydı farklı hareket edebilirdi. Fakat kulaklarında çınlayan beğeni dolu alkış seslerinden cesaret alarak ters bir

tavırla homurdandı, 'Ne çalacağımıza karar verecek olan benim.'

Şef, 'Hayır! O parçayı bir daha kesinlikle çalmayacaksınız,' diye bağırarak fırladığı gibi, sahip olduğu itibarı ellerinden alan o nefret edilesi mahlûkun üstüne atıldı. Kısa süre önce bir yemek sehpasının üzerine, yemeğe geç gelecek bir grup için hazır bekleyen, büyük bir metal çorba kâsesi koymuşlardı, kâse ağzına kadar buharı tüten çorbayla doluydu; Aristide, görevli garsonlar ve konuklar daha ne olduğunu anlayamadan çırpınan kurbanını masaya sürükleyip kafasını kaynar çorba dolu kâsenin dibine kadar daldırdı. Salonun öte ucundaki ziyafet davetlileri halen tekrar çalınacak parçayı bekliyor, ara ara düzensiz bir alkış tutturuyordu.

Orkestranın başı çorbanın içinde nefes alamayarak mı boğulmuştu, meslekî kibrini hedef alan şok yüzünden mi hayatını kaybetmişti yoksa kaynar suda haşlanarak mı ölmüştü, işte bu konuda doktorlar bir türlü fikir birliğine varamadı. Artık tam bir inziva içinde emeklilik hayatı yaşayan Mösyö Aristide Saucourt ise her daim boğulduğu fikrini savundu."

Crispina Umberleigh Nasıl Kayboldu?

Dümdüz ve yemyeşil Macar toprakları üzerinden Balkanlara doğru hızla ilerleyen trenin birinci mevki vagonlarından birinde iki Britanyalı, ara ara canlanan, dostane bir sohbet sürdürüyordu. Bu iki bey ilk kez, soğuk ve gri şafak vakti sırasında sınır hattında, bölge yönetiminin sembolü niteliğindeki kartalın çift başlı kartala döndüğü, Töton halkının mesken tuttuğu toprakların Hohenzollern Hanedanı himayesinden Habsburg Hanedanlığı'na geçtiği ve meraklı bir sınır görevlisinin nazik ve belki de baştan savma fakat her zaman için can sıkıcı bir tavırla gagasını uykuya aç yolcuların valizlerine daldırdığı yerde rastlaşmışlardı. İki yolcu, seyahatlerine Viyana'da verdikleri bir günlük molanın ardından trenin yanında yine karşılaşmışlar ve kendiliklerinden aynı vagona yerleşerek birbirlerine iltifatta bulunmuşlardı. İçlerinden yaşça büyük olan, diplomat gibi görünse ve görünümüne uygun tavırlar sergilese de esasen bir şarap tacirinin çevresi geniş üvey kardeşiydi. Diğeri ise kuşkusuz gazeteciydi. Adamların ikisi de geveze değildi ve yine ikisi de geveze olmadığı için diğerine minnet duyuyordu. İşte bu sebeple ancak arada bir konuşuyorlardı.

Sohbetlerinde bir konu hâliyle geri kalan bütün konuların önüne geçti. Bir gün önce Viyana'da, Louvre Müzesi'nin duvarında sergilenen dünyaca ünlü bir tablonun gizemli bir şekilde ortadan kaybolduğunu öğrenmişlerdi.

Gazeteci, "Böyle çarpıcı bir ortadan kaybolma hikâyesiyle birlikte hiç şüphe yok ki bir sürü taklitçi türeyecektir," dedi.

Şarapçının kardeşi, "O konuda pek çokları aynı fikirde," diye karşılık verdi.

"Ah tabii, Louvre'da daha önce de hırsızlık yapılmıştı."

"Benim aklımdan geçen, tablolardan ziyade insanların kaçırılmasıydı. Aslında tam olarak teyzem Crispina Umberleigh'ın başından geçenleri düşünüyordum."

Gazeteci, "Bu konuda bir şeyler duyduğumu anımsıyorum," dedi, "ama o zamanlar İngiltere'de değildim. Tam olarak ne olduğunu hiç öğrenemedim."

Şarap taciri, "Eğer duyduklarınız aramızda kalacaksa, gerçekte ne yaşandığını öğrenebilirsiniz," dedi. "Öncelikle şunu söyleyebilirim ki, Bayan Umberleigh'ın sırra kadem basması, ailesi için yüzde yüz bir matem sebebi olmadı. Enişte Edward Umberleigh, hiçbir şekilde zayıf karakterli biri değildi, politika çevrelerinde oldukça güçlü bir adam olarak görülmeyi hak ediyordu, ne var ki kendisi apaçık Crispina'nın boyunduruğu altındaydı, aslına bakarsanız ben Crispina'yla uzun süre bir araya gelip de donup kalmışçasına bir iradesizlik içinde kadının hükmü altına girmeyen tek bir insan evladıyla karşılaşmış değilim. Kimileri bu dünyaya hükmetmeye gelmiştir, Bayan Crispina Umberleigh da dünyaya kurallar koymak, her şeyi düzene sokmak, yönetmek, denetlemek, izin vermek, yasaklamak, kararlarını uygulamak ve genel itibariyle karşısındakini yargılamak için gelmiş. Eğer bu yöndeki yazgısı doğuştan gelmemişse bile belli ki yazgısını daha pek ufakken benimsemiş. Mutfak köşelerinden üst kademelere kadar hane halkının her biri kadının sürdürdüğü

zorbaca hâkimiyete biat etmiş ve buzul devrinde yaşamış yumuşakçaların uysallığıyla bu hükümdarlığa sadakat göstermiştir. Nadiren yaptığım ziyaretlere dayanan hukukumuz sebebiyle, teyzemin benim üzerimdeki etkisi, sürdüğü müddetçe gayet nahoş bir his yaratan fakat kalıcı etki bırakmayan bir salgının ötesine geçmedi, gelgelelim kendi kızları ve oğulları teyzemden ölesiye korkuyordu, dersleri, kurdukları arkadaşlıklar, neler yiyip içtikleri, nasıl eğlenecekleri, katıldıkları dinî seremoniler ve saç modelleri bile tümüyle bu hükümet gibi kadının isteklerine ve keyfine göre düzenlenip hükme bağlanıyordu. Bu sözlerimden sonra, teyzemin hiç fark edilmeden ve esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolmasıyla ailenin düştüğü şaşkınlık hissini daha iyi anlayacaksınız. Sanki St. Paul Katedrali ya da Piccadilly Oteli bir gece içinde kuş olup uçmuş da geride binanın önceden durduğu yeri gösteren bir boşluktan başka şey kalmamış gibiydi. Bilindiği kadarıyla bir sıkıntısı yoktu, aslına bakılırsa, önünde hayatı bilhassa yaşanmaya değer kılacak sebepler vardı. En küçük oğlu okuldan beklentileri karşılamayan bir karneyle dönmüştü, teyzem tam da kaybolduğu günün akşamı oğlunu karşısına oturtup sorguya çekecekti, eğer ki alelacele sırra kadem basan kişi, oğlu olsaydı, kimse bu hareketinin sebebini bulmakta zorlanmazdı. Sırf bu da değil, bir de bölge papazıyla gazetede karşılıklı yayınlattıkları yazılar üzerinden sürdürdüğü atışmanın tam ortasındaydı, sapkınlık ve tutarsızlık yaptığı, ayrıca beş para etmez kaçamak cevaplar verdiği yönünde suçlamalarla papazı çoktan haksız çıkarmıştı, öyle sıradan bir sebeple bu tartışmayı sona erdireceğini düşünmek olacak iş değildi. Tabii ki mesele polise havale edilmişti fakat konu mümkün olduğunca gazetelerden uzak tutuldu ve eş dost çevresin-

de görünmemeye başlamasıyla birlikte genel olarak kabul gören açıklama, teyzemin huzurevine yerleştiği oldu."

Gazeteci, "Peki kaybolmasının ailesi üzerindeki ilk elden etkisi ne oldu?" diye sordu.

"Kızlarının hepsi de kendilerine birer bisiklet satın aldı, o aralar bisiklete binmek bayanlar arasında pek revaçtaydı, Crispina ise ev halkının bu furyaya katılmasına kesinkes karşı çıkmıştı. En küçük oğlu bir sonraki okul döneminde kendini öyle bir koyuverdi ki, söz konusu okulda okuyabileceği son dönem oldu. Büyük oğulları ise annelerinin yurtdışında bir yerlerde geziniyor olabileceği teorisini ortaya attılar ve teyzemi, itiraf etmek lazım ki, gayretle ve bucak bucak, ne var ki, bulunmasının hiç mi hiç imkân dahilinde olmadığı bir dizi Montmartre beldesinde aramaya koyuldular."

"Peki bütün bu süre boyunca enişten teyzenin nerede olduğuna dair en ufak bir ipucu bile yakalayamadı mı?"

"Aslına bakarsan bir şeyler öğrenmiş fakat tabii o zaman benim bundan haberim yoktu. Bir gün bir mesaj almış, mesajda eşinin kaçırılıp ülke dışına çıkarıldığı yazıyormuş, dediklerine göre teyzem, yanlış hatırlamıyorsam Norveç açıklarındaki adalardan birinde, rahat koşullar altında tutuluyormuş, kendisine iyi bakıyorlarmış. Kaçıranlar bu açıklamayla birlikte para istemişler, her yıl kendilerine toplu olarak 2000 sterlin ödenmesini şart koşmuşlar. Eğer bu miktarı ödemezse teyzemi hemen ailesine teslim edeceklermiş."

Gazeteci bir an susup kaldı, sonra da bir kahkaha patlattı.

"Demek ki tersinden bir fidye vakasıymış," dedi.

"Eğer teyzemi tanımış olsaydınız," dedi şarap taciri, "niye daha yüksek bir rakam istememiş olduklarına şaşardınız."

"Nasıl da akıl çelen bir teklif olduğunu anlıyorum. Peki, enişteniz teklifin cazibesine yenik düştü mü?"

"Yani, sizin de hak vereceğiniz gibi, kendisi kadar diğerlerini de düşünmek zorundaydı. Ailenin, özgürlüğün nimetlerini tattıktan sonra bir kez daha Crispina'nın kölesi hâline gelmesi tam bir trajedi olurdu, hem dikkate alınması gereken daha da önemli konular vardı. Enişte eşinin kaybolmasının yasını tutmaya başladığından beri bilincinde olmadan siyasi konularda çok daha gözü pek ve önder niteliklerine çok daha yakın bir tutum izler olmuştu, popülerliği ve nüfuzu da bu duruma paralel olarak artmıştı. Önceleri siyaset dünyasının çetin aktörlerinden biriyken artık en çetin aktör olarak anılır olmuştu. Başkalarının gözünde bir kez daha Bayan Umberleigh'ın kocası konumuna düşecek olsa bütün bunların tehlikeye gireceğini biliyordu. Varlıklı bir adamdı ve yılda 2000 sterlin, pek cüzi bir miktar sayılmasa da, Crispina'nın başka bir yerde kalıcı olarak misafir edilmesi karşılığında fahiş bir fiyat gibi görünmüyordu. Tabii ki bu anlaşmayla ilgili ciddi vicdan azabı da duyuyordu. Sonraları, beni sırdaş olarak görmeye başlayınca, fidyeyi, daha doğrusu sus payını ödeme kararının kısmen bir korkuya dayandığını anlatmıştı, dediğine göre, eğer ödemeyi kabul etmezse eşini kaçıranların öfke ve hayal kırıklıklarını ellerindeki tutsağa yansıtacağından korkuyordu. Diyordu ki, eşinin Lofoten adalarından birinde iyi kazanç sağlayan kıymetli bir konuk olarak rahat şartlar altında ağırlandığını düşünmeyi, evine sakat ve yaralı bir hâlde geri dönüp de acınası bir yaşam savaşı verdiğini görmeye yeğliyordu. Her neyse, kendisinden yıllık olarak istenen parayı, insan yangın sigortasını nasıl tam vaktinde yatırırsa öyle titiz bir özenle ödedi, eşini kaçıranlardan da her seferinde aynı dakiklikle

mesaj aldı, paranın ellerine geçtiğine, ayrıca Crispina'nın sağlığının ve keyfinin yerinde olduğuna dair kısa bir açıklama gönderiyorlardı. Hatta bir keresinde Crispina'nın, kilise yönetimine yönelik reform tasarısı tekliflerini bölge papazına kabul ettirmek için türlü dolaplar çevirmekle meşgul olduğundan bahseden bir mesaj bile gelmişti. Bir başka mesajda teyzemin romatizma ağrılarının tuttuğunu ve adadan ayrılıp anakaradaki bir 'şifa merkezine' gideceklerini söyleyip bu yolculuk için ilave olarak seksen sterlin talep etmişler, taleplerine olumlu karşılık almışlardı. Hiç kuşku yok ki, insan kaçıran bu kişilerin para kaynaklarının sağlığına özen göstermeleri kendi çıkarlarınaydı fakat anlaşmalarını gizli tutma konusunda sergiledikleri ketumluk, işlerini hakikaten de harika bir şekilde yürüttüklerini gösteriyordu. Eniştem normalden daha yüksek bir ücret ödediğinde en azından sağlık uzmanlarının ücretini ödediğini düşünerek teselli bulabiliyordu."

"Ya polis, bütün bunlar olurken polis kaybolan hanımı arama çabalarını tümüyle bir kenara mı bırakmıştı?"

"Tümüyle vazgeçmiş sayılmazlardı, zaman zaman enişteme uğrayıp teyzemin başına gelenlere veya nerede olduğuna ışık tutabileceğini düşündükleri ipuçlarından bahsediyorlardı fakat bana kalırsa, eniştemin kendilerine anlattığından daha fazla şey bildiğinden şüpheleniyorlardı. İşte bunlardan sonra, kayboluşunun üzerinden sekiz seneyi aşkın bir süre geçmişti ki Crispina, böyle büyük bir esrarla ayrıldığı evine pat diye dönüverdi."

"Kendisini kaçıranları atlatmış, öyle mi?"

"Kaçırıldığı filan yokmuş ki. Başını alıp gitmesinin sebebi birdenbire geçirdiği ağır hafıza kaybıymış. Crispina genellikle üst mertebeden bir hizmetçi gibi giyinirdi, o yüzden ne kendisini hizmetçi sandığını, ne de rastladığı

insanların söylediklerine inanıp iş bulmasına yardım ettiklerini öğrenince şaşırdık. Crispina yaşadığı bölgeden iyice uzaklaşmış, Birmingham'a kadar gitmiş ve orada sabit bir işe girmiş, başkalarının odalarını düzene sokma konusunda gösterdiği gayret ve heves, dikbaşlı ve otoriter karakterini dengelemiş. Kilisenin konser salonunda sobanın nereye yerleştirileceği üzerine tartıştığı papaz yardımcısı büyüklük taslayarak kendisine 'hanım teyzeciğim' diye hitap edince olan olmuş, hafızası aniden geri gelmiş. Papaz yardımcısına küçümseyici bir tavırla, 'Herhalde kiminle konuştuğunu unutuyorsun," demiş, düşününce, bu sözler gereğinden fazla sert olmuş zira kim olduğunu kendisi bile daha yeni hatırlıyormuş."

"İyi de," diye atıldı Gazeteci, "ya Lofoten adasındakiler! Onların kaçırdığı kadın kimmiş peki?"

"İşte o tutsak tamamen hayal ürünüymüş. İşin en başında, evdeki durumdan az çok haberi olan birileri, muhtemelen işten attıkları bir uşak, kadın ortaya çıkmadan önce blöf yapıp Edward Umberleigh'tan yüklü bir miktar para koparmak istemiş, her geçen yılla birlikte gelen paralar ise hiç hesapta yokken bu ilk vurguna eklenmiş.

"Crispina, ev halkının başlarında hükümdar olmadan geçirdiği sekiz yıllık dönemin, artık yetişkinlik çağına ermiş evlatları üzerindeki nüfuzunu apaçık zayıflatmış olduğu gerçeğiyle yüz yüze geldi. Ne var ki kocası, teyzemin eve dönüşünden sonra siyaset dünyasında bir türlü büyük bir başarı yakalayamadı, sekiz yıl içinde yaptığı, on altı bin sterlin tutarındaki ne olduğu belirsiz harcamaya tatmin edici bir açıklama bulma çabasının gerginliği, zihinsel enerjisini büyük oranda yiyip bitiriyordu. Bakın, Belgrad'a vardık, bir gümrük binası daha."

Hazine Gemisi

Devasa kalyon, kuzey körfezinin kumları, yosunları ve suyunun dibinde, savaş ve hava koşullarının cilvesiyle uzun zaman önce battığı noktada, hizmetten kısmen elini ayağını çekmiş, yatıyordu. Uzmanları tam olarak hangisi olduğu üzerinde mutabakata varamadığı bir savaş filosunun önemli silahlarından biri olarak açık denizlere yelken açtığı günün üzerinden, üç tam bir de çeyrek asır geçmişti. Kalyonun dünyaya kazandırdığı bir şey yoktu ama böyle durumların genel niteliğine ve rivayet olunana göre, dünyadan pek çok şey götürmüştü. Peki, götürdüklerinin tutarı neye varıyordu? Uzmanlar bu konuda da anlaşmazlık içindeydi. Kimileri tahminlerinde gelir vergisi matrahı belirleyen maliye memurları gibi cömertti, diğerleriyse suyun dibindeki hazine sandıklarına daha şüpheci bir tavırla yaklaşıyor, sandıkların içindeki hazineyi küçümseyip masallardaki altın paralar olarak değerlendiriyordu. Hazineye cömertçe değer biçen ilk grup içinde Dulverton Düşesi Lulu da yer alıyordu.

Düşes akılları çelecek meblağlara varan bir batık hazinenin varlığına inanmakla kalmıyor, söz konusu hazinenin yerini tam olarak saptayıp hazineyi ucuz yoldan su yüzüne çıkarmanın yöntemini de bildiğine inanıyordu. Anne tarafından akrabası olan soylu bir hanım, Monako Prensliği'nde saray çevresinin Onur Üyelerinden biriydi ve hanedanın, belki de ülke topraklarının böyle küçük olmasının getirdiği sabırsızlıkla, her daim büyük ağırlık

verdiği derin deniz araştırmalarına saygı duyulası bir merak salmıştı. Düşes işte bu akrabasının aracılığıyla, Monakolu bir bilginin mükemmelen çalışır hâle getirip patentini almak üzere olduğu bir icattan haberdar oldu; bu icatla balo salonu ışıklarından bile parlak bir beyaz floresan ışıkla fersahlarca derinliklerdeki Akdeniz sardalyesinin günlük hayatı dahi incelenebilecekti. İcadın özellikleri arasında (Düşes'in gözünde icadın en cazip kısmı olan) elektrikli bir tarama ve emme birimi de vardı; bu birim okyanus yatağının daha sığ seviyelerinde bulunabilecek önemli ve kıymetli nesneleri çekip yüzeye çıkarmak için özel olarak tasarlanmıştı. Bin sekiz yüz frank karşılığında icadın hakları, birkaç bin frank karşılığında da aygıtın kendisi satın alınabilecekti. Dulverton Düşesi, dünyanın zenginlik kıstaslarına göre varsıl biriydi ve günün birinde kendi kıstaslarına göre de varsıl olma umudu besliyordu. Üç asır içinde bu ilgi uyandıran kalyonun içinde yattığı söylenen hazineleri araştırmak amacıyla çeşit çeşit şirket kurulmuş, sayısız girişimde bulunulmuştu; Düşes ise haberdar olduğu icat sayesinde enkaz üzerinde şahsen bağımsız çalışmalar yapabileceğini düşünüyordu. Nihayetinde, anne tarafının tarihi bir ucundan Medina Sidonia'ya dayanıyordu, bu yüzden kendisine sorsanız hazine üzerinde diğer herkes kadar onun da hakkı vardı. İcadın patentini alıp aygıtı satın aldı.

Lulu'nun ailesinden gelen bağlar ve yükümlülükler arasında Vasco Honiton adlı yeğeni de vardı; mütevazı bir gelir ve büyük bir akraba çevresine sahip olma şansını yakalamış bu genç, pamuk ipliğine bağlı geçimini, aralarında ayrım yapmaksızın bu iki kaynaktan sağlıyordu. Gence Vasco adını verirlerken muhtemelen bu adın maceraperest geleneğine layık bir hayat süreceğini umut

etmişlerdi fakat Vasco kendisini maceraperestliğin ev içi koluyla sıkı sıkıya sınırlamış, garantili kaynakları sömürmeyi bilinmeyeni keşfetmeye tercih etmişti. Lulu'nun son yıllarda Vasco'yla münasebeti, yeğeni kendisini ziyarete geldiğinde şehir dışında olmak ve kendisine mektup gönderdiğinde paraya sıkışık olmak şeklindeki münasebetsiz durumlardan ibaretti. Düşes şimdi ise yeğeninin hazine arama girişimi için biçilmiş kaftan olduğu fikrindeydi; eğer birisi ümit vaat etmeyen bir durumdan altın çıkaracaksa o kişi kesinlikle Vasco olurdu; tabii ki gerekli denetim önlemlerinin alınması şartıyla. Para söz konusu olduğunda, Vasco'nun vicdanı inatçı suskunluk nöbetleri sergileme eğilimindeydi.

İrlanda'nın batı sahilinde yer alan, çakıl, kaya ve fundalıkla kaplı bir iki hektarlık Dulverton arazisi, bir çiftçi ayaklanmasını bile atlatmaya yaramayacak ölçüde çorak olmakla birlikte yılın büyük bölümünde iyi ıstakoz avlanabilen ufak ve epey derin bir koya açılıyordu. Arazide bir de iç karartıcı, kutu gibi bir ev vardı ki ıstakozlar ve ıssız yerleri sevmekle kalmayıp İrlandalı bir aşçının mayonez adına ne suçlar işlenebileceğine dair fikirlerini kabullenebilecek kişiler nezdinde Innisgluther, yaz aylarında katlanılabilir bir sürgün yeriydi. Lulu, bölgeye nadiren gitmekle birlikte gönlü bol davranıyor, evi dostlarına ve akrabalarına açıyordu. Şimdi de evi Vasco'ya tahsis etmişti.

"Enkaz kurtarma aygıtıyla alıştırma yapıp tecrübe kazanmanın tam yeri," diyordu, "koy yer yer iyice derinleşiyor, hazine avına çıkmadan önce her şeyi bir güzel deneyebileceksin."

Üç hafta geçmemişti ki Vasco ilerleme kaydettiğini bildirmek üzere çıkıp kasabaya geldi.

Halasına, "Aygıt iyi çalışıyor," diye rapor verdi, "insan

derine indikçe her şey daha da berraklaşıyormuş. Üstelik üzerinde çalışabileceğimiz, batık enkaz kabilinden de bir şey bulduk!"

Lulu, "Innisgluther Koyu'nda bir batık, ha!" diye haykırdı.

"Batmış bir motorlu tekne, adı SUB-ROSA," dedi Vasco.

Lulu, "Olamaz! Gerçekten mi?" diye karşılık verdi. "Talihsiz Billy Yuttley'nin teknesi. Hatırlıyorum, üç yıl kadar oldu herhalde, teknesi koyun açıklarında batmıştı. Adamın cesedi Point'te karaya vurmuştu. Dediklerine göre tekneyi kasten alabora etmiş, intihar diyorlar yani. Zaten ne zaman trajik bir olay yaşansa insanlar böyle şeyler söylemeye başlar."

Vasco, "Bu sefer haklılar," dedi.

Düşes atıldı: "Ne demek istiyorsun? Niye öyle dedin ki?"

Vasco'nun yanıtı kısa ve net oldu: "Biliyorum da ondan."

"Biliyor musun? Nasıl bilebilirsin ki? Kim bilebilir ki? Olayın üstünden üç yıl geçti."

"SUB-ROSA'nın demir dolaplarından birinde su geçirmez bir kasa buldum. İçinde belgeler vardı." Vasco etkileyici bir tavırla bir an durdu ve ardından elini paltosunun iç cebine attı. Cebinden güzelce katlanmış bir kâğıt parçası çıkardı. Düşes kabalığa varan bir telaşla kâğıdı kaptığı gibi şömineye doğru bir iki adım attı.

"Bu kâğıt SUB-ROSA'nın kasasından mı çıktı?" diye sordu.

Vasco hiç kaygılanmadan, "Ah, hayır," dedi, bu benim hazırladığım bir liste, SUB-ROSA'dan çıkan belgeler ortaya dökülürse isimleri pek nahoş bir skandala karışacak,

tanınmış kişileri sıraladım. Senin adını en üste koydum, gerisi alfabetik sıraya göre."

Düşes alt alta dizilmiş isimleri umarsızlık içinde inceledi, gördüğü kadarıyla tüm tanıdıkları listede yer bulmuştu. Aslına bakılırsa, kendi ismini listenin tepesinde görünce kadının düşünme kabiliyeti felce uğramış kadar olmuştu.

Bir nebze kendine gelince, "Tabii sen o belgeleri imha etmişsindir herhalde?" diye sordu. Ağzından çıkan yorum a en ufak bir ikna göstergesinin eşlik etmediğini kendi de fark etmişti.

Vasco başını iki yana salladı.

Lulu kızmıştı, "İmha etmen lazımdı ama," dedi, "eğer dediğin gibi insanların başına büyük dert açabilecek türden..."

Genç adam sözünü kesti: "Ah, evet evet, seni temin ederim ki öyle."

"O zaman belgeleri bir an önce emniyete alman gerek. Diyelim ki bunlar sızdı, adları işe karışan bütün bu talihsiz fukaraların hâli ne olur, bir düşün," dedi Lulu ve heyecanlı bir tavırla listeye bir fiske attı.

Vasco kadının sözlerini düzeltti: "Belki talihsiz olabilirler ama fukara olmadıkları kesin, eğer listeyi dikkatle okursan, bolluk içinde yaşadığından şüphe duyulabilecek kimsenin adını yazmaya zahmet etmedim."

Lulu sustu ve bir süre yeğenini süzdü. Ardından boğuk bir sesle sordu: "Peki ne yapacaksın?"

Vasco'nun yanıtı imalıydı: "Hiçbir şey yapmayacağım, ömür boyu bir şey yapmayacağım artık," dedi ve sözlerine, "arada bir ava çıkarım belki, o da bir ihtimal," diye devam etti, "ayrıca bir de Floransa'da bir villam olacak. Adını Villa Sub-Rosa koysam hem ilginç hem etkili olur,

değil mi ama? Birçokları villanın adına yaraşır bir anlam bulabilecektir. Bir de herhalde bir hobi edinmem gerek, muhtemelen koleksiyonculuğa el atar, Raeburn tabloları biriktiririm."

Lulu'nun Monako Prensliği'nde yaşayan kuzeni, Lulu'ya gönderdiği mektuba epey huysuzca yazılmış bir cevap aldı, hâlbuki mektubunda sadece deniz dibi araştırmaları alanında yeni bir icatla ilgili tavsiyede bulunmuştu.

Wratislav

Gräfin'in iki oğlu içler acısı evlilikler yapmıştı. Clovis'e göre, aile geleneğini sürdürüyorlardı. Daha ziyade griye çalan ailenin kara koyunu niteliğindeki en küçük oğul Wratislav ise henüz evlenmemişti.

Gräfin, "Çapkınlık konusunda rahatlıkla şu kadarını söyleyebilirim ki," dedi, "delikanlıları fena şeyler yapmaktan alıkoyuyor."

Barones Sophie, "Öyle mi?" diye sordu, duyduğu sözleri sorgulamaktan ziyade büyük bir dikkatle zekice konuşmaya çabalıyordu. Takdir-i ilahinin hükümlerini çiğnemeye çalıştığı tek konu buydu, zira şurası açıktı ki takdir-i ilahi bir an bile, kadının ağzından budalaca lâflardan başka bir şey çıkması niyetinde olmamıştı.

Kadın hep yaptığı gibi yakındı: "Anlamıyorum ki, ben neden zekice sözler edemiyorum, annem için hep parlak bir konuşmacı derlerdi."

Gräfin, "Böyle şeyler genellikle bir kuşak atlar," dedi.

"Bu büyük haksızlık," dedi Sophie, "insan annesinin daha zekice konuşarak kendisini gölgede bırakmasına itiraz edemiyor ama itiraf etmem lazım ki, benim kızlarım akıllıca lâflar etseydi epey rahatsız olurdum."

Gräfin, "Neyse ki hiçbirinden böyle şeyler sâdır olmuyor," diyerek kadını teselli etti.

Barones evlatlarını savunma amacıyla hemen ağız değiştirerek, "Orasını bilmem," diye karşılık verdi, "Elsa perşembe günü Üçlü İttifak hakkında epey zekice bir yo-

rum yaptı. İttifak'ın kâğıttan bir şemsiye gibi mi ne olduğunu söylemişti, yağmura çıkarmadığın sürece hiç sıkıntı yokmuş. Bunlar herkesin söyleyebileceği şeyler değil."

"Bu sözleri herkes söyledi, yani en azından benim tanıdığım herkes. Demek ki ben pek az insan tanıyorum."

"Bugün senin çok da uyumlu bir havada olduğunu söyleyemeyeceğim."

"Ben hiçbir zaman uyumlu biri değilim ki. Fark etmedin mi, benim gibi tam anlamıyla mükemmel bir görünüme sahip kadınların, çok uyumlu olmayı bırak, orta düzeyde uyumlu oldukları bile pek nadirdir?"

"Bana kalırsa senin görünümün o kadar da mükemmel değil," dedi Barones.

"Mükemmel görünmesem garip olurdu. Annem zamanının olağanüstü güzellikteki en ünlü kadınlarından biriydi."

Barones nefes nefese bir acele içinde atılıp, "Ee, sen de biliyorsun, böyle şeyler bazen bir kuşak atlar," diye cevap verdi, kendisi altın saplı bir şemsiye bulma ihtimali kadar nadir bir sıklıkta hazırcevap davranabilen insanlardandı.

Gräfin tatlı bir ses tonuyla, "Sevgili Sophie," dedi, "bu söylediğinde en ufak bir zekâ pırıltısı yok, fakat öyle büyük çaba harcıyorsun ki herhalde cesaretini kırmasam iyi olacak. Şimdi söyle bakalım, sence de Elsa, Wratislav için harika bir eş olmaz mı? Wratislav'ın evlenme yaşı geldi, evleneceği kişi neden Elsa olmasın?"

Barones bir solukta, "Elsa o rezil çocukla mı evlenecekmiş!" dedi.

Gräfin, "Dilencilerin seçici davranma lüksü yoktur," yorumunda bulundu.

"Elsa dilenci değil ki!"

"Maddi anlamda değil, zaten öyle olsa çöpçatanlık

yapmazdım. Ama sen de farkındasın, Elsa'nın yaşı geçiyor, ayrıca ne zekâ, ne güzellik, ne de başka bir konuda iddialı."

"Bahsettiğin kişinin benim kızım olduğunu unuttun herhalde."

"Unuttuysam Elsa'ya karşı cömertliğimdendir. Fakat ciddiyim, Wratislav'ın nesini beğenmedin, anlamıyorum. Kimseye borcu yok, en azından, sözünü etmeye değer miktarda borcu yok diyebiliriz."

"İyi de Wratislav'ın kötü şöhretini düşün! Hakkında söylenenlerin yarısı doğruysa-"

"Muhtemelen dörtte üçü doğrudur. Ama ne olmuş ki? Kendine damat olarak bir melek aramıyorsundur herhalde."

"Yine de Wratislav'ı istemem. Elsa'cığım o çocukla perişan olur."

"Elsa birazcık perişanlığı çok da dert etmez, hem perişanlık saç modeline de iyi uyar. Wratislav'la anlaşamazsa da her zaman için kocasından ayrılıp kendini yoksullar için hayır işlerine adayabilir."

Barones masanın üstündeki fotoğraf çerçevelerinden birini eline aldı.

Kuşkulu bir ses tonuyla, "Yakışıklı bir delikanlı, orası kuşku götürmez," deyip daha da kuşkulu bir ses tonuyla ekledi, "belki de kıymetli Elsa'm Wratislav'ı yola getirebilir."

Gräfin bu sözler üzerine kahkahasını uygun perdede tutacak kadar aklı başında davrandı.

Gräfin üç hafta sonra Graben'de yabancı kitaplar satan bir dükkânda Barones Sophie'ye rastladı. Barones muhtemelen dua kitapları satın alma niyetindeydi ama ortada

bir sorun vardı, dükkânda dua kitapları satılmıyordu.

Gräfin, Barones'i, "Kıymetli evlatlarımızı Rodenstahl'ların evinde bıraktım," diyerek selamladı.

Barones, "Keyifleri yerinde miydi?" diye sordu.

"Wratislav'ın üstünde İngiliz modası yeni kıyafetler vardı, bu yüzden tabii ki keyfi son derece yerindeydi. Kulak misafiri oldum, Toni'ye bir rahibe ve fare kapanıyla ilgili epey komik bir hikâye anlatıyordu, benim bir kez daha dinlemeye tahammül edemeyeceğim bir hikâye. Elsa da herkese, Üçlü İttifak'ı kâğıttan şemsiyeye benzettiği esprili sözler ediyordu, bunlar da ancak Hıristiyanlığın öğütlediği bir metanetle katlanılabilecek sözlerdi."

"Birbirlerine iyice ısınmış gibi mi görünüyorlardı?"

"Dürüst olmak gerekirse, Elsa üstüne sardığı bir çuvalla ısınmış gibi görünüyordu. Kızın safran rengi elbise giymesine nasıl izin verdin, bilemiyorum."

"Ben hep safran renginin Elsa'nın ten rengine yakıştığını düşünmüşümdür."

"Maalesef öyle değil. Yakışmıyor da yapışıyor. Ah, bu arada unutma, perşembe günü öğle yemeğini birlikte yiyoruz."

Barones ertesi perşembe günü öğle yemeği sözüne geç kalmıştı.

Paldır küldür odaya dalıp, "Tahmin et ne oldu!" diye bağırdı.

Gräfin, "Yemeğe geç kaldığına göre kayda değer bir şey olmalı," dedi.

"Elsa, Rodenstahl'ların şoförüyle kaçmış!"

"Çok acayip!"

Barones, "Ailemizden kimse böyle bir şey yapmamıştı," diyerek iç çekti.

Gräfin tarafsız bir tavırla, "Belki de daha önce aileniz-

den hiç kimse, adamı o kadar çekici bulmamıştır," dedi.

Barones, yaşadığı felaket dolayısıyla hak ettiği hayret ve anlayışla karşılaşmadığını hissetmeye başlamıştı.

Karşısındaki kadını, "Her neyse, kızım artık Wratislav'la evlenemeyecek," diye tersledi.

Gräfin, "Zaten evlenemezdi," dedi, "Wratislav dün gece aniden yola çıktı, yurtdışına gidiyor."

"Yurtdışına mı? Nereye?"

"Meksika'ya herhalde."

"Meksika, ha! Ama neden? Neden Meksika?"

"Bilirsin, İngilizlerin bir sözü vardır: 'Vicdan hepimizi kovboy yapıyor.'*"

"Wratislav'ın vicdan sahibi olduğundan haberim yoktu doğrusu."

"Değerli Sophie, vicdanı olan Wratislav değil. Bir insanı apar topar başka bir ülkeye gönderen, başka insanların vicdanıdır. Hadi gel, yemeğimizi yiyelim."

---

* William Shakespeare'in *Hamlet* adlı eserinde geçen "Vicdan hepimizi korkak yapıyor" ifadesinin değiştirilmiş biçimi (kovboy-cowboy/korkak-coward) *–çn.*

Louis

Strudwarden, "Bu yıl Paskalya'yı Viyana'da geçirsek ne keyifli olur," dedi, "hem orada eski dostlarımı da ziyaret ederiz. Paskalya için gidilebilecek daha keyifli bir yer düşünemiyorum bile..."

Lena Strudwarden kocasının sözünü kesti: "Paskalya'yı Brighton'da geçirmeye karar verdiğimizi sanıyordum." Sesinde hem incinmiş hem de şaşırmış bir hava vardı.

Kocası, "Öyle görünüyor ki, Brighton'a gitmeye karar vermiş olan sensin," diye yanıtladı, "geçen yıl Paskalya'da zaten oradaydık, Hamsin Yortusu'nu da orada geçirdik, önceki sene Worthing'e gitmiştik, ondan önceki sene yine Brighton'daydık. Bana kalırsa, hazır tebdilimekân kararı vermişken yepyeni bir yer görsek hiç fena olmaz."

Lena, "Viyana yolculuğu tuzluya mal olur," dedi.

Strudwarden, "Masrafları kolay kolay kafana takmazdın hâlbuki?" dedi. "Ne olursa olsun, Viyana yolculuğu, Brighton'daki abuk sabuk tanıdıklar için verdiğimiz o daha da abuk sabuk yemek davetlerinden beş kuruş bile fazlaya mal olmayacaktır. Bütün o insan kalabalığından kurtulmak bile başlı başına tatil sayılır."

Strudwarden'in konuşması dokunaklıydı, Lena Strudwarden de bunun üzerine en az o kadar dokunaklı bir suskunluğa gömüldü. Brighton'da ve güney kıyısındaki diğer tatil beldelerinde çevresine topladığı kalabalığa tek tek bakıldığında, sıkıcı ve abuk sabuk insanlardan oluştuğu söylenebilirdi, gelgelelim bu kişiler Bayan

Strudwarden'i pohpohlama sanatında ustaydı. Bu çevreden ve sergiledikleri hürmetten vazgeçip de kendini, başka bir ülkenin başkentinde kıymet bilmez yabancıların arasına atmaya hiç mi hiç niyeti yoktu.

"Viyana'ya gitmeyi kafana koyduysan buyur tek başına git," dedi, "ben Louis'yi burada bırakıp da gidemem, yurtdışındaki otellerde köpeklerden nasıl da rahatsız olduklarını, köpekleri nasıl da baş belası gibi gördüklerini sen de biliyorsun. Bir de geri dönünce yaşayacağımız bütün o gereksiz telaşı, Louis'yi tedbir olsun diye bizden ayırıp karantinaya alacaklarını düşün. Louis bir hafta bile benden ayrı kalmaya dayanamaz, ölüverir. Böyle bir şey olursa neler hissedeceğimi tahmin bile edemezsin."

Lena eğildi ve kucağındaki şala iyice sardığı, tepkisiz oturan Pomeranya cinsi kahverengi süs köpeğinin burnuna bir öpücük kondurdu.

Strudwarden, "Beni iyi dinle," dedi, "şu dilinden düşürmediğin Louis mevzusu artık iyice komikleşiyor, hayvan başımıza püsküllü bela oldu çıktı. Hayvanın kaprisini, keyfini öne sürüp her şeye itiraz ediyorsun, artık itirazlarını duymadan tek adım atamaz, tek plan yapamaz olduk. Fetişlere tapan Afrikalılara Hıristiyanlığı öğretmeye gitmiş bir rahip olsan, inan şimdi önüme getirdiğin kısıtlamalardan daha kapsamlı kısıtlamalar koyamazdın. Eğer bir şekilde Louis'nin keyfinin kaçacağını düşünsen, hiç kuşkum yok, sen gider hükümetten genel seçimleri ertelemelerini bile istersin."

Bayan Strudwarden, kocasının verip veriştirmesine karşılık olarak yeniden eğilip kucağındaki tepkisiz kahverengi burnu öptü. Bu hareketi, uysal başlı, latif tabiatlı bir kadından beklenebilecek bir hareketti, ancak kendisi aynı zamanda haklı olduğuna inandığı noktada en ufak

bir taviz vermektense bütün dünyayı kazığa bağlayıp yakabilecek biriydi.

Gitgide sinirlenen Strudwarden, "Hayvanları azıcık bile sevdiğin yok oysaki," diye devam etti, "Kerryfield'a gittiğimizde köpekler dışarı çıkmak için ölüp bitse bile zahmet edip hayvanları bir kez bile dolaştırmıyorsun, hem hayatın boyunca ahıra olsa olsa bir kere adım atmışsındır, eminim. Tüyü değerli kuşların soyunun tükenmesi konusunda, senin deyiminle, yaygara koparanlara gülüp geçiyorsun, bir de yolda kötü muamele gören, kaldırabileceğinden fazla yüklenmiş bir hayvan görüp de sahibine çıkıştığımda bana köpürüyorsun. Bütün bunlara rağmen kalkıp herkes, şu aptal, şu bencil, şu avuç kadar tüy yumağının keyfine göre plan yapacak diye tutturuyorsun."

Lena, teessüf dolu bir sesle, "Minik Louis'me ne büyük haksızlık ediyorsun," dedi.

Strudwarden, "Köpeğine haksızlık ediyormuşum, elime başka türlü davranma fırsatı mı geçti sanki?" dedi. "Bir köpeğin ne kadar neşeli ve duyarlı bir dost olabileceğini bilirim ama daha Louis'ye dokunmama bir kere bile izin vermiş değilsin. Seni dinleyecek olursam, bir sen, bir de hizmetçin hariç herkesi ısırıyormuş, geçen gün de ihtiyar Leydi Peterby köpeği okşamak isteyince, dişlerini kadına saplar korkusuyla hayvanı hiddetle çekip kaçırdın. Beni soracak olursan, gördüğüm tek şey, hayvanın şu hastalıklı gibi duran ufacık burnunun tepesi, sepetinden ya da senin el kürkünün içinden uzanan o burundan başka bir şey gördüğüm yok, arada bir de, sen köpeği koridorda bir aşağı bir yukarı yürütürken o hırıltılı hafif havlamasını duyuyorum. Kimseden böyle bir köpeğe bayılmasını bekleyemezsin. Bu köpeği sevmenin, guguklu saatin içindeki kuşu sevmekten farkı yok."

Lena, "O beni seviyor ama," deyip ayağa kalktı, şala sarmaladığı Louis yine kucağındaydı. "Benden başka kimseyi sevmiyor, belki ben de bu yüzden onu böyle çok seviyorumdur. Sen ne kadar kötülersen kötüle, köpeğimi yanımdan ayıracak değilim. Eğer Viyana'ya gitme kararın kesinse, yalnız gitmen gerekecek, ben gelmiyorum. Bana soracak olursan, Louis ve benimle Brighton'a gelmen çok daha mantıklı olur ama tabii, keyfin bilir."

Lena odadan çıkıp gidince Strudwarden'in kız kardeşi, "Şu köpekten kurtulman lazım," dedi, "müdahale edip hayvanı ani ve şefkatli bir huzura kavuşturmak gerek. Lena'nın tek yaptığı, çeşit çeşit durumda kendi bildiğini okumak için köpeği bahane etmek, ne zaman nezaket gösterip senin isteklerini kabul etmek veya genel olarak diğer insanların rahatını düşünmek zorunda kalacak olsa, köpeği bahane ediyor. Lena köpeği zerre kadar umursuyorsa ne olayım. Brighton'da ya da başka bir yerde arkadaşları çevresinde fır döndüğü zaman köpek ayakaltında dolaşacaksa eğer, hayvan gün boyu hizmetçinin yanında durmak zorunda kalıyor, ama eğer kendisinden gitmek istemediği bir yere gitmesini istersen Lena ânında köpeğinden ayrılamayacağı bahanesine sarılıyor. Bir kez bile odaya fark ettirmeden girip de Lena'yı canı gibi sevdiği köpeğiyle konuşurken duyduğun oldu mu? Benim olmadı doğrusu. Bence Lena sadece kendisini görecek ya da duyacak birileri varken köpeğin üzerine titriyor."

"Çekinmeden itiraf edebilirim ki," dedi Strudwarden, "son zamanlarda Louis'nin mevcudiyetine son verecek ölümcül bir kaza ihtimali üzerinde ben de durdum, üstelik sırf bir kere de değil. Gerçi zamanın büyük bölümünü el kürkünün içinde ya da oyuncak köpek kulübesinde uyuyarak geçiren bir hayvan için ölümcül bir kaza tertip-

lemek pek basit bir iş olmayacak. Bana kalırsa zehir pek işe yaramaz, Lena yemek masasında kimi zamanlar köpeğe seveceği şeyler veriyor ama gördüğüm kadarıyla hayvan hiç yemiyor, belli ki zaten tıka basa doymuş oluyor."

Elsie Strudwarden düşünceli bir tavırla, "Lena çarşamba sabahı kiliseye gidecek," dedi, "Louis'yi kiliseye götüremez, öğle yemeğini de Delling'lerin evinde yiyecek. Bu durumda amacına ulaşmak için birkaç saatin olacak. Hizmetçi bu sürenin büyük kısmında şoförle flört edecektir, gerçi her halükârda ben onu bir bahaneyle, öyle ya da böyle devre dışı bırakabilirim."

Strudwarden, "Böylece yoluma çıkabilecek kimse kalmaz," dedi, "fakat aklıma, köpeğin ölümüyle sonuçlanacak hiçbir plan gelmiyor. Hayvancık inanılmaz derecede uyuşuk, küvete atlayıp da boğulmuş numarası yapamam, kasabın çoban köpeğiyle boyunu aşan bir kavgaya girip de haşat olmuş gibi de davranamam. Sepetinden hiç çıkmayan bu hayvana ölüm ne kılıkta gelebilir? Bir hikâye uydurup kadınların oy hakkını savunan bir kalabalığın eve baskın yaptığını, Lena'nın odasını işgal edip Louis'ye tuğla fırlattıklarını söylesek fazla kuşku uyandırırız. O zaman eve başka hasarlar da vermemiz gerekir, ki bu da başımıza yok yere dert açar, hem hizmetçilerle uşaklar bu istilacıları görmemiş olacakları için bir gariplik olduğunu sezerler."

Elsie, "Benim aklıma bir fikir geldi," dedi, "kapağı olan, hava geçirmeyen bir kutu bul, kutuya küçük bir delik aç, kauçuktan bir hortumun ancak geçebileceği bir delik. Louis'yi, kulübesini filan, hepsini kutuya koy, kapağı kapat ve hortumun öteki ucunu da gaz lambasının bağlantısına götür. Mükemmel bir ölüm odası hazırlamış olacaksın. Sonrasında kulübeyi pencerenin önünde

tutup gaz kokusunun uçmasını bekleyebilirsin, bu şekilde, Lena akşama doğru eve döndüğünde karşılaşacağı tek manzara, huzur içinde ölmüş Louis olur."

Strudwarden, "Senin gibi kadınlar için romanlar bile yazılmıştır," dedi, "kafan suç işlemek için tıkır tıkır çalışıyor. Hadi gel de bir kutu bulalım."

İkinci günün sabahında iki suikastçı ayakta dikilmiş, suçlu suçlu önlerindeki sağlam kare kutuya bakıyordu, kutu kauçuk bir hortumla gaz lambasının girişine bağlanmıştı.

Elsie, "Gıkı çıkmadı," dedi, "hayvan kımıldamadı bile, demek ki hiç acı çekmedi. Yine de, şimdi her şey bittikten sonra kendimi berbat hissediyorum."

Strudwarden gazı keserek, "İşin en fena kısmı geldi," dedi. "Kutunun kapağını hafifçe aralayalım, bırakalım da gaz yavaş yavaş dağılsın. Kapıyı açıp kapar gibi oynat ki cereyan yapsın."

Birkaç dakika geçip de gaz dağılınca Strudwarden eğilip içindeki suratsız yaratıkla birlikte ufak kulübeyi tutup çıkardı. Elsie korkuyla çığlık attı. Louis, başı havada, kulakları dimdik, kulübesinin kapısında oturmuş duruyordu, hayvanı ölüm odasına koydukları anki kadar soğuk ve küstah, yine o kadar hareketsiz duruyordu. Strudwarden sarsılıp kulübeyi elinden düşürdü, uzun uzun yerdeki mucize köpeğe baktı, sonra da çın çın öten, gürültülü bir kahkaha patlattı.

Önlerinde duran, saldırgan görünümlü bir Pomeranya cinsi köpeğin kesinlikle mükemmel taklidi niteliğindeki bir oyuncaktan ibaretti. Üstüne basılınca hırıltılı havlama sesi çıkartan tertibat sayesinde, Lena'nın hizmetçisi ile birlikte ev halkına yutturduğu hileye esaslı bir destek olmuştu. Bayan Strudwarden, hayvanlardan hoşlanmayan

fakat özveri halesi altında bildiğini okumaktan hoşlanan bir kişi için gayet iyi iş çıkarmıştı.

Yemek davetinden dönen Lena, kısa ve keskin bir bilgiyle karşılandı: "Louis öldü."

"Louis mi ÖLDÜ!" diye haykırdı.

"Evet, birdenbire kasap çırağının üstüne atılıp çocuğu ısırdı, köpeği çocuktan koparmaya çalıştığımda beni de ısırdı, ben de öldürmek zorunda kaldım. Köpeğin ısırdığını söyleyip beni uyarmıştın ama hayvanın düpedüz tehlikeli olduğundan bahsetmemiştin. Çocuğa telafi mahiyetinde yüklü bir para vermem gerekecek, bu yüzden Paskalya'ya o istediğin kemer tokalarını alamadan gireceksin, bir de köpek ısırması uzmanı Dr. Schroeder'e danışmak için Viyana'ya gitmem lazım, senin de gelmen gerekecek. Louis'den kalanları, Rowland Ward'a gönderdim, içini dolduracaklar, Paskalya hediyen kemer tokaları değil, içi doldurulmuş Louis olacak. Tanrı aşkına, Lena, gerçekten çok kötü olduysan kendini tutma, ağla, ne yaparsan yap da karşımda dikilip bana aklımı kaçırmışım gibi bakma."

Lena Strudwarden gözyaşı dökmedi fakat atmaya çalıştığı kahkaha da kahkahaya hiç mi hiç benzemedi.

Örümcek Ağı

Çiftlik evi mutfağının yeri, muhtemelen tesadüfen veya rastgele bir seçim sonucunda belirlenmişti; fakat yine de çiftlik evi mimarisi üzerine bir strateji uzmanı dehası tarafından planlanmış kadar vardı. İnekler ve koyunların durduğu bahçeyle tavuklara ayrılmış alan, sebze bahçesi, dahası çiftliğin ne kadar hareketli yeri varsa hepsi doğrudan taş döşeli geniş bir sığınak işlevi gören mutfağa açılıyordu, burada her tür eşya kendine yer buluyor, çamurlu botların bıraktığı izler kolayca süpürülüp temizleniyordu. Bununla birlikte, çiftlik hayatındaki koşuşturmanın tam da göbeğinde bulunmasına rağmen, kocaman odun fırının ötesindeki boşluğa yerleştirilmiş, geniş bir sahanlığa sahip kafesli mutfak penceresi, bir tepeye, fundalıklara ve vadiye bakıyor, göz alabildiğine uzanan bir doğa manzarası görüyordu. Pencerenin bulunduğu köşe kendi başına minik bir oda gibiydi, mevcut şartlar altında odalar arasında en sevimlisiydi hatta. Çiftliğin kısa süre önce kocasına miras kalmasıyla buraya yerleşen Genç Bayan Ladbruk, kuytuda kalan bu minik köşeye hevesle göz dikmişti, desenli perdeler ve vazolarda çiçekler, bir de porselenler dizeceği bir iki rafla burayı aydınlık ve sıcak bir yere dönüştürmeye can atıyordu. Çiftliğin yüksek ve kör duvarlarının arasına hapsolmuş sönük ve keyifsiz bahçeye bakan köhne salon, ne içinde rahat edilebilecek, ne de dilediğince dekore edilebilecek bir odaydı.

Genç kadın, arada bir ziyarete gelen konuklara, "Hele

bir iyice yerleşelim, mutfakta harikalar yaratacağım, görenin içi açılacak," diyordu. Bu sözlerde dile getirilmediği gibi itiraf da edilmeyen bir dilek gizliydi. Emma Ladbruk çiftliğin hanımıydı; kocasıyla birlikte o da çiftliğin düzeninde söz sahibiydi ve bir ölçüde sözü dinleniyordu. Ne var ki, mutfağın hanımı başkaydı.

Mutfaktaki eski büfenin raflarından birinde, kenarları çatlamış sos kapları, pirinç maşrapalar, peynir rendeleri ve eski faturalar arasında yıpranmış, eski püskü bir İncil duruyordu, İncil'in ilk sayfasında da doksan dört sene önce gerçekleştirilmiş bir vaftizin artık iyice solmuş mürekkeple düşülmüş kaydı okunuyordu. Bu sararmış sayfada yazan isim "Martha Crale" idi. Rüzgârla bir o yana bir bu yana sürüklenmeye devam eden kuru bir sonbahar yaprağı misali, mutfakta kesilmeyen homurtularıyla aksaya aksaya dolanıp duran buruşuk suratlı ihtiyar bir zamanlar Martha Crale diye anılan kişiydi, yetmiş küsur yıldır da Martha Mountjoy adını taşıyordu. Kimselerin hatırlayamadığı kadar uzun zamandır fırın, çamaşır odası ve ahır, dışarıda da kümes ve bahçe arasında mekik dokuyordu, sürekli söylenmiş, homurdanmış ve önüne geleni paylamış fakat bir an bile işlerini boşlayıp çalışmayı bırakmamıştı. Emma Ladbruk'un çiftliğe yerleşmesi hiç umurunda olmamış, genç kadına yaz günü pencereden içeri giren bir arıya göstereceğinden fazla ilgi göstermemişti. Emma Ladbruk ise başlarda kadını korkuyla karışık bir çeşit merakla izlemişti. Kadın öyle yaşlıydı ve evle öyle bütünleşip mekânın bir parçası hâline gelmişti ki, kendisini tam olarak canlı bir varlık olarak düşünmek kolay değildi. Bu canı çekilmiş, kaknem ihtiyara kıyasla, sayılı günü kalmış, bacakları kaskatı kesilmiş beyaz burunlu çoban köpeği bile insana daha çok benziyor gibiy-

di. Köpek daha yaşam enerjisiyle coşan, afacan, şamatacı bir yavruyken kadın çoktan sallana topallaya yürüyen bir ihtiyara dönmüştü bile; şimdiyse köpeğin nefes almaktan başka yaşam belirtisi göstermeyen kör bir iskeletten farkı kalmamışken kadın hâlâ mecalsizce de olsa çalışıyor, hâlâ yerleri süpürüyor, yemek yapıp çamaşır yıkıyor, yüklenip eşyaları bir oraya bir buraya taşıyordu. Emma içinden geçiriyordu; bu yaşlı bilge köpekler öldüklerinde geriye hepten yok olmayan bir şey kalıyorsa eğer, kim bilir karşı tepelerde Martha'nın bu eski mutfakta büyüttüğü, besleyip baktığı, nihayetinde de son kez veda ettiği kaç kuşak hayalet köpek dolaşıyor olmalıydı. Hem kim bilir Martha bu dünyadan göçüp gitmiş kuşak kuşak insanla ne çok hatıraya sahipti. Kadını geçmiş günler hakkında konuşturmak, bırakın Emma gibi bir yabancıyı, en eski tanıdıkları için bile son derece güçtü; kadının titrek sesiyle dile döktüğü kulak tırmalayıcı sözler hep sürgüsü çekilmeden bırakılmış kapılar, yerine koyulmayıp da sonradan bir türlü bulunamayan kovalar, yem vakti geçmiş danalar ve bir çiftlik evinde düzeni aksatan çeşit çeşit ufak çaplı hata ve kusur üzerineydi. Yalnız arada bir, ne zaman seçim dönemi gelse, eski günlerin hararetli seçim rekabetlerine dahil olmuş isimlere dair hatıralarını bulup çıkardığı oluyordu. Mesela Tiverton yolu tarafından bir Palmerston vardı; kestirmeden giderseniz Tiverton uzak değildi fakat Martha'ya göre bambaşka bir ülke sayılırdı. Sonra Northcote ve Acland'lar vardı, bir de anımsayamadığı daha yeni başka isimler; isimler değişse de yine aynı tas aynı hamamdı; mevzu hep Liberaller ile Muhafazakârlar, Sarılar ile Maviler* arasındaydı. Her daim

* Britanya siyasi tarihinde turuncu ve sarı ağırlıklı olarak liberal görüşlü partilerin, mavi ise muhafazakâr görüşlü partilerin kullandığı renkler olmuştur. *-çn*

kavga ediyor, kim haklı kim haksız diye bağrışıyorlardı. En hararetli kavgalar, öfkeli bir ifadeye sahip ve düzgün görünümlü yaşlı bir bey etrafında kopuyordu. Martha bu beyin resmini duvarlarda görmüştü. Resmi yerde gördüğü de olmuştu, hem de resmin üstüne iyice ezilmiş çürük bir elma atılmıştı; çiftlikte destek bulan siyasi görüşün zaman zaman değiştiği oluyordu. Martha ömrü boyunca ne o tarafı ne de bu tarafı tutmuştu; hiçbirinin çiftliğe zerre faydası dokunmamıştı ki. Martha'nın, köylülerin dış dünyaya duyduğu bütün o itimatsızlıkla vardığı nihai hüküm işte bu yöndeydi.

Korkuyla karışık merakı sönünce, Emma Ladbruk yaşlı kadına karşı başka türden bir his beslediğini fark edip huzursuzluğa düştü. İhtiyar, antika kabilinden tuhaf bir varlıktı, etrafta dolana dolana çiftliğin ayrılmaz bir parçası hâline gelmişti, hem acınası hem de etkileyici bir yanı vardı; fakat Emma'nın yoluna fena hâlde taş koyuyordu. Emma çiftliğe kafasında binbir planla gelmişti, kısmen en yeni yöntemlerle aldığı eğitim, kısmen de kendi fikirleri ve zevkleri sayesinde küçük düzenlemeler yapacak, çiftliği güzelleştirecekti. Mutfak çevresinde yapmak istediği düzenlemeler, eğer o ihtiyar sağır kulaklara ilişebilse bile, azıcık bile ciddiye alınmadan alayla reddediliyordu, üstelik mutfak çevresi dediği alan, hayvanların tutulduğu bahçelere ve pazar işlerine kadar uzanıyor, çiftlik işlerinin yarısını kapsıyordu. Tavuk ütüleme biliminin en yeni yöntemlerini en ince ayrıntısına kadar bilen Emma, hiç umursanmayan bir izleyici rolüyle Martha'nın yanında oturuyor, Martha da pazarda satılacak tavukları neredeyse seksen yıldır nasıl hazırlayıp bağlıyorsa (göğüssüz, sırf but), yine o şekilde hazırlayıp bağlıyordu. Esaslı temizlik nasıl yapılır, işler ne şekilde daha kısa sürede hal-

ledilir, nasıl sağlıklı ve temiz bir düzen tutturulur... İşte genç kadının bu konularda anlatmaya veya uygulamaya heveslendiği yüzlerce faydalı ipucu, o durmadan homurdanan, mecalsiz ve umursamaz ihtiyar karşısında tozla duman oluyordu. En önemlisi de, Emma'nın bu eski ve kasvetli mutfakta şirin ve iç açıcı bir vahaya dönüştürmek arzusuyla göz diktiği pencereli köşe, şimdi çöpten farksız öteberi yığınıyla tıka basa doluydu ve sözde sahip olduğu otoriteye rağmen Emma'nın bu ıvır zıvırı bulunduğu yerden kaldırmaya cüret etmesi, hatta böyle bir şeyi aklından bile geçirmesi mümkün değildi; sanki üzerlerini insan eseri bir örümcek ağı misali bir koza örtmüş, bu döküntüleri korumaya almıştı. Şüphesiz, yoluna taş koyan yine Martha'ydı. İhtiyarın yiğitçe sürdüğü o uzun ömrün, devede kulak kalacak birkaç aylık bir süre kadar kısalmasını dilemek yakışıksız bir zalimlik olurdu fakat günler hızla akıp giderken Emma bunu içten içe dilediğini, inkâr etse bile söz konusu dileğin aklının bir köşesinde pusuda beklediğini biliyordu.

Emma bir gün mutfağa girip de genellikle hareketli bir yer olan mutfağı alışılmadık bir hâlde bulunca, vicdan azabı içinde bu dileğin ne kadar zalimce olduğunu hissetti. İhtiyar Martha hiçbir iş yapmıyordu. Yerde yanı başında bir sepet mısır duruyordu, avludaki tavuklarsa hafiften bir yaygara koparmaya başlamış, yem vaktinin geçmesini protesto ediyordu. Bunlara aldırmayan Martha, pencere sahanlığına büzüşüp oturmuş, perde inmiş ihtiyar gözlerini dışarıya dikmişti, sonbahar manzarasından daha acayip bir şey görüyor gibiydi.

Genç kadın, "Bir şey mi oldu, Martha?" diye sordu.

"Ölüm, ölüm geliyor," dedi ihtiyar titrek sesiyle, "Biliyordum zaten geleceğini. Belliydi. İhtiyar köpek boşu-

na ulumadı bütün sabah. Gece de baykuş tiz tiz bağırdı, ölüm feryadıymış demek, hem de dün avludan bembeyaz bir şey koşup geçti, kedi değildi, gelincik değildi, başka bir şeydi. Tavuklar da anladı, hepsi bir köşeye saklandı. Ah ah! Alametler göründü. Biliyordum zaten geleceğini."

Acıma hissiyle dolan genç kadının gözleri nemlendi. Köşede büzüşmüş oturan, bembeyaz kesilmiş bu ihtiyar bir zamanlar şen şakrak, şamatacı bir çocuk olmuş, patikalarda, samanlıklarda ve çiftlik evlerinin tavan aralarında oyunlar oynamıştı; bütün bunlar seksen küsur yıl önceydi, kadın şimdiyse en nihayetinde kendisini almaya gelen ölümün ürpertici ayak sesleri karşısında korkuya kapılıp sinen, aciz ve ihtiyar bir gövdeden ibaret kalmıştı. İhtiyar için yapılabilecek pek bir şey yokmuş gibi görünüyordu ama Emma yardım ve tavsiye bulma amacıyla dışarı fırladı. Kocası ağaç kesmeye gitmişti, çiftliğe pek yakın değildi ama Emma yaşlı kadını kendisinden daha iyi tanıyan, fikir alabileceği başka birilerini bulabilirdi belki. Fazla geçmeden fark etti ki, bu çiftlik de bütün çiftliklerin ortak özelliği olan maharete sahipti; çiftlik halkını yutup ortadan kaldırıyordu. Kümes hayvanları meraklı tavırlarla Emma'nın ardından gitti, domuzlar da ağıl parmaklıklarının ardından homurdanıp sorular sordu fakat Emma'nın arayışları ne avluda, ne samanlıkta, ne de meyve bahçesi, ahırlar veya süt sağma kulübesinde karşılığını buldu. Çiftliği dönmüş dolaşmış, gerisin geri mutfağa dönüyordu ki karşısına nihayet bir insan çıktı, herkesin Bay Jim diye hitap ettiği, bütün vaktini amatör olarak at alıp satarak, tavşan avlayarak ve bir de çiftlikteki genç kızlarla flört ederek geçiren bu genç, Emma'nın kocasının kuzeni oluyordu.

"Korkarım ki ihtiyar Martha ölüyor," dedi Emma. Jim,

kötü haberleri yumuşatarak vermeniz gereken tipte bir insan değildi.

"Hadi canım," dedi, "Martha yüz yaşını görme niyetinde. Bana öyle demişti, hiç şüphem yok, görecektir de."

"Biz burada konuşurken can çekişiyor olabilir, belki de şimdiye can vermiştir bile," diye ısrar etti Emma, delikanlı yavaş ve donuk tavrıyla kadının gözünden epey bir düşmüştü.

Gencin iyi huylu bir görünüme sahip yüzünü geniş bir sırıtış kapladı.

"Bana öyle görünmedi," deyip başıyla avluyu işaret etti. Emma arkasına dönüp delikanlının gösterdiği yere baktı. İhtiyar Martha avluda dikilmiş, etrafını saran kümes hayvanlarına avuç avuç yem serpiyordu. Taba rengi pırıl pırıl tüyleri ve morumsu kırmızımsı ibiğiyle bir baba hindi; metal tonlarındaki göz alıcı tüyleriyle doğu cinsi dövüş horozu; hardal sarısı, açık sarı, kızıl kahverengi ve kızıl ibikleriyle tavuklar; bir de yeşilbaş ördekler toplanıp tam bir renk potpurisi oluşturmuştu, bu potpurinin merkezinde de ihtiyar kadın, ayaklanıp boy vermiş cıvıl cıvıl, rengârenk çiçeklerin arasında kurumuş bir çiçek sapı gibi yükseliyordu. Görünümüyle tam bir tezat içinde, bu gaga kalabalığının arasına yemi ustalıkla serpiyor ve titrek sesini kendisini izleyen ikiliye kadar ulaştırabiliyordu. Dilinde yine aynı konu vardı; çiftliğe ölüm gelmişti.

"Biliyordum geleceğini. Alametler, ikazlar oldu çünkü."

Delikanlı seslendi: "Ölen kimmiş peki, hanımanne?"

Kadının cırtlak sesi çınladı: "Bay Ladbruk, cesedini şimdi içeri taşıdılar. Kesilen ağacın altından kaçarken demir direğe çarpmış. Kaldırıp bakmışlar, oracıkta ölüvermiş. Yazık, biliyordum geleceğini."

Kadın bu sözlerin ardından çevresini saran hayvan kalabalığına döndü ve biraz gecikmeli de olsa, yarışırcasına yanına koşan sülünlere bir avuç arpa serpti.

Çiftlik, aileye ait bir mülktü ve en yakın akraba olarak tavşan avcısı kuzene kaldı. Emma Ladbruk ise, yaz günü pencereden içeri giren bir arı nasıl yine pencereden uçup giderse işte öyle çiftliğin tarihinden silinip gitti. Güneşsiz ve soğuk bir sabahtı, Emma dikilmiş, pazara gidecek bütün mahsullerin hazırlanmasını bekliyordu, eşyalarını doldurduğu koliler çiftliğin at arabasına çoktan yüklenmişti ama Emma'nın trene yetişmesi, satılacak tavuklar, tereyağı ve yumurtalar kadar önemli görülmemişti. Dikildiği yerden kafesli ve yüksek pencereyi görebiliyordu, hani o perdelerle sıcak bir atmosfer yakalayacağı ve çiçek vazolarıyla canlandırıp neşelendireceği pencereyi. Zihninden bir düşünce geçti, kendisi hepten unutulup gittikten aylar, belki de yıllar sonra bile o kafesli camlardan kimseye aldırmayan, solgun bir yüz bakacak, taş döşeli koridorlarda cılız ve titrek bir ses dolanacaktı. Emma çiftliğin kilerine açılan, parmaklıklı dar pencereye yürüdü. İhtiyar Martha bir masanın ardında durmuş, pazarda satılacak tavukları neredeyse seksen yıldır nasıl hazırlayıp bağlıyorsa yine o şekilde hazırlayıp bağlıyordu.

Üçüncü Kişiler

Bir kış gecesi, Karpatlar'ın doğu kolu üzerinde, farklı türlerde ağaçlarla kaplı ormanda bir adam gözünü kulağını dört açmış dikiliyordu, sanki ormanın içinden bir hayvanın çıkıp da önce görüş menziline, ardından da tüfeğinin menziline girmesini bekler gibiydi. Ne var ki, böyle hevesli bakışlarla beklediği av, avcılar için hazırlanmış listede avlanmasına izin verilenler arasında geçmiyordu; menziline giren, kendi türünden bir hasmının peşine düşüp karanlık ormanda kol gezen Ulrich von Gradwitz olmuştu.

Gradwitz'in ormanlık arazisi hem son derece genişti hem de çok sayıda av hayvanını barındırıyordu, bu arazinin kıyısında kalan ince bir şerit şeklindeki ağaçlık sarp alan ise ne ev sahipliği yaptığı av hayvanları ne de sunduğu atıcılık imkânı bakımından dikkate değer nitelikteydi, ne var ki sahibinin bütün arazileri içinde en büyük kıskançlıkla koruduğu alan, yine burasıydı. Arazi sahibinin büyükbabasının zamanında epey ses getiren bir mahkeme süreci sonucunda bu arazi, kanuni mülkiyet hakkına sahip olmadıkları gerekçesiyle, mütevazı genişlikte toprağa sahip komşu ailenin elinden zorla alınmıştı, arazisini kaybeden aile mahkeme kararını bir türlü kabullenmemiş, birbirlerinin arazisinde kaçak avcılık yaptıkları gerekçesiyle çıkan bitmez tükenmez kavgalar ve benzer skandallar sebebiyle iki aile arasındaki hukuk üç kuşak boyunca son derece nahoş bir seyir izlemişti. Ulrich aile

reisi olduktan sonra komşular arasındaki düşmanlık kişisel bir hâle bürünmüştü, Ulrich'in dünyada nefret ettiği ve beddualar savurduğu bir insan evladı varsa, o da Georg Znaeym'di, kavgayı üst kuşağından devralan, arazilerin sınırındaki ihtilaf konusu ormana hiç yorulmadan akınlar düzenleyip avladığı hayvanları alıp kaçıran komşusu. Eğer bu iki adamın kişisel garezi araya girmese süregiden düşmanlık belki de yatışabilir veya tatlıya bağlanabilirdi, ne var ki daha çocukluk yıllarında dahi birbirleriyle kanlı bıçaklı olmuşlar, yetişkinliklerinde ise birbirlerine beddualar okumuşlardı, rüzgâra teslim bu kış akşamında ise Ulrich emrindeki orman bekçilerini toplayıp ormanın derinliklerini kolaçan etmeye yollamıştı, bekçiler dört ayaklı bir avın peşinde değildi; Ulrich'in arazi sınırının öte yanından gelip de ormanda sinsi sinsi iş gördüğünden şüphelendiği hırsızları arayacaklardı. Rüzgâr fırtınaları sırasında genellikle kuytulara saklanan karacalar o gece üstüne binip mahmuzlayan varmışçasına koşuşuyordu, bu karanlık saatlerde çoktan uyumuş olması gereken orman hayvanları arasında bir hareketlilik ve tedirginlik söz konusuydu. Hiç kuşku yok ki, ormanda huzursuzluk yaratan bir şey vardı ve Ulrich bu huzursuzluğun hangi köşeden geldiğini tahmin edebiliyordu.

Ulrich, tepenin başında pusuya yatmış bekçilerin yanından ayrıldı, birbirine dolanmış gür çalılıkların arasından geçerek sarp yamaçları indi; ağaç gövdelerinin aralarından etrafı gözlüyor, rüzgârın ıslığına ve inlemesine, dalların hiç durmadan sağa sola savruluşuna kulak kesiliyor, yağmacıların siluetini görmeyi ve sesini duymayı kolluyordu. Bu yabanıl gecede, bu karanlık ve ıssız noktada, Georg Znaeym bir karşısına çıkıverseydi, iki adam karşı karşıya gelselerdi, etrafta başka kimse olma-

saydı... İşte bu en büyük arzuyla düşlediği dileğiydi. Ulu bir kayın ağacının gövdesinin etrafından dolanıyordu ki bir adım atmasıyla birlikte peşine düştüğü adamla burun buruna geliverdi.

İki ezeli düşman uzunca bir an pis bakışlarla sessizce birbirini süzdü. İkisinin de elinde birer tüfek, yüreklerinde nefret, en baskın düşüncelerinde ise cinayet vardı. Şimdi ikisi de ömür boyu besledikleri tutkuları zincirinden kurtarma şansına sahipti. Gelgelelim, insanlığa sınırlar getiren uygarlık kuralları altında yetişmiş bir insan, eğer ki ailesine ve onuruna saldırılmamışsa, öyle kolay kolay cesaretini toplayıp da komşusunu tek kelime etmeden soğukkanlılıkla katledemez. İşte o bir anlık tereddütten sıyrılıp henüz eyleme geçememişlerdi ki tabiatın kendi vahşetinden doğan bir durum ikisini de hezimete uğrattı. Fırtınanın hiddetli haykırışına başlarının üzerinde çatır çatır bir parçalanma sesi yanıt verdi, adamlar kendilerini kenara atma fırsatı bulamadan da kayın ağacından kopan bir parça, sağır edici bir gürültüyle üzerlerine düştü. Ulrich von Gradwitz kendisini boylu boyunca yerde buldu, altında kalan kolunu hissetmiyor, çatallı dalların arasına sıkışmış olan diğer kolunu ise ancak zar zor hareket ettirebiliyordu, iki bacağı da düşen ağaç parçasının altında toprağa mıhlanıp kalmıştı. Sağlam avcı botları sayesinde ayakları ezilip dümdüz olmaktan kurtulmuştu ancak eğer ki vücudundaki çatlaklar tahmin ettiği kadar ciddi değilse bile, apaçık ortadaydı ki birileri gelip de kendisini kurtarana kadar ağacın altından çıkması mümkün olmayacaktı. İnce bir dal yüzünde derin bir çizik açmıştı, felaketin genel boyutunu görebilmek için gözlerini kırpıp kirpiklerindeki kan damlalarından kurtulması gerekti. Yanında, normal koşullarda uzansa dokunabileceği kadar yakının-

da Georg Znaeym yatıyordu, Georg da hayattaydı ve debelenmekle meşguldü fakat açık ki onun da aynı şekilde kolu kanadı bağlıydı. Dört bir yan paramparça dallar ve kırık filizlerden oluşan ağır bir enkaz ile kaplanmıştı.

Halen nefes alıyor olmanın tesellisi ve dalların altında sıkışıp kalmanın hiddetiyle Ulrich'in dudaklarından bir inançlı şükürler bir sunturlu küfürler şeklinde devam eden tuhaf bir potpuri dökülüyordu. Gözlerine sızan kan yüzünden hiçbir şey göremeyen Georg, bir an debelenmeyi bırakıp kulak verdi ve ardından homurtulu kısa bir kahkaha attı.

"Demek ölmemişsin, layığını bulmamışsın demek, ama yine de sıkışmışsın," diye bağırdı, "hem de ne fena sıkışmışsın. Hah, baksana sen şu talihe, Ulrich von Gradwitz, üstüne konduğu, kendi hakkı olmayan ormanda kapana kısılmış. Adalet diye buna denir işte!"

Bir daha kahkaha attı, alaycı ve yabanıl bir kahkaha.

Ulrich, "Ben kendi hakkım olan ormanda sıkıştım," diye sertçe yanıtladı. "Adamlarım bizi kurtarmaya geldiğinde, olur da belki 'keşke komşunun arazisinde kaçak avlanırken yakalanacak kadar düşmeseydim' dersin, yazıklar olsun sana."

Georg bir an sustu, sonra usulca yanıt verdi:

"Emin misin, sence adamlarının kurtarabileceği bir şey kalacak mı? Benim adamlarım da bu akşam ormandalar, ardımdan geliyorlardı, buraya ilk gelen de ONLAR olacak. Beni bu lanet dalların altından çekip kurtardıklarında eminim ki biraz sakarlık edip şu tomruğu tam da tepene yuvarlayıvereceklerdir. Adamların seni bulduğunda devrilmiş kayın ağacının altında çoktan ölmüş olacaksın. Ben de âdet yerini bulsun diye ailene başsağlığı dileyeceğim."

Ulrich hiddetle, "İyi fikirmiş doğrusu," dedi. "Adam-

larım on dakika bekleyip ardımdan gelecekti, yedi dakikası geçmiştir bile herhalde, beni şuradan kurtardıklarında, verdiğin fikir aklımda olacak. Yalnız sen bana ait arazide kaçak avlanırken hayatını kaybetmiş olacağın için zannederim ki ben ailene düzgün bir başsağlığı dileğinde bulunamayacağım."

Georg, "Güzel," diye homurdandı, "güzel. Aramızdaki ihtilafı birimiz ölene kadar sürdüreceğiz, sen, ben, bir de orman bekçilerimiz olacak, aramıza herhangi bir üçüncü kişi girmeyecek. Bunlar son nefeslerin olsun, cehennemde yan, Ulrich von Gradwitz."

"Ben de senin için farklı bir şey dilemiyorum, Georg Znaeym, seni orman hırsızı, av yağmacısı."

İki adamın da sarf ettiği sözler kendilerini bekleyen olası bozgunun öfkesiyle keskinleşmişti zira ikisi de biliyordu ki adamlarının kendilerini aramaya başlaması veya bulması epey uzun sürebilirdi, sıkışıp kaldıkları bu yere ilk olarak hangi tarafın adamlarının varacağı tamamen şansa kalmıştı.

İkisi de artık kendilerini yere mıhlayan ağır ağaç parçalarının altından kurtulmak için beyhude yere çabalamayı bırakmıştı, şimdi Ulrich'in sarf ettiği bütün çabalar, kısmen serbest olan kolunu ceketinin cebine götürüp cebinde duran küçük şarap şişesini çıkarmak içindi. Şişeyi çıkarmayı başardıktan sonra bir de tıpayı söküp boğazından bir yudum şarap geçirebilmesi epey vakit aldı. Ah fakat o yudumun cennet sularından farkı yoktu! Kış yumuşak geçiyordu ve henüz fazla kar düşmemişti, bu yüzden dalların altındaki esirler yılın bu dönemine göre soğuktan fazla etkilenmiyordu, fakat yine de şarap yaralı adamın içini ısıtmış, canlılık vermişti. Ulrich yüreğine dokunur gibi olan bir acıma hissiyle düşmanının yattığı

yana baktı, dilinin ucuna kadar gelen ağrı ve bitkinlik inlemesini son anda yuttu.

Hiç beklenmezken, "Şişeyi sana doğru atsam uzanabilir misin?" diye sordu. "İçindeki şarap kalitelidir, insan kendini elinden geldiğince rahat ettirmekle bir şey kaybetmez. Bu gece içimizden biri can verecek olsa da, içelim gitsin."

Georg, "Yok, uzanamam, doğru düzgün göremiyorum zaten, gözlerimin etrafında bir ton kan pıhtılaştı," dedi, "hem ne olursa olsun, zaten düşmanımla birlikte şarap içecek değilim."

Ulrich birkaç dakika sessizliğe gömüldü ve rüzgârın bunaltıcı çığlıklarına kulak verdi. Zihninde yavaş yavaş bir fikir şekillenip olgunlaşıyordu, kafasını çevirip acı ve dermansızlık karşısında amansız bir mücadele veren diğer adama her bakışında bu fikir gitgide güç kazanıyordu. Çektiği acı ve bitkinlik içinde, Ulrich'in eskiden beri beslediği o azgın hınç körelip gidiyor gibiydi.

Fazla beklemeden, "Komşum," dedi, "ilk gelenler senin adamların olursa eğer, keyfin bilir, nasıl istersen öyle yap. İkimiz de aynı fikirdeydik, adaletsiz davranmış olmazsın. Ama artık benim fikrim değişti. Eğer ilk benim adamlarım gelirse önce seni kurtaracaklar, sana konukseverlik göstereceğim. Kendimizi bildik bileli şu aptal orman, şu daracık arazi için itler gibi dalaştık, şuraya bir bak, iki rüzgâr üflese ağaçlar yeri öpecek neredeyse. Şimdi bu akşam burada yatarken düşünüyorum da ahmaklık etmişiz, hayat bir sınır anlaşmazlığını kendine yontmaktan daha güzel şeylerle doluymuş. Komşum, aramızdaki şu ezeli ihtilafı gömmeme yardımcı olacaksan senden... Senden dostum olmanı isteyeceğim."

Georg Znaeym öyle uzun süre sessiz kaldı ki Ulrich,

adamın yaralarının acısıyla kendinden geçmiş olabileceğini düşündü. Sonra Georg titremeler içinde, yavaş yavaş konuşmaya başladı.

"Atlarımıza atlayıp pazar yerine birlikte girdiğimizi düşünsene, herkesin gözü fal taşı gibi açılırdı, şaşkınlıktan ne diyeceklerini şaşırırlardı. Çevremizde tek bir insan bile Znaeym ve Gradwitz ailesinden iki kişinin dostça sohbet ettiğine şahit olmamıştır. Hem aramızdaki düşmanlığa bu akşam son versek orman bekçilerimiz de nasıl huzur bulurdu. Eğer adamlarımızı barıştırmaya karar verirsek aramıza kimse giremez, dışarıdan tek bir üçüncü kişi işimize burnunu sokamaz... Misafirim olur, yılbaşı akşamını benim çatımın altında geçirirsin, sen de beni bir bayram günü kalende ziyafete davet edersin... Senin arazinde artık tek kurşun sıkmam, sen beni davet etmediğin sürece tabii, sen de gelir bataklıklarda benimle kuş avlarsın. Biz barışma kararı verecek olursak, bütün bu bölgede tek bir kişi, tek bir şey bile bize engel olamaz. Ömür boyu bir an bile senden nefret etmemiş olmayı dilememiştim ama şimdi, şu yarım saat içinde ben de fikrimi değiştirdim. Bir de bana şarabından ikram etmek istedin... Ulrich von Gradwitz, bundan böyle beni dostun say."

İki adam da bir süre sessizliğe gömüldü, zihinlerinde bu beklenmedik barışın ne müthiş değişikler getireceğini evirip çeviriyorlardı. Rüzgârın bütün gücüyle çıplak dallar arasına atılıp yırtıldığı, ıslık çalarak ağaç gövdeleri etrafında kıvrıldığı soğuk ve kasvetli ormanda boylu boyunca uzanmış, iki tarafın da imdadına yetişip kurtulmalarını sağlayacak yardımı bekliyorlardı. İkisi de içinden dualar edip ilk gelenlerin kendi adamları olmasını diledi, kimin adamları önce gelirse o, eski düşman-yeni dostuna onurlu bir nezaket gösterme şansı yakalayabilecekti.

Fazla geçmemişti, rüzgârın biraz dindiğini gören Ulrich sessizliği bozdu.

"Bağırıp yardım çağıralım," dedi, "rüzgâr dinmişken sesimizi etraftan duyabilirler."

Georg, "Ağaçlar, çalılar yüzünden sesimiz fazla uzaktan duyulmaz ama denemekte fayda var," dedi. "Hadi, birlikte bağıralım."

İkisi de avcıların yaptığı gibi, var gücüyle uzun uzun geyik sesi çıkardı.

Birkaç dakika bekleyip de bekçilerin seslerine yine geyik sesiyle yanıt verdiğini duyamayınca, Ulrich, "Hadi bir daha," dedi.

Georg boğuk bir sesle, "Ben şu baş belası rüzgârdan başka şey duyamadım," diye söylendi.

Yine sessizce beklemeye koyuldular, birkaç dakika geçmişti ki Ulrich neşe dolu bir haykırış kopardı.

"Gördüm gördüm, ormandan bu yana doğru birileri geliyor. Benim indiğim yamaçtan geçiyorlar."

İki adam da avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı.

Ulrich, "Duydular, duydular. Oldukları yerde durdular. Şimdi de bizi gördüler. Yamaçtan aşağı koşuyorlar, buraya geliyorlar," diye bağırdı.

"Kaç kişiler?" diye sordu Georg.

"Tam seçemiyorum," dedi Ulrich, "dokuz-on kişiler."

"O zaman senin adamların," dedi Georg, "Benimkiler yedi kişiydi."

Ulrich keyifle, "Görsen, nasıl da koşuyorlar, gözü pek adamlarım benim."

Georg, "Senin adamların mıymış?" diye sordu. Ulrich'ten cevap alamayınca sabırsızlanıp sorusunu tekrarladı: "Senin adamların mıymış?"

Ulrich bir kahkaha patlatıp, "Hayır," dedi, ağzından

çıkan, müthiş bir korkuya kapılan insanların sinir bozukluğuyla attığı titrek, budalaca kahkahalardan biri olmuştu.

Georg aceleyle, "Kimmiş peki?" diye sordu, gayret ediyor, başını Ulrich'in görmemiş olmayı dileyeceği manzaraya döndürmeye çalışıyordu.

"Kurtlar."

Kuzen Teresa

Basset Harrowcluff, dört yıllık bir aranın ardından baba evine döndüğünde kendisiyle ne kadar gurur duyduğu her hâlinden belliydi. Daha otuz bir yaşında olmasına rağmen, dünyanın ücra olmakla birlikte önemsiz sayılamayacak bir köşesinde faydalı hizmetlerde bulunmuştu. Bir vilayette asayişi sağlamış, bir ticaret yolunun kapanmasını engellemiş, ücra bölgelerde servet değerinde sayılan saygı geleneğini hayata geçirtmiş ve bütün bunları, memleketinde bir hayır işi düzenlemek için yapılacak masraftan bile epey düşük maliyete gerçekleştirmişti. Besbelli, insanlar kendisi hakkında olumlu fikirlere sahipti; Whitehall'da da, kendisi hakkında fikir sahibi birilerinin bulunduğu başka yerlerde de. Hak vermek lazımdı ki, babası, Basset'in bir dahaki Onur Listesi'nde yer alabileceğini hayal etmekten çekinmiyordu.

Basset, üvey ağabeyi Lucas'ı biraz küçük görme eğilimindeydi; Basset'e göre Lucas kendisini, bütün vaktini ve enerjisini yiyen, ince ince düşündüğü boş uğraşlar karmaşasına hararetle kaptırmış hâldeydi, aynen dört yıl önceki gibi, hatta kardeşini bildi bileli olduğu gibi. Bir eylem insanının aktivite insanına duyduğu küçümsemeyi hissediyordu ve bu his de muhtemelen karşılıklıydı. Lucas fazlasıyla iyi beslenmiş biriydi ve Basset'ten dokuz yaş büyüktü. Bir kuşkonmazda görülse yoğun kültür üremesi belirtisi olarak kabul edilebilecek ten rengi, Lucas söz konusu olduğunda olsa olsa egzersiz perhizine işaret

ediyordu. Her yönüyle ön plana çıkmaktan hoşlanan ve iddialı bir karaktere sahip Lucas'ın geri çekilme eğilimindeki tek yönü, dökülen saçları ve açılan alnıydı. Lucas'ın ataları arasında Yahudi kanı olmadığı kesindi ama görünüşü, en azından bir ucundan Yahudi soyuna bağlı olduğunu hissettirmeyi başarıyordu. Kendi halkının üyelerini gözünden tanıyan Clovis Sangrail'in dediğine göre, Lucas'ın durumu kesinlikle kendini koruma amaçlı bir taklitten ibaretti.

Basset'in eve dönüşünün ikinci günü Lucas öğle yemeğine büyük bir neşe içinde geldi, öyle kıpır kıpır bir heyecan içindeydi ki tabağındaki çorbayı düşünerek dahi heyecanına gem vurabilecek gibi değildi, aklından geçenleri şehriyelerle yarışırcasına döke saça ağzından çıkarmaktan başka yolu kalmamıştı.

"İnanılmaz bir fikir yakaladım," dedi, ağzı dolu olduğundan sözleri zor anlaşılıyordu, "İnsanın 'İşte bu!' diyebileceği bir şey."

Basset'in koyverdiği kahkaha, homurdanma olarak da değerlendirilebilirdi, eğer ki biri çıkıp da böyle bir değerlendirme yapmak isteseydi. Üvey ağabeyi, kısa aralıklarla, "İşte bu!" dediği yeni yeni boş uğraşlar icat etme alışkanlığını sürdürüyordu. Bu icat genellikle üvey ağabeyinin şehre ineceği (tabii şehre cilalı laflarla telgraflar yazdıktan sonra iniyordu), şehirde sahne veya yayın dünyasıyla bağlantıları olan birileriyle buluşacağı, çok mühim bir iki öğle yemeği daveti vereceği, bir iki akşam da o mekân senin bu mekân benim gezip alkolün keyfini çıkardıktan sonra o mühim adam havaları sönmüş, kuşkonmazı andıran ten rengi az daha göze çarpar olmuş hâlde eve döneceği anlamına geliyordu. Bulduğu o harika fikir de genellikle birkaç hafta içinde yeni bir icadın heyecanıyla unutulup gidiyordu.

Lucas anlatmaya başladı: "Giyinirken ilham geliverdi, bu parça müzikhol revülerinde olay yaratacak. Bütün Londra şarkının delisi olacak. Şimdilik sadece bir kuple buldum, başka sözleri de olacak tabii ama onların önemi yok. Şunu bir dinleyin:

"Kuzen Teresa, dışarı çıkarmış Sezar'ı,
Yanında Fido, Jock, bir de koca borzoy.

"Nasıl da neşeli bir nakarat, gördünüz ya, hemen insanın diline dolanıyor, bor-zoy derken olanca gücüyle davullar girecek, iki hecede de birer vuruş duyulacak. Muazzam. En ince ayrıntısına kadar düşündüm; ilk dörtlükte sahnede sadece şarkıcı olacak, ikinci dörtlükte sahneye Kuzen Teresa girecek, onu dört tane tahta köpek takip edecek, tahta köpeklere ayak yerine tekerlek takacaklar; Sezar İrlanda teriyeri olacak, Fido siyah bir kaniş, Jock tilki teriyeri, borzoy da borzoy tabii. Üçüncü dörtlükte Kuzen Teresa sahnede tek başına yürüyecek, köpekleri de öbür taraftan çekecekler ama izleyiciler çeken kişileri görmeyeceğinden hayvanlar kendi başlarına hareket ediyormuş gibi olacak, sonra Kuzen Teresa şarkıcının önünden geçip sahneden çıkacak, köpek kervanıysa sahneyi bir uçtan öbür uca katedecek, ki bu hareket sahnede hep çok etkili olur, sonra da diğer taraftan inecek. İşte o zaman alkış kopacak, dördüncü dörtlükte Kuzen Teresa samur kürkle sahneye çıkacak, köpeklerin üstünde de palto olacak. Beşinci dörtlük için müthiş bir fikrim var; her köpeği iki dirhem bir çekirdek giyinmiş birer beyefendi gezdiriyor olacak, Kuzen Teresa öbür taraftan gelecek, sahneyi bir uçtan öbür uca katedecek, dediğim gibi bu hareket her zaman çok etkilidir, sonra da geri dönüp bütün köpeklerle

beyefendileri sıraya dizip sahneden indirecek, bütün bu arada da herkes şarkıya deliler gibi eşlik edecek:

"Kuzen Teresa, dışarı çıkarmış Sezar'ı,
Yanında Fido, Jock, bir de koca borzoy.

"Tam-Tam! Son iki hecede davullar. Öyle heyecanlıyım ki, bu gece gözüme bir damla uyku girmez artık. Yarın onu çeyrek geçe yola çıkıyorum. Hermanova'ya telgraf çektim, öğle yemeğinde buluşalım dedim."

Eğer aile fertleri içinden Kuzen Teresa eserini dinledikten sonra en ufak bir heyecan duyan olduysa bile, bu kişinin heyecanını saklama konusundaki başarısı görmezden gelinecek gibi değildi.

"Zavallı Lucas, şu küçük ahmakça fikirlerini hakikaten ciddiye alıyor." Albay Harrowcluff sonradan sigara odasında bu sözleri sarf etmişti.

Oğlu biraz da müsamaha yoksunu bir ses tonuyla, "Evet," dedi, "birkaç gün geçti mi eve dönüp halkın muhteşem başyapıtını anlayabilecek düzeye erişmediğini söyleyecek, bir üç hafta sonra da çılgınca bir coşkuyla Herrick şiirlerini sahneye uyarlama planlarına ya da yine bu kadar parlak başka bir fikre sarılacak."

İşte bunlardan sonra hiç olmayacak bir şey oldu. Bütün önceki örneklerin aksine, Lucas'ın coşkulu öngörüleri zamanla haklı çıktı ve gerçekliği doğrulandı. Eğer ki Kuzen Teresa'nın düzeyi halkın düzeyinden yüksek olmuşsa bile, halk kahramanca davranıp kendini bu düzeye taşımayı bilmişti. Yeni açılmış bir revüye durgunluk çöktüğünde izleyicilerin tepkisini bir görmek için deneme kabilinden çalınan parça, mutlak bir başarı yakaladı; parça için yapılan tezahüratlar öyle ısrarcı ve şamatalı oldu ki,

Lucas'ın yaptığı çok sayıdaki ilave "sahne" düzenlemesi bile talepleri karşılamaya ancak yetti.

Sonraki akşamlarda tıklım tıklım dolan gösteri mekânları, parçanın ilk kez sahneye çıktığı akşam görülen beğeniyi pekiştirdi; parçanın sırası gelmeden hemen önce koltuklar ve localar dikkate değer ölçüde doluyor, izleyicilerin yoğun tezahüratları üzerine eserin bir kez daha seslendirilmesinden sonra ise dikkate değer ölçüde boşalıyordu. Mekânın müdürü, mutluluk gözyaşları içinde Kuzen Teresa için, "İşte bu!" diyordu. Sahne görevlileri, onların şefleri ve program menajerleri, en ufak bir tereddüt duymadan birbirlerine aynı şeyi söylüyorlardı. Revünün adı ikinci plana düşmüştü, bu muhteşem eğlence mekânının cephesinde neon mavisi kocaman harflerle "Kuzen Teresa" sözcükleri parlıyordu. Elbette, ünlü nakaratın büyüsü bütün metropolü sardı. Restoran sahipleri, büyük istek alan ve her istekte çalınan melodinin gerekli görsel aksesuarlarla icra edilebilmesi için orkestra üyelerine ahşaptan yapılıp boyanmış tekerlekli köpekler temin etmek zorunda kalıyordu, parçanın koca borzoy bölümünde masalara vurulan şişeler ve çatalların çınlamasıyla davul ve zillerin en yürekten çabaları dahi boğulup gidiyordu. Her nerede, her ne zaman olursa olsun, nakaratın sonunda gelen ikili vuruştan kaçmak mümkün değildi; akşamları evlerinde sendeleyen eğlence düşkünleri kapılara ve panjurlara vuruyor, sütçüler süt bakraçlarını birbirine çarpıp melodiye eşlik ediyor, ayakçı oğlanlar da kendilerinden küçük ayakçı oğlanlara aynı tempoyla ikişer şaplak patlatıyordu. Bu büyük şehrin daha düşünceli çevreleri, popülerlik kazanan melodinin gördüğü ilgiye ve taşıdığı öneme kulak tıkamamıştı. Atılgan ve özgür fikirli bir papaz kürsüden "Kuzen Teresa"nın derin

anlamı üzerine vaaz vermiş, Lucas Harrowcluff ise Genç Beyler Faaliyet Cemiyeti ve Dokuz Sanat Kulübü üyeleri ile tahsilli ve öğrenmeye hevesli başka gruplar önünde, yakaladığı büyük başarı üzerine konuşma yapması için davetler almıştı. Sosyete camiasının hevesle konuşmak istediği tek şey bu parça olmuştu; orta yaşlı ve orta düzeyde tahsil görmüş kadınlı erkekli grupların köşelerde toplanıp ciddiyetle yaptıkları tartışmalar, Sırbistan'dan Adriyatik Denizi'ne bir kanal açılmasının iyi olup olmayacağı ya da Britanya'nın polo karşılaşmalarında uluslararası başarı yakalama ihtimali değil, Teresa temasının Aztek mi yoksa Nil bölgesine mi dayandığı yönünde, daha büyük ilgi uyandıran konular üzerineydi.

Kâhinlik iddiasında bulunan saygıdeğer bir hanım, "Siyaset ve yurtseverlik, fena sıkıcı ve çok demode," diyordu, "artık sahiden bunların akımına kapılamayacak kadar kozmopolit bir toplumuz. İnsan, 'Kuzen Teresa' gibi özgün bir mesaja sahip, anlaşılır yapıtları işte bu yüzden beğeniyor. Mesajı öyle hemen tümüyle anlayamıyorsun tabii, ama daha en başından bir mesajı olduğunu biliyorsun. Gösteriyi on sekiz sefer izledim, yarın yine izleyeceğim, perşembe günü de. İnsan izlemeye doyamıyor ki."

Bakan, düşünceli düşünceli, "Şu Harrowcluff denen adama şövalyelik gibi bir unvan versek halkın hoşuna gider," dedi.

Sekreteri, "Hangi Harrowcluff?" diye sordu.

"Hangisi mi? Başka Harrowcluff mı var?" diye karşılık verdi Bakan. "Şu 'Kuzen Teresa' eserinin sahibi, tabii ki. Bence adamı şövalye ilan etsek herkes memnun olur. Evet evet, ismini nihai listeye yazabilirsin, L harfine."

İşe yeni başlamış olan sekreter, "L harfi," dedi, "liberalizm için mi kullanılıyor, liyakat mi?"

Bakanlıktan şeref nişanı alan çoğu kişinin bu iki alanda da meziyete sahip olması bekleniyordu.

Bakan, "Literatür," diye açıklama yaptı, "edebiyat yani."

İşte böylece, Albay Harrowcluff'ın, Onur Listesi'nde oğlunun adını görme beklentisi, öyle ya da böyle gerçekleşmiş oldu.

Filboid Studge, Fareden Gelen Yardım

Mark Spayley tereddütlü bir coşkuyla, "Kızınızla evlenmek istiyorum," dedi. "Şahsen yılda iki yüz pound geliri olan basit bir ressamdan fazlası değilim, evlenmek istediğim kadınsa paraya para demeyen bir adamın kızı, bu yüzden öyle sanıyorum ki teklifimi haddini bilmezlik olarak göreceksiniz."

Şirket sahibi kodamanlardan Duncan Dullamy, en ufak bir memnuniyetsizlik ifadesi göstermedi. İşin aslı, müstakbel damadı yılda iki yüz pound kadar düşük bir miktar kazansa da, kızı Leonore'a koca bulma ihtimaliyle gizliden rahatlamıştı. İşleri hızla krize sürüklenmekteydi ve bu krizden sonra ne beş kuruş parası ne de azıcık itibarı kalacaktı; son zamanlardaki tüm girişimleri hüsranla sonuçlanmış, en büyük hüsranı da, reklamları için çuval dolusu para döktüğü yeni kahvaltılık gevrek Pipenta yaratmıştı. Ürüne bu hâliyle raf bekçisi bile denemezdi çünkü bir kutu dahi Pipenta alan olmayınca satıcılar ürünü rafta tutmaktan vazgeçmişti.

Sözde servet sahibi Dullamy, "Yoksul bir adamın kızı olsaydı eğer, Leonore'la yine de evlenir miydin?" diye sordu.

"Evet," diye karşılık verdi Mark, akıllıca davranıp abartılı tepki vermekten kaçınmıştı. Kendisini hayrete düşürecek bir şey oldu ve Leonore'un babası söz konusu evliliğe rıza göstermekle kalmadı, düğünü de bir an evvel yapmayı önerdi.

Mark samimi bir heyecanla, "Keşke minnettarlığımı

ifade etmenin bir yolu olsa," dedi. "Ne yazık ki şu durumda aslana yardım teklif eden bir fareden farkım yok."

Dullamy, kaba bir baş hareketiyle, herkesin burun kıvırdığı Pipenta'nın reklam afişini işaret edip, "İnsanların şu çamurdan beter pislik kutusunu satın almasını sağla," dedi, "işte o zaman bütün çalışanlarımdan daha iyi iş çıkarmış olursun."

Mark bir an düşünüp "Ürüne daha hoş bir isim bulmak lazım," dedi, "Afişe de daha dikkat çekici bir desen eklemek gerek. Neyse, ben üzerinde çalışacağım."

Üç hafta sonra bütün dünyaya, dillere destan "Filboid Studge" adıyla takdim edilecek yeni bir kahvaltılık ürünün piyasaya çıkacağı ilan edilmişti. Spayley reklam afişlerine, ne ürünün şaşmaz etkisiyle birdenbire büyüyen iri bebek resimleri koymuştu, ne de dünyanın lider ülkelerini yönetenlerin budalaca bir hırsla ürünü kapmaya çalıştığı resimler kullanmıştı. Kocaman ve kasvetli bir afişte, cehenneme mahkûm edilmiş lanetliler, pek zarif ve genç zebanilerin ellerindeki şeffaf kaplarda bulunan Filboid Studge kahvaltılık gevreklerine uzanıyor fakat kıl payı bir mesafeyle ulaşamıyorlar, çektikleri cehennem azabı bu şekilde bir kat daha artıyordu. Görüntüyü daha da dehşet verici kılan ustalıklı bir ima da söz konusuydu; afişteki Kayıp Ruhlar, dönemin önde gelen kadın ve erkeklerini andıracak şekilde resmedilmişti; talihsiz kalabalığı oluşturan yüzler içinde iki büyük siyasi partinin öne çıkan mensuplarını, sosyetenin renkli simalarını, ünlü oyun ve roman yazarları ile seçkin piyanistleri belli belirsiz tanımak mümkündü; müzikal komedinin yıldızları cehennemin gölgeleri içinde mecalsizce titreşiyor, alışkanlıktan ötürü yüzleri halen gülse de, bu tebessümlerde ne yaptığından habersiz bir çabanın korku dolu hiddeti oku-

nuyordu. Bu yeni kahvaltılık ürünün ne kadar yararlı olduğuna dair yapmacık imalarda bulunmayan afişin en alt kısmında, göze çarpacak büyüklükte harflerle tek bir acı gerçeğe yer verilmişti: "Artık yiyemeyecekler."

Spayley, insanların kendi keyifleri için asla yapmaya kalkmayacakları şeyleri görev bilinciyle yapacaklarının idrakindeydi. Ortada binlerce itibar sahibi, orta sınıf adam vardır ki kendilerini beklenmedik bir şekilde Türk hamamında görseniz, bütün samimiyetleriyle hamama doktor tavsiyesiyle geldiklerini söylerler, karşılık olarak sizden hoşunuza gittiği için hamama geldiğinizi duyduklarında ise gerekçenizin saçmalığı karşısında sıkıntılı bir hayretle yüzünüze bakakalırlar. Aynı şekilde, Anadolu'da Ermenilerin katledildiği haberi duyulduğunda, herkes katliamın o ya da bu kaynaktan gelen "emirler icabı" yapıldığını farz eder, kimse arada bir komşularını öldürmekten *hoşlanabilecek* insanların olduğunu düşünmez.

Yeni kahvaltılık gevrek konusunda da aynı şey yaşandı. Kimse Filboid Studge ürününü zevk için yemeyecekti fakat yapılan reklamın haşin ciddiyeti, ev hanımlarını marketlere akın edip ürünün derhal raflara konulması için feryatlar koparmaya sevk etti. Atkuyruklu vakur kızlar, daracık mutfaklarda bunalımlı annelerinin pek de basit bir şekilde ürünü hazırlamasına yardım ediyordu. Kasvetli salonlardaki kahvaltı masalarında, sessizlik içinde bu kahvaltılık gevrek yenmeye başlamıştı. Ürünün ağza alınmayacak tatsızlıkta olduğunun farkına varan kadın milletinin ise, bu kahvaltılık gevreği ev halkına zorla yedirme gayretleri sınır tanımaz hâle gelmişti. Kahvaltı masasından bitkin hâlde fakat aceleyle sıvışmaya çalışan iştahsız memur, "Tabağındaki Filboid Studge'ı bitirmemişsin!" feryadıyla karşılaşıyor, akşam yemeğinde önü-

ne konulan ilk yemek ise "Sabah yarım bıraktığın Filboid Studge," diye açıklanan, bir tabak ısıtılmış bulamaç oluyordu. Sağlık ürünü olarak gösterilen yiyecek ve giyeceklerle, kendilerini gösteriş yapa yapa, hem içeriden hem de dışarıdan çürüten o tuhaf sağlık tutkunları, çılgınca bir kararlılıkla beslenmelerini bu yeni yiyeceğe bağlamışlardı. Bir süre sonra, gözlük takan, ağırbaşlı gençlerden oluşan bir grup, Ulusal Liberaller Kulübü'ne çıkan merdivenlere oturup bu yeni kahvaltılık gevreği iştahla kaşıklamayı âdet haline getirdi. Öte dünyaya inanmayan bir piskopos, reklam afişi aleyhinde vaaz verdi, bir meslektaşının kızı ise üründen çok fazla tükettiği için öldü. Bir piyade alayının bu mide bulandıran bulamacı yemektense isyan edip başlarındaki albayı vurması, ürün için yeni bir reklam oldu; neyse ki o dönem harbiye nazırlığı görevinde bulunan, Blatherstone ailesinden Lord Birrell ortaya talihli bir özlü söz sürüp imdada yetişti: "Disiplin, insanların kendi tercihine dayandığı sürece etkili olabilir."

Filboid Studge ev hayatında sık duyulan bir söz hâline gelmişti fakat aklını kullanan Dullamy, bu ismin kahvaltılık ürün yelpazesinin nihai halkası olmayabileceğinin farkına vardı; piyasaya daha da lezzetsiz bir ürün çıktığı an kahvaltılık gevreğin sofralardaki üstünlüğü sarsılacaktı. Hatta lezzetli ve iştah açan yiyecekler lehine bir tepki doğması bile mümkündü, eğer öyle olursa da dönemin katı Püriten anlayışı mutfaklardan silinip giderdi. Bu sebeple, kritik bir yol ayrımında kendisine müthiş bir servet kazandırmış olan Filboid Studge hisselerini tam zamanında elden çıkarıp maddi itibarını kusur bulunamayacak bir seviyeye taşıdı. Artık eskisinden çok daha yüklü bir mirasa konan Leonore için de koca adayları piyasasından, yılda iki yüz pound kazanan afiş tasarımcısından fersah

fersah değerli birini ayarladı. Finans piyasasının aslanına zekâsıyla yardım edip böylesi talihsiz bir sonuçla karşılaşan faremiz Mark Spayley'nin payına düşen ise, harikalar yaratan o afişi hazırladığı güne lanet okumak oldu.

Bu olanlardan kısa süre sonra gittiği kulüpte Spayley ile tanışan Clovis, adama, "Nihayetinde," demişti, "kuşkulu da olsa bir teselliniz var, öyle ki, başarıyı geçersiz kılmak fanilerin elinde değildir.*"

* İngiliz yazar ve şair Joseph Addison'ın kaleme aldığı *Cato* oyununda geçen, "Başarıyı hâkimiyeti altına almak fanilerin elinde değildir." sözlerinin değiştirilmiş hâlidir. *–çn.*

Bıldırcın Yemi

Banliyö bölgesinde bakkallık yapan Bay Scarrick, dükkânının üst katındaki kiralık odalarda kalan ressam ile ressamın kız kardeşine, "Benim gibi küçük dükkân sahiplerinin durumu hiç iç açıcı değil," dedi. "Büyük işletmeler müşterilere türlü türlü ilgi çekici eğlence sunuyor; dinleti salonları, oyun salonları, gramofonlar, daha neler neler, biz bu tür şeyleri taklit etmeye kalksak paramız onda birine bile yetmez. İnsanlar artık dükkânlarda Harry Lauder müziği dinleyemiyorsa, Avustralya'daki en son kriket müsabakalarının sonuçlarını öğrenemiyorsa lütfedip de iki yüz elli gram şeker bile almıyor. Noel için getirttiğimiz yüklü mala bakılacak olsa, dükkânda yarım düzine çırağın ter dökmesi lazım, gel gör ki yeğenim Jimmy'yle ikimiz, dükkânı yorulmadan idare edebiliyoruz. Getirttiğim malların hepsi de kaliteli şeyler, keşke şu bir iki hafta içinde elimdekileri eritebilsem ama imkânı yok, malları satabilmem için ancak çok kar yağması, Noel'e kadar iki hafta boyunca Londra tren yolunun kapanması lazım. Aklımdan Bayan Luffcombe'ye akşamüstü saatlerinde gösteriler düzenletmek filan da geçmişti, biliyorsunuz kendisi postane çalışanlarının düzenlediği eğlencede 'Minik Beatrice'in Kararı' gösterisiyle büyük sükse yapmıştı."

Ressam sahici bir ürpermeyle, "Dükkânınızı popüler bir alışveriş mekânı hâline getirmek için daha uygunsuz bir şey düşünemiyorum," dedi, "eğer kış tatlısı olarak Carlsbad eriği mi yoksa incirli bonbonlar mı daha iyi gi-

der diye düşünüyor olsaydım, Beatrice'in nurlar saçan bir melek mi, izci mi olacağı yönünde vereceği kararın düşünce zincirime dolanması beni çileden çıkarırdı. Yok," diye devam etti, "bedava hediyeler, kadınların alışveriş konusundaki en güçlü tutkusudur fakat bu isteği etkili bir şekilde karşılamaya gücünüz yetmez. Başka bir içgüdüyü hedef almaya ne dersiniz, sadece kadınlara değil, erkeklere de, aslen tüm insan ırkına hükmeden başka bir içgüdüyü hedef alsak?"

Dükkân sahibi, "Bu içgüdü hangisidir, beyefendi?" diye sordu.

Bayan Greyes ve Bayan Fritten şehre giden 2.18 trenini kaçırmıştı, bir sonraki sefer saat 3.12'de hareket edecekti, bu aradaki süreyi Scarrick'in dükkânında alışveriş yaparak geçirebileceklerini düşündüler. Zamanın öyle pek de heyecanlı geçmeyeceğini biliyorlardı ama alışveriş, alışverişti nihayetinde.

Birkaç dakika boyunca dükkânda kendilerinden başka müşteri yoktu, iki rakip ançüez ezmesi markasının erdemlerini ve kusurlarını tartışıyorlardı ki, dükkânın öte yanından verilen bir siparişle şaşıp kaldılar, birisi dükkân sahibinden altı nar ve bir paket bıldırcın yemi istemişti. Oralarda nar da bıldırcın yemi de pek öyle aranan, satın alınan şeylerden değildi. Müşterinin tarzı ve görünümü de bir o kadar olağandışıydı, kocaman kara gözlere ve mavi-siyah renkte kısa ve gür saçlara sahip bu on altı yaşlarındaki yanık tenli genç, ressamlara modellik yaparak rahatlıkla hayatını sürdürebilirdi. Aslına bakılırsa durum tam da böyleydi. Siparişleri koymaları için uzattığı dövme pirinçten kâse, banliyö uygarlığına ait pazar filesi veya alışveriş sepeti türlerinin arasında, dükkândaki iki

hanımın o zamana dek gördüğü, açık ara en çarpıcı örnek olmuştu. Genç, tezgâhın öte yanına, belli ki egzotik yerlerden gelmiş bir altın para fırlattı, para üstünü bekler gibi değildi.

"Dünkü şarapla incirlerin parası ödenmemişti," dedi, "paranın üstü kalsın, sonra yapacağım alışverişleri düşersin."

"Pek tuhaf bir delikanlı, ha?" Bayan Greyes, genç müşteri dükkândan çıkar çıkmaz bakkalı sorgulamaya başlamıştı.

Bay Scarrick, "Buralı değil herhalde," dedi, bu cevap, her zamanki konuşkan tavrına hepten ters düşen bir kısalıktaydı.

Fazla geçmemişti ki buyurgan bir ses duyuldu: "En iyi kahvenizden yedi yüz elli gram istiyorum." Sesin sahibi, yine buyurgan bir görünüme sahip, boylu boslu, başka diyarlardan gelmiş gibi duran bir adamdı, başka özellikleriyle olduğu kadar gür sakalı ve bıyığıyla da dikkat çekiyordu, tıraşı günün Londrasındaki bir banliyöden ziyade eski Asur toplumunda rağbet görecek tarzdaydı.

Dükkân sahibi kahveyi tartıyordu ki adam durup dururken, "Buraya esmer bir genç gelip de nar aldı mı?" diye sordu.

Bay Scarrick hiç utanmadan olumsuz yanıt verince iki hanım şaşkınlıktan yerinde zıplayacak kadar oldu.

Dükkân sahibi, "Elimizde biraz nar var ama alan yok," diye ekledi.

Müşteri ise metal işlemelerle süslenmiş cüzdanından para çıkarıp, "Kahveyi yine uşağım alacak," dedi. Belli ki aklına sonradan başka bir şey gelmişti, soruyu patlattı: "Peki sizde şey bulunur mu acaba, bıldırcın yemi?"

Dükkân sahibi hiç duraksamadan, "Yok," dedi, "biz getirtmiyoruz."

Bayan Greyes yanındaki arkadaşına fısıldadı: "Bakalım bundan sonra neyi inkâr edecek?" İşin en beter yanı, Bay Scarrick'in daha kısa süre önce Savonarola* üzerine bir konferansa başkanlık etmiş olmasıydı.

Kim olduğunu bilmedikleri müşteri uzun paltosunun derin kesimli astragan yakasını yukarı kaldırıp seri hareketlerle dükkândan çıktı, Bayan Fritten'in daha sonra tarif ettiğine göre adamın çıkışı, Sanhedrin şehir konseyi oturumuna son veren Satrap valisini andıran bir havayla olmuştu. Meclis oturumunu sona erdirmek gibi keyifli bir görevin Satraplara düşüp düşmediğinden pek emin değildi ama yaptığı benzetmeyle ne demek istediğini geniş tanıdık çevresine aktarabildiğini umuyordu.

Bayan Greyes, "Hadi 3.12 trenini boş verelim," dedi, "gel Laura Lipping'e gidip şu konuyu konuşalım. Bugün onun kabul günüydü."

Esmer çehreli genç, ertesi gün elinde pirinç alışveriş kâsesiyle dükkâna geldiğinde içeride kayda değer sayıda müşteri toplanmıştı, bu müşterilerin birçoğu nasıl vakit dolduracağını bilemeyen insanların havasıyla alışveriş işlerini uzatıyor gibiydi. Genç, dükkânın her köşesinden duyulan bir sesle, sesi belki de herkesin özellikle kulak kesilmesi sebebiyle her yana ulaşmıştı, yarım kilo bal ve bir paket bıldırcın yemi istedi.

Bayan Fritten, "Yine bıldırcın yemi!" dedi. "Bıldırcınlar pek obur herhalde, eğer öyle değilse de, istediği şeyin bıldırcın yemiyle alakası yok demektir."

Bayan Greyes, parlak zekâsını konuşturdu: "Bence afyon alıyor, o sakallı adam da gizli polis."

---

* Girolamo Savonarola, 15. yüzyılda Floransa'da yaşamış Dominiken din adamıdır. Savonarola'nın "*Dürüst Yaşama Kılavuzu*" (*Regola a ben vivere*) adlı bir çalışması vardır. –*çn*

Laura Lipping, "Sanmam," dedi, "eminim ki konu, Portekiz kraliyet ailesiyle ilgili."

Bayan Fritten, "Bana asıl Farslar eski şah adına entrika çeviriyor gibi geldi," dedi, "sakallı adam iktidar partisinden. Bıldırcın yemi de parola tabii; İran toprakları Filistin'le dip dibe sayılır, bıldırcınlar da, hepimizin bildiği gibi, Eski Ahit'te geçiyor."

Kadının kültürlü kız kardeşi, "Mucize olarak geçiyor yalnızca," dedi, "bana başından beri bir aşk entrikası gibi geliyor."

Büyük ilgi uyandıran ve kendisi hakkında bir o kadar da spekülasyona yol açan genç, satın aldıklarıyla birlikte dükkândan ayrılmak üzereydi ki, bakkalın hem yeğeni hem de çırağı olan Jimmy, sokağı rahatça görebildiği peynir ve domuz pastırması tezgâhının ardındaki yerinden seslenip genci durdurdu.

Alelacele, "Çok güzel Yafa portakalımız var," deyip üst üste bisküvi kutularının oluşturduğu yüksek duvarın ardında, portakalların durduğu yeri gösterdi. Besbelli ki sözleri kulağın duyduğundan daha fazla şey anlatıyordu. Genç, toprak altında beyhude aramalarla geçirdiği uzun bir günün ardından bir tavşan ailesinin yuvasını bulan dağ gelinciğinin heyecanıyla, kurşun gibi portakal kasasına doğru fırladı. Aradan bir saniye geçmemişti ki, bıyıklı yabancı dükkâna daldı ve tezgâhın ardındaki bakkaldan yarım kilo hurma ve elindeki en iyi Smyrna helvasından bir teneke istedi. Civarda yaşayan en maceraperest ev hanımı bile helva diye bir şey duymuş değildi fakat Bay Scarrick bir an dahi duraksamadı ve görünüşe göre, en iyi Smyrna helvasını çıkarıp tezgâha koyabildi.

Bayan Fritten heyecanla, "Arapların Binbir Gece Masalları'nı yaşıyoruz herhalde," dedi.

Bayan Greyes'in karşılığı bir rica oldu: "Sus da dinle."

Yabancı adam, "Dün sorduğum esmer çocuk bugün buraya uğradı mı?" diye sordu.

Bay Scarrick, "Bugün dükkâna her zamankinden daha fazla insan geldi," diye yanıtladı, "ama tarif ettiğiniz gibi bir delikanlının geldiğini anımsamıyorum."

Bayan Greyes ve Bayan Fritten, yanlarındaki arkadaşlarına utkulu bir bakış attı. Birisinin hakikate geçici olarak ve bağışlanabilecek bir gerekçeyle elde kalmamış bir mal muamelesi yapması kuşkusuz içler acısı bir durumdu fakat Bay Scarrick'in yalan dolanla döndürdüğü karanlık işlere dair anlattıkları somut hikâyelerin ilk elden onaylanacak olmasından hoşnut olmuşlardı.

Bayan Greyes'in halası hüzünlü bir sesle, "Reçellerde gıda boyası kullanmadıklarını söylediğinde artık hiç inanamayacağım," diye fısıldadı.

Gizemli yabancı dükkândan çıktı, Laura Lipping, adamın gür bıyığı ile yukarı kaldırdığı astragan yakasının ardında ayan beyan, şaşkınlıkla karışık bir hiddet görmüştü. İhtiyaten beklediği bir aranın ardından, portakal meraklısı genç, bisküvi kutularının arkasından çıktı, görünüşe göre, istediği kıstasları karşılayan tek bir portakal bile bulamamıştı. O da çıkıp gitti, ardından bakkaldan aldıkları malları ve dedikodularını yüklenen müşteriler yavaş yavaş dükkânı boşalttı. O gün Emily Yorling'in kabul günüydü, müşterilerin birçoğu kadının misafir odasının yolunu tuttu. Alışveriş seferinden doğrudan çay partisine gitmek, yaşadıkları yerde "başını kaşıyacak vakti olmamak" diye anılıyordu.

Bay Scarrick ertesi gün akşamüstü için dükkâna iki ayrı yardımcı daha tuttu, dükkân kalabalıktı ve o kalabalıkta gençlerin yardımı epey iş görüyordu. İnsanlar durmadan

alışveriş ediyorlardı, bir türlü alışveriş listelerinin sonuna ulaşamıyor gibiydiler. Bay Scarrick'in müşterileri manav tezgâhından yeni çeşitler denemeye ikna etmesi hiç bu kadar kolay olmamıştı. Mütevazı miktarda alışveriş yapan kadınlar bile listelerini öyle dikkatle ve uzun uzun inceliyordu ki, gören de evde kendilerini bekleyen kocalarının gaddar, sarhoş adamlar olduğunu sanırdı. Akşamüstü saatleri hadisesiz akıp gidiyordu ki elinde pirinçten kâsesiyle esmer bir delikanlı dükkâna girince kimsenin saklamaya gerek görmediği, bariz bir heyecan uğultusu duyuldu. Bu heyecan dalgası Bay Scarrick'e ulaşmış olmalıydı ki, adam, pek de merak etmediği hâlde Bombay ördeklerinin aile hayatıyla ilgili sorular soran bir hanıma pat diye sırtını döndü, yeni gelen ve daha önce de uğradığı tezgâha yönelen gencin yolunu kesip, dükkânı saran derin sessizliğin içinde, delikanlıya ellerinde bıldırcın yemi kalmadığını söyledi.

Delikanlı şöyle bir etrafına bakındı, tereddüt içinde kapıya dönüp çıkmak üzereydi ki bir kez daha yolundan alıkondu, genci durduran bu sefer bakkalın yeğeni olmuştu, çırak durduğu tezgâhın arkasından fırlayıp ellerinde öncekilere göre daha iyi portakallar bulunduğuna dair bir şeyler geveledi. Delikanlının yaşadığı tereddüt kayboldu ve genç handiyse ok gibi, portakalların durduğu gözlerden uzak köşeye fırladı. Diğer müşteriler bekleneceği gibi kapıya döndü ve uzun boylu, bıyıklı yabancının dükkâna girişi son derece etkileyici oldu. Bayan Greyes'in halası sonradan o ânı tarif ederken, hiç farkında olmadan ağzından fısıltıyla, "Farslı, sürüye dalan kurt gibi geldi," sözlerinin döküldüğünü anlatmış, dinleyicilerinin büyük kısmı da bu tarife inanmıştı.

Dükkâna yeni giren adamın yolu da tezgâha ulaşama-

dan kesildi fakat onu alıkoyan Bay Scarrick ya da çırağı olmadı. O zamana dek kimsenin gözüne çarpmamış, yüzü peçeli bir hanım, ağır ağır yerinden kalkıp berrak ve etkileyici bir sesle adamı selamladı.

"Beyefendiler alışverişi kendisi mi yapıyor yoksa?" diye sordu.

Adam, "Siparişi kendim veriyorum," diye açıklama yaptı, "uşaklarıma tek tek anlatmak daha zor geliyor."

Peçeli hanım daha hafif fakat yine de rahatça işitilebilen bir tonla küçük bir tavsiyede bulundu.

"Buranın Yafa portakalı bir harika." Sonra da çın çın öten bir kahkaha attı, dükkândan çıkıp gitti.

Adam dükkânın her köşesine göz gezdirdi, içgüdüsel olarak gözlerini bisküvi kutularından oluşan duvara dikip yüksek sesle bakkala sordu: "Güzel Yafa portakallarınız var mıdır acaba?"

Dükkândaki herkes, Bay Scarrick'in ânında Yafa portakalı kalmadığı cevabını vermesini bekledi. Ne var ki, dükkân sahibi daha ağzını açamadan, delikanlı bisküvi kutularının arkasındaki sığınağından dışarı çıkmıştı. Elinde boş pirinçten kâsesiyle yürüyüp dükkânı terk etti. Sonradan yapılan çeşit çeşit tarife göre, çocuğun suratı sahte bir kayıtsızlık maskesi ile örtülüydü, içine düştüğü dehşetle baştan aşağı sapsarı kesilmişti ve meydan okur bir ifadeyle alev alev yanıyordu. Kimilerine göre titremekten dişleri birbirine çarpıyordu, diğerlerine göreyse genç dükkândan çıkarken ıslıkla İran milli marşını çalıyordu. Gelgelelim, bu karşılaşmanın, görünüşe göre delikanlıyı bulmak için uğraş veren adamın üzerindeki etkisi konusunda yanılmaya imkân yoktu. Kucağında ansızın kuduz bir köpek ya da çıngıraklı yılan görse ancak o kadar büyük bir dehşet hissi sergileyebilirdi. Üzerindeki

nüfuzlu ve iddialı hava uçup gitmiş, her şeye hâkim tavırla attığı adımların yerini, kapatıldığı yerde kaçabileceği bir delik arayan hayvan misali, bir o yana bir bu yana attığı hırsızlama voltalar almıştı. Dükkânın kapısını kollamayı hiç bırakmadan sersemlemiş hâlde göstermelik bir iki sipariş verdi, bakkal da gösterinin parçası olarak siparişleri deftere geçirdi. Yabancı, arada bir sokağa çıkıyor, endişeyle dört bir yana göz gezdiriyor ve aceleyle dükkâna dönüp alışveriş oyununa devam ediyordu. Yine böyle kapıya gider gelirken ok gibi fırlayıp alacakaranlık sokağa daldı. Bundan sonra, daha günlerce beklenti içinde Scarrick'in dükkânına akın eden kalabalıklar ne bu yabancıyı, ne esmer çehreli genci, ne de peçeli hanımı görebildi.

Dükkân sahibi, "Size de, kız kardeşinize de, ne kadar teşekkür etsem az," dedi.

Ressam alçakgönüllülükle, "Biz çok eğlendik," dedi, "model içinse 'Kayıp Hylas' tablosu için saatlerce poz vermek yerine seve seve kabul ettiği bir seçenek oldu."

Dükkân sahibi, "Israr ediyorum," dedi, "hiç olmazsa kiraladığınız o kara takma sakalın ücretini ben ödeyeyim."

Mola

Bayan Durmot, kahvaltı masasında ev halkına bir haber verdi: "Latimer Springfield'ı pazar günü için bize davet ettim, kendisini yatıya beklediğimizi söyledim."

Kocası, "Latimer seçim dertleriyle boğuşuyor sanıyordum," dedi.

"Aynen öyle; seçim çarşamba günü yapılacak, o güne kadar da zavallı adam çalışmaktan bitap düşecek. Düşünsene, şu şakır şakır indiren feci yağmurda seçim kampanyası yürütmek kim bilir ne zordur, vıcık vıcık çamurlu taşra yollarını aşacak, dört yandan rüzgâr alan okullarda yağmur yiyip gelmiş dinleyiciler karşısında konuşma yapacaksın, hem de tam iki hafta boyunca, tek gün aksatmadan. Pazar sabahı bir ayinde boy göstermesi lazımmış, sonrasında hemen bize gelip politikayla ilgili her şeye kesin bir mola verebilir. Politik meseleleri aklından bile geçirmesine izin vermeyeceğim. Merdivenlerde asılı tabloyu indirttim, hani şu Cromwell'in Uzun Parlamento-yu kapatmasını gösteren tablo, hatta Lord Rosebery'nin atı Ladas'ın portresini bile sigara odasından kaldırttım." Bayan Durmot, on altı yaşındaki yeğenine dönüp devam etti: "Sen de Vera, saçına ne renk kurdele taktığına dikkat et, kesinlikle mavi ya da sarı kurdele takmıyorsun, bunlar rakip partilerin renkleri. Zümrüt yeşiliyle turuncu da bir o kadar kötü olur, hele ki özerk yönetim meselesi böyle gündemdeyken."

Vera, duyanı ezecek bir ciddiyetle, "Ben devlet işle-

riyle ilgili vesilelerde saçıma hep siyah kurdele takarım," dedi.

Latimer Springfield, epey sıkıcı, ihtiyar ruhlu genç bir adamdı ve başkalarının orta karar bir yasa girmesine sebep olabilecek bir ruh hâliyle politikaya atılmıştı. Coşkulu biri olmasa da, epey gayretliydi. Bayan Durmot gayet isabetli bir tespitte bulunmuştu, adam bu seçim yüzünden büyük baskı altında çalışmaktaydı. İtiraz kabul etmeyen ev sahibi hanımın sunduğu dinlenme molası teklifinin hoşuna gittiğine kuşku yoktu ama yine de kendisini sinirleri yıpratan seçim heyecanına öyle kaptırmıştı ki bu düşünceleri tümüyle kafasından atabilecek gibi değildi.

Bayan Durmot hayıflandı: "Hiç bilmez miyim, gecenin yarısını ayakta geçirip son konuşmaları üzerine çalışacak ama ne olursa olsun, bütün akşamüstü ve akşam saatleri boyunca politikayı bir kenara bırakmış olacağız. Elimizden fazlası da gelmez zaten."

Vera, "Orasını göreceğiz," dedi ama bu sözleri içinden geçirmekle yetindi.

Latimer kendisine ayrılan yatak odasının kapısını kapatır kapatmaz notlar ve broşürlerden oluşan bir tomar kâğıda gömüldü, dolmakalemini ve not defterini çıkarmış, işe yarar bilgileri ve tedbirlice uydurulmuş hikâyeleri düzenliyordu. Çalışmaya başlayalı herhalde otuz beş dakika kadar olmuş, görünüşe göre ev de kendini taşra hayatının sağlıklı pineklemesine bırakmıştı ki önce koridorda boğuk bir cıyaklama ve itişme duyuldu, ardından da biri gürültüyle Latimer'in kapısını çaldı. Adam daha yanıt vermeye fırsat bulamadan Vera yanında hatırı sayılı bir yükle odaya dalıp sordu: "Bunları buraya bıraksam olur mu?"

"Bunlar" derken, küçük kara bir domuz ile allı karalı, gürbüz bir dövüş horozunu kastediyordu.

Latimer bir dereceye kadar hayvanlara düşkün biri sayılabilirdi ve ekonomi açısından küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine özel bir ilgisi vardı; aslına bakarsanız, tam da o ara yakın çevredeki kırsal bölgelerde domuz ve kümes hayvanı yetiştiriciliğinin daha da geliştirilmesini heyecanla savunan bir broşür üzerinde çalışıyordu. Ne var ki, kümes ve ahır sakinlerinin arasından gelen bu temsilcilerle geniş bir yatak odasını bile paylaşmaya gönlü yoktu.

"Dışarıda olsalar daha rahat etmezler mi?" diye sordu, kullandığı bu incelikli sözlerle bu konuda kendi tercihini ifade ederken hayvanların olası tercihine yönelik apaçık bir huzursuzluk içindeydi.

Vera insanın içine dokunan bir tavırla, "Dışarısı diye bir şey kalmadı ki," dedi, "her yeri fırıl fırıl dönen kapkara sular bastı. Brinkley barajı taşmış."

Latimer, "Brinkley'de baraj olduğundan haberim yoktu," dedi.

"Yani, artık baraj var diyemeyiz zaten, baraj suları her yeri basmış durumda. Bizim ev de alçakta olduğundan şu an denizin tam ortasında gibiyiz. Bu arada nehir de taşmış tabii."

"Tüh! Ölen olmuş mu?"

"Zannederim, bir sürü. Daha şimdiden hizmetçilerden biri sürüklenip bilardo odasından geçen üç ayrı cesedin nişanlısı olduğunu iddia etti. Ya buralarda epey bir insanla nişanlanmış ya da teşhis konusunda pek özensiz. Tabii, dönen sularla birlikte aynı ceset dönüp dolaşıp odaya yeniden girmiş de olabilir; bakın bu daha önce aklıma gelmemişti."

"O zaman dışarı çıkıp kurtarma çalışması yapmamız gerekir, değil mi?" Latimer, Parlamento seçimlerine girecek bir adayın ilgi odağı olma yönündeki içgüdüsüyle konuşmuştu.

Vera kararlı bir sesle, "Yapamayız," dedi, "kayığımız yok ve şiddetli sağanak yüzünden kimsenin evine ulaşamayız. Teyzem özellikle diliyor, odanızdan çıkmayıp da karmaşayı arttırmazsanız çok memnun olacakmış, yalnız dövüş horozumuz Hartlepool Mucizesi'ni bu gece odanıza kabul ederseniz büyük iyilik yapmış olacakmışsınız. Sekiz tane daha dövüş horozu var ve bir araya geldiklerinde kudurmuş gibi dövüşüyorlar, o yüzden hepsini ayrı ayrı odalara bırakıyoruz. Kümeslerin hepsi su altında kaldı tabii. Sonra ben de düşündüm ki belki bu minik domuzcuğu da odanıza alabilirsiniz; pek sevimli bir şey ama biraz saldırgan huylu. Annesine çekmiş, yani, tabii ahırında boğulmuş yatan annesinin arkasından kötü konuşmak istemem, zavallıcık. Bu minik domuzcuğu da disiplinli birinin hizada tutması gerek. Ben kendim uğraşır, domuzcukla cebelleşirdim ama benim odamda çov-çov köpeğimiz duruyor ve domuz gördü mü hemen saldırıyor."

Duyulur duyulmaz bir sesle, "Domuzu banyoya koysak olmaz mı?" diye sordu Latimer ve içinden geçirdi, yatak odasında bir domuz gördüğünde keşke çov-çov kadar kararlı bir tutum sergilemiş olsaydı.

"Banyo mu?" Vera tiz bir kahkaha attı. "Eğer sıcak su yeterse, banyoyu sabaha kadar izciler işgal edecek."

"İzciler mi?"

"Evet, su daha bel hizasına kadar yükselmişken otuz kişilik bir izci grubu bizi kurtarmaya geldi ama su bir metre kadar daha yükselince biz onları kurtarmak zorunda

kaldık. İkişer-üçer banyoya girip sıcak bir duş alıyorlar, kıyafetlerini de sıcak hava dolabında kurutuyoruz ama tabii ki ıslak kıyafetler öyle hemen dakikasında kurumuyor, koridorla merdivenler Tuke'ün* çizdiği sahil manzaralarına benzemeye başladı. Oğlanların ikisi sizin melton paltonuzu giydi, umarım dert etmezsiniz."

"O benim yeni paltomdu," dedi Latimer, duyduklarının içine fazlasıyla dert olduğu her hâlinden belliydi.

Vera, "Hartlepool Mucizesi'ne iyi bakacaksınız, değil mi?" diye sordu. "Annesi Birmingham üç sefer birincilik kazanmıştı, kendisi de geçen yıl Gloucester'da yavru horoz klasmanında ikinci oldu. Yatağınızın altındaki şu raya tüner muhtemelen. Diyorum ki acaba yanına eşlerinden birini de getirsem daha rahat mı hisseder? Tavukların hepsi kilerde, Hartlepool'lu Helen'i getirebilirim mesela, gözdesi o çünkü."

Latimer gecikmeli de olsa, Hartlepool'lu Helen konusunda kararlı bir tutum sergiledi, Vera da üstelemedi. Genç kız dövüş horozunu tünek işlevi görecek raya yerleştirdi, domuzcuğa sevecenlikle veda etti ve gitti. Latimer mümkün olduğunca çabuk üstünü değiştirdi ve yattı, ışık sönünce domuzun meraklı huzursuzluğunun yatışacağı fikrine varmıştı. Samanlarla kaplı, rahat ahırın yerini alan oda, ilk bakışta birkaç ilgi çekici unsura sahipti fakat kederli hayvan birden en lüks şekilde inşa edilmiş domuz ahırlarının bile sahip olmadığı bir aygıt keşfetti. Yatağın alt kısmının sivri ucu öyle uygun yükseklikte bir eğime sahipti ki domuzcuk estetik hareketlerle öne arkaya sallanarak sırtını sürtüp bu sivri uç sayesinde kendini

* Henry Scott Tuke, 1858 doğumlu İngiliz ressam ve fotoğrafçı. Ünlü yapıtları arasında, sahilde ve denizde çıplak genç erkekleri resmettiği tablolar yer alır. –*çn*

kaşıyabiliyordu, hareket ederken tam zamanında kamburunu çıkarıyor, uzun süren bir keyifle horultulu sesler koyveriyordu. Belki de bir çam ağacının dallarında sallandığını sanan dövüş horozu, yataktaki bu hareketlenmeyi büyük bir sabırla karşıladı, Latimer ise o kadar sabredemedi. Domuza denk getirmeye çalıştığı bir iki şaplak, yaptığı harekete yönelik bir eleştiri veya bu hareketi bırakması için bir ima olarak algılanmaktan ziyade, hayvanın sırtını kaşımaktan aldığı keyfe keyif kattı, görünüşe göre bu vakayla uğraşmak için disiplinli birinden fazlası gerekiyordu. Latimer yavaşça yataktan kalktı ve hayvanı sürdürdüğü hareketten vazgeçirecek bir silah aramaya başladı. Oda, domuzun bu numarayı fark etmeyeceği ölçüde karanlık değildi, durumun farkına varan hayvanın o an boğulmuş yatan annesinden aldığı saldırgan huyu bütün yönleriyle ortaya çıktı. Latimer fırlayıp kendini yatağa zor attı, kendisini püskürten domuzsa birkaç tehditkâr homurtu çıkarıp geviş getirircesine çenesini oynattıktan sonra yepyeni bir şevkle masaj ve kaşıma işine geri döndü. Latimer bundan sonra uykusuz geçen uzun saatler boyunca saygın bir üzüntüyle hizmetçinin yaşadığı kaybı düşünerek o anki dertleri kafasından atmaya çalıştı fakat aklı bu düşüncelerden çok melton kabanına kayıp durdu, acaba paltosunu kaç izci paylaşmaktaydı? Kendi derdini bir yana bırakıp Aziz Martin'i oynamak onun harcı değildi.

Şafak vaktine doğru domuzcuk keyifle uykuya dalmıştı ve Latimer de tam domuzcuğun yolundan gidecekti ki Hartlepool Sersemi uyanıp ötmeye başladı, sonra da tüneğinden takır tukur inip hiç vakit kaybetmeden gardırobun aynasındaki yansımasıyla hararetli bir dövüşe girdi. Horozun öyle ya da böyle kendi sorumluluğunda

olduğunu hatırlayan Latimer, Lahey Adalet Divanı rolüne bürünüp kışkırtıcı aynaya bir banyo havlusu örttü, ne var ki bundan sonra yaşanan huzurlu anlar, dar kapsamlı ve kısa ömürlü oldu. Dövüş horozunun yön değiştiren enerjisi yeni bir hedef buldu ve bir süreliğine zararsız hâle bürünmüş, uyuyan domuzcuğa yönelik ani ve aralıksız bir saldırıya dönüştü. Bundan sonra da her tür müdahalenin etkisiz kalacağı ölçüde vahim ve dehşet verici bir düello başladı. Savaşçıların tüylü olanı, zora düştüğünde yatağa sığınma avantajına sahipti ve bu fırsatı da rahatça değerlendiriyordu; domuzcuk ise bir türlü kendini aynı yüksekliğe fırlatmayı başaramıyordu, istemediğinden değil tabii.

İki taraf da kesin bir galibiyet kazanamıyordu ve dövüş hemen hemen duracak hâle gelmişti ki sabah çayı tepsisiyle hizmetçi göründü.

"Ah, efendim," diye bağırdı hizmetçi, şaşkınlığı her hâlinden okunuyordu, "bu hayvanları odanıza mı istediniz?"

İstemek mi!

Domuzcuk, makbul ziyaret süresini aştığının farkındaymışçasına kapıdan fırlayıp gitti, onu daha ağırbaşlı bir tavırla dövüş horozu takip etti.

Hizmetçi, "Vera Hanım'ın köpeği domuzu bir görürse!" diye feryat edip böyle bir felaketin yaşanmaması için paldır küldür koridora koştu.

Latimer'in zihnini buz gibi bir kuşku sarmaya başlamıştı; pencereye gidip panjuru açtı. Hafif hafif yağmur çiseliyordu fakat su baskınından en ufak bir eser yoktu.

Latimer yarım saat kadar sonra kahvaltı salonuna gidiyordu ki Vera'yla karşılaştı.

Soğuk bir tavırla, "Bile isteye yalanlar söyleyen biri olduğunuzu düşünmek hiç hoşuma gitmiyor," dedi, "ama insan arada bir hoşuna gitmeyen şeyler düşünmek zorunda kalabiliyor."

Vera ise, "Ne olursa olsun, sayemde bütün geceyi hiç politika düşünmeden geçirmiş oldunuz," diye yanıt verdi.

Hiç kuşku yok ki, yerden göğe haklıydı.

Tepede Çınlayan Ezgi

Sylvia Seltoun, Yessney'deki kır evinin oturma odasında kahvaltısını yaparken, ateşli bir Ironside askerinin Worcester Savaşı'nı noktalayan günün sabahında hissetmiş olacağı kadar büyük bir zafer sarhoşluğu içindeydi.* Kadının kavgacı karakterinin pek de mizacından geldiği söylenemezdi, kendisi şartlar dolayısıyla kavgacı bir karakter geliştiren ve hayatta büyük başarı sergileyen o mücadeleci sınıfa aitti. Kader, hayatının bir dizi küçük çaplı mücadele ile geçmesini buyurmuştu, talihi de kolay kolay yüzüne gülmüyordu, pek çok badireyi kıl payı atlatabilmişti. Şimdi ise en çetin ve de kuşkusuz en önemli mücadelesini başarıyla sonuçlandırdığı kanaatindeydi. Mortimer Seltoun'la, yakın çevresindeki hasımlarının taktığı adı kullanacak olursak "Rahmetli Mortimer"la, adamın ailesinden gördüğü buz gibi husumete göğüs gererek ve onun kadınlara karşı samimi ilgisizliğine rağmen evlenmiş olmak, hakikaten de belli bir kararlılık ve hüner gerektiren bir başarıydı; Sylvia bir önceki gün de kocasını şehirden ve şehrin hemen sınırındaki çeşit çeşit alkollü mekândan koparıp kendi deyimiyle "artık durulacağı" kır evine, ormanların içinde kaybolmuş bu kocaman ücra çiftliğe yerleştirmek suretiyle zaferini nihayete erdirmişti.

Adamın annesi dudak büküp, "Mortimer'ı hayatta oraya götüremezsin," demişti, "ama kocan Yessney'e bir

* Ironside birlikleri, İngiliz İç Savaşı'nın sonu niteliğindeki Worcester Savaşı'nda kraliyet yanlılarını yenilgiye uğratan cumhuriyetçi güçlerin süvari birliklerindendir. *–çn.*

kere adım attı mı, artık bir daha oradan ayrılmaz; Mortimer üzerinde Yessney'in de şehir kadar etkili bir tılsımı var sanki. İnsan Mortimer'ı şehre bağlayan şeyin ne olduğunu anlayabiliyor fakat söz konusu Yessney olunca..." Varlıklı dul kadın susup omuzlarını silkmişti.

Yessney'in, şehirde yetişmiş kişilerin zevklerine hayatta hitap etmeyecek, kasvetli, hatta neredeyse vahşice bir yabaniliği vardı, ismiyle tam bir tezat sergileyen Sylvia'nın* ise ormana en yakın aşinalığı, "ağaçlık Kensington" olarak anılan Kensington kentinden ibaretti. Taşrayı, kendine özgü bir şekilde kusursuz ve faziletli görüyordu, fakat gereğinden fazla müsaade ederseniz bu ücra yerler başınıza bela olurdu. Mortimer'la evlendikten sonra daha önce hiç hissetmediği bir şey olmuş, şehir yaşantısına karşı güvensizlik beslemeye başlamıştı, işte bu yüzden bir önceki gece, Yessney ormanları ile fundalıkların kuşattığı evlerinde, kocasının gözlerinden "Jermyn Caddesi bakışı" diye adlandırdığı bakışın yavaş yavaş silinmesini memnuniyetle izlemişti. İradesi ve uyguladığı strateji başarıya ulaşmıştı; Mortimer bundan sonra kır evinde kalacaktı.

Oturma odasının pencerelerinin önünde biraz müsamahayla çayır olarak değerlendirilebilecek, üçgen şeklinde bir çimlik bayır uzanıyor, bu bayırın bakımsız küpe çiçekleriyle kaplı alçak çitinin öte yanında ise fundalıklar ve eğrelti otlarının göze çarptığı daha dik bir bayır, devasa meşe ve porsuk ağaçlarının örttüğü derin vadilere doğru iniyordu. Göz alabildiğine uzanan bu ıssız manzaranın yabanıllığında, yaşama sevinci ile keşfedilmemiş şeylerin verdiği dehşet arasında gizliden bir bağ hüküm sürü-

* "Sylvia" isminin İngilizcede "ormana özgü, ormanlık" anlamına gelen "sylvan" kelimesi ile olan benzerliği kastediliyor. *–çn.*

yor gibiydi. Yüzünde hoşnut bir gülümseme ve bir sanat okulu mensubunun nazarıyla manzarayı izleyen Sylvia birden ürperdi.

Az önce odaya girmiş olan Mortimer'a, "Dışarısı nasıl da yabani," dedi, "insan böyle bir yerde Pan'a tapınmanın hiç sona ermediğine inanacak gibi oluyor."

Mortimer, "Pan'a tapınma hiç sona ermedi ki," dedi. "Sonradan ortaya çıkan tanrılar zaman zaman Pan'ın müritlerini bir kenara itti fakat Pan, bütün insanlığın yolun sonunda dönmeleri gereken Tabiat Tanrısı'dır. Kendisine bütün tanrıların atası denir, gerçi çocuklarının büyük kısmı ölü doğmuştur."

Sylvia, belli belirsiz bir samimiyetle de olsa, kendisini dine adamış biriydi ve inançlarının sonradan türemiş inanışlardan ibaret olduğunu işitmek hoşuna gitmemişti. Gelgelelim, en azından Rahmetli Mortimer'ın herhangi bir konuda böyle büyük bir enerji ve inançla konuştuğunu duymak, yeni ve ümit vaat eden bir durumdu.

Şüpheyle, "Sen Pan'a gerçekten inanmıyorsun, değil mi?" diye sordu.

Mortimer usulca, "Sayısız konuda aptallık etmişliğim var," dedi, "fakat buraya gelip de Pan'a inanmayacak kadar da aptal değilim. Eğer senin de aklın biraz başındaysa, Pan'ın topraklarında göğsünü gere gere Pan'a inanmazlık etmezsin."

Bir hafta sonrasıydı, Yessney'i çevreleyen ormanlık alanda yürüyüşler yapıp bölgenin bütün ilgi çekici yönlerini tüketmiş olan Sylvia, çiftlikteki binaları incelemek için gezintiye çıkmıştı. Çiftlik denildiğinde aklına yayıklar ve harman dövenlerle, gülümseyen çiftçi kızlarla, bir de ördek dolu gölcüklere dizlerine kadar girip su içen atlarla, neşeli bir koşuşturmaca gelirdi. Yessney çiftliği-

nin kasvetli gri binaları arasında dolanırken edindiği ilk izlenim ise, terk edilerek çoktandır baykuşlarla örümcek ağlarının meskeni hâline gelmiş, metruk bir çiftlik arazisine düştüğü hissini uyandıran, ezici bir durgunluk ve ıssızlık olmuştu. Bu ilk izlenimi de her an tetikte duran, sinsi bir düşmanlık sezgisi izlemişti, ormanlık vadiler ile korular içinde pusuda bekleyen keşfedilmemiş şeylerin gölgesi, bu hisle birlikte bir kez daha karşısına çıkmıştı. Ağır kapıların ve kanatları sımsıkı kapalı pencerelerin ardından, huzursuzca yere çarpan toynakların sesleri ya da dizgin zincirlerinin gıcırtısı duyuluyordu, arada bir de kulağına ahıra kapatılmış hayvanların boğuk böğürtüsü geliyordu. Uzak bir köşeden kaba tüylü bir köpek düşmanca bakışlarıyla Sylvia'yı dikkatle izliyordu, kadın yaklaşınca sessizce kulübesine çekilen köpek, yanından geçip giden kadının ardından yine sessizce kulübeden çıktı. Bir saman yığınının yanında yem bulmak için eşelenen birkaç tavuk, yaklaşan kadını görünce kaçışıp bir kapının altından geçerek kayboldu. Sylvia'ya öyle geldi ki, eğer ahır ve ambarların kapladığı bu yabani yerde bir tane insan evladıyla karşılaşacak olsa, karşısındaki insan da aynen böyle kaçacak, hayalet gibi ortadan kaybolacaktı. Bir köşeyi hızla dönen Sylvia, en sonunda kendisinden kaçmayan bir canlıyla karşılaştı. Bir çamur havuzunda, şehirde büyümüş Sylvia'nın domuz cinsi için düşünebileceği en cömert boyutları dahi aşan bir büyüklükte, devasa bir domuz yayılmış uzanıyordu. Ânında toparlanıp tetiğe geçen hayvan, alışık olmadığı bu davetsiz misafir karşısında öfkelenmeye ve gerekirse misafiri defetmeye hazır, beklemeye başladı. Usul usul geri çekilme sırası Sylvia'ya gelmişti. Saman yığınları, ahırlar ve upuzun boş duvarlar arasında ilerleyen kadın birden tuhaf bir ses duydu,

yeniyetme bir oğlanın ne olduğu belirsiz, çın çın öten kahkahası yankılandı. Çiftlikte çalışan tek delikanlı olan Jan adındaki sarı saçlı, pörsük suratlı köylü oğlanı görebiliyordu; oğlan hemen yakındaki tepenin yarı yamacına kadar çıkmış, buradaki patates tarlasında çalışıyordu, kahkaha ondan gelmemişti. Sylvia'nın sorguya çektiği Mortimer ise, kadını pusuya düşürüp geri çekilmek zorunda bırakan bu alaycı gizli şakanın muhtemel veya olası kaynağının başka kim olabileceğini bilemiyordu. İzini süremedikleri bu yankının hatırası, Sylvia'nın Yessney'e dadanan o gizli saklı uğursuz "şeye" yönelik diğer sezgilerinin arasında yerini aldı.

Sylvia, Mortimer'ı pek az görüyordu, görünüşe göre çiftlik ve orman, bir de alabalık akınları adamı şafak vaktinden alacakaranlığa kadar hiç fırsat vermemecesine meşgul ediyordu. Bir seferinde, adamın sabah gittiği yönü takip eden Sylvia, ceviz ağacı koruluğunun içinde, ulu porsuk ağaçlarının iyice kuşatıp sakladığı boş bir toprak parçasına vardı, bu açıklığın tam ortasında taştan bir kaide üzerinde, Pan'ın gençlik hâlini tasvir eden, küçük bir bronz heykel duruyordu. Sylvia'nın karşısına çıkan bu heykel hoş bir zanaat eseriydi fakat kadının ilgisini asıl çeken, dalından daha yeni koparılıp heykelin ayaklarına adak olarak bırakılmış üzüm salkımı oldu. Üzüm, kır evinde öyle pek bol bulunan bir meyve değildi, Sylvia kaidenin üstündeki salkımı öfkeyle kaptı. Ağır adımlarla eve doğru yollanan kadının düşüncelerine küçümsemeyle karışık bir sıkıntı hâkimdi, bu sıkıntı daha sonra yerini neredeyse dehşet denebilecek, keskin bir hisse bıraktı; gür bir çalılık yığınının ardından yüzü görünen esmer ve yakışıklı bir oğlan çocuğu kaşlarını çatmış, tarifi imkânsız şeytanî gözlerle kadına bakıyordu. Patika ıssızdı, gerçi

Yessney'i çevreleyen patikaların içinde ıssız olmayanı da yoktu. Sylvia hızlanıp ilerledi, karşısında birdenbire beliren bu genç adamı daha yakından incelemek için duraklamamıştı bile. Kaçarken elindeki üzüm salkımını düşürdüğünü ancak eve ulaşınca fark etti.

O günün akşamı Mortimer'a, "Bugün ormanda genç bir çocuk gördüm," dedi, "esmer tenli, epey de yakışıklıydı, yalnız yüzüne bakarsan hergelenin tekiydi. Çingene çocuklarından herhalde."

Mortimer, "Akla yatkın bir varsayım," dedi, "ne var ki, senenin bu dönemlerinde buralarda çingene olmaz."

Sylvia, "E o zaman kimdi?" diye sordu, Mortimer'ın başka bir varsayımı olmadığını görünce bulduğu adaktan bahsetmeye koyuldu.

"Senin işin herhalde," dedi, "zararsız bir kaçıklık ama duyan olsa seni fena hâlde üşütmüş sanır."

Mortimer, "Bir şey yaptın mı, salkıma elini filan sürdün mü yoksa?" diye sordu.

"Ben, yani, üzümleri alıp attım. Çok aptalca geldi," dedi, Mortimer'ın ifadesiz suratında kızgınlık belirtisi arıyordu.

Adam dalgın dalgın, "Bence akıllılık etmemişsin," demekle yetindi. "Orman Tanrılarının kendilerini rahatsız edenlere büyük fenalıklar yaptıklarını duymuştum."

Sylvia'nın yanıtı sert oldu: "Belki de kendilerine inananlara büyük fenalıklar yapabiliyorlardır ama gördüğün gibi ben inanmıyorum."

Mortimer, düz ve hissiz ses tonuyla, "Aynı kapıya çıkar," dedi, "senin yerinde olsam ormanlardan ve meyveliklerden uzak durur, çiftlikteki boynuzlu hayvanlardan sakınırdım."

Söyledikleri kuşkusuz saçmalıktan ibaretti ama yine

de, ormanlarla çevrili bu ıssız yerde saçmalıklar, çeşit çeşit gayrimeşru huzursuzluk dölü verebiliyordu.

Sylvia aniden, "Mortimer," dedi, "bana kalırsa biz fazla uzatmadan şehre geri döneceğiz."

Zaferi beklediği kadar kesin bir nihayete ulaşmamıştı, yaşadıklarıyla öyle altüst olmuştu ki, çoktan pes etmeye hazırdı.

"Bence sen şehre bir daha hiç dönmeyeceksin," dedi Mortimer. Annesinin oğlu için söze döktüğü kehanet, bu sefer birebir oğlunun ağzından çıkıyordu.

Ertesi gün akşamüstü saatlerinde çıktığı gezinti güzergâhında, içgüdüsel olarak ormanlardan uzak durduğunu fark etmek, Sylvia'da hoşnutsuzluk ve kendine karşı bir çeşit küçümseme hissi yaratmıştı. Boynuzlu büyükbaş hayvanlara gelince; Mortimer'ın öğüdüne pek de ihtiyaç olduğu söylenemezdi zira Sylvia'nın bu hayvanlara bakışını, en olumlu şartlarda dahi kuşkucu bir tarafsızlık belirlemişti, kadının zihninde en uysal süt inekleri bile dişi olmaktan çıkıyor, her an gözlerini "kan bürümeye" hazır boğalara dönüyordu. Uzun süren, ihtiyatlı bir değerlendirmenin ardından, meyve bahçelerinin aşağısındaki küçük çayırlıkta otlayan koçun uysal bir hayvan olduğu hükmüne varmıştı, ne var ki şimdi koçun uysallığını sınamama niyetindeydi zira genellikle sakin duran hayvan, her hareketinden huzursuzluk akan bir hâlde çayırlığın bir ucundan öbürüne gidip geliyordu. Bitişikteki koruluğun derinliklerinden, kamıştan yapılmış bir flütün sesine benzer, hafif ve düzensiz bir ezgi duyuluyordu ve koçun kendini huzursuzluk içinde bir o yana bir bu yana atmasıyla ormandan gelen yabani ezgi arasında ince bir bağlantı var gibiydi. Sylvia adımlarını yukarı çevirip Yessney'in üzerinde dizi dizi sırtlar şeklinde yükselen,

fundalıklarla kaplı tepelere tırmanmaya başladı. Flüt ezgileri artık ardında kalmıştı ama şimdi de rüzgâr kulağına, ayaklarının altında uzanan ormanlık vadilerden başka tür bir müzik getiriyor, avlarını var gücüyle kovalayan tazıların aralıksız havlamaları duyuluyordu. Yessney, Devon-Somerset bölgesinin hemen dışındaydı ve geyikler av sırasında kimi zaman bu tarafa gelirdi. Sylvia'nın gözleri, postu koyu renk bir hayvan seçebilmeye başladı, hayvan sıra sıra tepeleri aşıyor, vadilerden geçerken bir görünüp bir kayboluyor, peşi sıra gelen amansız koro ise gitgide büyüyordu. İnsan, yakalanmasıyla doğrudan ilgisi olmayan bir av hayvanı karşısında nasıl telaşlı bir acıma hissi duyarsa, Sylvia da böyle bir hisle dolup gerildi. Hayvan en nihayetinde meşe koruluğu ve eğreltiotu yığınının son sırasını aşıp soluk soluğa açıklıkta durdu, hatırı sayılır büyüklükte boynuzlara sahip, semiz bir erkek geyikti. Besbelli, Undercombe'un çamur rengi göletlerine inen yolu izleyecek, oradan da alageyiklerin gözde sığınağı olan denize doğru yol alacaktı. Ne var ki hayvan, Sylvia'yı hayrete düşürecek şekilde, başını yükselen yamaca çevirip hantal fakat tereddütsüz adımlarla fundalığa doğru gelmeye başladı. Sylvia içinden, "Çok fena, tazılar hayvanı gözümün önünde yakalayacak," diye geçirdi. Fakat tazı sürüsünün ezgisi bir anlığına kesildi ve oluşan sessizlikte bir kez daha o yabani flüt sesi duyuldu, ezgi bir o yanda, bir bu yanda yükseliyor, sanki hâlsiz kalmış geyiği son bir gayret sarf etmesi için yüreklendiriyordu. Sylvia geyiğin yolundan epey uzakta sayılırdı, gür bir yaban mersini çalılığının ardına yarı yarıya saklanmış, geyiğin fundalığa sallana sallana fakat doludizgin tırmanışını izliyordu. Hayvanın terden sırılsıklam olmuş böğrü koyu renkteydi, boynundaki kalın tüyler ise ışıkla parlıyor, koyu renkli

postuyla tezat oluşturuyordu. Flüt sesi birden Sylvia'nın etrafında tiz bir tonda çınladı, sanki ayağının hemen altındaki çalılıklardan geliyordu. İşte tam o an devasa hayvan kendi etrafında dönüp dosdoğru kadına yöneldi. Kadının av kurbanı hayvana duyduğu acıma, kendini içinde bulduğu tehlike karşısında ânında şiddetli bir dehşet hissine döndü. Fundalığı kaplayan kalın kökler, binbir güçlükle kaçma gayretini adeta alaya alıyor, Sylvia ise yaklaşan tazıları görebilmek için çılgına dönmüş bir hâlde aşağıya bakıyordu. Geyiğin çivi gibi, kocaman boynuzları artık birkaç metre ötesine kadar yaklaşmıştı, Sylvia birden kendisini hissizleştiren bir korkuyla Mortimer'in uyarısını anımsadı, çiftlikteki boynuzlu hayvanlardan sakınacaktı. Sonra kalbini birden küt küt çarptıran bir sevinçle yalnız olmadığını gördü, birkaç adım ötede, dizlerine kadar uzanan yaban mersini çalılarının içinde biri duruyordu.

"Kov şu hayvanı!" Avazı çıktığı kadar haykırmıştı. Ne var ki, karşısındaki kişi hiçbir tepki vermedi.

Boynuzlar tam göğsüne saplandı, burnuna av hayvanının kekre kokusu geliyordu, fakat gözleri, yaklaşan ölümünden daha başka bir şeyin görüntüsüyle dehşete bürünmüştü. Kulaklarındaysa yeniyetme bir oğlanın ne olduğu belirsiz, çın çın öten kahkahası yankılanıyordu.

Mark

Augustus Mellowkent, umut vaat eden bir romancıydı; yani, kitaplarını sınırlı ama giderek artan sayıda insan okuyordu ve eğer her yıl birer roman yayımlamaya devam ederse, zamanla daha geniş bir okuyucu kitlesinin Mellowkent okumayı alışkanlık hâline getireceğini, kütüphanelerde ve kitapçılarda yazarın eserlerini soracağını düşünmemek için geçerli sebep yoktu. Yayımcısının teşvikiyle vaftiz adı Augustus'tan vazgeçip Mark adını benimsemişti.

"Kadınlar güçlü ve sessiz, soruların cevaplarını bilen ama yanıt vermeye pek gönlü olmayan adamları anımsatacak isimleri sever. Augustus akıllara işe yaramaz bir şaşaadan başka şey getirmiyor, Mark Mellowkent gibi bir ad ve soyadıysa hem aynı harfle başladığı için kulağa daha geliyor, hem de güçlü, hoş ve iyi birini, boksör Georges Carpentier'le, neydi adı, bir rahip vardı, o ikisini bir araya getiren bir insanı çağrıştırıyor."

Bir aralık sabahı Augustus çalışma odasında oturmuş, sekizinci romanının üçüncü bölümü üzerinde çalışıyordu. Hayal etmeyi beceremeyecek olanlar için, bir papaz evi bahçesinin temmuz ayında neye benzediğini uzun uzadıya betimlemiş, şimdi ise daha da uzun uzadıya genç bir kızın, köklü bir papaz ve baş diyakoz soyundan gelen bir kızın, postacının çekiciliğini ilk fark ettiği andaki hislerini tarif ediyordu.

"Postacı kıza iki el ilanı ve bağlanıp paket hâline geti-

rilmiş bir yığın Doğu Essex Haberleri gazetesi uzatırken bir anlığına iki gencin gözleri buluştu. Gözlerinin buluşması bir saniye bile sürmemişti fakat artık hiçbir şey eskisi gibi olamayacaktı. Kız ne pahasına olursa olsun konuşması gerektiğini hissetti, aralarına çöken dayanılmaz, sahte sessizliği bozması gerekiyordu. 'Annenin romatizması nasıl oldu?' diye sordu."

Hizmetçinin ansızın araya girmesiyle yazarın gayretleri yarıda kesildi.

Hizmetçi, Caiaphas Dwelf adına bir kartvizit uzatıp, "Bir bey sizi görmek istiyor, efendim," dedi, "önemliymiş."

Mellowkent önce tereddütte kaldı, sonra da görüşme isteğini kabul etti, ziyaretçinin ziyaret sebebinin önemi muhtemelen asılsızdı fakat o zamana dek hiç Caiaphas adında biriyle tanışmamıştı. En azından yeni bir tecrübe yaşayacaktı.

Bay Dwelf, kaç yaşında olduğu anlaşılmayan adamlardandı; tepesine doğru iyice daralan yüksek alnı, buz mavisi gözleri ve kararlı tavrı, azimle amaçlarının peşinden koşan biri olduğunun göstergesiydi. Koltuğunun altında büyük bir kitap vardı, hiç kuşku yok ki, koridorda da aynı kitaptan bir koli bırakmıştı. Ev sahibi daha kendisine yer göstermeden oturdu, kitabı masaya bıraktı ve Mellowkent'e yazdığı bir 'açık mektubu' okur gibi konuşmaya başladı."

"Siz edebiyat dünyasından bir şahıssınız, herkesçe bilinen kitaplar yazdınız-"

Mellowkent açıktan, "Şu an da yeni bir kitapla meşgulüm, hem de epey meşgulüm," dedi.

Davetsiz misafir, "Tam da onu diyorum," dedi, "sizin için zaman çok kıymetli bir hazine. Dakikalar bile önemli."

Mellowkent saatine bakarak, "Evet, öyle," diye karşılık verdi.

Caiaphas devam etti: "İşte tam da bu yüzden, dikkatinize sunduğum bu kitap, sizin için olmazsa olmaz bir eser. 'Elinizin Altında' bir yazar için vazgeçilmez bir kitap; sıradan bir ansiklopedi değil, öyle olsa zaten size gösterme zahmetine hiç girmezdim. Bu kaynak, kısa ve öz bilgilerden oluşan bitmez tükenmez bir maden-"

Yazar, "Hemen yanı başımdaki rafta, ihtiyaç duyabileceğim her tür bilgiyi sunan bir sıra başvuru kitabı dizili," dedi.

Satıcı sıfatını hak etmeye hevesli ziyaretçi ısrar etti, "Bu kitap sayesinde bütün bilgileri tek bir cilt içinde bulabileceksiniz. Aramak istediğiniz konu ya da doğrulamak istediğiniz bilgi her ne olursa olsun, 'Elinizin Altında' size bilmek istediğiniz her şeyi en özlü ve aydınlatıcı şekliyle verir. Tarihi bilgi arayalım mesela, diyelim ki John Huss'ın kariyeri. İşte buyurun: 'Huss, John, ünlü dinî reform yanlısı. Doğum tarihi 1369, Konstanz'da 1415 yılında yakılarak öldürülmüştür. Genel kabule göre, ölümüne İmparator Sigismund sebep olmuştur.'"

Mellowkent bir gözlemle karşılık verdi: "Eğer bugünlerde yakılmış olsaydı herkes kadınların oy hakkını savunan gruplardan şüphelenirdi."

Caiaphas, "Şimdi de kümes hayvancılığına bakalım," diye bıraktığı yerden devam etti, "İngiliz kırsal hayatıyla ilgili bir romanda geçebilecek konulardan. Burada bütün ayrıntılarıyla anlatılmış: 'Yumurta tavuğu olarak Leghorn cinsi. Minorka tavuklarında annelik içgüdüsünün eksikliği. Tavuklarda esneme hastalığı, sebebi ve tedavisi. Erken dönemde pazara sürülen ördek yavruları, kilo aldırma yöntemi.' Buyurun, görüyorsunuz, bütün bilgiler burada, tek bir eksik yok."

"Minorka tavuklarında annelik içgüdüsü hariç, bu eksiği kapatmanızı da kolay kolay bekleyemeyiz zaten."

"Spor müsabakası sonuçları diyelim, bu da önemli bir konu; kaç kişi, hatta spor tutkunları arasında bile kaç kişi, rastgele soracağımız bir yılda büyük yarışı hangi atın kazandığını pat diye söyleyebilir? Bu tür konuları kitapta bulmaksa gayet kolay-"

Mellowkent, "Değerli beyefendi," diyerek sözünü kesti, "gittiğim kulüpte, belli bir yılda hangi atın galip geldiğini söylemekle kalmayacak, aslında hangi atın kazanması gerektiğini ve neden kazanamadığını da anlatabilecek en az dört adam tanıyorum. Eğer kitabınız insanı bu tür bilgiler dinlemekten koruyacak bir yöntem sunsaydı, şimdiye kadarki bütün iddialarınızdan daha çok işe yaramış olurdu."

Caiaphas istifini bozmadan, "Coğrafya," dedi, "yoğun baskılar altında yazan, meşgul bir adam coğrafi konularda kolayca yanılgıya düşebilir. Daha geçenlerde ünlü bir yazar kalkıp İdil Nehri'nin Hazar Denizi yerine Karadeniz'e döküldüğünü yazdı; elinde bu kitap olsaydı-"

Mellowkent, "Arkanızdaki gül ağacı kitaplıkta güvenilir ve güncel bir atlas duruyor," dedi, "artık gerçekten sizden gitmenizi istemem gerekiyor."

Caiaphas, "Atlaslar," diye söze başladı, "sadece haritada nehrin yatağını belirtir ve nehrin içinden geçtiği başlıca şehirleri gösterir. 'Elinizin Altında' kitabındaysa manzarayı, nehir trafiğini, vapur ücretlerini, en çok rastlanan balık cinslerini, sandalcıların kullandığı argo ifadeleri ve belli başlı buharlı vapurların hareket saatlerini görebilirsiniz. Bu kitap size-"

Mellowkent bir an durup, kendiliğinden kurulduğu sandalyede azimle oturan, hiç çekinmeden istenmeyen

mallarının hünerlerini övüp duran, çetin ceviz, kararlı ve amansız satıcıyı izledi. Yazar, güçlü bir öykünme arzusuna kapıldı; kendisi neden kabul ettiği o duygusuz ve haşin isme yaraşır bir yaşam süremeyecekti ki? Neden böyle acizce oturup bu inandırıcılıktan uzak, bıktırıcı tiradı dinleyecekti, neden kısa bir süre de olsa Mark Mellowkent kılığına bürünüp satıcıyla eşit şartlarda karşılaşamayacaktı ki?

Aniden zihninden parlak bir fikir geçti.

"Son kitabım *Kafessiz Keten Kuşu*'nu okudunuz mu?" diye sordu.

Caiaphas, "Ben roman okumam," diye kestirip attı.

Mellowkent, "Ah ama bunu okumanız gerek, bunu herkes okumalı," diye coşkuyla bağırdı, kitabı bulup raftan indirdi, "fiyatı altı şilin ama siz dört şilin altı peni verseniz de olur. Beşinci bölümde bir yer var ki eminin buraya bayılacaksınız; Emma bir başına huş ağacı koruluğunda Harold Huntingdon'ı bekliyor, Harold, ailesinin Emma'yı evlendirmek istediği adam. Emma da aslında onunla evlenmek istiyor ama on beşinci bölüme kadar bu isteğinin farkına varmıyor. Dinleyin: 'Fundalığın leylak rengi ve mor tümsekleri göz alabildiğine uzanıyor, ötede beride katırtırnakları sapsarı parlıyordu, fundalığın etrafını ise genç huş ağaçlarının farklı tonlardaki grisi, gümüşü ve yeşili sarmıştı. Fundalıktaki eğreltiotlarının üzerinde mavi ve kahverengi minik kelebekler kanat çırpıp güneş ışığında keyifle uçuşmakta, tepede ise tarla kışları yalnızca tarla kuşlarının şakıyabileceği gibi şakımaktaydı. Öyle bir gündü ki doğa bütünüyle-'"

Kitap satıcısı, "'Elinizin Altında' kitabında doğa bilimlerinin bütün kollarına ait her tür bilgiyi bulabilirsiniz," diyerek araya girdi, sesinde ilk kez bıkkın bir tını duyulmuştu, "ormancılık, böcekler dünyası, kuş göçleri, çorak

arazilerin ıslahı. Dediğim gibi, hayattaki çeşit çeşit ilgi çekici konuyla uğraşması gereken hiç kimse-"

Mellowkent bir kez daha rafta kitap avına çıkıp, "Acaba eski kitaplarımdan biriyle ilgilenir miydiniz, *Bayan Cullumpton'ın Gönlü Yok* kitabımla?" dedi. "Kimileri en çok bu romanı beğeniyor. Hah, burada. Bakın, kapağının bir iki yeri lekelenmiş, o yüzden kitap için üç şilin dokuz peniden fazlasını istemeyeceğim. İzin verin size kitabın giriş kısmını okuyayım:

"'Leydi Beatrice Cullumpton, yarı karanlık, uzun çalışma odasına girdi, tahminine göre dayanaksız bir umutla gözleri parlıyor, gizleyemediği bir korkuyla dudakları titriyordu. Elinde dantelden ve Hint ağacından yapılma narin bir oyuncak niteliğinde, ufak bir yelpaze tutuyordu. Odaya girerken bir şey çatırdadı, yelpaze elinde paramparça olmuştu.'

"İşte böyle başlıyor, nasıl bir başlangıç olmuş sizce? Bu kısmı okuyunca insan hemen bir şeyler döndüğünü anlıyor."

Suratı asılan Caiaphas, "Ben roman okumam," dedi.

Yazar coşkuyla karşılık verdi: "Ama bir düşünün, romanlar nasıl da kıymetli birer kaynaktır? Uzun kış akşamlarını ya da bileğinizi burkup ayağa kalkamadığınız zamanları, ki bu herkesin başına gelebilir, ya da ne bileyim yağmurun durmak bilmediği bir gün kafasız bir ev sahibi ve tahammül edilmez derecede sıkıcı konuklarla birlikte ev partisinde olduğunuzu düşünün, mektup yazmanız gerektiğini söyleyip odanıza gider, sigaranızı tellendirip üç şilin dokuz peni karşılığında Leydi Beatrice Cullumpton ve çevresinin hayatına dalabilirsiniz. Kimse can simidi niyetine bavuluna benim bir ya da iki romanımı koymadan seyahat etmemeli. Daha geçenler-

de bir dostum dedi ki, ancak tropikal bölgelere sıtma ilacı almadan seyahat etmeyi düşünebildiği an, çantasına birkaç Mark Mellowkent kitabı atmadan misafirliğe gitmeyi aklında geçirebilirmiş. Belki sizin tarzınız maceraya daha yakındır. Bakayım, buralarda bir yerde *Pitonun Öpücüğü* kitabım olacaktı."

Caiaphas, yazarın bahsi geçen nefes kesici kurgusal eserden parçalarla aklını çelmeye çalışmasını beklemedi. Abuk sabuk konuşmalara harcayacak vakti olmadığına dair bir şeyler mırıldanarak hafife alınan kitabını kapıp odadan çıktı. Mellowkent'in neşeyle sarf ettiği "Hah, nihayet günaydın," sözü karşısında ağzından bir yanıt çıkmadı ama Mellowkent'e, adamın buz mavisi gözlerinde saygıyla karışık bir öfke ifadesi çakmış gibi geldi.

Yarkent Tavrı

Sör Lulworth Quayne, kısa süre önce Meksika'dan dönen yeğeniyle birlikte Zooloji Cemiyeti Bahçeleri'nde gezintiye çıkmıştı. Yeğeni, Kuzey Amerika ve Eski Dünya kıtalarında yaşayan yakın türden hayvanlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları araştırmaya meraklıydı.

"Hayvan türlerinde görülen göç davranışının en dikkate değer yönlerinden biri," diyerek söze başladı, "o zamana dek sabit bir yerde yaşamış hayvanlarda zaman zaman ve görünürde hiçbir sebep yokken aniden ortaya çıkan yollara vurup göç etme dürtüsüdür."

Sör Lulworth, "Aynı durum nadiren de olsa insanlarda da görülebiliyor," dedi, "hatta en çarpıcı örneği, sen Meksika'nın yabanlarındayken tam da ülkemizde yaşandı diyebilirim. Belirli Londra gazetelerinin yönetim ve yazı işleri kademelerinde ortaya çıkan uzaklara gitme çılgınlığını kastediyorum. Bu yolculuk dalgası, en parlak ve girişimci haftalık gazetelerimizden birinin bünyesindeki bütün personelin Sen Nehri kıyısına ve Montmartre tepelerine akın etmesiyle başladı. Bu göç kısa süreliydi fakat basın dünyasında görülen yerinde duramama devrinin habercisi oldu. Başka gazetelerin yazı işleri personeli de bu uygulamayı örnek almakta gecikmedi. Zaman içinde Paris fazla yakın olduğu gerekçesiyle popülerliğini kaybetti; Nürnberg, Sevilla ve Selanik, sadece haftalık değil, günlük gazetelerin personeli için de büro dışı çalışma mekânları olarak büyük ilgi görmeye başladı. Gerçi gidi-

lecek yerler konusunda her zaman iyi seçimler yapıldığı söylenemez; Evanjelik cenahın önde gelen yayın organının bir ay boyunca Trouville ve Monte Carlo'dan yayıma hazırlanması, birçoklarınca hata olarak değerlendirilmişti. Ayrıca atılımcı ve maceraperest yazı işleri müdürleri, personelleriyle birlikte yaptıkları yolculukların menzilini iyice genişlettiğinde bile kimi kaçınılmaz çakışmalar yaşanabiliyordu. Mesela, *Yakın Takip*, *Spor Meydanı* ve *Küçük Hanımlara Özel* gazetelerinin hepsinin de aynı hafta Hartum'a seyahat edeceği tutmuştu. Liberal görüşlü yayın organlarının en güvenilir ve itibarlılarından *Günlük Muhabir*'in yönetim kadrosunun, ofislerini üç-dört haftalığına Fleet Caddesi'nden Doğu Türkistan'a taşıma kararı almasında en etkili faktörlerden biri, muhtemelen bütün o rekabet ortamında öne geçme arzusu olmuştu, bu durumda tabii ki gidiş ve dönüş yolculuğu belli bir vakit alacaktı. Bu da, birçok bakımdan o aralar basının gerçekleştirdiği hararetli yolculukların en dikkate değeri oldu. Bu girişim vitrinde sergilemelik değil, tümüyle esaslı bir hareketti; gazete sahibi, genel müdür, yazı işleri müdürü, onun yardımcıları, başyazarlar, kıdemli muhabirler filan, aklına kim gelirse hepsi, yaygın olarak DRANG NACH OSTEN* diye anılan akımda yerini almış; terk edilen yayıncılık sektörü kovanının geride kalan tek bekçisi, zeki ve becerikli bir büro elemanı olmuştu."

Yeğeni, "Taşınma işinin hakikaten hakkını vermişler yani, değil mi?" dedi.

"Yani, bilirsin," dedi Sör Lulworth, "yer değiştirme fikri kimi zamanlar gönülsüzce uygulanıyor, bu yüzden de insanların gözünde kötü izlenim bırakıyordu. Belli bir

* "Doğu'ya Hücum", "Doğu'ya Açılma" (Alm.) 19. yüzyılda Almanya'nın benimsediği Doğu'ya yayılma politikasını belirtmektedir. *–çn*

gazetenin başyazarı veya sanat editörüne, müdavimi olduğu restoranlarda her zamanki gibi öğle yemeği yerken rast geldiğinde, o gazetenin Lizbon'da ya da Innsbruck'te yayıma hazırlandığı bilgisi etkileyiciliğini kaybediyordu. *Günlük Muhabir*, gerçekleştirdiği eşsiz hac yolculuğunun hakikiliğine yönelik kusur bulunabilecek tek açık vermemeye kesinkes kararlıydı ve itiraf etmek gerekir ki, bu uzun yolculuk sırasında gazetenin nüshasını merkeze ulaştırmak ve alışıldık içeriğini devam ettirmek için yapılan düzenlemeler bir ölçüde pürüzsüz ve rahat bir biçimde iş gördü. Bakü'de başlayan yazı dizisi 'Serbest ticaretin devecilik sektörü üzerine olası etkileri', son zamanlarda serbest ticaret konusuna yapılmış en büyük katkılardan biri oldu, 'Yarkent'te bir çatı altından' bildirilen dış politika görüşlerinin ise uluslararası ilişkiler sahnesini, en az Downing Caddesi'ne sekiz metre mesafede filizlenen görüşler kadar iyi kavrayabildiği ortadaydı. Bu arada gazete çalışanları memlekete dönüşlerinde Britanya yayımcılık dünyasının daha eski ve daha makbul âdetlerine uymuşlar, ne süslü sözler sarf etmiş, ne kendi reklamlarını yapmış, ne de gösterişli röportajlar vermişlerdi. Hatta Gezginler Kulübü'nde düzenlenecek ücretsiz öğle yemeği davetini bile nazikçe geri çevirmişlerdi. Esasen, memlekete dönen gazete çalışanlarının kendilerini geri planda tutma tavrı abartılı bir hâl almıştı. Bu büyük seyahate doğal olarak katılmayan dizgiciler, ilan ve reklam personeli ile yazı işleri bünyesinde yer almayan diğer çalışanlar için, yazı işleri müdürü ve ekibiyle birebir iletişime geçmek, Orta Asya'da bulundukları ve hâliyle ulaşılabilir durumda olmadıkları zamanlar ne kadar imkânsızsa, yine bir o kadar imkânsızdı. Yazı işlerinin beyin takımı ile ga-

zetenin ticari işlerden sorumlu bölümleri arasındaki tek bağlantı olan, fazla çalışmaktan bitkin, asık suratlı büro elemanı, bu yeni mesafeli duruşu alaycı bir ses tonuyla 'Yarkent tavrı' diyerek açıklıyordu. Görünüşe göre, muhabirlerin ve yazı işleri şeflerinin büyük bir kısmı memlekete döndükten sonra zorbaca bir kararla işten atılmıştı, yeni işe alınan personel de işlerini yazışmalar üzerinden yürütüyordu. Bu personel için yazı işleri müdürü ve onunla temas hâlinde çalışan kişiler görünmezliklerini koruyordu, kendilerini gözlerden sakınan bu kişiler talimatlarını yalnızca daktiloya çekilmiş, nezaketten uzak notlarla iletiyorlardı. Büyük yolculuktan önceki günlerde yaşanan koşuşturma ve demokratik samimiyetin yerini Tibet atmosferine yaraşır, mistik bir hava almıştı, eve dönen seyyahları sosyalleşme amaçlı davetlere çağıran kimseler de aynı durumla karşılaşıyordu. Yirminci yüzyıl Londra'sında en görkemli davetleri veren ev sahibesi, konukseverliğinin en yüce örneğini sergilemiş ancak yazı işlerinin posta kutusuna bıraktığı davete yanıt bile alamamıştı; görünüşe göre bu keşiş kılıklı hayaletleri gönüllü inzivalarından çekip çıkarmak için kral buyruğundan aşağısı fayda etmeyecekti. İnsanlar yüksek rakımlı yerlerin ve Doğu atmosferinin, bu tür lüks koşullara alışkın olmayan zihinler ve mizaçlar üzerindeki etkisinden şikâyet etmeye başladı. Yarkent tavrı halkın hoşuna gitmemişti."

"Ya gazetenin içeriği," dedi yeğeni, "bu yeni tarzdan etkilenmiş miydi?"

"Ah işte," dedi Sör Lulworth, "işin ilginç yanı da bu oldu. Memleket meseleleri, toplumsal sorunlar ve gündelik olağan olaylarda fazla değişiklik göze çarpmıyordu. Yazı işleri bölümüne Doğu'ya özgü bir çeşit aldırmazlık

yerleşmiş gibiydi, belki epey zahmetli bir yolculuktan dönen insanların elinden çıkan işlerde garip karşılanmayacak bir bitkinlik belirtisi de diyebiliriz buna. Önceleri sürdürülen mükemmeliyet standardını artık yakalayamadıkları ortadaydı fakat yine de genel siyaset alanında savundukları genel çizgilerden ve bakış açılarından sapmamışlardı. Şaşırtıcı bir değişimin göze çarptığı alan, uluslararası ilişkiler oldu. Pervasız, zora başvurmayı destekleyen ve sözünü esirgemeyen yazılar çıkmaya başladı, bu yazılarda öyle bir dil kullanılıyordu ki Büyük Güçler'i oluşturan altı devletin de gerçekleştirdiği sonbahar tatbikatlarını neredeyse askeri seferberliğe döndürecekti. *Günlük Muhabir*, Doğu'dan nasıl bilgilerle dönmüş olursa olsun, diplomatik muğlaklık sanatını öğrenmediği apaçık ortadaydı. Sokaktaki adam yazıları beğeniyordu, gazetenin tirajı daha önce hiç ulaşmadığı seviyelere çıkmıştı; Downing Caddesi'ndeki adamların görüşü ise bambaşkaydı. O zamana dek pek konuşmamasıyla bilinen Dışişleri Bakanı, *Günlük Muhabir*'in önde gelen yazarlarının ifade ettiği iddialara sürekli itiraz edip bunları yalanlaya yalanlaya çenebaz adamın teki oldu çıktı. Gidişat bu şekilde ilerlerken bir gün hükümet bir karara varmış; kesin ve esaslı bir şeyler yapmak elzem olmuş. Başbakan, Dışişleri Bakanı, sermaye dünyasının önde gelen dört kodamanı ve Anglikan kilisesi karşıtı bir papazdan oluşan bir heyet, yola düşüp gazeteye gitmiş. Yazı işleri bölümüne açılan kapının önünde tedirgin fakat taviz vermez bir büro elemanı ile karşılaşmışlar, delikanlı, heyetin içeri girmesine izin vermiyormuş.

"Büro elemanı, 'Yazı işleri müdürüyle görüşemezsiniz, ekibinden kimseyi göremezsiniz,' demiş.

"Başbakanın yanıtı, 'Hayır, yazı işleri müdürünü görmemiz lazım, ya da bölümden bir sorumluyla konuşacağız,' olmuş ve heyet delikanlıyı kenara itip içeri girmiş. Büro elemanı yalan söylemiyormuş, içeride görüşebilecekleri tek kişi bulamamışlar. Odaların hiçbirinde tek bir insan evladından eser yokmuş.

" 'Yazı işleri müdürü nerede?' 'Ya dış haberler müdürü?' 'Başyazar nerede? Kimse yok mu?'

"Delikanlı soru yağmuruna yanıt olarak bir çekmecenin kilidini açmış ve değişik biçimli bir zarf çıkarmış, zarfın üzerine Kokand ilinin posta mührü basılıymış, tarihi de yedi-sekiz ay önceyi gösteriyormuş. Zarftan çıkan buruşmuş kâğıda şöyle bir mesaj yazılıymış:

" 'Bütün ekip, memlekete dönüş yolunda bir eşkıya çetesi tarafından kaçırıldık. Fidye olarak iki yüz elli bin istiyorlar ama anlaşmaya varırsanız rakamı düşürmeleri kuvvetle muhtemel. Hükümeti, ailelerimizi ve dostlarımızı bilgilendirin.'

"Mesajın altında ekip içinden üst kademe çalışanların imzalarıyla birlikte paranın nasıl ve nerede ödeneceğine dair bilgiler varmış.

"Mektup büro elemanının adına gönderilmiş, delikanlı ise kimseye haber vermeden mektubu hasıraltı etmiş. Kimse emrinde çalışan büro elemanının gözünde kahraman değildir, belli ki genç iki yüz elli bin rakamının, başıboş gezen bir gazeteci ekibinin ülkeye iadesi gibi böyle faydası kuşkulu bir konu için gözden çıkarılamayacak kadar yüklü bir miktar olduğu hükmüne varmış. Böylece yazı işleri müdürüyle birlikte bütün bölümün maaşlarını kendisi almış, gereken yerlerde sahte imzalar atmış, yeni muhabirlerle anlaşıp onları çalıştırmaya başlamış, elin-

den geldiğince yazı işleri görevlerini yürütmüş ve mümkün olduğunca acil durumlar için yedekte bulundurulan çok sayıdaki köşe yazısını kullanmış. Uluslararası ilişkiler alanındaki yazıları ise tamamen kendisi kaleme almış.

"Tabii ki bütün bu mevzunun olabildiğince gizli tutulması gerekmiş; gizlilik yemini ettirip geçici personel alınmış ve gazetenin devamlılığını bunlar sağlamış, ta ki yaban ellerde özlemle yanıp tutuşan tutsakların yeri tespit edilene, fidye ödenene ve kurtarılan tutsaklar dikkat çekmemek adına ikişerli üçerli gruplar hâlinde evlerine ulaştırılana kadar. Bundan sonra işler yavaş yavaş yeniden eski düzenine oturdu. Uluslararası ilişkileri konu edinen yazılar, gazetenin alışıldık geleneğine geri döndü."

Yeğeni, "İyi de," diyerek araya girdi, "nasıl oldu da büro elemanı aylar boyunca ortaya çıkmayan gazetecilerin akrabalarını..."

"İşin orası," diye sözünü kesti Sör Lulworth, "delikanlının bütün yaptıkları içinde en parlak hamle olmuştu. Kendisi kayıplara karışan bütün adamların eşlerine veya en yakın akrabalarına birer mektup göndermiş, mektubun sözde yazarının el yazısını becerebildiğince taklit etmiş, tedbir olarak da kaliteli dolmakalem ve mürekkep bulamadığı mazeretini öne sürmüş; mektupların her birinde bir tek yer isimlerini değiştirerek aynı martavalı okumuş, sözümona, mektubu yazan gazeteci, ekibinden bağımsız olarak, Doğu yaşamının yabani serbestliğinden ve cazibelerinden kopamıyormuş ve birkaç ay daha mektupta belirttiği bölgede kalacak, gönlünce gezip dolaşacakmış. Gazetecilerin eşleri arasından birçoğu hemen yola koyulup başıboş gezen kocalarının peşine düşmüş, hükümetin bu kadınları Ceyhun Nehri kıyısında, Gobi

Çölü, Orenburg bozkırları ve daha çeşit çeşit yaban elde çıktıkları neticesiz arayışlardan geri döndürmesi ciddi anlamda zaman almış ve büyük zahmete mal olmuş. Hatta sanırım Dicle Vadisi civarlarına bulunan birine halen ulaşamamışlar."

"Peki ya büro elemanı?"

"O gazeteciliğe devam ediyor."

Aziz Vespaluus'un Hikâyesi

"Hadi bana bir hikâye anlat," dedi Barones, pencereden umutsuzca yağmuru izliyordu, her an kesilecekmiş gibi göründüğü hâlde bütün akşamüstü devam eden, özür dilermişçesine hafif hafif atıştıran türden bir yağmurdu.

Clovis, "Nasıl bir hikâye olsun?" diye sordu ve elindeki kriket sopasına bir veda fiskesi atıp kenara itti.

Barones, "İlgi çekecek kadar gerçek bir hikâye olsun, ama can sıkıcı hâle gelecek kadar da gerçek olmasın," karşılığını verdi.

Clovis, sağındaki solundaki birkaç yastığı, teselli bulup memnun olacağı şekilde düzenledi, biliyordu ki, Barones konuklarının rahat etmesinden hoşlanırdı ve kadının bu konudaki isteklerine saygı göstermenin doğru olacağını düşünmüştü.

"Sana Aziz Vespaluus'un hikâyesini anlatmış mıydım?" diye sordu.

"Bana grandükler ve aslan terbiyecileri hakkında, yatırımcıların dul kalan eşleri ve Hersek'te yaşayan bir postane müdürü hakkında hikâyeler anlattın," dedi Barones, "bir de İtalyan jokey ve Varşova'da göreve başlayan acemi bir mürebbiyenin hikâyesini anlattın, senden annen hakkında birkaç hikâye de dinledim ama içinde aziz geçen hiçbir şey işitmediğimden eminim."

Clovis, "Bu hikâye asırlar öncesinden" dedi, "insanların üçte birinin Pagan, üçte birinin Hıristiyan olduğu, geri kalan üçte birinin de hükümdarları hangi dinin be-

nimseneceğini ilan ettiyse o dine inanmakla yetindiği o huzursuz, alacalı devirlerde yaşandı. O zamanlar Hkrikros adında bir kral yaşardı. Korku saçan bir mizaca sahip kralın kendi ailesi içinden tahta geçebilecek bir varis çıkmamıştı fakat evli kız kardeşi krala, içlerinden varisini seçebileceği bol miktarda erkek yeğen vermişti. Bu yeğenlerin arasından en münasip olanı ve saray erkânınca en çok kabul göreni, on altı yaşındaki Vespaluus olmuştu. Kardeşler arasında göze en çok hitap eden, ata en iyi binen ve en iyi cirit atan Vespaluus'tu, ayrıca kendisi bir dilencinin yanından onu fark etmemiş fakat eğer fark etseymiş mutlaka sadaka verirmiş havasıyla geçebilme şeklindeki, prenslere layık o paha biçilmez yeteneğe sahipti. Bu yetenek bir ölçüde annemde de vardır, kermes tezgâhlarının arasından yüzünde gülümsemesi, hiçbir maddi zarara uğramadan geçip gidebilir, ertesi gün de kermesi düzenleyenlerin karşısına öyle hevesli bir 'keşke paraya ihtiyacınız olduğunu bilseydim' havasıyla çıkar ki, cüretkârlıkta sınır tanımaz. Neyse, Hkrikros Paganlığa yürekten bağlıydı ve sarayın yanında yükselen bir tepe üzerindeki takdis edilmiş korulukta yaşayan kutsal yılanlara büyük bir coşkuyla tapınıyordu. Halka, özel hayatlarında, dinî anlamda belirli ihtiyatlı sınırlar içinde istedikleri gibi hareket etme hakkı tanınmıştı fakat saray görevlilerinden herhangi biri yeni bir inancı benimsediğinde kendisine tepeden bakılırdı, hem mecazi hem de gerçek anlamda, tepeden bakma işi saray sınırlarında, içinde ayıların bulunduğu bir çukurun tepesini çevreleyen balkondan yapılırdı. İşte bu yüzden, genç Vespaluus günün birinde saraydaki bir törene belinde tespihle gelip öfkeli sorulara yanıt olarak Hıristiyan olmaya, hiç olmadı Hıristiyanlığı bir denemeye karar verdiğini ilan edince hatırı

sayılır bir rezalet koptu ve büyük şaşkınlık yaşandı. Bunu yapan başka bir yeğeni olsaydı kral muhtemelen gencin esaslı bir ceza alıp sürgüne gönderilmesini emrederdi fakat gözdesi Vespaluus söz konusu olunca, modern bir baba, oğlunun meslek olarak sahne sanatlarını seçme niyetinde olduğunu duyduğunda durumu nasıl karşılarsa, bütün bu meseleye aynen öyle yaklaşmaya karar verdi. Bu doğrultuda, Kraliyet Kütüphanecisi'ni yanına çağırttı. Kraliyet kütüphanesinin kapsamı o zamanlar pek de geniş olmadığından, krala ait kitapların sorumlusunun vakti boldu. Bu sebeple, başkaları olağan sınırların dışına çıkan ve bir süreliğine icabına bakılamaz sorunlar yaşadığında, bu sorunlara çözüm aranırken akla gelen ilk isim kütüphaneci oluyordu.

Kral, 'Prens Vespaluus'u ikna etmen, düşüncelerinin hatalı olduğunu prensin aklına sokman gerek,' dedi, 'tahtın varisi, halk karşısında böyle tehlikeli bir örnek olamaz, buna izin veremeyiz.'

Kütüphaneci, 'Peki ihtiyacım olan kanıtları nereden bulacağım?' diye sordu.

Kral, 'Kraliyet ormanları ve kraliyet koruluklarında kanıtlar arayıp bulman için seni izne çıkarıyorum,' dedi, 'eğer duruma uygun keskin gözlemler ile iğneleyici hazırcevapları bir araya getiremezsen, o zaman anlarız ki pek de yetenekli biri değilmişsin.'

Böylece kütüphaneci ormanlara dalıp son derecede sağlam kanıtlar niteliğinde çubuklar ile ağaç dalları topladı ve Vespaluus'u davranışının nasıl da ahmakça ve dine aykırı, her şeyden öte, yakışıksız olduğu konusunda ikna etmeye koyuldu. Kütüphanecinin ikna çalışmaları genç prens üzerinde güçlü bir etki yarattı, haftalarca prensten Hıristiyanlığı benimseme yönündeki bu talihsiz inanç

sapmasına dair tek söz işitilmedi. Fakat daha sonra saray erkânı, aynı türden yeni bir skandalla sarsıldı. Vespaluus bir gün, kutsal yılanların lütufkâr koruması ve himayesi için çevredekilerin de işiteceği şekilde dua etmesi gerekirken, Cluny'li Aziz Odilo için ilahi söylemeye başladı. Kral bir kez daha patlak veren bu davranış karşısında küplere bindi, artık karanlık bir tablo görmeye başlamıştı, belli ki Vespaluus tehlikeli boyutlara varan bir inatla, sapkın düşüncelerinden vazgeçmeyi reddedecekti. Bütün bunlara rağmen, prensin görünümünde bu tür bir sapkınlığı doğrulayacak hiçbir özellik göze çarpmıyordu; gözleri ne bir fanatiğinki gibi kararmıştı, ne de bir hayalperestin gizemli bakışlarına sahipti. Aksine, sarayın açık ara en yakışıklı genciydi, zarif ve adaleli bir yapıya sahipti, sağlıklı bir cildi, iyice olgunlaşmış karadutların renginde gözleri vardı, koyu renkli saçlarıysa bakımlı, ipek gibiydi."

Barones, "Kendini on altı yaşındayken görmek istediğin gibi anlatıyorsun sanki," dedi.

Clovis, "Annem sana eski fotoğraflarımdan göstermiş olacak," diyerek Barones'in alaycı sözlerini iltifata çevirdikten sonra hikâyesine devam etti.

"Kral, Vespaluus'u üç gün boyunca karanlık bir kuleye hapsettirdi, prens burada ağzına ekmek ve sudan başka bir şey koymayacak, yarasaların tiz cıyaklamalarından ve kanat seslerinden başka ses duymayacak, daracık bir pencereden göründüğü kadarıyla süzülen bulutlardan başka bir şey göremeyecekti. Halkın Paganlık karşıtı kesimi, inancı uğruna canını feda eden gençten kaygıyla bahsetmeye başladı. İşin canını feda etme kısmı, yeme-içme söz konusu olduğunda kule muhafızının dikkatsizliği sayesinde o kadar da kötü durumda değildi; muhafız, şarap eşliğinde ızgara et ve meyveden oluşan kendi akşam ye-

meğinin bir kısmını bir ya da iki sefer yanlışlıkla prensin hücresinde bırakmıştı. Vespaluus, cezasını doldurduktan sonra dikkatle izlenmeye başlandı, başka dinî sapkınlık belirtisi gösterip göstermeyeceğini takip ediyorlardı zira kral, böyle önemli bir konuda, en sevdiği yeğeninden gelse bile, tek bir muhalif tavra daha müsamaha göstermemeye kararlıydı. Diyordu ki, tek bir saçmalıkla daha karşılaşırsa tahta yeni bir varis bulacaktı.

Bir süre her şey yolunda gitti, yaz sporları festivali yaklaşıyordu ve genç Vespaluus, güreş, koşu ve cirit atma yarışlarına kendisini öyle kaptırmıştı ki birbirine aykırı dinî inançların çatışmasıyla uğraşamayacak kadar meşguldü. Fakat bir süre sonra, yaz festivalinin en son ve en önemli ritüeli niteliğindeki, kutsal yılanların yaşadığı koruluğun etrafında yapılacak danslı ayin gelip çattı, Vespaluus ise dansa kalkmadı. Vespaluus'un devlet dinine yönelik hakareti, kral bu niyette olsa bile, görmezlikten gelinemeyecek kadar aleni ve iddialıydı, gerçi kralın da zaten hiç mi hiç böyle bir niyeti yoktu. Kral bir buçuk gün boyunca bir kenara çekilip arpacı kumrusu gibi düşündü, herkes kralın kendi kendine çatışmalar yaşadığını, genç prensi ölüme mi mahkûm etmesi yoksa bağışlaması mı gerektiğine karar veremediğini sanmıştı fakat aslında kralın tek düşündüğü, yeğeninin ne şekilde öleceğiydi. Madem bunu yapmak gerekiyordu ve gencin ölümü her halükârda halktan büyük ilgi görecekti, ölüm cezasını mümkün olduğunca çarpıcı ve görülmeye değer bir manzara hâline getirmeliydi.

Kral, 'Din konusundaki talihsiz zevkini bir kenara bırakırsak,' dedi, 'tabii bu zevkine yönelik inatçı ısrarını da bir kenara bırakmamız gerekecek, Vespaluus tatlı ve hoş bir genç, bu sebepten de tatlılığın kanatlı elçilerince ölüme taşınması münasip ve yerinde olacaktır.'

Kraliyet Kütüphanecisi, 'Majesteleri neyi kastediyor?' diye sordu.

Kral, 'Yani,' dedi, 'Vespaluus'un ölümü arı sokmasıyla olmalı. Kraliyet arılarını kastediyorum tabii ki.'

Kütüphaneci, 'Olabilecek en zarif ölüm şekli,' dedi.

Kral ise, 'Zarif ve görülmeye değer, kuşkusuz acılı da bir ölüm,' karşılığını verdi, 'arzu edilebilecek tüm şartları karşılıyor.'

İnfaz töreninin bütün detaylarını kralın kendisi planladı. Vespaluus'un kıyafetlerini çıkaracaklar, ellerini arkadan bağlayacaklar ve ardından genci kraliyetin en büyük üç arı kovanının hemen üzerine sırt üstü uzanacak şekilde halatlarla asacaklardı. Böylece delikanlı en ufak hareketiyle birlikte kovanlara temas etmiş olacaktı. Gerisini rahatlıkla arılara bırakabilirlerdi. Kralın hesabına göre, Vespaluus'un can çekişmesi on beş ile kırk dakika arasında sürecekti, gerçi diğer yeğenler arasında bu ölüm biçiminin çok ani olup olmayacağı, öte yandan da ağırdan alınıp birkaç saat daha uzatılıp uzatılamayacağı konusunda fikir ayrılığı oldu ve epey bahis oynandı. Ne olursa olsun, hepsinin hemfikir olduğu bir nokta vardı; böylesi, ayılarla birlikte leş kokulu bir çukura atılıp yüzde yüz etobur sayılamayacak bu hayvanların pençeleri ve yırtıcı darbeleriyle can verme seçeneği karşısında kesinlikle tercih edilecek bir ölüm biçimiydi.

Gelgelelim, işe bakın ki kraliyet arılarının bakıcısının da Hıristiyanlığa eğilimi vardı, üstelik saray erkânının büyük bir kısmı gibi o da Vespaluus'a gönülden bağlıydı. Bu sebepten, cezanın infazından önceki akşam, bütün kraliyet arılarının iğnelerini tek tek çıkardı, bu iş uzun süren ve de incelikli bir işlemdi ama kendisi uzman bir arıcılık üstadıydı, neredeyse sabaha kadar ter döküp kovan

sakinlerinin tümünü, ya da büyük bir kısmını diyelim, zararsız hâle getirmeyi başardı."

Barones, kuşkucu bir sesle, "Canlı bir arının iğnesinin çıkarılabildiğini bilmiyordum doğrusu," dedi.

Clovis'in yanıtı, "Her uzmanlığın kendi sırları vardır," oldu, "eğer öyle olmasaydı adına uzmanlık denmezdi zaten. Neyse, infaz vakti geldi, kral ve saray erkânı yerlerini aldı ve halk içinden bu alışılmadık manzaraya şahit olmak isteyen kim varsa, onlar için de yer hazırlandı. Bereket versin ki, sarayın arı bahçesi hatırı sayılır büyüklükteydi ve saray bahçelerini çevreleyen terasların görüş alanındaydı, insanlar biraz sıkışınca ve birkaç platform daha yerleştirilince herkese yetecek kadar yer bulunmuş oldu. Vespaluus'u kovanların önündeki açık alana taşıdılar, delikanlının yüzünü al basmış, biraz utanmıştı fakat yine de böyle ilgi odağı olmaktan hiç de şikâyetçi değildi."

Barones, "Görünüşe göre prensle aranızdaki tek benzerlik görünümünüz değilmiş," dedi.

Clovis, "Hikâyenin böyle önemli bir yerinde sözümü kesme," diye karşılık verdi. "Görevliler tarif edildiği gibi kovanların üzerine dikkatle yerleştirir yerleştirmez, gardiyanlar daha güvenli bir mesafeye çekilmeye fırsat bulamamışken, Vespaluus kuvvetli ve isabetli bir tekme savurup üç kovanı da tepe taklak etti. Göz açıp kapayana kadar Vespaluus'u baştan ayağa arılar sarmıştı, arıların her biri bu en önemli felaket saatinde kurbanlarını sokamayacaklarını anlamıştı, bu korkunç ve onur kırıcı gerçeğin farkındaydı, fakat hepsi de sanki sokuyormuş gibi yapmaları gerektiği hissiyatındaydı. Gıdıklanmaktan ölecekmiş gibi olan Vespaluus kahkahayla cıyaklıyor, kıvrılıp bükülüyordu, arada bir de, zararsız hâle getirilmekten kurtulmuş birkaç arıdan biri silahını hedefine ulaştırdı-

ğında öfkeli bir tekme eşliğinde küfürler savuruyordu. Bununla birlikte, seyirci kalabalığının hayretler içinde şahit olduğu gibi, Vespaluus can çekişme belirtisi göstermiyordu, ayrıca arılar gencin vücudundan bıkkınlıkla öbek öbek düştüğünde, teni işkence görmeden önceki gibi beyaz ve pürüzsüzdü, sayısız arının ayağından gelen bal kalıntısıyla cam gibi parlıyor, az sayıdaki iğnenin izini bıraktığı bir iki yerde ise minik birer kırmızı nokta göze çarpıyordu. Gerçek apaçık ortadaydı, bir mucize gerçekleşmiş, Vespaluus kurtulmuştu. Belki hayret, belki de sevinçten, sahneyi izleyen seyirci kalabalığından gürültülü bir mırıldanma yükseldi. Kral, Vespaluus'un bir sonraki emre kadar asıldığı yerden indirilmesini buyurup dikkat çekmeden ve sessizce, öğle yemeğini yiyeceği salona döndü. Öğle yemeğinde olağandışı hiçbir şey yaşanmamışçasına karnını tıka basa doyurup bol bol içki içmeye özen gösterdi. Akşam yemeğinden sonra ise Kraliyet Kütüphanecisi'ni yanına çağırttı.

'Bu fiyasko da neyin nesi?' diye çıkıştı.

Görevli, 'Majesteleri,' dedi, 'ya arılarda temelden bir kusur var-'

Kral kibirle, 'Arılarımda hiçbir kusur yok,' dedi, 'bunlar olabilecek en iyi arılar.'

'Ya da,' dedi kütüphaneci, Prens Vespaluus, aksini iddia edemeyeceğimiz ölçüde haklı.'

Kral, 'Eğer Vespaluus haklıysa, bu benim haksız olduğum anlamına gelir,' dedi.

Kütüphaneci bir an sessiz kaldı. Düşünmeden edilen sözler pek çoklarının çöküşüne sebep olmuştur, bu bahtsız saray görevlisinin felaketi ise sonucu iyi hesaplanmamış sessizlik oldu.

Makamının etkisiyle kendini dizginlemeyi, bir de ağır

bir yemekten sonra zihni ve bedeni dinlendirme altın kuralını unutan kral, kraliyet kitaplarından sorumlu kütüphanecinin üstüne atılıp eline geçirdiği fildişi satranç tahtası, teneke şarap sürahisi ve pirinçten bir şamdanla adamın kafasına defalarca rastgele vurdu, adamı sağa sola, en çok da duvardaki demirden meşaleliğe öldüresiye çarptı, sonra da seri ve kuvvetli tekmelerle ziyafet salonunun etrafında üç tur kovaladı. En sonunda da saçlarından tutup uzun bir koridor boyunca sürükledi ve adamı tuttuğu gibi pencereden avluya fırlattı."

Barones, "Kütüphaneci kötü yaralandı mı?" diye sordu.

Clovis, "Hem de nasıl," diye cevap verdi, "demiştim ya, kral asabi tabiatıyla kötü bir üne sahipti. Fakat bu kadar ağır bir yemeğin ardından ilk kez bu kadar kontrolsüzce hareket etmeyi seçmişti. Kütüphaneci günlerce ölüm döşeğinde yattı, aslında kim bilir belki de sonunda iyileşmiştir, ne var ki Hkrikros hemen o akşam öldü. Vespaluus vücuduna bulaşan balı daha yeni temizlemişti ki bir kraliyet temsilcisi apar topar gelip gencin başına taç giyme töreni için kutsal yağ sürdü. Halkın gözleri önünde gerçekleşen mucize ve tahta Hıristiyan bir hükümdarın çıkmasıyla birlikte, doğaldır ki dört bir yanda birbirleriyle yarışırcasına din değiştirenler oldu. Alelacele ibadethaneye çevrilmiş Aziz Odilo Katedrali'nde yine alelacele bir törenle kutsanmış piskoposun, sayısını takip edemediği kadar çok vaftiz töreni sebebiyle fazla mesai yapması gerekti. Genç yaşında şehit düşmenin kıyısından dönen Vespaluus ise, halkın gözünde sarayın genç azizi hâline geldi, öyle ki, başkent azizin ününü duyan meraklı ve dini bütün kalabalıkların akınına uğradı. Ancak Vespaluus, hükümdarlığının başlangıç dönemine damgasını vuracak olan oyunlar ve spor müsabakalarının hazırlıkla-

rına kendisini öyle kaptırmıştı ki, kendi adı etrafında köpüren dinî coşkuya ayıracak bir dakikası bile yoktu. Öyle ki, Vespaluus mevcut duruma dair ilk izlenimini, kralın sağkolunun, ki kendisi daha yenilerde büyük bir coşkuyla Hıristiyan cemaate katılmıştı, kralın onayına sunduğu bir tasarı vesilesiyle edindi. Söz konusu tasarı, sapkınların kutsal saydığı yılanlı koruluktaki ağaçların törenle kesilmesi yönündeydi.

Görevli, krala yaltaklanarak, 'Majesteleri ilk ağacı özel olarak kutsanmış bir baltayla kesme lütfunda bulunmaktan memnuniyet duyacaklardır,' dedi.

Vespaluus öfkeyle çıkıştı: 'Elime geçirdiğim ilk baltayla önce senin kelleni uçururum. Hükümdarlığıma kutsal yılanlara karşı böyle büyük bir hakarette bulunarak başlayacağımı mı sandın? Bu söylediğin ne büyük bir talihsizlik olurdu.'

Kralın iyice afallayan sağkolu, 'Peki ya Majestelerinin Hıristiyanlık inancı ne olacak?' diye feryat etti.

Vespaluus, 'Ben Hıristiyanlığa hiç inanmadım ki,' dedi, 'Hıristiyanlığı benimsemiş gibi davranmamın tek amacı Hkrikros'un sinirlerini bozmaktı. Ne de güzel küplere biniyordu. Hem ortada hiçbir sebep yokken dayak yiyip azar işitmek, kuleye kapatılmak da epey eğlenceliydi. Ama iş başkalarıyla birlikte sende de gördüğüm gibi, samimiyetle Hıristiyanlığı benimsemeye gelince, kendi adıma böyle bir şeyi aklımdan bile geçiremem. Yarışlarda, güreşte ve av sırasında ne zaman başarı için dua ettiysem, saygıdeğer kutsal yılanlar bana hep yardım etti, hem arıların iğneleriyle bana zarar verememesi de yine onların kıymetli müdahalesi ile oldu. Hükümdarlığımın daha en başında kutsal yılanlara olan inancıma sırtımı dönmek, en fena nankörlük olur. Böyle bir teklifte bulunduğun için seni kınıyorum.'

Kralın sağkolu çaresizlik içindeydi.

Sesi inler gibiydi: 'Ama Majesteleri, insanlar şahsınızı aziz kabul edip yüceltiyor, asil tabaka kitleler hâlinde Hıristiyan oluyor, komşularımız arasından Hıristiyan hükümdarlar özel elçiler gönderip sizi kardeşleri kabul ettiklerini bildiriyor. Ortada sizi kovanların koruyucu azizi ilan etme konuşmaları dönüyor, hatta bal sarısının belli bir tonuna saray erkânı tarafından Vespaluus sarısı adı verildi. Bütün bu olanlara sırtınızı dönemezsiniz.'

Vespaluus, 'Yüceltilmeye, saygıyla selamlanmaya, hürmet görmeye itirazım yok,' dedi, 'hatta makul ölçülerde aziz ilan edilmeye de itirazım yok, tabii benden aziz gibi davranmamı beklemedikleri sürece. Fakat senden açıkça ve kesin olarak şunu anlamanı istiyorum ki, şans getiren yüce yılanlara olan inancımdan vazgeçecek *değilim*.'

Kral bu son sözleri öyle bir tavırla söylemişti ki, görevlinin aklına hiç sözü geçmediği hâlde ayıların bulunduğu çukur geldi, kralın karadut rengi gözlerinde tehdit dolu bir bakış çakıp sönmüştü.

Kralın sağkolu içinden, 'Yeni bir hükümdarlık ama eskisinden farkı yok,' diye geçirdi.

İşin sonunda, devlet yönetimini sürdürebilmek için din işlerinde uzlaşıya varıldı. Kral, belirli aralıklarla devlet katedralinde Aziz Vespaluus sıfatıyla tebaasının karşısına çıktı, sapkınların kutsal kabul ettiği koruluktaki ağaçlar ise yavaş yavaş kesildi, koruluk tek bir dal kalmayacak şekilde dümdüz edildi. Bu arada saygıdeğer kutsal yılanlar, saray bahçelerinde yer alan, herkesin giremediği bir fundalığa taşınmıştı, burada Paganlığa bağlı Vespaluus ve saraydan belirli kişiler yılanlara canıgönülden, saygıyla ibadet etmeye devam etti. Belki de bu yüzden genç kral, ömür boyu spor ve avcılıkta büyük başarı gösterdi, yine

belki bu yüzden bir aziz olarak halkın genelinden büyük hürmet görse de hiçbir zaman kendisine kilise tarafından resmi olarak azizlik payesi verilmedi."

"Yağmur dindi," dedi Barones.

Talih

Rex Dillot, hemen hemen yirmi dört yaşında, neredeyse yakışıklı, epey de meteliksizdi. Annesi, borç aldığı kişilerden eline geçen parayla Rex'e harçlık vermek zorunda kalıyor, Rex ise zaman zaman başkalarının yardımı olmadan yazışmalarıyla ya da boş vakitleriyle baş edemeyen insanların sekreteri veya eşlikçisi olarak düzensiz maaşlar kazanan insanlar kervanına katılıyordu. Birkaç ay boyunca ev fareleriyle ilgili bir gazetede editör yardımcılığı ve yöneticilik yapmıştı fakat bu ilgi hepten tek taraflı kaldı ve gazete ücretsiz olarak girdiği kulüp okuma odalarında ve diğer mekânlarda görünmez oldu. Rex yine de, bu tür şeylere yönelik doğuştan bir dehaya sahip kişilerin yapabileceği şekilde, belli bir rahatlık ve refah havasıyla yaşamaya devam ediyordu, merhametli bir ilahi güç kendisine yardımcı oluyor, çağrıldığı hafta sonu davetlerinin, akşam yemeği davetlerinde giyilmeye uygun tek yeleği olan beyaz yeleğinin yeni yıkanıp da temizliğiyle göz kamaştırdığı günlere denk gelmesini sağlıyordu. Rex birçok oyunda iyi bir oyuncu sayılmazdı ve bu gerçeğin farkında olacak kadar da zekiydi, fakat kötü oyunculuğunun aksine, ister golf maçı, ister bilardo, ister kroket turnuvası olsun, oyunun gidişatını ve oyuncuların kazanma şansını değerlendirme konusunda fevkalade isabetli bir tahmin yeteneği geliştirmişti. Tek tek oyuncuların yeteneklerine dair fikrini, gençlere özgü ve kâfi düzeyde iddiacı bir tavırla sıralıyor, sıklıkla da yüksek oranlarda bir bahse

tutuşmayı başarıyordu, hayatının hafta içi günlerinde yaşadığı maddi utancı atlatmak için hafta sonu eline geçecek kazanca bel bağlıyordu. Yalnız, Clovis Sangrail'e içini döktüğü bir gün anlattığına göre, Rex'in derdi, hiçbir zaman elinde, kazanmaya hakikaten değecek bir miktar karşılığında bahse tutuşmak için yeterli para bulunmaması, hatta ileride dahi eline böyle bir para geçeceğine dair umudunun olmamasıydı.

"Bir gün," dedi Rex, "çok sağlam bir durumla karşılaşacağım, hiçbir şekilde hata yapma ihtimali olmayan bir bahse gireceğim ve elimde ne var ne yoksa yatıracağım, hatta bahsi öyle bir miktarla oynayacağım ki, üstümdeki cekete kadar her şeyimi satacak olsam dahi, alacağım para, bu miktarın yanından bile geçmeyecek."

Clovis, "Bir gün böyle bir şey gerçekleşmezse garip olur doğrusu," dedi.

"Garip de ne demek," dedi Rex, "tam bir trajedi olur. Ne olursa olsun, bu dediğimi başarmanın keyfi tarif edilir mi? Düşünsene, sabah uyanıyorsun, cebinde üç yüz sterlin para var. Neyse, şimdi benim gidip sırf latif huyluluğumdan ötürü kahvaltıdan önce ev sahibinin güvercin kafesini temizlemem lazım."

Clovis, "Ev sahibin belki de güvercin beslemiyordur," dedi.

Rex, "Ben hep güvercin besleyenlere konuk olurum," diye karşılık verdi, "güvercin beslemek umursamaz, müsrif ve dost canlısı bir tabiatın göstergesidir, tam da benim etrafımda görmekten hoşlandığım huylar. Boş boş oturup ötüşen ve XIV. Louis misali birbirlerine kur yapmaktan başka şey bilmeyen bir sürü gereksiz tüylü yaratığa mısır serpen insan, hiç kuşkusuz sana da güzellikler yapacaktır."

Clovis düşünceli düşünceli, "Bu akşam Strinnit geliyor," dedi. "Söyleyebilirim ki, hiç zorlanmadan Strinnit'in bilardoda kendi galibiyeti için bahse girmesini sağlayabilirsin. Bilardoda fena değil ama düşündüğü kadar da iyi olduğu söylenemez."

Rex fısıldar gibi bir sesle, "Parti davetlileri arasından kim Strinnit'i cebinden çıkarır, ben biliyorum," dedi, bakışları birden canlanmıştı, "dün gece gelen şu ahı gitmiş vahı kalmış Binbaşı. Bir seferinde Binbaşı'yı St. Moritz'de bilardo oynarken izlemiştim. Eğer Strinnit'in Binbaşı karşısında kendisi için bahis oynamasını sağlayabilirsem, paralar cebimde demektir. Görünüşe göre, ne zamandır beklediğim, bir an önce gelsin diye dualar ettiğim o hayırlı gün, bugünmüş."

Clovis, "Gözünü karartma," diye öğüt verdi, "Strinnit'in ayda yılda bir de olsa, kafasında kurduğu kadar iyi oynadığı da olur."

Rex, "Gözümü karartma niyetindeyim," diye fısıldadı, gözlerindeki bakış da sözlerini destekler gibiydi.

Teresa Thundleford, akşam yemeğinden sonra, "Hepiniz bilardo odasına mı doluşacaksınız?" diye sordu, sesinde hafif hoşnutsuzluk, epey de rahatsızlık tınısı vardı. "İki adamın masada ufak fildişi toplara vurmasını izlemekten ne zevk alıyorsunuz, anlayamıyorum doğrusu."

Ev sahibi, "Yani, vakit geçirme yolu işte," dedi.

Bayan Thundleford, "Bana kalırsa, pek bayağı bir vakit geçirme yolu," diye yanıt verdi, "ben şimdi size geçen yaz Venedik'te çektiğim bütün fotoğrafları gösterme niyetindeydim."

Bayan Cuvering, "Dün akşam göstermiştiniz ya," diye atıldı.

"Onlar Floransa'da çektiğim fotoğraflardı. Bunlar çok farklı."

"Ah, pekâlâ, fotoğraflara yarın bir ara bakabiliriz. İsterseniz alt kattaki kabul salonuna bırakın, böylece herkes bakma şansı bulmuş olur."

"Fotoğrafları, hepiniz bir araya toplanınca şahsen göstermeyi tercih ederim çünkü Venedik sanatı ve mimarisi üzerine bir sürü açıklayıcı bilgi de vermek istiyorum, dün akşam Floransa'daki galerilerle ilgili verdiğim bilgiler gibi. Üstelik Çan Kulesi'nin yeniden inşa edilmesi üzerine kendi yazdığım şiirler var, size onları da okumak istiyorum. Ama tabii hepiniz, Binbaşı Latton'la Bay Strinnit'in masada top tokuşturmasını izlemeyi tercih ediyorsanız..."

Ev sahibi, "Duyduğuma göre ikisi de birinci sınıf bilardo oyuncusuymuş," dedi.

Bayan Thundleford sesini ekşitip, "Şimdi de şiirlerimin ve sanat sohbetlerimin ikinci sınıf kalitede olduğunu duyacağım herhalde," dedi. "Her neyse, madem hepiniz aptalca bir maçı izleme niyetindesiniz, bana söz düşmez. Yukarı çıkıp yarım kalan yazılarımı tamamlayacağım. Belki sonra inip size katılırım."

İzleyiciler arasından en azından bir kişi için maç aptalca olmaktan çok uzaktı. Oyun sürükleyici, heyecanlı, çileden çıkaran ve sinir bozan bir gidişat izleyip nihayetinde trajik bir hâle bürünmüştü. St. Moritz'de itibar kazanmış olan Binbaşı, formunun çok altında, Strinnit ise kendi formunun biraz üzerinde oynuyordu, üstelik masada bütün şans Strinnit'in yüzüne gülüyordu. Oyunun başından itibaren toplar sanki terslikler iblisinin elindeydi, toplar oyunculardan biri vurduğunda yağ gibi kayıp yuvarlanıyor, öteki vurduğunda ise sanki yerinden oynamak istemiyordu.

Skoru tutan delikanlı, "Yüz yetmişe yetmiş dört,"

diye bağırdı. Puan farkı, iki yüz elli sayıda bitecek bir maç için kolay kolay kapanmayacak ölçüde açılmıştı. Clovis, Dillot'un heyecanla kızaran yüzünün yavaş yavaş solup yerini bembeyaz ve kaskatı bir ifadeye bırakmasını izledi.

Fısıltıyla, "Kaç para kaybettin?" diye sordu. Dillot da titreyen kupkuru dudaklarının arasından kaybettiği miktarı fısıldadı. Kaybettiği miktar, kendisinin de, tek bir akrabasının da ödeyemeyeceği kadar yüksekti; dediğini yapmış, gözünü karartmıştı.

"İki yüz altıya doksan sekiz."

Salonun bir köşesindeki saat vurunca Rex saatin on olduğunu gördü, sonra başka bir yerden bir saat sesi daha geldi, sonra bir tane daha, bir tane daha; sanki evin dört bir yanını çalan saatler doldurmuştu. Evdeki saatlerin sesine uzaklardan bir saat kulesinin çanı da katıldı. Bir saat daha geçti mi bütün bu saatler on biri vuracak, Rex de saat seslerini, bahse tutuştuğu tutarın bir kısmını bile ödeyecek gücü olmayan, çevresinin reddettiği, gözden düşmüş bir serseri olarak dinleyecekti.

"İki yüz on sekize yüz üç." Maç artık bitmiş sayılırdı. Rex de hapı yutmuş sayılırdı. Umutsuzluk içinde, tavanın çökmesini diledi, keşke evde birden yangın çıksaydı, ne olursa olsaydı da kendisini ite kaka adım adım kıyametine götüren şu kırmızı ve beyaz fildişi toplar, böyle dehşet verici bir biçimde bir oraya bir buraya yuvarlanmayı kesseydi.

"İki yüz yirmi sekize yüz yedi."

Rex sigara tabakasını açtı, içinde sigara kalmamıştı. En azından bu sayede tabakayı yeniden doldurma mazeretiyle odadan sıvışabilecek, bilinen acı sona doğru ilerleyen umutsuz maçı izleyerek çektiği bu bitmek bilmeyen işkenceden kurtulacaktı. Kendini maça kaptırmış izleyi-

cilerin arasından ayrıldı ve kısa bir merdivenden çıkıp iki yanında yatak odaları dizili uzun ve sessiz koridora ulaştı, her yatak odasının kapısında konukların adının yazılı olduğu, küçük birer kare kart vardı. Evin bu kısmına hâkim sessizliğin içinde bile topların o iğrenç tıkırdama sesleri kulağına geliyordu, eğer birkaç dakika daha beklese, Strinnit'in galibiyetini alkışlarla kutlayan mütevazı bir tezahürat dalgası ve birbirine karışan tebrik sözleri duyacaktı. Gerilmiş sinirlerine bir ses daha hücum etti, akşam yemeği sonrasında ağır bir uykuya dalan birinin, duyanda büyük öfke uyandıran, keskin nefes sesi. Ses hemen yanı başındaki odadan geliyordu, kapının üzerindeki kartta "Bayan Thundleford" yazıyordu. Kapı belli belirsiz aralıktı, Rex kapıyı itip birkaç santimetre kadar açtı ve içeriye baktı. Pek saygın Teresa Hanım, Floransa'nın sanat galerilerini anlatan resimli bir kılavuzun üstünde uyuyakalmıştı, yanı başında, masanın kenarında, bir şekilde tehlike doğurabilecek bir noktada okuma lambası duruyordu. Rex acı acı içinden geçirdi, eğer Talih kendisine karşı yeterince lütufkâr davransaydı, masaya kapanmış uyuyan kadın çarpıp lambayı devirir, davetlilere de bilardo maçlarından başka düşünülebilecek bir şeyler vermiş olurdu.

Öyle bir an gelir ki, insanın talihin seyrini eline alması gerekir. Rex de lambayı eline aldı.

"İki yüz otuz yediye yüz on beş." Vuruş sırası Strinnit'teydi, toplar da oyuncu için iyi konumlarda duruyordu, önünde gayet kolay iki vuruş seçeneği vardı ancak görünüşe göre bir türlü hangisini seçeceğine karar veremiyordu. Birdenbire patlayan bir feryat kasırgası ve paldır küldür ayak sesleriyle birlikte herkes kapıya üşüştü. Dillot ok gibi odaya daldı, kollarında saçı başı birbirine karışmış, avazı çıktığı kadar bağıran Teresa Thundleford'u

taşıyordu; daha kolay telaşlanan davetlilerin sonradan söylediklerinin aksine, kadının kıyafetleri kesinlikle alev topuna dönmüş değildi, fakat eteğinin ucu ve alelacele sarmalandığı masa örtüsünün bir kısmı, titrek bir alevle, gönülsüzce yanıyordu. Rex, kollarında debelenen yükünü fırlatırcasına bilardo masasının üstüne bıraktı, nefeslerin tutulduğu bir dakika boyunca herkes kendini, gayretle, ellerine geçirdikleri kilim ve yastıklarla kıvılcımları dövmeye ve maden suyu şişeleriyle alevleri söndürmeye verdi.

Rex nefes nefese, "Tam o an kapının önünden geçmem büyük şans oldu," dedi, "birileri odaya baksa iyi olur, galiba halı tutuşmuştu."

Nitekim, kahramanın hızlı davranması ve gayreti sayesinde, kurban da, çevresi de büyük zarar görmekten kurtulmuştu. En büyük zararı gören ise bilardo masası olmuş, tamir edilmeden kullanılamayacak hâle gelmişti. Bilardo masası, can kurtarma çalışmaları için seçilecek en iyi yer olmayabilirdi, ama yine de, Clovis'in dikkat çektiği gibi, kucağında alevlerin sardığı bir kadınla koşuştururken, insanın durup da kadını tam olarak nereye bırakması gerektiğini düşünecek hâli yoktu tabii ki.

Ayva Ağacı

Vera, halası Bayan Bebberly Cumble'a, "İhtiyar Betsy Mullen'ı ziyaret etmiştim, onun yanından geliyorum," dedi, "eli epey sıkışık sanırım, kirasını ödeyemeyecek gibi. On beş haftalık kira borcu birikmiş, nasıl ödeyeceğini bilemiyormuş."

Halası, "Betsy Mullen'ın kira sıkıntısı yaşamadığı görülmüş mü?" diye yanıtladı. "Başkalarından ne kadar yardım alırsa o kadar umursamazca davranıyor. Artık ihtiyara hiçbir şekilde yardımcı olmaya niyetim yok. Olacağı şu; daha küçük, daha ucuz bir eve taşınması gerekecek, kasabanın diğer ucunda öyle evler var, hem de şimdi ödediği kiranın, daha doğrusu ödüyor olması gereken kiranın yarı fiyatına. Daha bir yıl öncesinden ben ona taşınmasını söylemiştim."

Vera itiraz etti: "Ama başka yerde öyle güzel bir bahçe bulamaz ki, hem bahçenin köşesinde ne güzel bir ayva ağacı var. Bildiğim kadarıyla, köyde başka bir tane bile ayva ağacı yok. Kendisi hiç ayva reçeli yapmıyor, bana kalırsa ayva ağacın varken ayva reçeli yapmıyorsan, iraden çelik gibi güçlü demektir. Ah hayır, o bahçeyi bırakıp da taşımasının imkânı yok."

Bayan Bebberly Cumble ağır konuştu: "İnsan on altı yaşındayken, sırf tatsız diye bazı şeyleri imkânsız sanıyor. Betsy Mullen'ın daha küçük bir eve taşınması gayet mümkün, üstelik bir o kadar münasip, o koca evi dolduracak kadar eşyası bile yok."

Vera bir an duraksayıp, "Ederini düşününce," dedi, "Betsy'nin evinde bütün öteki evlerden daha kıymetli şeyler var, kilometrelerce gitsen bile o kadar değerli bir şey bulamazsın."

"Saçmalık," dedi halası, "ne kadar seramik eşyası varsa elden çıkardı, hem de uzun zaman önce."

Vera gizemli bir hava takınıp, "Betsy'nin kendisine ait bir şeyden bahsetmiyorum," dedi, "ama tabii benim bildiklerimden senin haberin yok. Sanırım sana anlatmamam gerek."

Halası sesini yükseltip, "Bana hemen şimdi anlatman gerek," diye çıkıştı, sıkıntıdan rehavete düşmüş bir terrierin hemen önünden avlayabileceği bir sıçan geçince hayvan nasıl da saniyesinde rehavetten sıyrılıp enerji dolu bir beklenti hâline girerse, kadının da duyuları o şekilde ânında tetiğe geçmişti.

Vera, "Yüzde yüz eminim, sana bu konudan hiç bahsetmemem gerek," dedi, "ama öte yandan, ben sık sık yapmamam gereken şeyleri yapan biriyim."

Bayan Bebberly Cumble etkileyici bir ses tonuyla söze başladı: "Sana yapmaman gereken bir şeyi yapmanı söyleyecek son kişi ben olmalıyım..."

Vera, "Ben de hep benimle konuşan son kişinin etkisinde kalırım," itirafında bulundu, "o yüzden, yapmamam gerekeni yapıp sana anlatacağım."

Bayan Bebberly Cumble, son derece mazur görülebilir öfke hissini zihninin diplerine itip sabırsızlık içinde sordu: "Betsy Mullen'in evinde ne var da bu kadar tantana koparıyorsun?"

Vera, "Tantana koparanın ben olduğumu söylemekle haksızlık ediyorsun," dedi, "konuyu ben ilk kez dile ge-

tiriyorum, öyleyken konunun yol açtığı gürültünün, gizemin, gazete spekülasyonlarının sonu bir türlü gelmek bilmiyor. Gazetelerde konu üzerine kafa yoran köşe yazılarını, polislerin ve dedektiflerin hem ülke içinde hem de yurt dışında nasıl dört bir yanda iz sürdüğünü düşününce, bu sırrın bütün bu zaman boyunca şu masum görünümlü evde saklanmış olması insana nasıl da komik geliyor."

Halası iyice heyecanlanıp haykırdı: "Louvre'daki şu resimden bahsetmiyorsundur, değil mi, Mona'lı bir şeydi ismi, hani gülümseyen kadın, iki yıl filan önce çalınmıştı?"

"Ah yok, o değil," dedi Vera, "ama bir o kadar önemli ve gizemli bir şey, hatta daha büyük skandal koparmıştı."

"Daha neler, yoksa Dublin Kraliyet Mücevh..."

Vera başını sallayıp onayladı. "Hepsi birden."

"Betsy'nin evinde mi? Olacak iş değil!"

Vera, "Tabii Betsy'nin bunların ne olduğundan haberi yok," dedi, "tek bildiği, kıymetli bir şey olduğu ve ağzını sıkı tutması gerektiği. Ben de bunların yerini ve oraya nasıl geldiğini tesadüfen öğrendim. Yani, mücevherleri eline geçirenler ne yapacaklarını şaşırmışlar, bunları güvenli bir şekilde saklayacak yer bulamıyorlarmış, otomobiliyle köyden geçen biri de evin diğer evlerden uzak, kuytudaki konumunu görünce aradığı yerin burası olduğunu hemen anlamış. Bayan Lamper, Betsy'yle görüşmüş ve mücevherleri gizlice buraya getirmiş."

"Bayan Lamper mi?"

"Evet, sen de biliyorsun, kendisi sık sık buralara uğruyor."

Bayan Bebberly Cumble, "Gayet iyi biliyorum ki, Bayan Lamper yoksul köylülere çorba ve elbiselik kumaş

getiriyor, onlara eğitim veriyor," dedi, "bunların çalıntı eşya teslim etmekle uzaktan yakından ilgisi yok, ayrıca çalıntı parçaların hikâyesinden bir şekilde haberdar olması lazım, arada bir de olsa gazete okuyan herkes, yapılan hırsızlığı öğrenmiştir, parçaların ne olduğunu anlamak o kadar zor olmamalı. Bayan Lamper her zaman için dürüst bir hanım olarak saygı görmüştür."

"Elbette Bayan Lamper bir başkası için paravanlık yapıyormuş," dedi Vera. "Olayın dikkate değer bir yanı da şu ki, büyük itibar sahibi çok sayıda insan, diğerlerini korumaya çalışırken kendileri de bu işin ağına takılmış. Olaya karışan bazı isimleri duysan ağzın açık kalır, bana kalırsa bu insanların onda biri bile asıl hırsızların kim olduğunu bilmiyor. Şimdi evin sırrını açıkladığıma göre, bu pis işe seni de karıştırmış oldum."

Bayan Bebberly Cumble, "Beni kesinlikle karıştırmış filan değilsin," diye patladı. "Kimseyi korumaya niyetim yok. Bir an önce polise haber vermek gerek, hırsızlık hırsızlıktır, her kim karışmış olursa olsun. Eğer itibar sahibi kimseler çalıntı malların taşınmasına aracı olmayı seçmişlerse, ne yapalım, artık itibarlarını kaybetmişlerdir, o kadar. Şimdi hemen telefon açıyorum..."

Vera sitem dolu bir sesle konuştu: "Ah halacığım, Cuthbert'in bu türden bir skandala karıştırdığını öğrenirse zavallı Papaz ne büyük hüsrana uğrar, sen de biliyorsun."

"Cuthbert mi karışmış! Hepimizin onu ne kadar beğendiğini biliyorsun, nasıl böyle bir şey söylersin?"

"Cuthbert'i çok beğendiğinizi biliyorum tabii ki, Beatrice'le nişanlı olduklarını da biliyorum, pek hayırlı bir kısmet olduğunu da, onu tam da olması gereken da-

mat adayı olarak gördüğünü de. Ne var ki, mücevherleri Betsy'nin evinde saklamak Cuthbert'in fikriymiş, hem bunları onun arabasıyla getirmişler. Tek derdi arkadaşı Pegginson'a yardımcı olmakmış, hani şu Quaker mezhebinden olan, her fırsatta donanma kuvvetlerinin küçültülmesi gerektiğini savunan adam. Onun olaya nasıl bulaştığını şimdi hatırlamıyorum. Seni uyarmıştım, bu işe bir sürü itibar sahibi insan karışmış demiştim, değil mi ama? İhtiyar Betsy'nin evden ayrılmasının mümkün olmadığını söylerken bunu kastediyordum; çalıntı parçalar epey yer kaplıyor, bunları diğer eşyalarıyla dikkat çekmeden taşıyamaz. Şüphe yok ki, hastalanıp ölürse de bir o kadar talihsiz olur. Dediğine göre, annesi doksanını devirdikten sonra ölmüş, demek ki dertlerden uzak kaldığı sürece iyi bir bakımla en az bir on yıl daha ömrü olması lazım. Belki o zamana kadar bir şeyler düşünürler de yolunu bulup o lanet mücevherlerden kurtulurlar."

Bebberly Cumble, "Cuthbert'e soracağım bu işin aslını, düğünü bir yapalım da, ondan sonra tabii," dedi.

Vera, halasıyla arasında geçen konuşmayı en iyi arkadaşına anlatıyordu: "Düğünü önümüzdeki yıl yapacaklar, ihtiyar Betsy o zamana kadar evde kira ödemeden kalacak, halam evine haftada iki kez çorba gönderecek, kadının parmağı sızlasa halamın doktoru muayeneye gidecek."

Arkadaşı hayranlıkla karışık bir merakla sordu: "Peki nasıl oldu da bütün bunları öğrenebildin?"

"Orası muamma..." dedi Vera.

"Muamma olduğu kesin, hem de duyanı hayretlere düşürecek bir muamma. Ama beni asıl şaşırtan senin nasıl haberdar olduğun..."

"Ha, mücevherleri mi diyorsun? O kısmı ben uydurdum," diye açıkladı Vera, "benim muamma dediğim şey, Betsy'nin kira borcunu ödemek için nereden para bulacağıydı, hem kendisi bahçedeki ayva ağacından ayrılmayı hiç mi hiç istemezdi."

Mandıranın Yolu

Barones ve Clovis, parkın ayakaltı bir köşesine oturmuş, birbiri ardına geçen kişilerin özel hayatlarına dair bilgi alışverişinde bulunuyorlardı.

Barones, "Şu önümüzden kederli kederli geçen genç kadınlar kim?" diye sordu. "Üstlerinde öyle bir hava var ki, sanki eğilip de talihlerini selamlamışlar ama selamlarına karşılık alıp alamayacaklarını bilemiyorlar."

Clovis, "Bu hanımlar," dedi, "Brimley Bomefield kardeşler. Şöyle söyleyebilirim ki, onların yaşadığı şeyler senin başına gelseydi sen de kederli görünürdün."

Barones, "Benim de başıma hep üzücü şeyler geliyor," dedi, "ama ben üzüntümü hiç dışarı yansıtmıyorum. İnsanın yaşını göstermesi kadar kötü bir şey bu. Hadi, bana bu Brimley Bomefield kardeşlerden bahsetsene."

"Pekâlâ," dedi Clovis, "yaşadıkları trajedi, kendilerine bir hala bulmalarıyla başladı. Tabii bir halaları hep vardı ama kadının varlığını büsbütün unutmuşlardı, ta ki uzaktan bir akrabaları mirasında halalarını hatırı sayılır bir meblağ ile hatırlayıp Bomefield kardeşlerin hafızasını tazeleyene kadar, insan bir başkasına örnek olduğunda ne büyük şeyler oluyor, değil mi? Pek de rahatsızlık yaratmayacak ölçüde yoksulluk çeken halaları memnuniyet verecek kadar zengin oldu ve bunun üzerine Brimley Bomefield kardeşler yapayalnız yaşayan halaları için aniden kaygılanıp kadını koruyucu kanatları altına aldılar. Öyle ki, kadının çevresini, Vahiy Kitabı'nda bahsi geçen canavarlarınki kadar çok kanat sarıverdi."

Barones, "Buraya kadar Brimley Bomefield'lar açısından tek bir trajedi görmüş değilim," diye araya girdi.

Clovis, "Oraya daha gelmedik," dedi. "Halaları son derece mütevazı bir hayat yaşamaya alışmıştı, hayatını yaşamak olarak adlandırabileceğimiz şeye dair hemen hemen hiçbir şey görmemişti, yeğenlerinin de kadını kendisine kalan mirasla dikkat çekecek harcamalar yapmaya teşvik ettiği söylenemezdi. Halaları ölünce paranın yüklü miktarı yeğenlere kalacaktı, kadın da epey yaşlanmıştı. Gelgelelim, bu makbul halayı keşfedip kanatları altına almalarının getirdiği memnuniyete gölge düşüren sıkıntılı bir durum söz konusuydu, kadın ailenin diğer tarafından bir yeğenine, mütevazı servetinden tatmin edici bir pay bırakacağını açıkça belirmişti. Bu diğer yeğen, beş para etmez, rezil adamın tekiydi, para yeme konusunda da eline su dökebilecek bir kişi daha bulunamazdı. Yine de kim bilir ne zamanlar yaşlı kadına iyi kötü hürmet göstermişti, kadının da yeğeni hakkında tek bir kötü söz işitmeye niyeti yoktu. En azından, kadın işittiklerini ciddiye almıyor, yeğenleri ise halalarını bu yönde bir araba dolusu söz dinlemeye mecbur bırakmaya özen gösteriyordu. Kendi aralarında, böyle beş para etmez birinin eline böyle hakikatli bir paranın geçecek olmasının ne bahtsız bir durum olduğundan yakınıyorlardı. Halalarının parasından 'hakikatli para' diye bahsetmeyi alışkanlık haline getirmişlerdi, sanki başkalarının halaları günün büyük kısmını sahte para basma uğraşıyla geçiriyordu.

Derbi, St. Leger ve diğer önemli at yarışlarından sonra her seferinde yüksek sesle, Roger'ın talihsiz bahisler oynayarak ne kadar para saçıp savurduğuna dair tahminlerde bulunuyorlardı.

Brimley Bomefield kardeşlerin en büyüğü bir gün,

'Seyahat masrafları dünya kadar olmuştur,' yorumunu yaptı, 'diyorlar ki, İngiltere'deki bütün yarışlara gidiyormuş, hatta yarışlar için yurtdışına çıktığı bile oluyormuş. Kalküta'daki o ünlü at yarışlarını izlemek için buradan kalkıp da Hindistan'a kadar gitse şaşmam doğrusu.'

Halası, 'Seyahat etmek hayata bakış açını genişletir, sevgili Christine,' dedi.

Christine, 'Tabii, değerli halacığım, doğru amaçlarla yapılan seyahatler öyledir,' diyerek katıldı, 'fakat kumar oynamak ve savurganlık yapmaktan başka bir amacı olmayan seyahat, herhalde bakış açını genişletmekten ziyade cüzdanını hafifletir. Bana öyle geliyor ki, keyfi yerinde olduğu sürece parasını nasıl da faydasız işler için, nasıl da çabuk harcadığı Roger'ın umurunda olmuyor, tabii daha sonra nereden para bulacağı da. Yani çok yazık diye düşünüyorum, başka bir şey dediğim yok.'

Christine sözlerini bitirdiğinde halası çoktan başka bir konuya geçmişti, yeğeninin ahlaki yargılarını dinleyip dinlemediği bile belli değildi. Yine de seyahat etmenin bakış açısını genişlettiği yönündeki görüşü, yani halasının görüşü, Brimley Bomefield kardeşlerin en küçüğüne harika bir fikir verdi, halalarına Roger'ın asıl yüzünü göstereceklerdi.

Küçük kardeş, 'Halamızı Roger'ı kumar oynayıp parasını har vurup harman savururken göreceği bir yere götürebildik mi iş tamamdır,' dedi, 'o zaman gözleri açılır da yeğeninin karakterini anlar, yoksa biz ne söylersek söyleyelim faydasız.'

Diğer kardeşler, 'Sevgili Veronique' dediler, 'biz Roger'ın arkasından at yarışlarına gidemeyiz ki.'

Veronique, 'Tabii ki at yarışlarından bahsetmiyorum,' diye yanıtladı, 'ama kendimiz oynamadan kumar oynayanları izleyebileceğimiz bir yerlere gidebiliriz.'

Duydukları fikre balıklama atlayan ablaları, 'Monte Carlo'ya mı gidelim diyorsun?' diye sordular.

'Monte Carlo çok uzak, hem de çok kötü bir şöhrete sahip,' dedi Veronique, 'arkadaşlarımıza Monte Carlo'ya gittiğimizi söylemek istemem. Ama Roger yılın bu zamanlarında Dieppe'e gidiyor diye biliyorum, orada son derece saygıdeğer İngilizler de oluyor, hem de yolculuğumuz pahalıya patlamaz. Eğer halamız gemiyle kanaldan geçmeye dayanabilirse, tebdilimekân kendisine iyi gelecektir.'

Brimley Bomefield kardeşler o vahim fikre işte böyle kapılmış oldu.

Sonradan geriye dönüp baktıklarında fark ettiler ki, daha seyahatlerinin en başında felaket bulutu gelip tepelerine oturmuştu. Öncelikle, Brimley Bomefield kardeşlerin tümünü seyahat süresince deniz tutmuştu, halaları ise deniz havasından çok hoşlanmış ve gemide her türden insanla arkadaşlık kurmuştu. Derken, halaları Avrupa'da yıllar önce ücretli refakatçilik yapıp bundan sonra yıllarca kıtaya ayak basmamış olmasına rağmen, kadının günlük konuşmalarda sergilediği Fransızca bilgisi yeğenlerini solda sıfır bırakmıştı. Ne istediğini bilen, isteğini söze dökebilen ve istediği şeyi elde etmeyi başarabilen birini koruyucu kanatları altında tutmaları gitgide zorlaşıyordu. Üstelik bir de Roger'ı görmeye gittikleri Dieppe'ten eli kolu boş ayrıldılar, adamın orada değil, iki-üç kilometre kadar batıda bir sahil beldesi olan Pourville'de kaldığını öğrenmişlerdi. Brimley Bomefield kardeşler Dieppe'in fazla kalabalık ve ciddiyetsiz bir yer olduğunun farkına varıp yanlarındaki yaşlı hanımı buraya göre nispeten kendi hâlinde bir atmosfere sahip Pourville'e gitmeye ikna ettiler.

Halalarına güvenceler veriyorlardı: 'Pourville'de hiç sıkılmazsın, otelin hemen yanında küçük bir kumarhane var, orada dans edenleri izler, insanların *petits chevaux** oyunuyla paralarını nasıl da çarçur ettiklerini görürsün.'

Bu anlattıklarım, *petits chevaux* oyununun yerini *boule* almadan hemen önceydi.

Roger, kardeşlerin halaları ile birlikte yerleştiği otelde kalmıyordu ama biliyorlardı ki kendisi şüphesiz hemen hemen her gün akşamüstü ve akşam saatlerinde kumarhanenin müşterisi olacaktı.

Beldede geçirdikleri ilk günün akşamı akşam yemeklerini epey erken saatte yiyip kumarhaneye gitmişler ve masaların başında dolanmaya başlamışlar. O sırada Bertie van Tahn orada kalıyormuş, ben de bütün hadiseyi ondan dinledim. Brimley Bomefield kardeşler, birinin çıkıp gelmesini bekler gibi göz ucuyla sürekli kapıları kolluyorlarmış, halaları ise tahta platformun üzerinde fırıl fırıl dönen atları izlerken gitgide neşelenip oyunla ilgilenmeye başlamış.

Christine'e, 'Biliyor musun, şu sekiz numaralı zavallı at, otuz iki seferdir hiç kazanamadı,' demiş, 'sayayım demiştim. Gayretlendirmek için hakikaten bu ata beş frank yatırmam gerek.'

Christine endişeyle, 'Hadi gel de dans edenleri izle,' diye yanıtlamış. Roger'ın gelip de yaşlı hanımı *petits chevaux* masasında keyiften dört köşe olmuş hâlde görmesi, planlarına pek de uymayacaktı tabii.

Halası, 'Birazcık bekle de sekiz numaraya beş frank ya-

---

* Fransızcada "küçük atlar" anlamına gelen *petits chevaux*, üzerinde sıra hâlinde daireler bulunan tahta bir platform ve daireler üzerinde hareket eden at Şgürleri ile kumar amaçlı oynanan bir şans oyununun adıdır. Hemen sonra bahsi geçen "*boule*" ise yine Fransızcada "top" anlamına gelir ve rulete benzeyen bir kumar oyununu belirtir. -*çn.*

tırayım,' demiş, göz açıp kapayana kadar da para masanın üzerinde yerini almış. Atlar dönmeye başlamış, bu seferki yavaş giden bir yarış olmuş, sekiz numaralı at üçkâğıtçı bir iblis gibi sezdirmeden bitiş çizgisine yaklaşmış ve rahatlıkla birinci gelecek gibi görünen üç numaralı atı burun farkıyla geçmiş. İki at arasındaki fark öyle küçükmüş ki, ölçmeleri gerekmiş, ölçüm sonucunda kazanan sekiz numaralı at olmuş. Yaşlı hanım otuz beş frank kazanmış. Bundan sonra Brimley Bomefield kardeşlerin tümü el ele verip halalarını masalardan uzak tutmaya çabalamışlar. Roger mekâna girdiğinde kadın elli iki frank kârdaymış, yeğenleri ise perişan hâlde halalarının çevresinde dört dönüyormuş, tıpkı yumurtadan çıkıp da ümitsizlik içinde, annelerinin tehlikeli ve tatsız bir uğraşla eğlenmesini izleyen ördek yavruları gibi. Roger'ın, teyzesi ve üç kız kardeş onuruna büyük ısrarla ısmarladığı akşam yemeği partisine sofradaki iki kişinin sınırsız neşesi, geri kalan konukların ise cenaze törenlerini aratmayan keyifsizliği damga vurmuş.

Christine daha sonra bir arkadaşına aralarında sır kalması koşuluyla söylemiş, o arkadaşı da Bertie van Tahn'a anlatmış, Christine diyormuş ki: 'Galiba bir daha *pate de foie gras*** yemeğini ağzıma süremeyeceğim. Bana o berbat akşamın anılarını hatırlatacak.'

Bundan sonraki iki-üç gün boyunca kız kardeşler İngiltere'ye dönüp içinde kumarhane bulunmayan bir başka tatil beldesine gitme planları yapmışlar. Halaları ise *petits chevaux* oyununda kazanmasını sağlayacak bir sistem oluşturmakla meşgulmüş. İlk göz ağrısı sekiz numaralı at, koşularda artık pek yüzünü güldürmüyormuş, beş

---

* Hayvanların zorla beslenmesi yoluyla yağlandırılmış kaz veya ördek ciğerleri ile hazırlanan gurme yemek. *–çn.*

numaralı atla birkaç kez denediği şansı ise daha da kötü sonuç vermiş.

Yaşlı hanım, tatillerinin dördüncü akşamı yemek yerlerken neşeyle, 'Biliyor musunuz, bu akşamüstü masalarda yedi yüz franktan fazla para bıraktım,' demiş.

'Ne diyorsun hala! Yirmi sekiz pound eder! Hem dün akşam da kaybetmiştin.'

Yaşlı hanım büyük bir iyimserlikle, 'Bütün o parayı yeniden kazanacağım,' demiş, 'ama burada değil. Bu küçük aptal atlar işe yaramaz. Ben asıl rahat rahat rulet oynayabileceğim bir yere gideceğim. Bu kadar şaşırmayın canım. Zaten hep hissetmişimdir, eğer fırsat bulsaydım kumar müptelası olur çıkardım, siz tatlı yeğenlerim de bana bu fırsatı sundunuz. Hepinizin sağlığına kadeh kaldırmam gerek. Garson, bize bir şişe Pontet Canet. Ah, şarabımız listede yedinci numaraymış, en iyisi bu akşam yedi numaralı ata oynayayım. Ben akşamüstü o aptal beş numaraya para yatırırken yedi numara dört kez kazanmıştı.'

O akşam yedi numara da kazanma havasında değilmiş. Felaketi uzaktan izlemekten bıkan Brimley Bomefield kardeşler, halalarının artık onur konuğuna dönüştüğü masaya yaklaşmışlar ve keder içinde, bir, beş, sekiz ve dört numaralı atların birbiri ardına galip gelip inatla yedi numaraya oynayan halalarının cüzdanından 'hakikatli bir para' silip süpürmesini izlemişler. Halalarının o gün içinde kaybettiği miktar, neredeyse iki bin franga varmış.

Roger gelip de grubu kumar masasında görünce, 'Sizi ıslah olmaz kumarbazlar,' diye takılmış.

Christine buz gibi bir sesle, 'Bizim kumar oynadığımız filan yok,' demiş, 'sadece izliyoruz.'

Roger bilmiş bilmiş, 'Hiç sanmıyorum,' diye yanıtlamış, 'apaçık ki ortak oynuyorsunuz, halanız atı hepiniz

için seçiyor. Öteki atlardan biri kazandığında yüzünüzün girdiği şekli kim görse, yatırılan parada payınız olduğunu şıp diye anlar.'

Teyzesi ile yeğeni Roger o akşam yemeği yalnız yemişler, yani en azından Bertie kendilerine katılmasaymış sırf ikisi olacaklarmış çünkü bütün Brimley Bomefield kardeşlerin başı ağrıyormuş.

Halaları ertesi gün hepsini Dieppe'e götürmüş ve büyük bir keyifle, önceden kaybettiği paranın bir kısmını geri kazanma işine girişmiş. Vaziyet bir öyle bir böyleymiş, esasen talih arada yüzüne gülmüş ama ancak bu yeni meşgalesinden enikonu keyif almasını sağlayacak kadar, genel olarak bakıldığında zarardaymış. Halalarının Arjantin Demiryolları Şirketi'ndeki hisselerinden bir kısmını sattığı gün Brimley Bomefield kardeşler topluca sinir krizi geçirmişler. Birbirlerine dönüp dönüp kederle, 'Hiçbir şey bu parayı geri getiremez,' diyorlarmış.

Veronique artık olanlara dayanamamış ve eve dönmüş, demiştim ya, halalarını bu talihsiz seyahate çıkarmak onun fikriymiş. Diğerleri açıktan yüzüne vurmasa da, ablalarının bakışlarında gizliden beliren siteme katlanmak, doğrudan azarlanmaktan daha ağır gelmeye başlamış. Diğer iki kardeş halalarıyla kalıp, Dieppe sezonunun nihayetinde sona ereceği, yaşlı hanımın da rotasını eve ve güvenli bir ortama çevireceği güne kadar halalarının başında perişan hâlde nöbet tutmaya devam etmişler. O gün gelene kadar da talihleri iyi kötü yaver giderse, çarçur olacak 'hakikatli para' tutarını ne kadarla sınırlayabilirler diye endişeyle hesap kitap yapıyorlarmış. Ama evdeki hesap çarşıya hiç mi hiç uymamış, Dieppe'te sezonun sona ermesi, halalarının başka bir uygun kumar mekânı aramaya başlamasından başka işe yaramamış.

Bir atasözü vardır, 'kedi mandıranın yolunu öğrenmeye görsün-' der, gerisini hatırlamıyorum ama işte bu söz Brimley Bomefield kardeşlerin halasının durumunu öyle güzel özetliyor ki. Halalarının daha önce hiç tatmadığı zevklerle tanışmasına vesile olmuşlar, kadın da bu zevklerden öyle çok hoşlanmış ki bu yeni edindiği bilginin meyvelerinden hemen o gün vazgeçmeye hiç mi hiç niyeti yokmuş. Görüyorsunuz ya, ihtiyar, hayatında ilk kez gönlünce sefa sürüyormuş, bir yandan para kaybediyormuş ama bir yandan da çok eğleniyor, büyük heyecan yaşıyormuş, ayrıca elinde hâlâ hayatının geri kalanını rahatlık içinde geçirmesine yetecek kadar para varmış. Aslında kadın, kendini şımartma sanatını daha yeni yeni öğrenmekteymiş. Verdiği ziyafetlerle el üstünde tutulan biri olup çıkmış, kumar masasından dostları da bu ziyafetler karşılığında, şansları yaver gittiği sürece yaşlı hanımı akşam yemeklerinde ağırlamaya her zaman için hazırmış. Su alıp batmaya başlamışsa da halen limana çekilebilme ihtimali olan, hazinelerle dolu bir gemiyi terk etmeye gönlü elvermeyen, zavallı mürettebat misali, halalarının yanında kalan iki kardeşin ise bu bohem şenliklerden pek de keyif aldığı söylenemezmiş. Sosyal açıdan hiçbir faydasını görmeyecekleri, ne olduğu belirsiz bir tanıdık çevresini eğlendirecek lüks yaşam tarzı için böyle 'hakikatli bir para'nın israf edildiğine şahit olmak, kardeşleri hiç de şenlik havasına sokmuyormuş. Mümkün olduğunca bir yolunu bulup, halalarının düzenlediği içler acısı eğlencelerden kaçar olmuşlar, Brimley Bomefield kardeşlerin baş ağrısı çekmedikleri gün kalmamış.

Yeğenler en sonunda bir gün, koruyucu kanatları altından adamakıllı çıkıp gitmiş bir akrabanın yanında kalmaya devam etmenin, kendi deyişleriyle, 'faydalı bir

sonuca varmayacağı' kanaatine varmışlar. Halaları, genç kızların yolculuk haberini handiyse sinir bozucu bir neşeyle karşılamış.

Aldığı haber karşısındaki yorumu, 'Eve dönüp baş ağrılarınız için doktora görünme vaktiniz gelmişti zaten,' olmuş.

Brimley Bomefield kardeşler eve dönüş yolculuğunda kendilerini aynen Moskova'dan çekilen birlikler gibi hissetmişler, ancak yolculuklarını daha da acıklı kılan gerçek, geride ateşler ve küller içinde harap bir Moskova değil, hesapsız bir aydınlıkla ışıldayan bir Moskova bırakmalarıymış.

Arada bir ortak dostlarından ve tanıdıklarından savurgan akrabaları hakkında haber alıyorlarmış, yaşlı hanım tescilli bir kumar delisi olup çıkmış, yardımsever tefecilerin lütfedip de el koymaktan vazgeçmesi sayesinde kurtarabildiği parayla geçimini sağlıyormuş."

Clovis hikâyesini, "O yüzden kardeşlerin yüzünden keder okunmasına şaşmamak gerek," diyerek bitirdi.

Barones sordu: "Hangisi Veronique?"

"Üç kardeş arasında en kederli duranı," dedi Clovis.

Hayatın Sınır Çizgileri

Bayan James Gurtleberry elindeki resimli gazeteyi bırakıp, "Şu hayvanat bahçelerindeki Mappin Teraslar*, yabani hayvanların eskiden tutulduğu o kafesleri düşününce müthiş gelişme," dedi, "insan hayvanları doğal ortamında görüyormuş yanılsamasına kapılıyor. Merak ediyorum, acaba bu yanılsama hayvanlar için ne ölçüde geçerli?"

Yeğeni, "Hayvanına göre değişir," dedi, "mesela orman horozu diyelim, hayvanın önüne yeterli sayıda eş, çeşit çeşit yem ve karınca yumurtası, içinde eşinebileceği şöyle geniş bir toprak yığını, rahatça tüneyebileceği bir ağaç, bir de işe heyecan katmak için bir iki tane rakip koydun mu, hiç kuşku yok ki horoz, yaşadığı ortamın, ormandaki doğal ortamına uygun olduğunu düşünecektir. Tabii, özgürlük yanılsamasını kuvvetlendirmek için sazlık kedileri, alıcı kuşlar ve ani ölüm getiren diğer hayvanları da hesaba katmak gerekir fakat horozun kendi hayal gücü bunları türetecek kadar geniştir; kümes hayvanlarını düşün, yanında yavruları varken yolundan bir ekin kargası veya tahtalı güvercin geçtiğinde nasıl da telaşla ortalığı velveleye verirler."

---

* Mappin teraslar, hayvanat bahçelerinde hayvanların kafesler yerine doğal yaşam alanlarına daha yakın bir ortamda yaşamaları amacıyla tasarlanmış arazilerdir. Birçok örneği, kimi zaman beton bloklar kullanılarak teraslı tepeler biçiminde inşa edilmiş ve derin hendeklerle ziyaretçilerden ayrılmış alanlardan oluşur. –*çn*

"O zaman, diyorsun ki, hayvanlara yeterince alan sağladığında hakikaten de bir çeşit yanılsamaya kapılıyorlar..."

"Yalnızca birkaç tanesi için öyle söylenebilir. Yarım hektar genişliğinde, tellerle çevrili ve beton kaplı bir alanın, bir kurt veya kaplan kedisi için, yaban hayatında geceleri av peşinde dolanacağı geniş alanın yerini tutabileceğine hiçbir koşulda inanmam. Her gece, birkaç dakika içinde, avlanmanın bütün haz ve hiddetinin kendisini beklediği uzak bir av bölgesine koşuyor olacağını bilerek sığınağından çıkan hakiki bir yırtıcı hayvanı ve bu hayvanın önüne serilen çeşit çeşit sesi, kokuyu ve anıyı bir düşün; her hışırtı, her ses, her dal çıtırtısı ve burun deliklerinden giren her kokunun bir şeyler, yaşam, ölüm ve yemekle ilgili bir şeyler ifade ettiği bir ortamda hayvanın beyninde ne kalabalık duyumsamalar oluştuğunu düşün. Kendi su içtiğin noktaya gizlice süzülmenin, pençelerini sürtmek için kendine ait bir ağaç seçmenin ve yatıp yuvarlanacak bir kuru yaprak yatağı bulmanın verdiği hazzı hayal et. Şimdi de bütün bunların yerine beton dökülmüş bir yol koy; ister koş ister ağır ağır ilerle, boyutları hep aynı kalan, hiç değişmeyen bayat kokularla kaplı, en ufak bir anlamı ya da ilgi çekici yanı kalmamış sesler ve gürültülerle çevrili bir yol. Bu etrafı çevrili alanlar, dar kafeslere kıyasla mükemmel ama bana kalırsa özgür bir hayatın olsa olsa kötü bir taklidinden fazlası değil."

Bayan Gurtleberry, "Böyle düşünmek biraz iç karartıcı," dedi, "alanlar gayet geniş ve doğal görünüyor, fakat sanırım ki bize doğal görünen pek çok şey yabani bir hayvan için hiçbir anlam ifade etmeyecektir."

Yeğeni, "İşte burada bizim kendi kendimizi kandırma yönündeki üstün güçlerimiz devreye giriyor," dedi.

"Bize özel Mappin terasta sahte ve aptal küçük hayatlarımızı yaşıyor ve gerçekten de makul bir çevrede makul bir hayat sürdüren, kısıtlamalardan azade kadınlar ve adamlar olduğumuza kendi kendimizi ikna edebiliyoruz."

Teyzesi, "Yapma Allah aşkına," diye çıkıştı, hakarete uğramışçasına bir savunma havasına girivermişti, "biz zaten makul hayatlar yaşıyoruz! Kısıtlamalar dediğin de ne ki? Bizi uygar toplumun insana yaraşır, olağan âdetlerinden başka kısıtlayan bir şey yok."

Yeğeni sakin ve insafsız bir ses tonuyla, "Bizi kısıtlayan," dedi, "gelir ve fırsat engelleri, hepsinden önemlisi de, inisiyatif alamamamız. Kimileri gelirlerinin düşük olmasını hiç dert etmez, esasen öyle görünüyor ki, bu durum hayatta hakikati yakalama vasıtası olarak işlerine bile yarar, eminim ki Paris'in dar arka sokaklarında alışveriş yapıp karınlarını bir gün daha doyurabilmek için dört havuç ve ince bir dilim sığır eti alan, bununla birlikte tam anlamıyla hakiki ve dolu dolu hayatlar süren adamlar ve kadınlar vardır. İnsanı asıl sakatlayan şey inisiyatif alamamasıdır, işte seni, beni ve James Enişte'yi böyle ümitsizce kapana kıstıran şey de bu. Bizler de Mappin terasa kapatılmış birer hayvanız, tek farkımız, ki o da bizim aleyhimize bir fark, bu alanlardaki hayvanların seyir için kapatılmış olması, bizimse tek bir gönüllü seyircimiz yok. Esasen ortada seyredilecek bir şey de yok. Kışın soğuk algınlığı kapıyor, yazınsa saman nezlesine yakalanıyoruz, eğer ki bir eşekarısı bizi sokacak olsa, ki bu da bizim değil, eşekarısının inisiyatifidir, tek yaptığımız vücudumuzdaki şişliğin inmesini beklemek oluyor. Çevremizde nam salıp ilgi odağı hâline geldiğimizde, bu durum hep dolaylı sebeplere dayanıyor; eğer manolyaların güzel çiçek

verdiği bir yıl olmuşsa, komşular hemen yorum yapıyor: 'Gurtleberry'nin manolyasını gördün mü? Kocaman bir çiçek gibi topu olmuş, müthiş.' Biz de insanlara, önceki yıl otuz dokuz çiçek açmışken bu yıl manolyamızın üzerinde elli yedi çiçek olduğunu anlatmaya koyuluyoruz."

Halası, "Taç giyme töreninin yapıldığı yıl ağaç tam altmış tane çiçek vermişti," dedi, "enişten son sekiz yıldır hesabını tutuyor."

Yeğeni insafsız sözlerini sürdürdü: "Sana da çok acayip gelmiyor mu, eğer buradan taşınacak olsak ya da varlığımız şu dünyadan silinecek olsa, çevremizdeki insanların gözündeki namımız, evle birlikte bahçeyi her kim alırsa, doğrudan ona geçiverecek? İnsanlar birbirlerine, 'Smith-Jenkins'lerin manolyasını gördün mü? Kocaman bir çiçek gibi topu olmuş, müthiş,' diyecekler, ya da durum tam tersiyse, 'Smith-Jenkins'lerden duydum, manolyaları bu sene tek bir tane bile çiçek açmayacakmış, doğudan esen rüzgârlar ne kadar tomurcuk varsa kavurmuş,' gibi sözler sarf edecekler. Ama farz edelim ki, biz gittiğimizde insanlar isimlerimizle, o anki sahibi her kim olursa olsun, manolya ağacı arasında hâlâ bir bağ kuruyor olsaydı, eğer ki, 'Bak, şu ağaç Gurtleberry'lerin aşçılarını astığı ağaç, aşçı kuşkonmaz yemeği için uygun sosu hazırlamamış da,' deselerdi, işte o zaman bu, doğudan esen rüzgârların ya da manolyaların o seneki canlılık durumunun konu üzerindeki her tür etkisinden azade, tam anlamıyla bizim inisiyatifimize bağlı olurdu."

Halası, "Böyle bir şeyi kesinlikle yapmamalıyız."

Yeğeni gönülsüz bir of çekti.

"Düşünemiyorum bile," diyerek onayladı. Ardından sözlerine devam etti: "Tabii, kan donduran şiddet eylem-

lerine girişmeden de hakiki bir yaşam sürdürmenin çeşit çeşit yolu var. Hayatımıza Mappin etiketini yapıştıran, çok önemliymiş havası verdiğimiz, o gündelik ve rezil küçük eylemlerimiz. James Enişte sabahları bir telaş gelip diyor ki, 'Şehre inmem lazım, milletin Meksika'yla ilgili neler konuştuğunu öğrenmem gerek. Meksika'da işler ciddileşiyor gibi.' Bir düşün, eğer bu denli acınası ölçüde acıklı olmasaydı, şu hâli eğlenceli bile gelebilirdi. Sonra da tıpış tıpış şehre iniyor, gayet ciddi bir ses tonu tutturup tütüncüyle konuşuyor, bu arada az bir tütün alıyor, belki dünyanın önde gelen düşünürlerinden bir iki tanesiyle daha karşılaşıyor ve onlarla da son derece ciddi bir tonla konuşuyor, ardından da eve dönüp üstüne basa basa ilan ediyor: 'Şehirde birkaç kişiyle Meksika'daki durumu görüştüm. Onlar da benimle aynı fikirde: Meksika'da durum düzelene kadar işler daha da kötüye gidecek.' Tabii ki şehirde kimsenin, enişte min Meksika konusundaki fikirlerine ya da enişte min bu konuda bir fikre sahip olup olmadığına dahi azıcık aldırış ettiği yok. Tütüncü, olası bir tütün alıcısı bulduğunu düşünüp de azıcık bile istifini bozmuyor; biliyor ki enişte m zaten her hafta aynı cinsten aynı miktarda tütün satın alıyor. James Enişte bahçede sırtüstü uzanıp leylak ağacıyla tırtılların huyları üzerine gevezelik etmiş olsa, en ufak bir şey değişmez."

Bayan James Gurtleberry kızıp itiraz etti: "Enişten hakkında böyle laflar dinleyecek değilim."

Yeğeni serinkanlı bir sesle, "Benim kendi durumum da bir o kadar fena, bir o kadar acıklı; hakkımdaki her şey olağan palavralardan ibaret. Dansa kabiliyetim yok, kimse de açık yürekle konuşacak olsa güzel biri olduğumu söyleyemez, gelgelelim ne zaman şu yavan dans gecele-

rine gitsem, olağan bir şekilde 'rüya gibi bir akşam geçirmem' gerekiyor, çevremdeki kavalyeleri cezbederek büyük bir tutkuyla kendime bağlamam, başımı döndüren keyifli hatıralarla eve dönmem gerekiyor. Aslına bakarsan tek yaptığım, kayıtsız bir şekilde dans ederek, beceriksizce hazırlanmış kırmızı şarap kokteyllerinden içerek ve büyük zahmetle yürütülen bir dolu havadan sudan muhabbet dinleyerek birkaç saatimi harcamaktan ibaret. Gece vakti, neşeden gözleri parlayan papaz yardımcısıyla kümeslere baskın yapıp tavuk çalmak kat kat heyecanlı olurdu; Chibfordların ha bire böbürlendikleri bütün o beyaz Minorka tavuklarını kapıp götürmek, geride bir tane bile bırakmamak nasıl keyif verirdi, bir düşünsene. Tavukları elden çıkarınca bütün hasılatı hayır işlerine harcardık, böylece yaptığımız şeyin ciddi anlamda kötü bir yanı da olmazdı. Ne var ki, bu türden tek bir olay bile etrafı çevrili hayatımın Mappin sınırları içine uğramıyor. Yarın öbür gün bir tenis partisinde yavan ve efendi, ayrıca tabii ki de silik bir genç, hep dedikleri gibi, 'beğenimi kazanacak' ve mahallenin bütün o ihtiyar yavan dedikodu meraklıları ne zaman nişanlanacağımızı sormaya başlayacak, sonunda da nişanlanacağız ve tereyağı tabağı, kurutma kâğıdı kılıfı ve genç kızların kuğuları beslediği çerçeveli resimler gibi hediyeler alacağız. Merhaba Enişte, dışarı mı çıkıyorsun?"

Bay James Gurtleberry sesinde belli bir ciddiyet tonuyla, "Şehre inip geleceğim," dedi, "milletin Arnavutluk'la ilgili neler konuştuğunu öğrenmek istiyorum. Orada işler ciddileşmeye başlıyor. Bana kalırsa, daha pek fena şeyler göreceğiz."

Büyük olasılıkla bu yorumunda haklılık payı vardı fa-

kat Arnavutluk'un mevcut durumunun da, ileride içine düşmesi muhtemel durumun da, Bayan Gurtleberry'nin gözlerinden sel gibi yaş boşanmasını gerektirecek yanı yoktu.

Koruma Altındaki Şahinler

"Çöpçatanlıkla hiç işin olur mu?"

Hugo Peterby'ın bu sorusu büyük oranda kişisel çıkarlarıyla bağlantılıydı.

Clovis, "Uzmanlık alanım değil," dedi, "çöpçatanlık yaparken sıkıntı yok ama sonradan ortaya çıkan sonuçlar kimi zaman epey can sıkıcı oluyor; evlilik deneyimlerine yardım ve yataklık ettiğin insanların o suskun ve sitem dolu bakışları yok mu... Diyebilirim ki bu, birine yarım düzine gizli kusuru olan bir at satmak, sonra da av sezonu ilerledikçe atın yeni sahibinin bu kusurları tek tek keşfetmesini izlemek kadar fena bir şey. Aklında herhalde Coulterneb'lerin kızı var. Şen şakrak bir kız, orası kesin; güzellik desen gayet hoş, üstelik tahminimce kendisine yüklü bir miktar miras da kalacak. İşin anlayamadığım kısmı, nasıl olacak da kıza evlilik teklif etmeyi başaracaksın. Kendisini bildim bileli konuşmayı bırakıp üç dakika sessiz kaldığını anımsamıyorum. İddiaya tutuşup kızı çayırlığın etrafında altı tur koşturman gerek, sonra da kız daha soluklanmadan teklifi patlatırsın. Gerçi çayırlık saman hasadına bırakılmış ama kıza gerçekten âşıksan bu türden bir konunun sana engel olmasına izin vermezsin, özellikle de samanın sana ait olmadığını düşünürsek."

Hugo, "Bence evlilik teklif etmenin üstesinden hakkıyla gelebilirim," dedi, "ama kendisiyle dört-beş saat kadar baş başa kalabileceğimi bilmem gerek. Sorun şu ki, o ölçüde bir incelikle karşılaşacakmışım gibi dur-

muyor. Görünüşe göre, şu Lanner denen adam da Betty Coulterneb'e ilgi duyuyor. Adam yürekleri burkacak ölçüde zengin ve kendi tarzında epey de yaman bir karakter; aslına bakarsan, ev sahibi hanımın adamı ağırlamaktan dolayı gururlandığı da apaçık ortada. Adamın Betty'ye meyli olduğunu bir sezerse, müthiş bir çift olacaklarını düşünür ve ikisini bir an bile ayırmaksızın birbirinin kollarına iter, işte o zaman bilmem nasıl fırsat yakalarım? Derdim adamı mümkün olduğunca kıza yaklaştırmamak, eğer sen de yardım edersen..."

"Eğer benden istediğin, Lanner'ı sözümona Roma kalıntılarını inceleme, yerel arıcılık ve tarım yöntemlerini araştırma bahanesiyle kırlarda gezdirmekse, korkarım ki sana faydam dokunmayacak," dedi Clovis. "Yani, geçen akşam sigara odasındaki konuşmadan sonra benden biraz uzak durmaya başladı sanki."

"Sigara odasında ne olmuştu ki?"

"Sağır sultanın duyduğu bayat bir hikâyeyi sanki yeni ve keyifli bir olaymış gibi anlatmaya koyuldu, ben de gayet masum niyetlerle, bu hikâyeye bayılan kral, II. George muydu yoksa II. James mi, bir türlü hatırlayamadığımı söyledim, işte bundan sonra bana nezaket örtüsü altında tam bir antipati besliyor. Eğer fırsat yakalayabilirsem senin için elimden geleni yaparım fakat şahsen bir şey yapmam mümkün değil, dolaylı yoldan hareket etmem gerekecek."

Bayan Olston ertesi gün akşamüstü saatlerinde Clovis'e içinden geçenleri anlatıyordu: "Bay Lanner'ı ağırlayabildiğimiz için pek seviniyorum. Önceleri ne zaman sorsam meşgul vakitlerine denk gelmişti. Ne hoş bir bey; kesinlikle hoş bir kızla evlenmesi gerek. Aramızdan kalsın,

bana öyle geliyor ki buraya gelmesinin belli bir sebebi var."

Clovis sesini alçaltıp, "Bana da aynen öyle geliyor," dedi, "aslında yüzde yüz eminim desem yeridir."

Bayan Olston hevesle atıldı: "Yani sence kendisinin hoşlandığı..."

Clovis, "Buraya ne koparabilirse onu almaya geldi diyorum," diye araya girdi.

"*Ne koparabilirse* mi?" Ev sahibinin sesinde hafif bir içerleme tonu hissediliyordu: "Sen ne demek istiyorsun? Adam servet sahibi, buradan ne koparmak isteyebilir ki?"

"Adamın tek bir tutkusu var, gözü ondan başka şey görmüyor," diye yanıtladı Clovis, "burada öyle bir şey var ki, bildiğim kadarıyla ülkenin dört bir yanını gezse bile bunu güzellikle de, parayla da elde edebilmesinin imkânı yok."

"Peki, nedir bu şey? Sen neden bahsediyorsun ki? Nedir adamın o tek tutkusu?"

Clovis, "Yumurta koleksiyonculuğu," diye açıkladı. "Dünyanın her yerinde adamları var, onlara nadir bulunan yumurtalar toplatıyor, koleksiyonu bütün Avrupa'da parmakla gösteriliyor; ancak asıl büyük tutkusu bu hazineleri bizzat toplamak. Bunun için döktüğü servetin, girdiğin zahmetin haddi hesabı yok."

"Yok artık! Şahinler, paçalı şahinler!" diye feryat etti Bayan Olston. "Yuvalarını yağmalamaz herhalde, değil mi?"

Clovis, "Ya sence?" diye sordu. "Bu ülke sınırlarında bilinen tek paçalı şahin çifti sizin ormanlarınızda yavru verecek. Bunu az sayıda insan biliyor ama nadir bulunan kuşları koruma derneğinin üyesi olduğu için bu bilgiye ulaşabilmiş olmalı. Buraya aynı trenle geldik, fark ettim

ki yolculuk için hazırladığı eşyalar arasında Dresser'in 'Avrupa'nın Kuşları' dizisinden tuğla gibi bir cilt de vardı. Bu cilt tam da kısa kanatlı atmacalar ve şahinlerden bahsediyordu."

Clovis'e göre, yalan söylemeye değer bir durum varsa, o yalan destekli bir şekilde dile getirilmeliydi.

Bayan Olston, "Bu berbat bir şey," dedi, "o kuşların başına bir şey gelecek olursa kocam beni ömür boyu affetmez. Kuşlar bir iki yıldır ormanda görülüyordu ama ilk kez bu yıl yuva yaptılar. Senin de söylediğin gibi, Büyük Britanya'nın başka yerlerinde yavru veren başka paçalı şahin çifti bilinmiyor desek yeridir; şimdiyse evimin çatısı altında ağırladığım bir konuk kalkıp kuşların yuvasını yağmalayacakmış. Bir şeyler yapmam, buna engel olmam lazım. Sence konuşup rica etsem..."

Clovis kahkahayı patlattı. "İnsanların dilinde bir rivayet dolanıyor, hikâyenin ayrıntıları bana büyük oranda gerçek gibi görünüyor, Marmara Denizi kıyısına düşen bir yerlerde, yakın sayılabilecek bir tarihte yaşanan bir olaydan bahsediyorlar, dostumuzun da bu olayda parmağı varmış. Varsıl bir Ermeni'nin zeytin bahçelerinde Suriye çobanaldatanı mı, yine benzer bir kuş mu ne, yuva yapıyormuş. Lanner para teklif edip izin almaya çalışsa da, bu Ermeni artık ne sebeptense, Lanner'in bahçesine girip kuşun yumurtalarını almasına bir türlü rıza göstermemiş. Üstünden anca bir iki gün geçmiş ki ne beğenirsin, Ermeni'yi öldüresiye dövüp bir kenara atılmış hâlde bulmuşlar, bakmışlar ki bahçesinin çitleri de dümdüz edilmiş. Müslümanlarca gerçekleştirilen bir saldırı sanmışlar, olay konsolosluk raporlarına da bu şekilde geçmiş, gel gör ki, yumurtalar şimdi Lanner'ın koleksiyonunda. Yok, yerinde olsam adamın vicdanına seslenmeye çalışmazdım, hiç sanmıyorum."

Bayan Olston ağladı ağlayacak, "Bir şeyler yapmam gerek," dedi, "kocam Norveç seyahati için evden çıkarken en son, kuşlara dokunulmamasını sıkı sıkıya tembih etmişti, yazdığı her mektupta da kuşları sordu. Ne olursun, bana bir akıl ver."

Clovis, "Ben gözcülük etmeyi önerecektim," dedi.

"Gözcülük ha! Kuşların başına nöbetçi mi dikelim diyorsun?"

"Kuşların değil, Lanner'ın başına. Akşam çökünce ormanda yolunu bulamaz, günün geri kalan saatleri için de bir ayarlama yapabilirsiniz, sen, Evelyn, Jack, bir de şu Alman mürebbiye, adamın başında sırayla nöbet tutarsınız. Diğer konukları başından savabilir ama hane halkından kolay kolay kurtulamaz, en azimli koleksiyoncu bile, tabiri caizse yakasına yapışmış bir Alman mürebbiye söz konusuyken koruma altına alınmış şahin yumurtalarının peşine öyle kolay kolay düşemez."

Miskin miskin bekleyip Coulterneb'lerin kızına yaptığı kurlara devam etme fırsatı kollayan Lanner, fazla geçmeden kızla on dakika bile baş başa kalma şansı olmadığını anladı. Kız tek başına kalsa bile kendisini bir an bile yalnız bırakmıyorlardı. Ev sahibi, Lanner'in karşısında birdenbire huy değiştirmişti; önceleri konuklarını rahat bırakmasıyla onlar açısından en büyük memnuniyeti yaratan makbul tipte bir ev sahibiyken konuklarını arazi üzerinde tırmık misali bir o yana bir bu yana sürükleyen bir ev sahibine dönüşmüştü. Kadın, Lanner'a sebze bahçesiyle seraları, köyün kilisesini, kız kardeşinin Korsika'da çizdiği suluboya eskizleri, ayrıca yılın ilerleyen aylarında kerevizlerin ekilmesi planlanan toprakları bile gösterdi.

Hatta Lanner'a bunlardan başka Aylesbury cinsi ördek yavrularını ve eğer arı hastalığı vurmamış olsa için-

de arıların bulunacağı tahta kovan dizisini de gösterdiler. Adamı ayrıca uzun bir yolun sonuna kadar götürüp süregiden yerel rivayetlere göre Danimarkalıların bir keresinde kamp yaptığı ücra bir tepeyi göstermeyi de ihmal etmediler. Ev sahibi başka işleri yüzünden ne zaman geçici olarak yanından ayrılmak zorunda kalsa, adamın yanında vakur yürüyüşüyle Evelyn bitiveriyordu. On dört yaşındaki Evelyn'in sohbetlerinin temel konusu hayır ve şerdi, kız ayrıca elinden gelenin en iyisini yapmaya yüzde yüz kararlı bir insanın dünyayı düzeltme yolunda ne büyük işler başarabileceğinden bahsetmeyi seviyordu. Evelyn'in yerini dokuz yaşındaki Jack'e devretmesiyle Lanner genellikle nispeten rahatlıyordu. Dokuz yaşındaki Jack'in konuştuğu tek konu ise Balkan Savaşları'ydı, ne var ki o da savaşların politik ve askeri tarihine yeni bir ışık tutmaktan uzaktı. Alman mürebbiye ise Lanner'e Schiller hakkında öyle kapsamlı bir nutuk çekiyordu ki, Lanner hayatı boyunca başka tek bir insan hakkında bile o kadar bilgi edinmemişti; Goethe'ye ilgisi olmadığını söyleyerek belki de hata etmişti. Mürebbiyenin nöbeti bittiğinde yine ev sahibi hazır oluyordu, bir keresinde kadının hiçbir itirazı kabul etmeyeceğini belirterek sunduğu davet üzerine, Charles James Fox'u şahsen görmüş bir ihtiyarın evini ziyaret etmişlerdi, gerçi ihtiyar iki üç yıl önce ölmüştü ama ev halen yerli yerinde duruyordu. Lanner'in şehre geri çağrılması, planladığından daha erken bir tarihte oldu.

Hugo, Betty Coulterneb'e duyduğu ilgiyi sonuca ulaştırmayı başaramadı. Kız mı teklifini reddetmişti, yoksa daha büyük ihtimal verilen tahminler doğrultusunda Hugo üç kelimeyi art arda getirme fırsatı mı bulamamıştı, işte işin o kısmı bir türlü açığa kavuşmadı. Öyle ya da

böyle, Betty hâlâ Coulterneb evinin şen şakrak kızı.

Şahinlerin o sene büyüttüğü iki yavru ise köy berberinin silahından çıkan kurşunlara hedef oldu.

Tarrington Pes Ediyor

Clovis'in teyzesi, "Eyvahlar olsun!" diye bağırdı, "Bize doğru gelen şu adamı tanıyorum. Adını çıkaramadım ama bir keresinde şehir merkezinde birlikte yemek yemiştik. Tarrington, hah, Tarrington'dı adı. Prenses için düzenlediğim pikniği duymuş, şimdi sakız gibi yapışacak, davet edilene kadar da yakamdan düşmeyecek, bir de bütün o eşlerini, annelerini ve kız kardeşlerini de pikniğe getirmek için izin isteyecek. Böyle küçük içkili mekânların en kötü yanı bu işte; insan kimseden kaçamıyor."

Clovis teyzesine bir iyilik yapmaya gönüllü olup, "Hemen şimdi sıvışmaya razıysan senin için defansta mücadele edebilirim," dedi, "daha on metre var, elini çabuk tutarsan dönüp gidebilirsin."

Clovis'in teyzesi teklifi sevinçle karşıladı ve Nil Nehri'ni kateden bir buharlı gemi gibi, kendisini izleyen Pekin köpeği ile kahverengi ve uzun bir dalga yaratırcasına dönüp gitti.

Ayrılırken yeğenine, savaşa katılmayan birinin pervasız yiğitliğiyle, "Adamı tanımazdan gel," diye öğüt vermişti.

Kısa süre sonra Clovis, dost canlısı tavırlar sergileyen bir beyefendinin sohbet başlatma çabalarına, incelenen şeyle en ufak bir aşinalık olmadığı belirten, "Darien'in doruğunda sessiz"* bir bakışla karşılık vermekteydi.

Clovis'in yanında duran bey, "Beni bıyığım yüzünden

* John Keats'in "*On First Looking into Chapman's Homer*" (1816) adlı sonesinde geçer. *-çn*

tanıyamamış olacaksınız," dedi, "iki ay öncesine kadar bıyığım yoktu."

"Aksine," diye yanıtladı Clovis, "sizde gözüme tanıdık gelen tek şey, bıyığınız. Hiç kuşkum yok ki bıyığınızı bir yerlerde görmüştüm."

Tanınmayı bekleyen bey, en baştan kendini tanıttı: "Adım Tarrington."

Clovis, "Son derece kullanışlı türden bir isimmiş," dedi, "böyle bir isme sahipken, kahramanca veya kayda değer bir şeyler yapmadınız diye kimse sizi suçlamaz, değil mi? Fakat bununla birlikte, devleti ilgilendiren bir olağanüstü durumda hafif süvari taburu kuracak olsanız, 'Tarrington'un Hafif Süvarileri' adı kulağa gayet de güzel gelir, insanların kalp atışlarını hızlandırırdı, oysa kimi isimler için, misal Spoopin, böyle bir şey düşünemezsiniz bile. Hiç kimse, ulusal bir tehlike söz konusu olduğunda bile, Spoopin'in Atlıları'na ait olamaz."

Karşısındaki adam, küstahlığa pabuç bırakmayacak birinin tavrıyla hafifçe gülümseyip sabırlı ısrarını sürdürdü:

"Sanırım adımı şimdi hatırlayacaksınız-"

Clovis büyük bir samimiyetle, "Hatırlayacağım," dedi. "Teyzem daha bu sabah, kendisine beslemesi için gönderilen dört baykuş yavrusuna isim bulmaya çalışıyordu. Bütün yavrulara Tarrington adını vereceğim, içlerinden bir ikisi ölür ya da uçup giderse, veya olur ya, evcil baykuşların sıklıkla yaptığı gibi bizi bir şekilde terk ederse, geriye illa ki adınızı taşıyan bir ya da iki baykuş kalacak. Hem zaten teyzem unutmama asla izin vermez, hiç aksatmadan 'Tarrington'lar farelerini yedi mi?' gibi sorular soracaktır. Diyor ki, yabani hayvanları kafese kapatacaksanız, ihtiyaçlarını karşılamanız gerekirmiş, kendisi bu konuda kuşkusuz yerden göğe haklı."

Rengi solmakla birlikte pes etmeyen Bay Tarrington, Clovis'in sözünü kesti: "Sizinle bir keresinde teyzenizin evinde verdiği öğle yemeği davetinde karşılaşmıştık."

Clovis, "Benim teyzem hiç öğle yemeği yemez ki," diye karşılık verdi, "kendisi Ulusal Öğle Yemeği Karşıtları Cemiyeti'ne üyedir, söylemeden geçemeyeceğim, cemiyetleri sessiz sessiz ve fazla göze çarpmadan pek çok güzel işe imza atıyor. Üç ayda bir yarım kuron tutarındaki üyelik ücretini ödediniz mi doksan iki öğle yemeğinden yırtmış oluyorsunuz."

Tarrington sesini yükseltip, "Bu yeni bir şey herhalde," dedi.

Clovis ise sakin bir ses tonuyla, "Yeni değil, her zamanki teyzem işte," yanıtını verdi.

Al basmaya başlayan alacalı pembe yüzüyle hiç de sağlıklı bir görüntü sergilemeyen Tarrington, ısrarını sürdürdü: "Çok eminim, sizinle teyzenizin verdiği öğle yemeği davetinde tanışmıştık."

Clovis, "Yemekte ne vardı?" diye sordu.

"Pekâlâ, orasını hatırlamıyorum ama-"

"Ne yediğinizi anımsamadığınız hâlde teyzemi hatırlamanız ne hoş. Benim hafızam epey farklı işliyor. Menünün eşlikçisi davet sahibini unutsam bile menüyü uzun süre daha hatırlayabiliyorum. Yedi yaşındayken bir bahçe partisinde bilmem hangi düşesin bana verdiği şeftali hatırımda, düşese dair ise hiçbir şey hatırlamıyorum, yalnızca tanışıklığımızın pek yüzeysel kaldığı fikrindeyim zira bana 'şirin bir ufaklık' olduğumu söylemişti, şeftalinin hatırası ise hiç silinmedi. Tabiri caizse, işi yokuşa sürmeyen, insanı ânında şeftali bulaşığı içinde bırakan o coşkun şeftalilerdendi. Serada yetişmiş, güzel ve taze bir mahsuldü fakat yine de kendisine gayet de başarıyla

komposto havası verebilmişti. Şeftaliyi ısırdığınız gibi suyunu emmeniz gerekiyordu. Yaz aylarının uzun günleri ve rayihalı geceleri boyunca ağır ağır olgunlaşıp mükemmelliğe yaklaşan, sonra da varlığının doruk noktasında aniden hayatıma giriveren bu kadife tüylü, hassas ve toparlak meyvede her zaman için cazip ve mistik bir taraf bulmuşumdur. Unutmamın imkânı yok, istesem bile unutamam. Yenebilecek her yerini yalayıp yuttuktan sonra elimde çekirdeği kalmıştı. Düşüncesiz, ahmak bir çocuk olsa kesin fırlatıp atardı ama ben çekirdeği yakası epey açık bir denizci takımı giyen, benimle yaşıt bir arkadaşımın boynundan aşağı bıraktım. Arkadaşıma, içine akrep attığımı söyledim, eğilip bükülmesine, feryat etmesine bakılırsa inandırdım da, saf çocuk bahçe partisinde canlı bir akrebi nereden bulurum sandı, kim bilir. Neyse, bu anlattığım şeftali benim için baştan sona unutulmaz ve keyifli bir hatıradır-"

Bozguna uğrayan Tarrington bu arada Clovis'in sesinin ulaşamayacağı kadar uzaklaşmış, bu gencin de katılacağı bir pikniğin büyük olasılıkla hoş bir deneyim olmayacağı düşüncesiyle mümkün olduğunca içini rahatlatmaya çalışıyordu.

Clovis memnun bir hâlde teyzesinin yanına dönerken kendi kendine, "Kariyerimi kesinlikle parlamentoda sürdürmeliyim," dedi. "İstenmeyen yasa tasarılarını geri çektirmek için benden iyisini bulamazlar."

Boğa

Tom Yorkfield, babaları bir anneleri ayrı kardeşi Laurence'ı hep hımbıl bir içgüdüyle itici bulmuş, bu hoşlanmama hâli yıllar içinde yumuşayarak müsamahakâr bir kayıtsızlık hissine dönmüştü. Üvey kardeşinden hoşlanmamak için elle tutulur bir sebebi olduğu söylenemezdi; Tom'un aralarında kan bağından başka bir bağ olmayan kardeşiyle tek bir ortak yanı ya da ortak zevki yoktu, fakat aynı zamanda kavga etmeleri için tek bir vesile de olmamıştı. Laurence genç yaşında çiftlikten ayrılmış ve birkaç yılını annesinden kalan mütevazı parayla geçirmişti. Meslek olarak resim yapmaya başlamıştı, söylenene göre işinde epey iyiydi, hiç olmazsa kıt kanaat de olsa geçinmesine yetecek kadar. Özel ilgi alanı hayvan resimleri yapmaktı ve tabloları için yeterli sayıda alıcı bulmayı başarıyordu. Tom, kendi konumunu üvey kardeşininkiyle kıyasladığında net bir üstünlük hissiyle keyifleniyordu; Laurence ressamın teki olup çıkmıştı, kendisini hayvan ressamı diye adlandırarak mesleğinin kulağa daha ciddi gelmesini sağlayabilirdiniz ama aslında ressamın tekinden başka bir şey değildi; Tom ise çiftçiydi, aslına bakacak olursanız işlettiği çiftlik çok da büyük değildi ama Helsery çiftliği kuşaklardır aynı ailenin elinde kalmış ve yetiştirdikleri hayvanlar çiftliğe yüksek itibar kazandırmıştı. Tom elindeki ufak sermayeyle mütevazı sığır sürüsünün niteliğini korumak ve geliştirmek için elinden geleni yapmış, üstelik Yonca Perisi adını verdiği, komşularına ait boğaların

hepsinden daha makbul bir boğa yetiştirmişti. Önemli bir sığır fuarında jüri karşısına çıksa büyük heyecan yaratmazdı belki ama işini bilen her küçük çiftçinin sahip olmak isteyeceği, kuvvetli, yapılı ve sağlıklı bir boğaydı. King's Head pazarında Yonca Perisi'nden övgüyle bahsediliyor, Yorkfield ise her seferinde yüz sterlin verseler bile boğasını satmayacağını söylüyordu; gerçi yüz sterlin küçük bir çiftlik için büyük bir meblağ idi, muhtemelen boğanın sahibi de seksen sterlini aştığı sürece her fiyat teklifine razı olmaya hazırdı.

Tom, Laurence'ın nadir ziyaretlerinden birini değerlendirip üvey kardeşini her zamankinden ayrı bir memnuniyetle, otlamakta olan hareminden bir süreliğine ayrı düşen Yonca Perisi'nin tek başına durduğu bölüme götürdü. Tom, üvey kardeşine duyduğu o eski antipatinin yeniden canlandığını hissediyordu, ressam tavırlarıyla önceki ziyaretlerine kıyasla daha büyük bir hevessizlik sergiliyor ve giyim kuşamının uyumsuzluğuyla bulunduğu ortama iyice ters düşüyordu, üstelik şimdi bir de sesine biraz tepeden bir tını katmış gibiydi. Ressamın, yeni yeni boy veren bir patates fidesine kafasını bile çevirip bakmadığı hâlde, bir kapının köşesinde sarı çiçekler açmış yabani ot kümesini merakla incelemesi, çiftliğindeki yabani otları hakiki bir özenle temizleyen çiftlik sahibi için ciddi anlamda sinir bozucu bir davranış olmuştu; aynı şekilde, apaçık hayranlık uyandıran, kara suratlı ve besili koyunları hak ettikleri şekilde övebileceği hâlde, karşı tepedeki meşe koruluğunda yaprakların büründüğü renkler üzerine edebiyat parçalamayı seçmişti. Ama şimdi Tom onu, Helsery çiftliğinin en büyük medarı iftiharını incelemeye götürüyordu; övgülerinde ne kadar kindar, tebriklerinde ne kadar gönülsüz ve cimri olursa

olsun, bu heybetli hayvanın sayısız mükemmel niteliğini görmezden gelemeyecek, takdir etmeden geçemeyecekti. Tom, birkaç hafta önce iş için Taunton'a gitmiş, üvey kardeşi de kendisini bu kentteki bir stüdyoya davet etmişti. Stüdyoda Laurence'ın tablolarından biri sergileniyordu; bataklık arazide dizlerine kadar çamura gömülmüş bir boğayı resmeden, büyük bir tuval. Hiç kuşku yok ki, benzerleri arasında iyi bir örnekti ve Laurence eserinden son derece hoşnuttu; kim bilir kaç defa "şimdiye dek yaptıklarım arasında en iyisi" demişti, Tom da cömert davranmış, resmin aynen gerçeğe benzediğini kabul etmişti. Şimdi de renkler dünyasına ait bu adam, karşısında gerçek bir tablo görecekti, kuvvetin ve güzelliğin kanlı canlı bir modeliyle karşılaşacak, harika bir göz ziyafeti çekecek, bir çerçevenin dört kenarı içinde hiç değişmeyen bir duruşta sabitlenmek yerine, geçen her dakika yeni bir poz ve hareket sergileyen bir tabloya bakacaktı. Tom ağır ahşap kapının sürgüsünü açtı ve üvey kardeşinin önüne düşüp zemini samanla kaplanmış avluya girdi.

Kıvırcık kızıl tüylü genç boğa meraklı gözlerle onlara doğru gelince, ressam, "Uysal mıdır?" diye sordu.

Tom, "Arada bir oyunculuğu tutar," diyerek üvey kardeşini, boğanın oyundan anladığı şeyin serbest güreş olup olmadığı konusunda kuşkular içinde bıraktı. Laurence hayvanın görünümüne dair göstermelik bir iki yorum yaptı ve kaç yaşında olduğu gibi ayrıntılar hakkında yine bir iki soru sordu, ardından da konuşmayı hiç istifini bozmadan başka bir konuya çekti.

"Sana Taunton'da gösterdiğim resmi hatırlıyor musun?"

Tom, "Evet," diye mırıldandı, "çamurlu arazide duran beyaz suratlı bir boğanın resmiydi. Ben şahsen o Hereford

cinsi boğaları pek beğenmiyorum; hantal hayvanlar, canları çekilmiş sanki. Herhalde hımbıllıkları sayesinde resimlerini yapmak daha kolay oluyordur; bu genç mübarekse bir dakika yerinde durmuyor, değil mi Yonca Perisi?"

Laurence, sesinde hatırı sayılır bir kendini beğenmişlikle, "Ben o resmi sattım," dedi.

"Öyle mi?" dedi Tom, "sevindim, çok sevindim. Umarım aldığın para seni memnun etmiştir."

Laurence, "Resmi üç yüz sterline sattım," dedi.

Tom, üvey kardeşine döndü, duyduğu öfkeyle yüzü yavaş yavaş kızarmaya başlamıştı. Üç yüz sterlin! Kıymetli Yonca Perisi, düşünebileceği en elverişli pazar koşullarında dahi, olsa olsa yüz sterline alıcı bulabilirdi, üvey kardeşinin boyadığı vernikli tuvalin tekiyse tam üç katı fiyata alıcı buluyordu. Tepeden bakan, kendini beğenmiş Laurence'ın Tom karşısındaki zaferini vurguladığından, bu gaddarca hakaret hedefini daha da derinden vurmuştu. Genç çiftçi, sahip olduğu varlıklar arasındaki en değerli cevheri göstererek üvey kardeşinin kibrini azıcık kırmaya niyetlenmişti fakat durum tam tersine dönmüş, sürüsünün kıymetli hayvanı, bir resim parçasına ödenen miktar karşısında ucuz ve önemsiz bir konuma düşmüştü. Ortada akıl almaz bir haksızlık vardı, tablo asıl canlının ustalıklı bir taklidinden fazlası değildi, Yonca Perisi ise hakiki şeyin ta kendisiydi, kendi küçük dünyasının kralı, o kırsal bölgede hakiki bir şahsiyetti. Öldükten sonra bile şahsiyeti varlığını sürdürecekti, soyundan gelen ineklerle boğalar vadinin otlaklarında ve tepelik çayırlarda otlayacak, ahırları ve süt sağılan kulübeleri dolduracak, pırıl pırıl kızıl postları kırları renklendirip pazar yerlerini dolduracaktı; insanlar zamanla semireceği belli bir düve ya da güzel yapılı bir dana görünce, "Ah, bak bu

hayvan şu eski gürbüz Yonca Perisi'nin yavrularından," diyecekti. Tablo ise bütün bu arada üstünde bir toz tabakası ve vernik katmanıyla, hiç değişmeden asılı duracaktı; yüzünü duvara verip döndürdüğünüz an bütün anlamını kaybeden bir eşyadan ibaret olacaktı. Tom Yorkfield'ın öfkeli zihninden ardı ardına böyle düşünceler geçiyordu fakat Tom bunları söze dökmeyi başaramadı. Hislerini dile döktüğünde, meseleleri sözünü sakınmadan ve haşin bir şekilde anlatan biriydi.

"Bazı kalın kafalı ahmaklar bir boya işi parçası için üç yüz sterlini çöpe atmaktan hoşlanabilir; ben bu insanların zevkine imrendiğimi söyleyemeyeceğim. Resmindense gerçeğine sahip olmayı yeğlerim."

Başıyla genç boğayı işaret etti, hayvan burnunu havaya kaldırmış bir o adama bir bu adama bakıyor, yarı oyunbaz yarı sabırsız hareketlerle başını sallayıp boynuzlarını aşağı çekiyordu.

Tom'un sözleri Laurence'ı eğlendirmişti, adam karşısındakini hoş görür bir edayla, sinir bozucu bir kahkaha koyuverdi.

"Bana sorarsan, senin deyişinle, o boya işi parçasını satın alan kişinin, parasını çöpe attığını düşünerek dertlenmesine hiç gerek yok. Ben zamanla daha çok tanınıp ün kazandıkça, resimlerimin de değeri yükselecek. Mesela, dediğim resim, beş altı yıl sonra, büyük ihtimalle bir müzayede salonunda dört yüz sterlin getirecektir; eğer doğru ressamların eserlerini seçecek kadar işinin ehliysen, resimler hiç de kötü bir yatırım aracı değildir. Ne var ki, sen şu kıymetli boğanın zaman geçtikçe değer kazanacağını söyleyemezsin; kısa bir süre değerli olacak ama sonra hayvanı elinden çıkarmazsan, nihayetinde değeri sırf toynakları ve postu hatırına bir iki şiline kadar inecek,

belki tam da o ara önemli bir resim galerisi büyük para ödeyip benim boğamı satın alacak."

Bu kadarı dayanılacak gibi değildi. Bir araya gelen hakikat, karalama ve hakaretin gücü, Tom Yorkfield'ın kendine hâkim olma gücünü iyice zorlamıştı. Adam sağ eline meşe odunundan sağlam bir sopa geçirip sol eliyle de Laurence'ın kanarya sarısı ipek gömleğinin düğmesi açık yakasına yapıştı. Laurence dövüşmeye alışık bir adam değildi, nasıl ki Tom bütün benliğini saran bir öfkeyle dengesini hepten kaybetmişse, Laurence da fiziksel şiddet göreceği korkusuyla aynı şekilde dengesini yitirmişti. Bir ara işler öyle bir hâle geldi ki, yemlikte kuluçkaya yatacak yer aramaktan vazgeçmeyen tavuk misali, avlu içinde bütün gücüyle bir oraya bir buraya koşuşturup cıyak cıyak bağırarak o zamana dek eşini benzerini görmediği bir manzara çizen adamın görüntüsü karşısında, Yonca Perisi pek bir keyiflendi. Bu curcunalı ve neşeli ânın üzerinden bir saniye geçmemişti ki, boğa Laurence'ı sol omzunun üzerinden silkeleyip fırlatmaya girişti, adam daha havadayken kaburgalarına şöyle bir tos vuracak, yere düştüğünde de üstüne çökecekti. Eğer Tom'un gayretli müdahalesi olmasaydı, boğa planının son maddesinden vazgeçmek zorunda kalmayacaktı.

Tom, büyük özveriyle ve seve seve, yaraları tamamen iyileşene kadar üvey kardeşinin bakımını üstlendi. Adamın fazla da ciddi sayılamayacak yaraları, çıkmış bir omuz, bir iki kırık kaburga ve hafif bir sinir bozukluğundan ibaretti. Bütün bu olan bitenin ardından genç çiftçinin kafasında, hınç duymasını gerektirecek sebep kalmamıştı; Laurence'ın boğası ister üç yüz ister altı yüz sterline satılsın, isterse de büyük bir resim galerisinde binlerce insanın hayranlığını kazansın, bir adamı omzunun üstünden fır-

latmasının, bir de daha öte yana düşmeden adamı havada yakalayıp kaburgalarına darbe indirmesinin imkânı yoktu. İşte bu, Yonca Perisi'nin takdire şayan başarısı olmuştu, kimse de bu başarıyı elinden alamayacaktı.

Laurence yaptığı hayvan resimleriyle halen çok tutulan bir ressam, ne var ki tablolarında hep kedi yavrularına, yavru geyiklere ya da kuzulara yer veriyor, artık hiç boğa resmi yapmıyor.

Besili Öküz

Theophil Eshley'nin mesleği ressamlıktı ve kendisi yaşadığı koşullar icabı sığırları resmediyordu. Aslında sıradan bir çiftlikte ya da mandıra çiftliğinde, dört bir yanında boynuzlarla toynakların, süt sağma taburesi ve hayvan dağlama demirlerinin sardığı bir ortamda yaşadığı yoktu. Evi, banliyö olarak anılma ayıbından kıl payı kurtulmuş, ötesinde berisinde villaların göze çarptığı, parkları andıran bir bölgede bulunuyordu. Bahçesinin bir yanına kadar uzanan küçük, tablo misali çayırda uyanık bir komşusu, Manş Adaları'nda yetişen cinsten, tablo gibi, küçük inekler otlatıyordu. Yaz günleri öğle vaktinde inekler, ceviz ağaçlarının gölgesinde, farelerinki gibi parlak tüylerine benek benek düşen güneş ışığı altında, dizlerine kadar uzanan çimenlerin içinde dururdu. Eshley, ceviz ağacıyla çimenler, bir de yaprakların arasından süzülen güneş ışınları içinde iki dingin süt sığırını zihninde canlandırmış ve bunların nefis bir resmini yapmıştı, Kraliyet Akademisi de olması gerektiği gibi, resmi Yaz Sergisi'nin duvarında sergilemişti. Kraliyet Akademisi, çocuklarında nizami, metodik alışkanlıkları teşvik eder. Eshley, ceviz ağaçlarının altında pinekleyen, tablolara yaraşır güzellikteki ineklerin yer aldığı, başarılı ve kabul edilebilir bir resim yapmıştı ve mecburen de sanatına başladığı gibi devam etti. Bir ceviz ağacının altında iki boz ineği tasvir ettiği "Öğle Vaktinde Huzur" adlı eserini, altında iki boz inekle bir ceviz ağacını tasvir ettiği "Gün Ortasında

Mabet" adlı eseri takip etti. Bunlardan sonra, yine ceviz ağaçlarıyla boz inekleri resmettiği "At Sineklerinin Rahatsızlık Vermeyi Bıraktığı Nokta", "Sürünün Sığınağı" ve "Mandıra Diyarında Bir Rüya" geldi. Sürdürdüğü geleneği terk etmek için iki girişimde bulundu fakat ikisi de çarpıcı başarısızlıklarla sonuçlandı; "Atmacadan Kaçan Üveyikler" ve "Campagna di Roma'da Kurtlar", sanatından nefret uyandırıcı sapmalar şeklinde etiketlenip stüdyosuna geri döndü, bundan sonra ise Eshley "Miskin Süt Sığırlarının Hülyalara Daldığı Gölgelik" eseriyle yeniden itibar kazanıp halkın gözüne girdi.

Sonbaharın bitmesine yakın güzel bir günün akşamüstü saatlerinde, Eshley, çayırlığı kaplayan otları resmettiği eserinin son rötuşlarını yapıyordu ki komşusu Adela Pingsford, adamın stüdyosunun dış kapısına alacaklı gibi yüklenip kapıyı tüm gücüyle ısrarla çalmaya başladı.

Paldır küldür çıkagelişini, "Bahçeme öküz girdi," diyerek açıkladı.

Eshley, boş gözlerle bakarak, daha ziyade aptalca bir duruşla, "Öküz ha," dedi, "cinsi ne?"

Komşusu birden parladı: "Bilmiyorum ne cins. Kabaca, sıradan öküz, bilmem, belki de bahçe öküzü. Benim canımı sıkan öküzün cinsi değil, bahçemde olması. Bahçeyi kış için yeni düzenlettik, her yanında öküz dolaşırsa bahçe bozulacak. Hem bir de kasımpatılar daha yeni yeni açıyor."

Eshley, "Bahçeye nasıl girmiş?" diye sordu.

Komşusu sabırsızlanıyordu: "Kapıdan girmiş herhalde, bahçe duvarlarından tırmanmış olamaz, sanmam ki birileri et suyu reklamları gibi uçaktan saçmış olsun. Acilen çözülmesi gereken mevzu bahçeye nasıl girdiği değil, bahçeden nasıl çıkacağı."

Eshley, "Kendisi çıkacak gibi değil mi?" diye sordu.

Adela Pingsford öfkeleniyordu: "Kendisi çıkmaya hevesli olsa yanınıza gelip sizinle gevezelik etmezdim. Evde bir başıma sayılırım; hizmetçi akşamüstü için izin aldı, aşçı da nevralji ağrısı yüzünden yatıyor. Okul yıllarında ya da sonrasında ufak bir bahçeden koca bir öküzün nasıl çıkarılacağına dair bir şeyler öğrenmişsem bile eğer, şimdi hepsi aklımda çıkmış. Aklıma gelen tek şey şu oldu, en yakın komşularımızdan birisiniz ve sığır resimleri yapıyorsunuz, muhtemelen resmini yaptığınız hayvanları az çok tanıyorsunuzdur, belki de bana biraz yardımcı olabilirsiniz. Böyle düşünmüştüm ama herhalde yanılmışım."

Eshley kabul etti, "Doğru, süt sığırlarını resmediyorum," dedi, "ama başıboş dolaşan öküzleri gütme deneyimine sahip olduğumu iddia edemem. Bir filmde hayvanları nasıl güttüklerini görmüştüm ama adamların atları ve çeşit çeşit başka malzemesi vardı tabii; hem insan bu sahnelerin ne kadar gerçek ne kadar aldatmaca olduğunu da bilemiyor."

Adela Pingsford bir şey demeden çıkıp evinin bahçesine geçti. Normalde geniş sayılabilecek bir bahçeydi ama baş ve sırt kısmı mat kızıl tüylerle kaplı, postu böğrüne ve butlarına doğru kirli beyaza çalan, kabarık tüylü kulaklara ve kan çanağı iri gözlere sahip öküzle kıyaslanınca ufak görünüyordu. Göçebe bir Kürt obasının reisi, Japon çayhanesindeki bir kıza ne kadar benzeyebilirse, öküz de Eshley'nin o hep çizdiği miskin çayır ineklerine ancak o kadar benziyordu. Eshley bahçe kapısının dibinde durup hayvanın görünümünü ve hareketlerini incelemeye koyuldu. Adela Pingsford hâlâ ağzını açmamıştı.

Eshley sessizliğe daha fazla dayanamayıp, "Kasımpatı yiyor," dedi.

Adela'nın yanıtı sert oldu: "Ne kadar da dikkatlisiniz. Gözünüzden bir şey kaçmıyor. Yalnız aslına bakarsanız, kasımpatı yiyor demek az kalır, ağzındaki tam altı tane kasımpatıdan oluşan bir demet."

Daha fazla boş duramazlardı, bir şeyler yapmak lazımdı. Eshley hayvana doğru bir iki adım attı, ellerini çırptı ve "Kışt", "Pıst" cinsinden sesler çıkardı. Öküz adamın çıkardığı sesleri duyduysa bile bozuntuya vermemişti.

Adela, "Eğer bahçeme tavuk girecek olursa," dedi, "mutlaka sizi çağıracağım, gelir hayvanları kaçırırsınız. Pek güzel 'kıştlıyorsunuz' doğrusu. Bu arada, şu öküzü bahçeden kovmaya ne dersiniz?" Canlı turuncu bir çiçek, hayvanın kocaman ağzında kaybolurken buz gibi bir sükûnetle ekledi: "Şimdi de MADEMOISELLE LOUISE BICHOT kasımpatılarına daldı."

"Madem siz kasımpatının cinsini özellikle belirttiniz," dedi Eshley, "ben de çekinmeden söyleyebilirim ki karşımızdaki bir Ayrshire öküzü."

Buz gibi sükûnet tuz buz oldu; Adela Pingsford öyle kelimeler sarf etti ki ressam hiç düşünmeden öküze birkaç adım daha yaklaştı. Bezelye fidanlarının sarıldığı çubuklardan birini söküp kararlılıkla hayvanın benekli böğrüne doğru savurdu. Hayvan MADEMOISELLE LOUISE BICHOT kasımpatısını ezip çiçek salatasına çevirme işine ara verdi ve dikkat kesilip çubuk fırlatan adama sorgu dolu gözlerle uzun uzun baktı. Adela da gözlerini eşit ölçüde dikkat fakat daha bariz bir husumetle aynı noktaya dikti. Baktı ki karşısındaki koca hayvan ne tehditkâr bir şekilde başını eğiyor, ne de ayağını yere vuruyor, Eshley bir bezelye çubuğu daha kapıp bir cirit atma girişiminde daha bulundu. Öküz bunun üzerine hemen gitmesi ge-

rektiğinin farkına varmış gibi oldu, aceleyle kasımpatı tarhına son bir hamle yaparak biraz daha çiçek koparıp uzun ve seri adımlarla bahçede ilerlemeye başladı. Eshley koşup hayvanı bahçe kapısına doğru sürmeye davrandı ama tek başardığı, yürüyen hayvanın hantal hantal koşmasını sağlamak oldu. Öküz, meraklı bir havayla fakat pek de öyle tereddüt etmeden, biraz cömert davrananların kroket sahası dediği ince çim şeridini aşıp açık duran Fransız tipi pencereden oturma odasına daldı. Odanın sağında solunda duran vazolara kasımpatılar ve farklı sonbahar bitkileri ıslanmıştı, hayvan arama tarama faaliyetlerine geri döndü; bununla birlikte, Eshley'ye öyle geldi ki, öküzün gözlerine kafese kıstırılmış gibi bir bakış yerleşmeye başlamıştı, insanı hayvana hürmetle yaklaşmaya iten bir bakış. Eshley, öküzün mekân seçimine müdahale etme çabalarından vazgeçti.

Adela titrek bir sesle, "Bay Eshley," diye seslendi, "sizden öküzü bahçemden çıkarmanızı istedim, ama istediğim şey hayvanı evime sokmanız değildi. Eğer illaki arazimin sınırlarında olacaksa, salondan ziyade bahçede durmasını tercih ederim."

"Sığır gütmekten anlayan biri değilim," diye karşılık verdi Eshley, "yanlış hatırlamıyorsam size daha baştan söylemiştim." Komşusu yanıt vermekte gecikmedi: "Yüzde yüz katılıyorum, siz anca sevimli ufak ineklerin sevimli resimlerini çizebilirsiniz. Salonumda keyfince dolaşan şu öküzün de güzel bir resmini yapmak istemez miydiniz yoksa?"

Bu söz üzerine Eshley ipleri eline aldı, arkasını dönüp yürümeye başladı.

Adela, "Nereye gidiyorsunuz?" diye feryat etti.

Yanıt, "Malzeme getirmeye," oldu.

"Malzeme mi? Kement kullanmanıza müsaade edemem. Hayvan karşı koyup da debelenecek olursa salon mahvolur."

Ne var ki, ressam bu sözlere kulak asmadan çıkıp gitti. Birkaç dakika sonra eli kolu bir şövale, tabure ve resim malzemeleriyle dolu, geri döndü.

Adela iç çekip sitem etti: "Ne yani, bu canavar benim salonumun altını üstüne getirirken siz bir güzel oturup hayvanın resmini mi yapacaksınız?"

Eshley, tuvalini yerleştirmekle meşgul, "Bunu kendiniz teklif ettiniz," diye karşılık verdi.

Adela gürledi: "İmkânı yok buna izin veremem, hayatta izin vermem!"

"Sizin bu konuda ne söz hakkınız olabilir, anlamıyorum," dedi ressam, "öküz sizinmiş gibi rol kesemezsiniz, hayvanı zamanında sahiplenmiş bile değilsiniz."

Öfke dolu yanıt gecikmedi: "Unutuyorsunuz herhalde, hayvan benim kendi salonumda, benim kendi çiçeklerimi yiyor."

"Siz de unutuyorsunuz ki aşçı nevralji ağrısı çekiyor," dedi Eshley, "belki tam da şimdi kendisini derin bir uykunun merhametli kollarına bırakmaktadır, eğer öyleyse kopardığınız velveleyle kendisini uyandırmanız an meselesi. İnsanın hayattaki tavrını belirleyen ana prensip, başkalarını düşünmek olmalıdır."

Adela trajik bir edayla feryat etti: "Adam delirmiş!" Bir dakika bile geçmemişti ki, delirmiş gibi görünen, Adela'nın kendisinden başkası değildi. Öküz vazodaki çiçekleri ve "Israel Kalisch" kitabının kapağını yiyip bitirmiş, nispeten kısıtlı bir mekân niteliğindeki salondan

çıkıp çıkmamayı değerlendirir gibi görünüyordu. Eshley, öküzün kıpırdanmaya başladığını fark eder etmez fırlayıp birkaç demet Virginia sarmaşığı kopardı ve yerinden ayrılmasın diye rüşvet niyetine hayvanın önüne attı.

"Bir söz vardı, aklımda kalmamış," diye içinden geçirdi, "şöyle bir şeydi sanki: 'Nefret dolu bir evde karnını besili öküz etiyle doyuracağına, sevgi dolu bir evde ot yemeğiyle doyur.'* Sözde geçen her şey, tek tek elimizin altında hazır."

Adela, "Şimdi Halk Kütüphanesi'ne gidiyorum, oradan polise telefon açtıracağım," dedi ve öfkeyle söylene söylene çıkıp gitti.

Birkaç dakika sonra, ahırda kendisini küspe ve doğranmış şeker pancarı bekliyor olabileceği ihtimaline uyanan öküz, pür dikkat adımlarla salondan çıktı, artık rahatsız edici hâli kalmamış ve bezelye çubuğu fırlatmayı bırakmış adama büyük bir ciddiyet okunan sorgu dolu gözlerini dikti ve ardından bastığı yeri inleten hantal ama seri bir tempoyla bahçeden çıkıp gitti. Eshley de malzemelerini toplayıp öküzün ardından çıktı, Larkdene Malikânesi nevraljiye ve aşçıya kaldı.

Bu olay, Eshley'nin sanat kariyerinin dönüm noktası oldu. Dikkate değer tablosu "Salonda Bir Öküz, Sonbahar Sonu", Paris Salonu sergisinde en büyük sükse yapan ve en büyük başarıyı yakalayan parçalardan biri oldu, daha sonra sergilendiği Münih'te ise üç et suyu firmasının hararetli fiyat tekliflerine rağmen Bavyera hükümetince satın alındı. O andan itibaren ressam, sürekli ve emin bir başarı grafiği çizdi ve iki yıl sonra Kraliyet Akademisi, en

* İncil kaynaklı bu söz, sevgi dolu bir ortamda yoksulluk içinde yaşamanın, nefret dolu bir ortamda varsıl bir hayat sürmekten daha iyi olduğunu belirtir. *–çn*

göze çarpan duvarlarından birinde büyük memnuniyetle Eshley'nin devasa bir tablosuna yer verdi: "Berberi Şebekleri Soyunma Odasını Harap Ederken".

Eshley, Adela Pingsford'a yeni bir "Israel Kalisch" kitabı ve üzerinde güzel çiçekleriyle birkaç MADAME ANDRE BLUSSET kasımpatısı hediye etti fakat iki komşu arasında hakiki bir barışma kabilinden hiçbir münasebet yaşanmadı.

Kaderin Tazıları

Martin Stoner, kasvetli ve bunaltıcı bir sonbahar günü havanın kararmaya yüz tuttuğu dakikalarda, tam olarak nereye vardığını bilmediği çamurlu patikalar ve at arabalarının bıraktığı tekerlek izleri boyunca ayaklarını sürüye sürüye ilerliyordu. Yolun ileride denize ulaşacağını tahmin ediyor, adımlarını ısrarla denize yöneltiyordu. Bu bitkin hâliyle niye denize varmaya çalıştığını sorsalar izah bile edemezdi, belki kendisi de avcıların sıkıştırdığı bir geyiği can havliyle kayalıklara doğru koşturtan içgüdünün avucuna düşmüştü. Kaderin tazıları, Martin Stoner'ı amansız bir kararlılıkla köşeye kıstırmıştı; adamın zihni açlık, bitkinlik ve en ufak umudu esirgeyen bir çaresizlikle uyuşmuştu, esasen nasıl bir dürtüyle yoluna devam ettiğini düşünecek kadar bile mecali kalmamıştı. Stoner, mümkün olan her yolu denemiş talihsizlerden biriydi, tabiatından gelen miskinliği ve tutumsuzluğu, hayatı boyunca en mütevazı bir başarı şansını dahi suya düşürmüştü. Artık dayanma gücü tükenmiş, yapabileceği hiçbir şey kalmamıştı. Ümitsizlik, içinde uyuyan bir enerji kaynağını harekete geçirmemiş, aksine kör talihindeki bu buhran ânında kendisini zihnen uyuşukluğa düşürmüştü. Üstünde yaşadığı zorluklara şahitlik eden kıyafetleri ve cebinde yarım peniyle yürüyen Martin Stoner'ın ne yardım isteyecek tek bir dostu ya da tanıdığı vardı, ne de gece kıvrılıp yatacak bir yatak veya ertesi güne ağzına koyacak tek bir lokma bulma umudu. Adam

bütün hislerden azade ilerliyor, çit gibi uzanan nemli çalıların arasında ve yapraklarından sular damlayan ağaçların altında ayaklarını sürüyordu. Kafası bütün düşüncelerden arınmış gibiydi, yalnızca bilinçaltında, yolun ileride bir yerlerde denize çıkacağını biliyordu. Bilincine durup durup bir düşünce daha sızıyor, açlıktan perişan hâle düştüğünü hatırlatıyordu. Bir süre sonra geniş ve epey bakımsız bir çiftlik avlusuna giden, açık bir kapının önünde durdu. Yakınlarda yaşam belirtisi yok sayılırdı, bahçenin öte yanındaki çiftlik evi ise ürpertici görünüyor, misafirlerin hoş karşılandığı bir yere benzemiyordu. Ne var ki, inceden bir yağmur bastıracak gibiydi ve Stoner birkaç dakikalığına da olsa çiftlik evine sığınabileceğini ve cebinde kalan son bozukluk karşılığında bir bardak süt isteyebileceğini düşündü. Ağır ve bitkin adımlarla bahçeye girip taş döşeli dar yolu geçerek yan kapıya vardı. Daha elini kaldırıp kapıyı çalmaya fırsat bulamamıştı ki kapı açıldı ve karşısına yaşlılıktan canı çekilmiş, iki büklüm bir adam çıktı. Evin girişinde kenara çekilmiş duran ihtiyar, Stoner'a içeri girmesi için yol verir gibiydi.

"İçeri girsem de yağmurda ıslanmasam olur mu?" Stoner ağzını anca açmıştı ki yaşlı adam sözünü kesti.

"Buyurun Tom Efendimiz. Bir gün geri döneceğinizi biliyordum."

Stoner yalpalaya yalpalaya eşikten geçti ve ne döndüğünü anlayamamış hâlde, karşısındaki adama bakakaldı.

Yaşlı adam titrek, hevesli bir sesle, "Siz oturun, ben size yiyecek bir şeyler hazırlayayım," dedi. Bitkinlikten artık bacakları üzerinde duramayan Stoner, ihtiyarın önüne çektiği koltuğa çöküp kaldı. Bir dakika geçmemişti ki, yanı başına kurulan masada, söğüş et, peynir ve ek-

mekten oluşan yemeğini silip süpürmeye başladı.

Yaşlı adam, Stoner'a rüyadaymışçasına uzak ve alakasız gelen bir sesle, "Dört yıl oldu, hiç değişmemişsiniz," dedi, "yalnız burada epey değişiklik oldu, siz de göreceksiniz. Siz gittiğiniz sırada çiftlikte bulunanlardan kimse kalmadı artık, bir ben varım, bir de ihtiyar halanız. Kendisine geldiğinizi haber vereyim, sizi görmeyecek ama kalmanıza izin verecek, izin vermesi lazım zaten. Hep derdi, bir gün çıkıp gelirseniz burada kalabilecektiniz ama kendisi asla yüzünüze bakmayacak, sizinle bir daha tek kelime etmeyecekti."

İhtiyar, Stoner'ın önüne bir bardak bira koydu ve aksaya aksaya uzun koridorda kayboldu. Çiseleyen yağmur şiddetli bir sağanağa dönmüş, kapıyı pencereyi dövüyordu. Avare Stoner ürpererek deniz kenarını düşündü, akşamın hızla dört bir yana çöktüğü bu saatlerde, bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun altında kim bilir orası ne durumdaydı. Yemeğini ve birasını bitirdi, uyuşmuş bir hâlde oturup kendisini ağırlayan tuhaf adamın dönmesini bekledi. Köşedeki ayaklı saatin tik taklarıyla dakikalar birbirini kovalarken genç adamın zihninde yeni bir ümit yeşerip büyümeye başladı; bir süre önce duyduğu açlığını giderme ve birkaç dakika dinlenme arzusu, geceyi bu misafirperver görünümlü çatı altında geçirme ümidine dönmüştü. Koridordan gelen ayak sesleri, çiftliğin ihtiyar uşağının geri dönüşünü bildirdi.

"Büyük hanım sizi görmeyecek Tom Efendimiz, ama burada kalabileceğinizi söyledi. Kendisi toprağın altına girdiğinde çiftliğin size kalacağına düşünürsek, zaten burada kalabilmeniz gerek. Odanızdaki şömineyi yaktırdım Tom Efendimiz, hizmetçiler yatağınıza temiz çarşaf ser-

di. Odanıza hiç dokunmamıştık. Belki de yorgunsunuzdur, odanıza şimdiden çıkmak istersiniz."

Martin Stoner ağır hareketlerle, tek söz etmeden ayağa kalkıp koruyucu meleğinin ardı sıra koridordan geçti, gıcırdayan birkaç basamaktan çıkıp bir koridoru daha aştı ve çıtır çıtır yanan ateşin aydınlattığı büyük bir odaya girdi. Odada bulunan birkaç parça mobilya sade ve eski moda olmakla birlikte kendi tarzlarında kaliteliydi, dekorasyon adına, içi doldurularak muhafaza içine konmuş bir sincap ile dört yıl öncesinin duvar takviminden başka göze çarpan bir şey yoktu. Gerçi zaten Stoner'ın gözleri yataktan başka bir şey görecek gibi değildi, adam kıyafetlerini sabırsızlıkla üstünden sıyırıp yatağın konforlu derinliklerine yuvarlanarak bitkin bedenini lüksün kollarına bıraktı. Görünüşe göre, kaderin tazıları kendisini bir an yoklamış, sonra da yolundan çekilmişti.

Stoner sabahın soğuk aydınlığında kendini içinde bulduğu durumun yavaş yavaş farkına varınca keyifsiz bir kahkaha attı. Belki ortadan kaybolmuş diğer işe yaramaz adamla olan benzerliğine güvenip kahvaltılık bir şey atıştırabilir, daha kimse Stoner'ın üstüne yüklenen sahtekârlığın farkına varmadan sağ salim sıvışabilirdi. Alt kattaki odaya inince karşısında iki büklüm ihtiyarı buldu, adam "Tom Efendisi"ne kahvaltı için domuz pastırmalı sahanda yumurta hazırlatmıştı, yüzünde sert bir ifade okunan yaşlıca bir hizmetçi de elinde çaydanlıkla gelip Stoner'ın çayını doldurdu. Stoner masaya geçerken spanyel cinsi küçük bir köpek çıkageldi ve sokulgan bir tavırla adamın üstüne atladı.

Sert ifadeli hizmetçinin George diye hitap ettiği yaşlı adam, "Köpek, ihtiyar Bowker'ındı," dedi. "Hanımefen-

di size çok düşkündü, siz güneye gittikten sonra bir daha eskisi gibi olmadı. Kendisi aşağı yukarı bir yıl önce öldü. Köpek onundu."

Stoner bahsi geçen hanımın ölümüne üzülemedi, kendisini tanıyabilecek bir tanık olarak ondan pek memnun kalmayacaktı.

İhtiyardan bir kez daha şaşırtıcı bir öneri geldi: "Ata binmek ister misiniz, Tom Efendimiz? Küçük, güzel bir kır atımız var, pek uysal. İhtiyar Biddy yıllar geçtikçe biraz yaşlandı, gerçi halen iyi koşuyor. Ben yine de diğer ata eyer vurdurup kapıya getirteyim."

Avare Stoner, "Binicilik kıyafetlerim yok," diye kekeledi, üstündeki yıpranmış kıyafetlere bakınca kendini gülmemek için zor tuttu.

İhtiyar adam samimi bir sesle, "Tom Efendimiz," dedi, gücenmiş gibi bir tavır takınmıştı, "bütün eşyalarınız bıraktığınız günkü gibi duruyor. Ateşin önünde biraz havalandırdık mı tamamdır. Arada bir ata binseniz, ava çıksanız biraz kafanız dağılır. Göreceksiniz, buranın halkı size karşı iyi hisler beslemiyor, öfkeliler. Olanları unutmuş, sizi affetmiş değiller. Kimsenin yanınıza yanaşacağı yok, o yüzden ata binin, köpeği yanınıza alın, kafanızı ne kadar dağıtabilirseniz o kadar iyi. Sıkıntınızı alırlar."

İhtiyar George aksaya aksaya hizmetçilere emirler yağdırmaya gitti, Stoner ise kendisini tam bir rüya içinde gibi hissederek, "Efendi Tom"un elbise dolabını incelemek üzere üst kata çıktı. At sırtında gezinti yapmak en çok keyif aldığı şeylerden biriydi, ayrıca Tom'un eski ahbaplarından hiçbirinin kendisini yakından görme lütfunda bulunmayacak olması, çevirdiği dolabın hemen meydana çıkmasını bir noktaya kadar engelleyecekti.

Evin aslen davetsiz misafiri, üstüne rahatça oturan binici pantolonunu giyerken hafiften meraklandı, acaba hakiki Tom nasıl bir kabahat işlemişti de bütün köyü böyle karşısına almıştı. Nemli toprağa hızla ve hevesle çarpan toynakların tok sesiyle düşünceleri yarıda kesildi. Kır atı çiftliğin yan kapısına getirmişlerdi.

Stoner, ata binmiş, daha bir gün önce pejmürde bir avare olarak amaçsızca yürüdüğü çamurlu yollardan tırıs geçerken kendi kendine, "İşe bak, at sırtında dilenci," diye düşündü. Derken düşünceler kafasından yavaş yavaş silindi, atı dümdüz uzanan yolun çimenlik yanında birden dörtnala koşturmaya başlayıp kendini gezintisinin keyfine bıraktı. Açık bir bahçe kapısına yaklaştığında atı yavaşlattı, iki at arabasının yanından geçip bir tarlaya girmesini bekledi. At arabalarını süren gençler Stoner'ı uzun uzun süzme fırsatı bulmuştu, Stoner yoluna devam ediyordu ki gençlerden birinin heyecanla bağırdığını duydu: "Tom Prike gelmiş! Şıp diye tanıdım, kalkmış buralarda boy gösteriyor, görüyor musun?"

Demek ki, titrek bir ihtiyarın burnunun dibindeyken kendisini Tom sanmasına sebep olan benzerlik, yakın mesafeden daha genç gözleri de yanıltmaya yetecek güçteydi.

Gezintisine devam ederken, kayıplara karışmış Tom'un önceden işleyip de Stoner'a miras bıraktığı kabahatin yöre halkı tarafından ne unutulduğunu, ne de affedildiğini gösteren çeşit çeşit kanıtla karşılaştı. Kime rastgeldiyse ters bakışlar ve homurtularla karşılaşıyor, kendisini gören herkes, yanında kim varsa dirseğiyle dürtüp Stoner'ı işaret ediyordu. Atın yürüyüşüne uysal uysal ayak uyduran "Bowker'ın köpeği", görünüşe göre bu hasmane dünyadaki tek dostane canlıydı.

Stoner çiftliğin yan kapısına gelmiş attan iniyordu ki bir an gözüne yaşlıca bir kadın çarptı, bir deri bir kemik kalmış kadın, üst kattaki bir pencerede, perdenin ardından dikkatle kendisine bakıyordu. Belli ki üvey halasını görmüştü.

Stoner, kendisi için hazırlanmış mükemmel öğle yemeğinden sonra içinde bulunduğu sıradışı durumun doğurabileceği ihtimalleri değerlendirme imkânı buldu. Dört yıl boyunca ortalarda görünmeyen hakiki Tom, birdenbire çiftliğin kapısını çalabilir ya da her an kendisinden bir mektup gelebilirdi. Başka bir ihtimal, sahte Tom'dan çiftliğin vârisi sıfatıyla bir belge imzalamasını isteyebilirlerdi, ki bu da kendisini utanç verici, zor bir duruma düşürürdü. Bunlar olmasa bile, Tom'un halası gibi mesafeli davranmayacak bir akraba ortaya çıkabilirdi. Bütün bunların sonucunda, asıl kimliği ifşa olur, Stoner yerin dibine girerdi. Öte yandan, elindeki tek alternatif, başını sokacak bir çatıdan mahrum, açık havada uyumak ve denize giden çamurlu yollarda yürümekti. Ne olursa olsun, çiftlik geçici de olsa kendisini sefaletten kurtaran bir liman olmuştu. "Denediği" pek çok şey arasında çiftçilik de vardı ve pek de hak ettiği söylenemeyecek konukseverlik karşılığında çiftlikte biraz çalışabilirdi.

Sert ifadeli hizmetçi masayı temizlerken, "Akşam yemeğine domuz etini soğuk mu hazırlayalım, yoksa sıcak mı yersiniz?" diye sordu.

"Sıcak yerim, soğanla pişirin," dedi Stoner. Hayatında ilk kez böyle çabucak karar vermişti. Yemeği nasıl istediğini söylerken çiftlikte kalmaya devam edeceğini anladı.

Stoner, söze dökülmemiş bir anlaşmayla evin kendisine düşen kısmının sınırları dışına kesinlikle adım at-

mıyordu. Çiftlik işlerine yardımcı olduğunda, başkasının emrindeki işçiler gibi çalışıyor, kimseye emir vermiyordu. Mesafeli bir sessizlik ve husumet dolu bu dünyadaki ahbapları, ihtiyar George, kır at ve Bowker'in köpeğinden ibaretti. Çiftliğin hanımını hiç görmüyordu. Bir keresinde, hanım kiliseye gittiğinde hırsız gibi gizlice çiftliğin salonuna girip çiftlikteki yerine el koyduğu ve kötü şöhretini yüklendiği genç adam hakkında az da olsa bilgi toplamaya çalıştı. Salonun duvarlarına asılmış veya muntazam çerçevelere tıkılmış bir sürü fotoğraf vardı fakat Stoner'ın aradığı benzerlik bu fotoğrafların arasında değildi. Nihayet, bir köşeye saklanmış bir albümde aradığını buldu. Albümde "Tom" adıyla bir dizi fotoğraf vardı; üstündeki frakla iki dirhem bir çekirdek, üç yaşlarında tıknaz bir oğlan çocuğu; elinde son derece isteksizce bir kriket sopası tutan on iki yaşlarında hantal bir yeniyetme; tam ortadan ayrılmış, ipek gibi dümdüz saçlarıyla epey yakışıklı bir delikanlı, son olarak da biraz haşin ve pervasız bir ifadeye sahip genç bir adam. Stoner bu son fotoğrafa daha büyük bir ilgiyle baktı, kendisiyle bu genç adam arasında bariz bir benzerlik vardı.

Stoner, çevresindekilerin dışlayıp uzak durduğu ve nefret ettiği birine dönüşmesine sebep olan kabahatin ne olduğuna dair bir şeyler öğrenmek amacıyla, pek çok konuda epey çenebaz sayılan ihtiyar George'un ağzını defalarca aradı.

Bir gün çiftliğin biraz ötesindeki tarladan eve yürürlerken, "Millet benim hakkımda neler söylüyor?" diye sordu.

Yaşlı adam başını iki yana salladı.

"Size karşı öfke duyuyorlar, hem de zehir gibi bir öfke. Öyle, olanlar acı, çok acı."

Bundan sonra da ağzından olayları aydınlatabilecek tek kelime çıkmadı.

Noel kutlamalarından birkaç gün önce, ayaz, berrak bir akşam, Stoner meyve bahçesinin köşesinde durmuş, bir uçtan bir uca uzanan kır manzarasını izliyordu. Sağda solda göz kırpan tek tük lamba ve mumun parıltısı, Noel dönemine özgü bir merhamet ve neşenin hüküm sürdüğü evleri belli ediyordu. Stoner'ın arkasındaki tatsız ve sessiz çiftlikte ise bir kez olsun birileri gülmüyordu, öyle ki burada çıkabilecek bir dalaşma bile Stoner'a neşe kaynağı olacaktı. Kasvetli binanın upuzun gri cephesine bakmak için arkasını dönmüştü ki çiftliğin kapısı açıldı ve ihtiyar George alelacele bahçeye fırladı. Stoner, ihtiyar adamın gergin ve kaygılı bir sesle, bu çiftlikte devraldığı Tom ismiyle kendisine seslendiğini duydu. Hemen farkına vardı, tatsız bir şey olmuştu, sığındığı çiftlik Stoner'ın gözünde aniden değişip, kovulmaktan ölesiye korktuğu, huzurlu ve rahat bir yuvaya dönüştü.

İhtiyar, boğuk bir sesle, "Tom Efendimiz," diye fısıldadı, "hiç dikkat çekmeden buradan sıvışmanız gerek, birkaç gün ortalarda görünmeyin. Michael Ley köye geri dönmüş, sizi bulduğu gibi vuracağına yemin etmiş. Dediği gibi vurur da, adam öldürebilecek karakterde biri. Gece karanlığında gizlice kaçın, bir hafta filan dönmeyin, adam daha fazla kalmaz zaten."

Stoner kekeleyerek, "İyi de nereye gideceğim?" dedi, ihtiyarın yüzünde apaçık okunan dehşet hissi ona da bulaşmıştı.

"Dosdoğru Punchford kıyısına gidip orada saklanın. Michael köyden ayrılıp da tehlike ortadan kalkınca kır atı Punchford'daki Yeşil Ejder hanına getirtirim. Atı Yeşil

Ejder'in ahırında gördüğünüzde artık geri dönebileceğinizi anlarsınız."

Stoner tereddütlüydü: "Ama-"

Öteki sözünü kesti: "Parayı sorun etmeyin, büyük hanım da dediğim gibi yapmanız gerektiğini düşünüyor, bana bunları verdi."

Adam cebinden üç altın, birkaç tane de gümüş para çıkardı.

O gece, cebinde büyük hanımın verdiği parayla çiftliğin arka kapısından sessizce sıvışan Stoner, kendisini bu sefer tam bir dolandırıcı gibi hissediyordu. İhtiyar George ve Bowker'ın köpeği avluda dikilmiş adamı izliyor, sessizce veda ediyordu. Stoner'ın çiftliğe bir daha döneceği yoktu, özlemle dönüşünü bekleyecek olan bu iki hürmetkâr dostu karşısında içini sızlatan bir vicdan azabı duydu. Belki günün birinde hakiki Tom geri dönerdi de bu temiz kalpli çiftlik halkı büyük bir şaşkınlık yaşar, çatılarının altında barındırdıkları gizemli konuğun kim olduğunu merak ederdi. Stoner kendi akıbetinin ne olacağı konusunda hemen kaygılanacak değildi; eğer gerisi gelmeyecekse insan üç pound tutarında bir parayla fazla yol alamaz fakat önceki serveti birkaç peniden ibaret olan birisi için bu para fena bir başlangıç sayılmaz. Bu yollarda umutsuz bir maceracı olarak yürürken talihi garip bir şekilde dönüp yüzüne gülmüştü, şimdi de şansı yaver giderse bir yerlerde iş bulup yeni bir başlangıç yapabilirdi. Çiftlikten uzaklaştıkça keyfi yerine geldi. Kaybettiği kimliğine yeniden kavuşmak ve bir başkasının tedirgin hayaleti olmaktan çıkmak içini ferahlatmıştı. Hiç yoktan hayatına dalan amansız hasmını düşünmeye gerek duymamıştı, o hayat artık geride kaldığına göre gerçekliğe

dayanmayan bir başka konuyu dert etmiş ya da etmemiş, pek önemi yoktu. Aylardır ilk kez gamsız, neşeli bir şarkı tutturup mırıldanmaya başladı. Hemen oracıkta, dalları sarkmış bir meşe ağacının gölgesinden eli silahlı bir adam çıktı. Kim olduğunu düşünmeye hacet yoktu; bembeyaz kesilmiş yüzüne düşen ay ışığı, Stoner'ın avarelikle geçen günleri boyunca bir kez bile şahit olmadığı, öfke yüklü bir bakışı aydınlatıyordu. Stoner can havliyle yana atılıp yolu çeviren çalılıkları yarıp geçmeye çalıştı fakat çalılıkların çetin dalları izin vermedi. Kaderin tazıları Stoner'ı bu dar yollarda beklemişti ve bu sefer görmezden gelinecek gibi değillerdi.

Morlvera

Olimpik Oyuncak Dünyası, Batı Ucu'nun önemli bir caddesi üzerinde hemen göze çarpan bir konuma sahipti. İsabet olmuştu da mekânın adını Oyuncak Dünyası koymuşlardı zira alışıldık olmakla birlikte heyecanla kalpleri çarptıran bir kelime kullanıp da buraya oyuncakçı demek, kimsenin aklından bile geçmezdi. Mağazanın geniş vitrinlerine yerleştirilmiş oyuncakları, soğuk bir ihtişam ve büyük emek verilmiş bir hayal kırıklığı havası sarıyordu; bunlar, Noel zamanlarında bitkin mağaza çalışanlarının heyecanına hâkim olamayan anne babalar ile sıkılmış suskun çocuklara gösterip tanıttığı türden oyuncaklardı. Hayvan şeklindeki oyuncaklar, insanın belli bir yaşta sarılıp uyumak ve gizlice banyoya sokmak isteyeceği, yumuşak ve sevimli arkadaşlardan ziyade, tabiat tarihi derslerinde kullanılabilecek modellere benziyordu. Mekanik oyuncaklar hiç durmadan hareket ediyordu, fakat bu hareketler, kimsenin bir oyuncağın bütün ömrü boyunca beş altı kereden fazla izlemek isteyeceği nitelikte değildi; makul bir çocuk yuvasında oyuncak ömrünün kuşkusuz kısa olacağını düşünmek, insaflı bir değerlendirme sayılırdı.

Vitrinin bir bölümünü baştan aşağı dolduran şık giyimli oyuncak bebeklerin içinden, bileklerine doğru daralan geniş eteği ve şeftali rengi kadifeden süslü kıyafetiyle bir hanım, hemen göze çarpıyordu. Bu hanım, kıyafetlerini özenle tamamlayan leopar desenli aksesuarlarıyla tam iki dirhem bir çekirdekti, eğer detaylı bir bayan

tuvaletini tanımlarken, böyle rahatlıkla sayısız anlama gelen aksesuar kelimesini kullanabilirsek tabii. Hanımın, özenle hazırlanmış bir gösteriş meraklısından tek bir eksiği yoktu, esasen gösteriş meraklısı ortalama bir kadından fazlasına bile sahip olduğu söylenebilirdi; yüzünde bomboş, ifadesiz bir bakış yerine kendine özgü bir karakter vardı. Kabul etmek gerek ki, bu karakter kötücül bir karakterdi, şeytani bir edayla kalkmış tek kaşı ve ağzının kenarlarındaki merhametsiz, sert ifadeyle soğuk ve düşmanca, adeta sorgular gibi bakıyordu. İnsan bu karakter hakkında durup durup yeni hikâyeler türetebilirdi, bu hikâyelerin en belirgin özelliği de alçakça bir hırs, paraya pula düşkünlük ve insana yaraşır her tür hissin mutlak eksikliği olurdu.

Nitekim kariyerinin vitrinde geçen döneminde dahi bu hanım için hüküm verenler ve adına yaşam öyküsü yazanlar eksik değildi. On yaşındaki Emmeline ve yedi yaşındaki Bert, arka sokaktaki gözlerden uzak evlerinden çıkmış, St. James Parkı'nın ufak balıklarla dolu göletine giderken oyuncak mağazasının önünde durmuşlar, eteği bileklerinde daralan oyuncak bebeği eleştiren nazarlarla inceliyor, pek de hoşgörülü sayılamayacak bir bakışla karakterini okuyorlardı. Zorunluluktan üstü başı dökülenler ile üstündeki kıyafetlerden gereksiz gösteriş akanlar arasında örtük bir husumet olması muhtemeldir, fakat gösterişçilerin göstereceği az bir nezaket ve samimiyet, söz konusu duyguyu çoğu durumda hayranlık dolu bir bağlılığa dönüştürecektir; eğer ki şeftali rengi kadifelere ve leopar deseni kumaşlara bürünmüş hanım, diğer süslü aksesuarlarının yanında bir de cana yakın bir ifade takınmış olsaydı, Emmeline en azından hanıma saygı besler ve hatta kendisini severdi. Ne var ki, oyuncak bebeğin yüzü

böyle cana yakın bir ifade sergilemediğinden, Emmeline, roman okuma sanatında ustalaşmış kişilerin sözlerinden derlediği, gösterişe bulanmış bir ahlaksızlığa dair kulaktan dolma bilgilere dayanarak, vitrindeki hanım için rezil bir şöhret yazdı, Bert de kendi kısıtlı hayal gücünü kullanarak araya hikâyenin gidişatını bozan bir iki detay sıkıştırdı.

Emmeline düşmanca bakışlarla vitrindeki oyuncak bebeği uzun uzun süzüp, "Şu pek fena, bak şu," dedi, "kucası onu hiç sevmiyo."

Bert hevesle atılıp, "Kucası dövüyo," dedi.

"I-ıh, dövmüyo, kucası ölmüş, o zihirlemiş, yavaş yavaş zihirlemiş, bir kimse bilememiş. Şimdi de lordla evlenmek istiyo, lordun dünya kadan parası var. Lordun karısı var, ama bu onu da zihirlicek."

Bert, daha da kabaran bir düşmanlık hissiyle, "Pek fena," dedi.

"Anası da sevmiyo, hem bundan korkuyo, bu çünki alay geçiyo, durup durup alay geçiyo. Hemi de açgözlü, balık yiyolarsa kendi balığını yiyo, bi de gidiyo kardeşininkini yiyo, kardeşi çöp kadan, zayıfçacık."

Bert, "Çucuk doğurmuş, oğlan," dedi, "ama gitmiş oğlanı dereye iktirivermiş, kimseler bakmazken iktirmiş."

Emmeline, "I-ıh, öyle değil," diye müdahale etti, "oğlanı fakirlere vermiş, kucası bulmasın diye. Oğlana fena fena şeyler etmişler."

Bert, "Adı ne?" diye sordu, böyle enteresan bir karakterin artık bir adı olması gerektiğini düşünmüştü.

"Adı, he?" dedi Emmeline, zihnini iyice kurcaladı. "Adı Morlvera." Tiyatro sahnelerinde en büyük ilgiyi toplayan, maceraperest bir kadının adına ancak bu kadar yaklaşabilmişti. Bir an sessizlik oldu, iki çocuk da zihnin-

de bebeğin adının bu olup olamayacağını tartıyordu.

Emmeline, "Esvaplarının parasını vermemiş, vermicekmiş de," dedi, "zengin lorda ödettiririm diyo, ama yok, lord ödemicek. Kadına mücühverler almış, hemi de çok paraya."

Bert kendinden emin, "Esvapların parasını vermicek lord," diye ekledi. Belli ki, varlıklı lordların iyi niyetli ve zayıf iradesinin de bir sınırı vardı.

O sırada üniformalı uşaklarla birlikte motorlu bir araba, oyuncak mağazasının kapısına yanaşıp durdu; yüksek perdeden ve biraz aceleyle konuşan yapılı bir kadın arabadan çıktı, ardından da surat asarak, aheste aheste küçük bir oğlan indi; çocuğun yüzünü somurtkan, kapkara bir ifade, vücudunun geri kalanını da bembeyaz bir denizci takımı kaplıyordu. Arabadan inen hanım, muhtemelen Portman Meydanı'nda başlayan tartışmayı sürdürüyordu.

"Bak, Victor, şimdi içeri girip kuzenin Bertha için güzel bir oyuncak bebek alacaksın. O sana doğum gününde ne güzel bir kutu dolusu oyuncak asker hediye etmişti, senin de doğum gününde ona hediye vermen gerek."

Victor, "Bertha aptal bir şişko," dedi, sesini o da annesi kadar yükseltmiş, ama sesine annesinden daha fazla özgüven katmıştı.

"Victor, böyle sözler edilmez. Bertha aptal değil, şişmanlıkla da uzaktan yakından ilgisi yok. Şimdi içeri girip kuzenin için bir bebek seçeceksin."

Anneyle çocuk dükkâna girdi, arka sokaklardan gelen iki çocuğun görme ve duyma menzilinden çıktı.

Emmeline yüksek sesle, "Amman, pek yaramaz çucuk," dedi, ne var ki, çocuğun tarif ettiği gibi şişko ve aptal olduğundan hiç kuşku duymadıkları Bertha karşısında, Emmeline de, Bert de çocuğun tarafını tutmaya meyilliydi.

Victor'un annesi ilk gördüğü çalışana, "Oyuncak bebeklere bakacaktım," dedi, "on bir yaşında ufak bir kız çocuğu için olacak."

Victor ilave bilgi mahiyetinde, "On bir yaşında, şişko bir ufak kız çocuğu," diye ekledi.

"Victor, eğer kuzenin hakkında böyle kaba sözler edeceksen, eve varır varmaz seni yatağa gönderirim, çay da içemezsin."

Mağaza çalışanı, vitrinden, üstünde bileklerine doğru daralan bir etek ve şeftali renginde kadife kıyafetler olan bir bebek alıp, "Oyuncak bebeklerde en yeni çeşitlerimizden biri bu," dedi, "leopar desenli şapkası ve şalıyla, son moda giyinmiş bir bebek. Bundan daha yenisini bulamazsınız. Özel üretim."

Emmeline dışarıda, "Bak!" diye fısıldadı. "Morlvera'yı aldılar."

Zihninde heyecan ile birini kaybetmenin üzüntüsü birbirine girmişti, gösterişli kıyafetlere bürünmüş ahlaksızlık örneğini biraz daha incelemeye hayır demezdi.

Bert cesaret edip, "Bence arabaya bincek zengin lordla evlencek," dedi.

Emmeline ise, "Bi şeytanlıklar çeviriyo," şeklinde ucu açık bir yorumda bulundu.

Dükkânın içinde, oyuncak bebeği almaya karar vermişlerdi.

Victor'un annesi yüksek sesle, "Güzel bir bebek bu, Bertha çok sevecek," dedi.

Victor suratsız suratsız, "Hah, ne güzel," dedi, "kutuya koydurup paket yaptırmak için bir saat beklememize gerek yok. Ben böyle alayım, dönüp Manchester Meydanı'na gidelim, bebeği Bertha'ya vereyim de bitsin gitsin şu iş. Hem öyle yaparsak kâğıda, 'Değerli Bertha'ya,

Victor'dan sevgiler' yazma derdinden kurtulurum."

Annesi, "Şahane," dedi, "eve gitmeden önce Manchester Meydanı'na uğrayabiliriz. Kuzeninin yarınki doğum gününü şimdiden kutlarsın, hediyesini verirsin."

Victor'un bir şartı vardı: "O çirkin yaratığın beni öpmesine izin vermem ama."

Annesi cevap vermedi; Victor tahmin ettiğinin yarısı kadar bile zorluk çıkarmamıştı. Aklına esince fena hâlde yaramaz olabiliyordu.

Emmeline ve Bert tam vitrinin önünden çekiliyorlardı ki Morlvera, Victor'un özenli kollarında dükkândan çıktı. Sorgular gibi bakan, sert ifadeli yüzü şeytani bir zaferle aydınlanmış gibiydi. Victor'un önceki somurtkan ifadesi ise yerini alaycı bir sükûnete bırakmıştı, görünüşe göre yenilgisini saygısızca da olsa, içtenlikle kabullenmişti.

Uzun boylu hanım uşağa gidecekleri yönü işaret edip arabaya yerleşti. Bembeyaz denizci takımının içindeki ufaklık da arabaya tırmanıp kadının yanına oturdu, zarif giyimli oyuncak bebeği hâlâ özenle kucağında tutuyordu.

Arabanın dönmesi için birkaç metre geriye çekilmesi gerekti. Victor bu arada son derece sinsice, son derece usulca ve yine son derece acımasızca Morlvera'yı omzunun üstünden fırlatıp attı, bebek sokağa, geri geri giden tekerin tam ardına düştü. Araba yumuşak, kulakları okşayan bir çatırtıyla yere serilmiş objenin üstünden geçti, bu kez de öne doğru yol almaya başladı ve bir çatırtı daha duyuldu. Yürüyüp giden arabanın ardından Bert ve Emmeline, benzinle talaşa bulanmış, kadife ve leopar deseni paçavralardan ibaret hüzünlü yığına korkuyla karışık bir keyif içinde bakakaldı, nefret edilesi Morlvera'dan geriye kalan, bir tek bu yığın olmuştu. İki çocuk kulak tırmalayan sevinç çığlıkları attı ve ürperip titreyerek, böyle apansız

bir trajedinin geliştiği olay yerinden koşa koşa uzaklaştı.

O gün akşamüstü saatlerinde, kendilerini St. James Parkı'ndaki gölette ufak balıkları kovalamaya kaptırmışlardı ki, Emmeline büyük bir ciddiyet taşıyan alçak bir sesle, Bert'e şöyle dedi:

"Ben eyice düşündüm. Çucuk kimdi biliyon mu? Fakirlere verdiği çucuktu o, küçük oğlan. Çucuk anasını buldu, böyle etti."

Clovis ve Ebevyn Sorumlulukları

Marion Eggelby, Clovis'le oturmuş, her daim seve seve konuştuğu tek konudan bahsediyordu; yani, evlatlarından ve evlatlarının çeşit çeşit mükemmel niteliği ve başarısından. Clovis'in kulak kesilmeye hazır bir ruh hâlinde olduğu söylenemezdi; ebeveynlere özgü izlenimciliğin dünyada hiç görülmedik ışıltılı renkleriyle tasvir edilen genç Eggelby kuşağı, kendisinde en ufak bir heyecan uyandırmıyordu. Öte yandan, Bayan Eggelby'nin heyecanı ikisine de yetecek kadar büyüktü.

"Eric'i seversiniz," dedi kadın, sesinde bu yönde bir umuttan ziyade tartışmaya hazır bir tını seçiliyordu. Clovis, yanlış anlaşılmaya mahal vermeyecek şekilde, Amy'yi de, Willie'yi de büyük ihtimalle pek de ölçüsüzce önemsemediğini ima etmişti. "Evet evet, hiç kuşkum yok, Eric'i seversiniz. Eric'i kim görse ânında kanı kaynar. Biliyor musunuz, bana hep şu ünlü Davud'un gençliği tablosunu anımsatıyor, ressamın adını şimdi unuttum ama çok meşhur bir tablodur."

"Sırf şu söylediğiniz bile beni Eric'e karşı doldurmaya kâfi, tabii yüzünü sık sık görecek olsam," dedi Clovis. "Mesela bir briç masası hayal edin, insan dikkatini toplayıp ortağının ilk deklarasyonunun ne olduğunu düşünürken ve rakiplerinin dört takımın hangisinden kâğıtlar atmış olduğunu hatırlamaya çalışırken birisinin ona durmadan Davud'un gençliği tablosunu anımsatması nasıl

olurdu, bir düşünün. İşte bu insanı tam anlamıyla çıldırtır. Eğer Eric böyle bir şey yaparsa kendisinden hiç mi hiç hoşlanmam."

Bayan Eggelby vakur bir tavırla, "Eric briç oynamaz ki," dedi.

"Oynamaz mı?" diye sordu Clovis. "Neden peki?"

Bayan Eggelby, "Yetişme tarzları gereği, çocuklarımın hiçbiri iskambil oynamaz," diye yanıtladı, "onları dama ve halma gibi oyunlar oynamaya teşvik ediyorum. Herkes öyle söylüyor, Eric muhteşem dama oynar."

Clovis, "Ailenizin yoluna dehşet verici riskler saçıyorsunuz," dedi, "hapishanede papazlık yapan bir arkadaşımın dediğine göre, dikkatini çeken en azılı suçlulardan, idama mahkûm edilen ya da uzun yıllar ağırlaştırılmış hapis cezasına çarptırılan hükümlülerden teki bile briç oynamıyormuş. Öte yandan kendisi bu suçlular arasında en az iki tane usta dama oyuncusu biliyormuş."

Bayan Eggelby gücenmişti: "Oğullarımın sabıkalı sınıflarla ne işi olacakmış, anlamadım doğrusu. Ben onları en titiz şekilde yetiştirdim, hiç şüpheniz olmasın."

"Demek oluyor ki oğullarınızın nasıl insanlar olacağı konusunda içiniz rahat değilmiş," dedi Clovis. "Mesela, benim annem benim yetiştirilme şeklime hiç kafa yormamıştır. Tek yaptığı, uygun sıklıkta kötek yememi ve doğruyla yanlış arasındaki farkı öğrenmemi sağlamak oldu; bu ikisi arasında bir fark vardı, siz de bilirsiniz, yalnız şimdi ne olduğunu unuttum gitti."

"Doğruyla yanlış arasındaki farkı unuttunuz, ha!" diye feryat etti Bayan Eggelby.

"Pekâlâ, sizin de tahmin edeceğiniz gibi, aynı dönemde doğa tarihi ve daha çeşit çeşit ders aldım, insan her şeyi de hatırlayamaz, değil mi ama? Sardinya fındık faresiyle

bayağı fare arasındaki farkı biliyordum mesela, kıyılarımıza boyunburan kuşlarının mı yoksa guguk kuşlarının mı daha önce geldiğini de, ayrıca morsların ne kadar sürede erişkinliğe ulaştığını da; zannediyorum zamanında siz de bütün bunları biliyormuşsunuzdur ama bahse girerim şimdi hatırlamazsınız."

"Bunlar önemli şeyler değil," dedi Bayan Eggelby, "ama..."

Clovis, "İkimiz de hatırlamadığımıza göre önemliler," diye yanıtladı, "siz de fark etmişsinizdir, hep önemli şeyler unutulur, ne kadar abes, gereksiz bilgi varsa da insanın kafasına kazınır. Mesela ben, kuzenim Clubberley'nin doğum gününün 12 Ekim olduğu bilgisini bir türlü hafızamdan çıkaramıyorum. Halbuki hangi gün doğduğu da, hatta doğup doğmamış olması bile benim için en ufak bir önem taşımıyor, bu iki bilgi de bana göre hepten abes ya da gereksiz, daha bir dolu başka kuzenim var, onlarla idare edebilirim. Gelgelelim, Hildegarde Shrubley'nin yanındayken, kadının ilk kocasıyla ilgili en önemli mevzuyu, yani adamın nahoş şöhretini çim sahada mı yoksa borsada mı edindiğini bir türlü hatırlayamıyorum ve bu belirsizlik yüzünden spor da, ekonomi de sohbet konusu olmaktan çıkıyor. Üstelik ikinci kocası temelli yurtdışına yerleşmek zorunda kaldığından, insan kadının yanında seyahatten de bahsedemiyor."

Bayan Eggelby haşin bir tavırla, "Bayan Shrubley ile ben, çok farklı çevreler etrafında geziniyoruz," dedi.

"Hildegarde'ı tanıyan kimsenin kadını bir çevre etrafında dönmekle suçlamasının imkânı yoktur," dedi Clovis, "bu hanım, hayatı, deposunda bitmez tükenmez benzinle hiç ara vermeden yapılan bir yolculuk gibi görüyor. Benzinin parasını ne ölçüde başkalarına öde-

tebilirse, o kadar iyi. Çekinmeden itiraf edebilirim ki, Hildegarde'dan öyle çok şey öğrendim ki, bana bu kadar şey öğretebilmiş tek bir kadın daha aklıma gelmiyor."

Bayan Eggelby, "Ne tür şeyler öğretti ki?" diye sordu, mahkemede jüri üyeleri oturdukları sıralardan kalkmaya bile gerek duymadan hükme vardıklarında toplu olarak nasıl bir havaya bürünürse, Bayan Eggelby'nin sesinde de aynı ton seçiliyordu.

Clovis, minnettarlık okunan bir ses tonuyla, "Mesela, başka bir sürü şeyin yanında, bana ıstakoz pişirmenin en az dört farklı usulünü öğretti," dedi. "Tabii, bu konu size pek hitap etmemiştir; kumar masasının zevklerinden uzak duran insanlar, yemek masasının daha incelikli olanaklarını da bir türlü hakkıyla takdir edemezler. Fikrimce, incelikli zevkleri kullanmaya kullanmaya köreliyor."

Bayan Eggelby, "Teyzelerimden biri, bir keresinde ıstakoz yiyip fena rahatsızlanmıştı," dedi.

"Kusura bakmayın ama eğer kendisinin sağlık hikâyesine dair daha çok bilgiye sahip olsaydık, ıstakoz yemeden önce de sık sık rahatsızlandığını görürdük. Ortaya sermediğiniz başka bilgiler de olmalı, mesela ıstakoz yemeden önce de kızamık olsun, grip olsun, sinirsel baş ağrısı, histeri olsun, teyzelerde illaki görülen başka rahatsızlıklar geçirmemiş miydi? Bütün ömrünü turp gibi sağlıklı geçirmiş teyze bulmak kolay değildir; aslına bakarsanız şahsen ben böyle bir tane bile teyzeyle karşılaşmadım. Tabii, eğer daha iki haftalık bir bebekken ıstakoz yemiş olsaydı, bu onun ilk ve de son rahatsızlığı olurdu. Durum gerçekten böyleyse, o zaman bence bu şekilde anlatmanız gerekirdi."

Bayan Eggelby, göstermelik de olsa, en ufak bir üzüntü sergilemeyen bir tavırla, "Benim artık gitmem gerek," dedi.

Clovis nazik bir gönülsüzlükle ayağa kalktı.

"Eric'le ilgili şu kısa konuşmamızdan çok keyif aldım," dedi, "bir gün kendisiyle tanışmayı dört gözle bekliyorum."

Buz bir sesle "Hoşçakalın," diyen Bayan Eggelby, sözünü kendi kendine mırıldandığı bir yorumla noktaladı: "Çok beklersin!"

Kaside

Clovis hamamın en sıcak üçüncü bölümünde oturmuş, bir düşüncelere dalıp hiç kımıldanmadan heykel gibi duruyor, bir elindeki dolmakalemi defterinin sayfaları üzerinde hızla gezdiriyordu.

Clovis, kendini uyuşuk hareketlerle yanındaki sandalyeye bırakan ve sohbet etmeye niyetli görünen Bertie van Tahn'a, "Çocukça gevezeliklerinle beni işimden alıkoymaya kalkma," dedi, "burada asla unutulmayacak ölümsüz bir şiir yazıyorum."

Bertie meraklandı.

"Diyorum ki, bir gün şiirlerinle gerçekten ün kazanırsan, portre ressamlarına ne büyük lütufta bulunmuş olursun. Portreni 'Sayın Clovis Sangrail, son şiiri üzerine çalışırken' adıyla Akademi'nin duvarlarına astırmayı başaramasalar bile resmini Nü Çalışması veya Orpheus'un Jermyn Caddesi'ne Düşüşü adıyla diğer eserlerin arasına sıkıştırabilirler. Ressamlar durmadan modern kıyafetlerin sanatları önünde engel teşkil ettiğinden yakınırlar, hâlbuki üzerinde havlu, elinde dolmakalemle-"

Bertie van Tahn'ın dikkatine sunduğu dolaylı şöhret yollarını kulak ardı eden Clovis, "Bana şiir yazmamı Bayan Packletide önerdi," dedi. "Sen de bilirsin, Loona Bimberton'un taç giyme töreni için yazdığı kaside gazetede yayınlandı, genç kuşağı yaşlı ve eski kafalı gösterme fikriyle kurulan Yeni Gençlik gazetesinde. Packletide şiiri okuduktan sonra, 'Sevgili Loona, ne kadar da akıllısın, kuşkusuz herkes taç giyme töreni için kaside yazmayı

becerebilir ama senden başka kimsenin aklına oturup da böyle bir şiir yazmak gelmezdi,' dedi. Loona bu işin son derece zor olduğunu söyleyip karşı çıktı ve şiir yazmanın büyük oranda doğuştan yetenekli bir azınlığın harcı olduğunu ima etti. Şöyle bir düşününce, Packletide bana birçok yönden gayet düzgün davranmıştır, kendisi benim için mali konularda bir çeşit ambulans gibidir, hani fena bir darbe yediğinde, ki ben sık sık mali darbelere maruz kalıyorum, ambulans seni olduğun yerden alır götürür ya, işte onun gibi. Loona Bimberton'a gelirsek, kendisine hiçbir konuda ihtiyacım yok, o yüzden lafa karışıp eğer uğraşırsam bir metre uzunluğunda bir şiir yazabileceğimi söyledim. Loona beceremeyeceğim fikrindeydi, biz de iddiaya girdik, aramızda kalsın, para çantada keklik sayılır. Tabii, iddiayı kazanmamın koşullarından biri, şiirin yerel gazeteler dışında, hangisi olursa olsun, bir gazetede yayınlanması. Gelgelelim, Bayan Packletide bir sürü nazik jest sayesinde kendisini Tüten Baca gazetesinin editörüne sevdirdi, bu yüzden ortalama bir kaside düzeyine ulaşan bir şeyler ortaya çıkarabildim mi, iş tamamdır. Yazma işi şimdiye kadar öyle rahat gitti ki, o doğuştan yetenekli azınlığa dahil olduğumdan korkmaya başladım."

Bertie, "Taç giyme kasidesi yazmak için saat biraz geç oldu, değil mi?" diye sordu.

Clovis, "Kuşkusuz," dedi, "bu kasideyi Durbar prensi için yazacağım, o yüzden ne zaman istersem yanımda taşıyabilirim."

Bertie van Tahn, o zamana dek sırrına varılamamış bir meseleyi birden çözümlemiş birinin edasıyla, "Şiiri neden burada yazdığını şimdi anladım," dedi, "bölgenin sıcak havasını hissetmek istedin."

Clovis, "Aklı kıtlar, budalaca sözlerle beni işimden

alıkoymasınlar diye buraya gelmiştim," dedi, "ama görüyorum ki talihimden fazla cömert davranmasını istemişim."

Bertie van Tahn, hedef şaşırmaz bir silah olan havlusunu kullanmaya hazırlanmıştı ki, kendi vücudunun da büyük oranda saldırıya açık olduğunu ve Clovis'in sahip olduğu teçhizatın havluya ek olarak bir de dolmakalemden oluştuğunu düşünüp yeniden barışçıl bir tavırla sandalyesine iyice gömüldü.

"Ölümsüz eserinden küçük de olsa bir parça dinleyebilecek miyiz?" diye sordu. "Söz veriyorum, şimdi ne duyarsam duyayım, zamanı geldiğinde Tüten Baca gazetesini birilerinden ödünç almaktan vazgeçecek kadar önyargılı olmayacağım."

Clovis memnuniyetle, "Gerçi bu iş yalağa inci saçmak gibi olacak," yorumunda bulundu, "ama sana şiirimden bir iki parça okumakta sakınca görmüyorum. Durbar'lı katılımcıların genel dağılımı ile başlıyor:

Himalaya Dağları'ndaki evlerine dönen
Yorgun ve solgun filler, memleketleri Cooch Behar,
Yuvarlanıyorlar, gelgitsiz bir denizde kalyonlar gibi-"

Bertie araya girdi: "Cooch Behar'ın Himalaya bölgesiyle uzaktan yakında ilgisi olduğunu sanmam. Böyle işlerle meşgulsen elinin altında atlas bulundurman lazım, hem filler niye yorgun ve solgun olsun ki?"

Clovis, "Saat geç olduğundan ve heyecandan tabii ki," diye yanıtladı, "hem ben fillerin *evlerinin* Himalayalar'da olduğunu söyledim. Himalaya fillerini Cooch Behar'a getirebilirsin herhalde, aynen İrlanda'da yetiştirilen atları Ascot'ta koşturabileceğin gibi."

Bertie, "Dediğine göre Himalayalar'a geri dönüyorlardı," diye itiraz etti.

"Pekâlâ, tabii ki sağlıklarına yeniden kavuşmaları için evlerine geri gönderilecekler. Biz ülkemizde nasıl ki atları otlasınlar diye salıveriyoruz, oralarda da filleri yayılsınlar diye tepelere çıkarmak yaygın bir âdettir."

Clovis en azından palavralarına Doğu'nun ehlikeyif ihtişamından bir parça kattığı için övünebilirdi.

Karşısındaki eleştirmen, "Kasidede baştan sona hiç kafiye olmayacak mı?" diye sordu.

"Tabii ki olacak, dördüncü mısra 'Durbar' kelimesiyle bitiyor."

"Görünüşe göre hiç riske girmemişsin, yine de bu söylediğin, ikinci mısrayı niye Cooch Behar'la bitirdiğini açıklıyor."

"Coğrafi yer isimleri ile insana şiir yazdıran ilham arasında, genel olarak kabul edilenden daha sıkı bir bağlantı vardır. Örneğin, dilimizde Rusya hakkında yazılmış hakikaten harika şiirlerin bu kadar az olmasının temel sebeplerinden biri, Smolensk, Tobolsk ve Minsk gibi yer isimleriyle kafiyeli kelimeler bulmanın imkânsızlığıdır."

Clovis, bu konuda çaba harcamış birinin bilmiş tavrıyla konuşmuştu.

Sözlerine, "Tabii, kafiye için Omsk ile Tomsk'u kullanabilirsin," diye devam etti, "aslına bakarsan bu isimler tam da kafiye için kullanılsın diye konulmuş gibi fakat halk böyle bir şeye sonsuza kadar müsamaha gösteremez."

Bertie kötücül bir sesle, "Halk epey müsamaha gösterecektir," dedi, "Rusça bilen o kadar az kişi var ki her zaman için dipnotla açıklama ekleyip Smolensk'in son üç harfinin telaffuz edilmediğini söyleyebilirsin. En azın-

dan, filleri Himalaya tepelerinde otlattığın satırlar kadar inandırıcı olacaktır."

Clovis, duyduğu sözlerden hiç etkilenmeden sakin bir sesle devam etti: "Epey hoş bir kısım okuyayım, balta girmemiş bir orman köyünün eteklerinde akşam saatlerini betimledim:

O topraklarda alacakaranlık çöktü mü kobra şeytani bir haz duyar,
Kol gezen panterler sinsice iz sürüp tetikteki keçileri avlar."

Bertie müsamaha gösterip, "Yalnız, tropikal ülkelerde alacakaranlık yaşanmaz," dedi, "fakat kobranın neden şeytani bir haz duyduğu konusundaki ustalıklı suskunluğun hoşuma gitti. Herkes katılacaktır ki, bilinmeyen şeyler, tekinsizdir. Hayal edebiliyorum, tedirginliğe düşen Tüten Baca okuyucuları, kobranın duyduğu şeytani hazzın sebebi konusunda tek bir ipucu vermeyen bu fena belirsizlik yüzünden yatak odalarındaki ışıkları bütün gece açık tutacaklar."

Clovis, "Kobralar tabiatları gereği şeytani hazlar duyarlar," dedi, "nasıl ki kurtlar tıka basa doymuş olsalar bile sırf alışkanlıktan önlerinde ne varsa silip süpürüyorlarsa, kobraların da kendi tabiatlarına uyması gerekir. Bu satırlardan sonra da canlı bir tasvir geliyor," diye devam etti, "bu kısımda güneşin Brahmaputra Nehri üzerinden doğuşunu betimliyorum:

Şafakla kehribara bürünen Doğu, güneş ışınlarının öptüğü,
Kan kırmızısı ve ametiste boyanmış göğü,

Zümrüde bulanmış mango korulukları üzerinde
Asılı opal ışıltılı leylaktan bir sisin içinde,
Gökteki pusu yarıyor rengârenk papağanlar
Çiziyor kıpkırmızı, kalsedon ve kuvars satırlar."

Bertie, "Güneşin Brahmaputra Nehri üzerinden doğuşuna hiç şahit olmadım," dedi, "bu yüzden manzarayı iyi betimleyip betimlemediğini bilemeyeceğim fakat kulağa daha ziyade büyük bir mücevher soygunu gerçekleşmiş gibi geliyor. Her neyse, papağanlarla yerel atmosferden bir esinti verdiğin iyi olmuş. Manzaraya kaplan da eklemişsindir herhalde? Ortalarda bir iki kaplan dolaşmıyorsa, çizdiğin Hindistan tablosu tamamlanmış sayılmaz, çıplak kalır."

Clovis notlarını karıştırıp, "Şiirin bir yerlerinde bir dişi kaplandan bahsettim," dedi. "Hah, şurada:

Tik ağaçlarının labirentinde bir dişi kaplan, kahverengi,
Mırıldanan yavrularının aşka gelmiş kulağına sürüklüyor
Can çekişen tavus kuşunun gagasından çıkan acı sesleri,
Ormanın kan ve gözyaşıyla yazılan ninnisini."

Bertie van Tahn yayıldığı sandalyeden alelacele kalkıp hamamın hemen yan bölümüne açılan cam kapıya yöneldi.

"Bana kalırsa orman sakinlerinin aile hayatına dair fikirlerin tam anlamıyla korkunç," dedi. "Kobra zaten yeteri kadar şeytaniydi, üstüne kaplan yuvasındaki şu can çekişme sesleri bardağı taşırdı. Beni tepeden tırnağa ürpertme niyetindeysen bari bir an önce buhar odasına geçeyim de daha fazla uğraşma."

Clovis, "Dur, dur, şu mısrayı da dinle," dedi, "bu mısra alelade bir şaire bile itibar kazandırabilir:

Tepede asılı, sarkaç sabrında bir Punkah
Ölü doğurduğu esintileri kucağında."

Bertie, "Okuyucularının çoğu 'punkah'ı buzlu bir içecek veya polo maçında devre sanacak," deyip buharların içinde gözden kayboldu.

Clovis'in kasidesi, tam da beklediği gibi Tüten Baca'da yayınlandı fakat gazetenin yayınladığı ilk ve son kaside oldu zira gazete ne ertesi gün yeni baskı yapabildi, ne de daha sonra.

Loona Bimberton, Durbar törenlerine katılma niyetinden vazgeçip Sussex'in kireç tepelerindeki bir bakımevine yattı. Bakımevine yatmasının sebebine dair genel kabul gören açıklama, her zamankinden daha yoğun geçen bir dönemin ardından yaşadığı sinirsel çöküntü oldu fakat en fazla üç ya da dört kişinin bildiği bir gerçek vardı ki, Bimberton, Brahmaputra Nehri üzerinde söken şafağın etkisinden aslında bir türlü kurtulamamıştı.

Hyacinth

Bayan Panstreppon, "Son yıllarda moda oldu, seçim kampanyalarına adayların çocuklarını da dahil ediyorlar, bence gayet hoş bir düşünce," dedi, "partiler arasındaki düşmanlığın nahoşluğunu bir nebze ortadan kaldırıyor, hem çocuklar için de ileride dönüp baktıklarında ilginç bir deneyim oluyor. Yine de, Matilda, sözümü dinleyecek olursan, seçim günü Hyacinth'i yanına katıp Luffbridge'e götürme derim."

Çocuğun annesi, "Hyacinth'i yanımda götürmeyeyim mi!" diye atıldı. "Nedenmiş o? Jutterly üç çocuğunu da getirecek, çocuklar Nubia* cinsi eşeklere binip kentte tur atacak, babalarının Sömürge Yönetimi Sekreteri olarak atandığını vurgulamak için. Bizim kampanyamızda donanmayı güçlendirme talebi öne çıktığından, Hyacinth'in denizci takımı giymesi yerinde olur. Oğlum melekler gibi görünecek."

"Konu, Hyacinth'in nasıl görüneceği değil ki, nasıl davranacağı. Kendisi tabii ki pek hoş bir çocuk ama oğlanın o dizginlenmesi imkânsız kavgacı damarı bir tuttu mu, durum hakikaten ürkütücü boyutlara varıyor. Gaffinlerin minikleriyle yaşanan olayı sen belki unutmuşsundur ama ben unutmuş değilim."

"Ben o zaman Hindistan'daydım, olayı ancak hayal meyal hatırlıyorum; biliyorum, benim oğlan biraz yaramaz bir çocuktu."

---

* Nubia, Nil Nehri kıyısında, bugünkü devlet sınırlarına göre Sudan'ın kuzeyi ile Mısır'ın güneyinde yer alan, bir dönem İngiliz sömürge yönetiminin hâkimiyetine girmiş bir bölgedir. *–çn*

"Hyacinth, keçinin çektiği ufak arabadaymış, yolda bebek arabasındaki Gaffinleri gördüğü gibi keçiyi son sürat çocukların üzerine sürmüş, bebek arabasını tepetakla etmiş. Küçük Jacky Gaffin, devrilen bebek arabasının altına sıkışmış, çocukların bakıcısı keçiyi zaptetmeye çalışırken Hyacinth, elinde kemeri, hiddetle Jacky'nin bacaklarına vuruyormuş."

Matilda, "Hyacinth'i savunduğum yok ama demek ki çocuğu sinirlendirecek bir şeyler yapmışlar."

"Kasıtlı olarak tek bir şey yapmamışlar fakat birileri maalesef Hyacinth'e çocukların yarı Fransız olduğunu söylemiş, biliyorsun, anneleri Duboc ailesinden geliyor. Hyacinth de o sabah tarih dersinde İngiltere'nin Calais kentini kaybetme hikâyesini dinleyip küplere binmiş. Aslında 'o küçük kurbağalara kentlerimizi elimizden almanın ne demek olduğunu göstereceğini' söylemişti ama biz o zaman Gaffinleri kastettiğini anlamamıştık. Sonradan Hyacinth'e, iki millet arasındaki düşmanlığın uzun zaman önce sona erdiğini ve bir şekilde Gaffinlerin de ancak yarı Fransız olduğunu anlattım ama Hyacinth bana, zaten Jacky'nin yalnızca Fransız olan yarısına vurduğunu, diğer yarısının bebek arabasının altında kalmış olduğunu söyledi. Calais kentini kaybetmenin Hyacinth'te nasıl da büyük bir öfke açığa çıkardığına bakınca, seçimi kaybetme ihtimalinin nelere yol açabileceğini düşünmek bile tüylerimi ürpertiyor."

"Bütün bunlar yaşandığında daha sekiz yaşındaydı, şimdi büyüdü, akıllandı."

"Hyacinth'in huyundaki çocuklar büyüdükçe akıllanmaz, yalnızca daha çok şey bilir."

"Daha neler. Seçim sırasında eğlenir, hem zaten sonuçlar açıklanana kadar da bitkin düşmüş olur, üstelik

Hyacinth için diktiğim yeni denizci takımının rengi, seçim kampanyamızda kullandığımız maviyle birebir aynı tonda, oğlumun gözlerinin mavisine de çok yakışacak. Hyacinth seçim gününe mükemmel bir renk katacak."

Bayan Panstreppon, "İnsanın estetik düşüncelerinin, ahlaki düşüncelerine baskın çıktığı zamanlar da oluyor tabii," dedi. "Herhalde etkili renklere bürünüp de gerçekleştirilseymiş, Güney Denizi Balonu'nu ve Albigenses tarikatına yapılan zulmü de hoş görecekmişsin. Her neyse, eğer Luffbridge'de talihsiz bir olay yaşanırsa, zamanında aileden kimse beni uyarmamıştı deme."

Seçimler hırslı fakat nezaket kurallarına uygun bir çekişme içinde geçti. Yeni atanmış Sömürge Yönetimi Sekreteri şahsen sevilen biriydi, ancak bağlı olduğu hükümetin beğenilmediği apaçık ortadaydı ve son seçimde kazanılmış olan dört yüz oyun büyük çoğunluğunu kaybedecekleri tahmin ediliyordu. İki taraf da umutluydu ama yine iki taraf da kesin bir güven içinde değildi. Seçim kampanyasında çocuklara da yer verilmesi büyük başarı olmuştu, Jutterly'nin çocukları tombulca iki eşeğin çektiği arabaya binmiş, vakur bir edayla ana caddelerde bir aşağı bir yukarı geziniyorlar, esaslı ve genel geçer bir gerekçeyle (çünkü bu aday babalarının ta kendisiydi), babalarının vaatlerini destekleyen pankartları etrafa gösteriyorlardı; Hyacinth'in davranışları ise, hiç fark etmeden çekişmeli bir seçim ortamına düşmüş minik bir meleği andırıyordu. Yarım düzine fotoğrafçının parlayan gözlerinin önünde, kendiliğinden Jutterly çocuklarının yanına gidip bir paket şekerleme ikram etmiş, sevimli bir samimiyetle, "Üstümüzde farklı renkler var diye birbirimize düşman olmamız gerekmiyor," demişti, eşeğin koşulu olduğu arabada oturan çocuklar da ikramı nazik ve tören-

sel bir ciddiyetle kabul etmişti. Her iki politik partinin yetişkin destekçileri, şahit oldukları bu manzara karşısında kıvançla dolmuş, bu mutluluk dalgasına bir tek, tüyleri diken diken olan Bayan Panstreppon katılmamıştı.

Kadın, "Clytemnestra'nın öpücüğü, hiç beni katlettiği geceki kadar tatlı olmamıştı," diye bir alıntı yaptı ama alıntıyı kendisine sakladı.

Seçimin son saati boyunca iki taraf da işlerine gömülmüştü; genel tahminler, iki aday arasındaki oy farkının bir düzineyi geçmediği yönündeydi ve inatla tereddütlerini koruyan seçmenleri kazanmak için hiçbir çaba esirgenmiyordu. Saatin oy kullanma vaktinin bitimini vurduğu an, herkes bir gevşeme ve ferahlama hissi duydu. Bitkin görevliler coşkuyla bağrıştılar, şampanyalar patlattılar.

"Şimdi, eğer kazanamasak bile, elimizden gelenin en iyisini yaptık." "Temiz, adil bir karşılaşma oldu, hiç husumet yaşanmadı." "Çocuklar seçime ne güzel bir renk kattılar, değil mi?"

Çocuklar? Herkes aniden, bir saattir çocukların gölgesini dahi görmediğini fark etti. Jutterly'nin üç küçük çocuğu ile çocukların bindiği eşek arabası nerelerdeydi, peki ya Hyacinth neredeydi? Elçiler telaşla ve endişeyle parti merkezleriyle komite salonları arasında mekik dokudu fakat kimse çocukların nerede olduğuna dair en ufak fikre sahip değildi. Oy kullanma saatlerinin sonlarına doğru herkes öyle meşguldü ki, kimsenin çocukları düşünecek durumu olmamıştı. Bir süre sonra Sendikacı Kadınlar Komitesi salonuna bir telefon geldi, hattın diğer ucundaki Hyacinth, seçim sonuçlarının ne zaman açıklanacağını soruyordu.

Annesi sordu: "Sen neredesin, Jutterly'nin çocukları nerede?"

Yanıt, "Pastanede ikindi çayımı içtim," oldu, "telefonu kullanmama izin verdiler. Çılbır yedim, bir sosisli börek, dört tane de beze yedim."

"Miden bulanacak. Jutterly'nin çocukları yanında mı?"

"Neyse ki değiller. Onlar domuz ağılında."

"Domuz ağılı mı? Nasıl yani? Ne ağılı?"

"Crawleigh Caddesi'ne yakın bir yerde. Çocukları ara sokakta eşek arabasıyla gezinirken gördüm, birlikte çay içelim dedim, eşeği bildiğim bir bahçeye bıraktık. Sonra da çocuklarla birlikte on tane yavrusu olan bir domuzu görmeye gittik. Önüne parça parça ekmek atıp domuzu ağılın dışına çıkardım, Jutterly'ler yavrulara bakmak için içeri girdi, sonra kapıyı üstlerinden sürgüleyip çocukları ağıla hapsettim."

"Seni şeytan, o zavallı çocukları domuz ağılında yalnız başlarına mı bıraktın yani?"

"Yalnız değiller, yanlarında on tane domuz yavrusu var; gayet kalabalıklar. Ağıla hapsedilince epey öfkelendiler ama yavrularından ayrılan anne domuzun yarısı kadar bile öfkelenmiş sayılmazlar. Eğer domuz, çocuklar daha içerideyken ağıla girerse, onları ezip pestillerini çıkarır. Tepedeki pencereden ağılın içine küçük bir merdiven uzatıp çocukları dışarı çıkarabilirim ama bunu ancak *seçimi biz kazanırsak* yapacağım. Eğer seçimi o beş para etmez babaları kazanırsa, domuz girsin diye ağılın kapısını açacağım ve bırakacağım hayvan çocuklara ne isterse yapsın. Seçim sonuçlarının ne zaman açıklanacağını o yüzden soruyorum."

Hyacinth bunları söyleyip telefonu kapattı. Hattın diğer ucundakiler çılgınca koşuşturmaya ve telaşla sağa sola mesajlar yağdırmaya başladı. Seçimin iki rakip tarafının

da hemen hemen bütün görevlileri, kulüp salonlarına ve meyhanelere dağılmış, seçim sonuçlarının açıklanmasını bekliyordu fakat yine de Hyacinth'in kahramanca davranışını nerede gerçekleştirdiğini saptamaya yetecek derecede yerel istihbarat toplanabilmişti. Bay John Ball'un, Crawleigh Caddesi yakınındaki kısa bir patikanın ucunda, avlu içinde bir ağılı vardı, ağıldaki domuzunun da on yavrusu olmuştu. Bunu öğrenen iki aday, Hyacinth'in annesi, halası (Bayan Panstreppon) ve acilen çağırdıkları birkaç dostları bir an bile beklemeden paldır küldür Bay John Ball'un ağılına koştu. Avluya girerlerken gözlerine, hâllerinden memnun, katır kutur saman balyalarını çiğneyen Nubia cinsi iki eşek çarptı. Öfkeden deliye dönmüş bir hayvanın yabani ve boğuk homurtularını duyup, üçü insan olmak üzere, on üç miniğin cırtlak sesine yönelerek ağıla vardılar. Ağılın kapalı kapısının önünde kocaman bir Yorkshire domuzu, bir an ara vermeden, hiddetle volta atıyordu. Hyacinth ise, ağılın açık penceresinin geniş pervazı üzerinde, elini uzattığında kapının sürgüsünü açabileceği bir konumda yan gelmiş uzanıyordu. Mavi denizci takımı kirlenip yıpranmış, melekleri andıran gülümsemesi ise yerini şeytani ve kararlı bir bakışa bırakmıştı.

Hyacinth bağırdı: "İçinizden biri bir adım daha atacak olursa, domuzu saniyesinde içeride bilin."

Şaşkına dönen kurtarma ekibinden tehdit, ikna ve yakarma sözleriyle karışık bir itiraz uğultusu yükseldi fakat itirazların Hyacinth üzerinde, ağılın içinde kopan cıyaklama fırtınasından daha etkili olduğu söylenemezdi.

"Eğer seçimi Jutterly kazanırsa domuzu içeri salacağım. Şu beş para etmez ufaklıklara seçimlerde bizi yenmek neymiş, göstereceğim."

Bayan Panstreppon, "Şakası yok," dedi, "çocuklara şekerleme ikram ettiğini görünce çok fena şeyler olacağını hissetmiştim."

Jutterly, "Her şey yolunda küçük dostum," dedi, kimi zaman bir Sömürge Yönetimi Sekreterinin bile tenezzül edebileceği bir hileye başvurmuştu, "baban seçimi açık ara önde bitirdi."

Hyacinth, "Palavracı," diye cevabı yapıştırdı, siyasetçilerde mazur görülmekle kalmayıp neredeyse mecburi sayılan bir sözünü sakınmazlıkla konuşuyordu, "oylar daha sayılmadı ki. Hem beni sonuçlar konusunda kandırmazsın. Bir çocukla önceden anlaştım, seçim sonuçları açıklanınca havaya ateş edecek; biz kazanırsak iki kere, kazanamazsak bir kere."

İş ciddileşmeye başlamıştı. Hyacinth'in babası, "Domuzu uyuşturun," dedi.

Gruptan biri arabaya atlayıp en yakın eczaneye gitti ve fazla geçmeden iki büyük parça ekmekle geri döndü, ekmeklerin içine bol miktarda uyuşturucu ilaç koymuşlardı. Ekmekleri ustalıkla ve fazla dikkat çekmeden ağılın önüne attılar fakat Hyacinth çevirdikleri dolabı fark etti. Araf'taki küçük bir çukurdan gelebilecek korkunçlukta, insanın içine işleyen sesler çıkardı ve bunun üzerine zıvanadan çıkan anne domuz, ağılın etrafında tepine tepine dört dönmeye başladı, ekmek parçaları da ayaklarının altında ezilip çamurlara gömüldü.

Artık her an seçim sonuçları açıklanabilirdi. Jutterly fırlayıp oyların sayıldığı Belediye Sarayı'na gitti. Danışmanı kendisini umut dolu bir gülümsemeyle karşıladı.

"Şu an on bir oy öndesiniz, henüz sayılmayan oy da etse etse seksen tanedir; az farkla da olsa siz kazanacaksınız."

Jutterly, "Benim kazanmamam lazım," diye boğuk bir feryat kopardı. "Bizim partimize atılmış ama bir şekilde iptal edilebilecek her tartışmalı oya itiraz etmen gerek. Benim çoğunluğunu *almamam* lazım."

İşte o andan sonra eşi benzeri görülmemiş sahneler yaşandı ve bir parti danışmanı, kendi taraflarına verilen oylara, kılı kırk yararak, rakiplerinin dahi sergilemeye çekineceği bir titizlikle itiraz etmeye başladı. Normal koşullarda hiç tartışmasız kabul edilecek birkaç oy geçersiz sayıldı fakat bu durumda bile, geriye yalnızca otuz oy kalmışken Jutterly altı oy öndeydi.

Ağılı izleyen grup için geçen dakikalar azap gibiydi. Son çare olarak içlerinden birini, domuzu vurmak için silah bulmaya göndermişlerdi fakat biri elinde silahla avluya girecek olsa Hyacinth'in ânında kapının sürgüsünü çekmesi kuvvetle muhtemeldi. Erkeklerin hemen hiçbiri evinde değildi ve bu seçim akşamı, belli ki silah bulmaya çalışan adam epey uzaklara gitmek zorunda kalmıştı. Seçim sonuçları artık her an açıklanabilirdi.

Belediye Sarayı tarafından ani bir bağırış ve tezahürat uğultusu duyuldu. Hyacinth'in babası eline bir yaba geçirmiş, ağıla dalmaya hazır bekliyor, boş bir ümitle de olsa geç kalmamayı diliyordu.

Akşam karanlığında havada bir tüfek sesi duyuldu. Hyacinth tünediği pencere pervazından eğilip parmağını sürgüye götürdü. Dışarıdaki domuz azgınca kapıya yüklendi.

Sonra bir tüfek sesi daha duyuldu: "Dan."

Hyacinth geri çekildi ve ağılın penceresinden içeriye küçük bir merdiven uzattı.

"Artık dışarı çıkabilirsiniz, sizi beş para etmez pislikler," diye bağırdı, "seçimi benim babam kazandı, sizinki

kaybetti. Hadi, acele edin, domuzu daha fazla tutamam. Artık dersinizi almışsınızdır, bundan sonra benim iş başında olduğum bir seçime hayatta girmezsiniz."

Sonuçların açıklanmasından sonra öne çıkan tepkilere, sonradan ters düşen adayların, adayların yakın çevresindeki kadınların, danışmanların ve parti üyelerinin hiddetle dile getirdiği karşılıklı ithamlar damga vurdu. Yeniden sayım yapılması talep edildi fakat Sömürge Yönetimi Sekreteri'nin oyların çoğunluğunu aldığı sonucuna varılamadı. Hyacinth'in şahsen yaşamış olabileceği tatsızlık bir yana, bu seçim her yönüyle, geride büyük tatsızlık bırakan bir olay olarak hatırlandı.

Annesi, "Hyacinth'i bir daha seçim kampanyasına sokmak mı, asla!" dedi.

Bayan Panstreppon, "Bence biraz abartıyorsun," dedi, "Meksika'da genel seçim yapıldığında Hyacinth'i hiç endişe etmeden Meksika'ya gönderebilirsin, ne var ki, İngiltere'de siyaset, böyle melek misali bir çocuğun siyasi çekişmeler içine girmesine uygun mu, ondan emin değilim."

İsim Günü

Deyişe göre, macera yaşayanlar macera peşinden koşanlardır. Fakat macera meraklısı olmayanların, içine kapanıkların ve çekingen karakterli kişilerin de maceralar yaşadığı olur, hem de maceraperestler kadar sık. John James Abbleway, tabiatı gereği, Karlist entrikalardan, kenar mahallelere düzenlenen seferlerden, yara almış yabani hayvanların izini sürmekten ve siyasi toplantılarda muhalefet niteliğinde değişiklik önerilerinde bulunmaktan içgüdüsel olarak kaçınma eğilimindeydi. Yoluna kuduz bir köpek ya da Deli Molla* çıksa hiç tereddüt etmeden kenara çekilip yol verecek biriydi. Okul çağında, modern konular öğretmesine rağmen derslerinin ne kadar önemli olduğunu anlatmak için modası geçmiş yöntemler kullanan yabancı diller hocasının açıkça ifade ettiği isteğine uyup, gönülsüz de olsa, iyi bir Almanca tahsili almıştı. Abbleway'i sonraki yıllarda, kendini maceralardan korumanın İngiltere'nin taşra kasabalarında hüküm süren düzenli atmosfere kıyasla daha zor bir iş olduğu yaban ellere iten de, ticaret dünyası için önem taşıyan bir dille olan bu zoraki aşinalıktı. Çalıştığı firma, onu bir gün alelade bir iş için Viyana'nın ücra bir kentine göndermeyi uygun görmüş, göndermişken de kendisini orada tutmaya devam etmişti; Abbleway halen ticaretin yavan işleriyle meşgul

* İngilizlerin "Deli Molla" adını taktığını, Somali'de 1896 yılında Derviş Devleti'ni kuran dini ve siyasi lider Muhammed Abdullah Hassan kastediliyor. *–çn*

olsa da, hemen yanı başında romantizm ve macera, hatta belki de talihsizlik olasılıkları kol gezmekteydi. Ne var ki, geçen iki buçuk yıllık sürgünün sonunda John James Abbleway yalnızca tek bir tehlikeli girişimde bulunmuştu ki bu da, Dorking veya Huntingdon'da ev kuşu misali, korunaklı bir hayat sürmüş olsaydı bile er ya da geç illaki kendisini içinde bulacağı nitelikte bir girişimdi. Sessiz sakin bir şekilde sevilebilecek bir İngiliz kızına, yani iş arkadaşlarından birinin kız kardeşine yine sessiz sakin bir şekilde âşık olmuştu. Kız yabancı memleketlere yaptığı kısa bir seyahatle zihnini besliyordu, vakti gelince Abbleway kızın nişanlısı olarak resmen kabul gördü. Kızı Bayan John Abbleway yapacak bir sonraki adım, İngiltere'nin iç kısımlarındaki bir kasabada ve bir yılın sonunda, çalıştığı firmanın John James'i artık Avusturya'nın başkentinde tutmaya ihtiyacının kalmayacağı noktada atılacaktı.

Abbleway, nisan başlarında, Bayan Penning'in nişanlandığı genç olarak akıllara yerleşmesinden iki ay sonra, nişanlısından bir mektup aldı, genç kız Venedik'ten yazmıştı. Halen erkek kardeşinin himayesi altında seyahat etmekteydi, kardeşinin işi icabı bir iki günlüğüne Rijeka kentine geçmeleri gerekince, John'un işten izin alıp Adriyatik kıyısına inerek kendileriyle buluşmasının pek keyifli olacağı fikrine varmıştı. Haritadan güzergâhı incelemişti, yolculuk pek masraflı olacak gibi görünmüyordu. Eğer nişanlısı kendisine gerçekten değer veriyorsa... Sözlerinin satır aralarında varlığını hissettiren fikir buydu.

Abbleway işten izin aldı ve Rijeka kentine yapacağı yolculuğu hayatının maceraları arasına ekledi. Viyana'dan soğuk, kasvetli bir günde ayrıldı. Çiçekçilerin vitrinleri taze ilkbahar çiçekleriyle, haftalık karikatür dergileriyse

ilkbahar üzerine çeşit çeşit konuyla doluydu fakat gökyüzüne, bir dükkânın camekânında fazlaca beklemiş pamukları andıran bulutlar çökmüştü.

Tren görevlisi, istasyon görevlilerine, "Kar geliyor," dedi, hepsi birden fikir birliğine vardı, kar gelecekti. Öyle de oldu, kar ansızın, hem de bol bol geldi. Tren yolculuğunun daha bir saati dolmamıştı ki pamuk gibi bulutlar, gözün gözü görmediği bir şiddetle düşen kar tanelerine dönmeye başladı. Ormanın içinden geçen demiryolu hattının iki yanındaki ağaçlar göz açıp kapayana kadar ağır ve beyaz bir mantoya büründü, telgraf direkleri de ışıltılı, kalın birer halata dönüştü, demiryolu hattı gitgide kar örtüsünün altına gömülerek kayboluyor, pek de güçlü sayılamayacak lokomotif ise ilerlemekte her an daha çok zorlanıyordu. Viyana-Rijeka hattı, Avusturya Devlet Demiryolları'nın en iyi donanımlı hattı olmaktan fersah fersah uzaktı, Abbleway trenin bozulmasından ciddi ciddi korkmaya başladı. Tren yavaşlamış, ıstıraplı ve riskli bir tırmanışa geçmişti, savrulan karın birikip kolay kolay geçit vermeyecek bir set oluşturduğu bir noktada da durdu. Lokomotif özel bir gayret göstererek önündeki engeli yarıp geçti fakat yirmi dakika kadar sonra yolu yine kesildi. Engeli yarıp geçme süreci tekrarlandı ve tren durmadan yeni yeni engellerle karşılaşıp bunları aşmak üzere azimle yoluna devam etti. Öncekilere kıyasla iyice derin bir kar yığınında beklenmedik ölçüde uzun bir süre durakladıktan sonra Abbleway'in bulunduğu kompartıman fena hâlde sarsılıp yalpaladı ve sonra da hareketsiz kaldı; şüphe edilecek yanı yoktu, kompartıman kımıldamıyordu bile, ne var ki Abbleway lokomotifin dumanlar çıkara çıkara ilerlediğini ve tekerlerin yavaş da olsa takır-

daya sarsıla hareket ettiğini duyabiliyordu. Kulağına gelen duman ıslıkları ve takırdamalar gitgide zayıfladı, sanki araya giren mesafe yüzünden sesler sönüp gidiyordu. Abbleway aniden şaşkınlık dolu bir telaşla feryadı bastı, pencereyi açtı ve kar fırtınası içinden dışarı baktı. Kar taneleri kirpiklerine düşüyor, net görmesini engelliyordu fakat yine de etrafı, olanları idrak edebilmesini sağlayacak ölçüde görebilmişti. Lokomotif kuvvetle dalıp kar yığınını aşmış ve arka vagonunun yükünden kurtularak neşeyle yoluna devam etmişti. Abbleway, Steiermark'ta mı, Hırvatistan'da mı olduğu bilinmez bir ormanın derinliklerinde, terk edilmiş bir tren vagonunda yapayalnız kalakalmıştı, gerçi tam anlamıyla yapayalnız sayılmazdı. Hatırlıyordu, kendi kompartımanının hemen yanındaki üçüncü sınıf kompartımanda köylü bir kadın görmüştü, kadın trene yol kenarındaki ufak bir istasyondan binmişti. Dramatik bir havaya bürünüp, "Şu kadın haricinde," dedi kendi kendine, "buraya en yakın canlı varlık, olsa olsa bir kurt sürüsüdür."

Abbleway, üçüncü sınıf kompartımana gidip yol arkadaşını felaketin boyutları hakkında bilgilendirmeden önce alelacele kadının hangi milletten olabileceğini ölçüp biçti. Viyana'da yaşarken Slav dillerini az buçuk kapmıştı, kadın, aklından geçen olası birkaç milletten birine aitse, konuşmayı idare edebileceğini hissediyordu.

"Hırvat, Sırp ya da Boşnaksa, kadına olanları açıklayabilirim," diyerek kendi kendini temin etti. "Macarsa, vay hâlime! O zaman anca el kol işaretleriyle anlaşabiliriz."

Kompartımana girmesiyle birlikte önemli haberi, Hırvatçaya becerebildiği ölçüde yakın konuşmaya çalışarak duyurdu.

"Tren kopup gitti, bizi ardında bıraktı!"

Kadının başını iki yana sallayış şekli, takdiri ilahiye teslim olduğunu belirtme amacı taşıyor olabilirdi fakat muhtemelen bir şey anlamadığını gösteriyordu. Abbleway duyurusunu bu kez farklı Slav dillerinde ve zengin bir pantomim gösterisiyle tekrarladı.

Kadın nihayet Alman lehçesiyle, "Ah," dedi, "tren gitti ha? Biz de burada kaldık. Ah, öyle demek."

Kadının ilgisiz tavrına bakınca, Abbleway'in kendisine Amsterdam'da yapılan bir yerel seçimin sonuçlarından bahsetmiş olduğu bile düşünebilirdi.

"Bir istasyonda illaki farkına varırlar, demiryolunun karı temizlendiğinde de bir lokomotif gönderirler. Arada bir oluyor böyle şeyler."

Abbleway feryat etti: "Bütün geceyi burada geçirmek zorunda kalabiliriz!"

Kadın hak verircesine başını aşağı yukarı salladı.

Abbleway telaş içinde sordu: "Buralarda kurt olur mu?"

"Sürüsüyle," dedi kadın, "üç yıl önce, bu ormanın hemen öte yanında halamı kurtlar parçaladı, pazardan dönüyormuş. Arabasını çeken at da, arabadaki körpe domuz da onunla birlikte kurtlara yem oldu. At zaten epey yaşlıydı ama domuz pek güzel, körpe bir şeymiş, ah, hem de ne gürbüzmüş. Hayvanı kaptıklarını duyunca oturdum ağladım. Önlerine ne çıkarsa silip süpürüyorlar."

"Burada bize de saldırabilirler." Abbleway'in sesi titriyordu. "İçeri girmeleri çocuk oyuncağı, bu vagonlar üflesen yıkılacak gibi. İkimizi de paramparça edebilirler."

"Seni parçalayabilirler belki," dedi kadın sakin sakin, "ama bana dokunmazlar."

Abbleway sordu: "Neden sana dokunmazlarmış?"

"Bugün Aziz Maria Kleopha günü, benim isim günüm.* Aziz Maria Kleopha, isim günümde kurtlara yem olmama müsaade etmez. İmkânı yok. Seni yiyebilirler ama beni asla."

Abbleway konuyu değiştirdi.

"Daha akşam bile olmadı, eğer sabaha kadar burada kalacak olursak açlıktan kıvranacağız."

Kadın dingin bir sesle, "Benim yanımda güzel yiyecekler var," dedi, "insan kendi isim gününde tedarikli dolaşmaması olmaz zaten. Yanımda beş tane kanlı sosis var; kasabadaki dükkânlarda tanesini yirmi beş hellere satıyorlar. Kasabadaki dükkânlarda zaten her şey ateş pahası."

Abbleway hevesle atıldı: "Ben tanesine elli heller öderim, iki tane alırım."

Kadın, "Tren kazalarında her şey kıymetlenir," dedi, "bu kanlı sosislerin tanesi dört kron."

Abbleway feryat etti: "Dört kron mu! Bir tane kanlı sosis dört kron, ha!"

Kadın insafsızca mantık yürütüp, "Bu trende daha ucuzunu bulamazsın," dedi, "bunlardan başka yok çünkü. Agram'da daha ucuza satın alabilirsin, Cennetteyse bedavaya ayağımıza gelecekler, ama burada tanesi dört kron işte. Yanımda az bir Emmental peyniri, ballı kek ve bir parça ekmek var, onları da alabilirsin. Onların fiyatı üç kron, toplam on bir kron tutuyor. Bir parça da jambonum var ama isim günümde onu sana veremem."

---

* Avrupa'nın Katolik ve Ortodoks topluluklarında daha yaygın olan, yılın belli günlerinin genellikle bir azizin adıyla ilişkilendirilip, söz konusu günlerin yine o azizin adını taşıyan kişilerce bayram gibi kutlandığı gelenek. *–çn*

Abbleway bir yandan kendi kendine jambona ne fiyat biçeceğini düşünürken bir yandan da aceleyle kadına on bir kronu ödemeye koyuldu, acele etmezse olağanüstü durum fiyat tarifesinin kıtlık tarifesine dönmesinden çekiniyordu. Mütevazı erzak varlığını teslim alıyordu ki aniden yükselen bir ses duyunca kalbi berbat bir korku nöbetiyle güm güm atmaya başladı. Tırmalama sesleri ve bir yerleri kazıyan ayakların gürültüsü geliyordu, bir hayvan, belki birkaç tane birden, vagonun basamağına tırmanmaya çalışıyor gibiydi. Daha bir saniye geçmemişti ki vagonun karla kaplı penceresinden kulaklarını dikmiş, cılız bir kafa gördü, kocaman açılmış ağızdan sarkan bir dil ve parlak dişler görünüyordu; hemen sonra pencerenin önünde bir kafa daha göründü.

Abbleway, "Şuraya bak, yüzlerce," diye fısıldadı, "kokumuzu aldılar. Vagonu paramparça edecekler. Bizi de parçalayıp bir lokmada yutacaklar."

Kadın insanı çileden çıkaran bir sükûnetle yanıtladı: "Beni değil, bugün benim isim günüm. Kutsal Maria Kleopha buna müsaade etmez."

Kafalar pencerenin önünden çekildi ve kuşatma altındaki vagona tekinsiz bir sessizlik çöktü. Abbleway ne kımıldıyor ne de tek kelime ediyordu. Belki de canavarlar vagonun içindeki yolcuları doğru düzgün görememiş, kokularını tam alamamışlardı, belki de yağmalayacakları başka bir yer aramaya koyulmuşlardı.

Eziyet dolu dakikalar geçmek bilmiyor gibi gelse de vakit yavaş yavaş ilerliyordu.

Kadın ansızın, "İçerisi soğuyor," deyip vagonun öbür ucuna, hayvanların başlarını gördükleri tarafa geçti. "Isıtma sistemi artık çalışmıyor. Bak, şurada, ağaçların öte

yanında bir baca var, duman tütüyor. Uzak değil, kar da durdu sayılır, ormanda yolumu bulup şu bacası tüten eve gideceğim."

"Ya kurtlar!" diye haykırdı Abbleway, "seni..."

Kadın inatla, "İsim günümde öyle bir şey olmaz," diye tekrarladı ve adamın kendisini durdurmasına kalmadan kapıyı açıp kendini karların içine bıraktı. Bir an geçmişti ki Abbleway elleriyle yüzünü örttü, ormandan iki cılız ve atik hayvan fırlamış, kadına doğru koşuyordu. Kadının talihine güvendiği apaçık ortadaydı ama Abbleway'in bir insan evladının gözleri önünde parçalara ayrılıp mideye indirildiğini görmeye de niyeti yoktu.

Sonunda gözlerini açıp baktığında yeni bir hayret hissi içinde donakaldı. Küçük bir İngiliz kasabasında yokluklar içinde büyümüştü ve bir mucizeye şahit olmaya hazır değildi. Kurtların kadına verdiği tek zarar, etrafında sıçrayıp oynarken üstüne sıçrattıkları kardan ibaretti.

Kısa, neşeli bir havlama, durumu açıklığa kavuşturan ipucu oldu.

Cılız bir sesle, "Onlar... Köpek miymiş?" diye seslendi.

Kadın yanıt verdi: "Evet evet, kuzenim Karl'ın köpekleri. Şu ağaçların öte yanındaki ev de onun evi. Onun evi olduğunu biliyordum ama seni oraya götürmek istemedim, Karl yabancı birini gördü mü illaki söğüşlemeye kalkar. Her neyse, tren fena soğumuştu, artık durulacak gibi değildi. Bak, bak, geleni görüyor musun?"

Bir düdük sesi duyuldu ve karların içinden homurdana homurdana gelen kurtarma lokomotifi göründü. Abbleway, Karl'ın gerçekten de paragöz biri olup olmadığını öğrenme fırsatı bulamadı.

Septimus Brope'un Gizli Günahı

Clovis'in teyzesi durup dururken, "Bay Brope kimdir, necidir?" diye sordu.

Kafasını belli bir düşünceye yormadan ellerini çalıştıran, solmuş gülleri kesmekle meşgul Bayan Riversedge, ânında dikkat kesildi. Kendisi, insanın konukları hakkında bilgi sahibi olması, bu bilginin de kendi yararına olması gerektiğini düşünen eski kafalı ev sahiplerindendi.

Başlangıç kabilinden bir açıklama yapıp, "Sanırım kendisi Leighton Buzzard'dan gelmiş," dedi.

Sigarasının dumanını üstlerine üfleyerek karasinek sürüsünü dağıtmakla meşgul Clovis, "Bir yerden bir yere böyle hızlı ve rahatça ulaşılabilen günümüzde Leighton Buzzard'dan gelmiş olmak, ille de güçlü bir karakterin olduğu anlamına gelmiyor," dedi. "Sırf huzursuzluktan da yolculuğa çıkmış olabilir. Yaşadığı yerde bir çeşit suçlamayla karşılaşıp da oradan ayrılmışsa ya da hemşerilerinin vicdansızca sergilediği, düzelmez ciddiyetsiz tavırlar karşısında isyan edip yola çıkmışsa eğer, ancak o zaman adamın karakteri ve hayattaki amacı hakkında fikir edinebiliriz."

Bayan Troyle buyurgan bir sesle, "Ne iş yapıyormuş peki?" diye sordu.

Ev sahibi, "Aylık Katedral dergisinin editörlüğünü yapıyor," dedi, "ayrıca ölülerin anısına işlenen pirinç tabelalar, kiliselerin transept bölümleri ve Bizans dönemi dinî inancının modern kilise ritüelleri üzerindeki etkisi gibi çeşit çeşit konuda muazzam bilgi sahibi. Belki kendi-

si belli bir konuya biraz fazlaca ağırlık vermiş, kendini birazcık kaptırmış olabilir fakat siz de biliyorsunuz ki, evde parti verdiğinizde partinin iyi geçmesi için her türden insanı davet etmek gerekir. Kendisini fazla sıkıcı bulmuyorsunuz, değil mi?"

Clovis'in teyzesi, "Sıkıcılığına aldırış etmezdim," dedi, "yalnız hizmetçimle flört etmesini affedemiyorum."

Ev sahibi şaşkınlık içinde, "Sevgili Bayan Troyle," dedi, "ne acayip bir fikre kapılmışsınız! Sizi temin ederim, Bay Brope böyle bir şeye rüyasında bile tenezzül etmez."

"Adamın rüyaları beni hiç ilgilendirmez. İsterse uykusunda sabaha kadar hizmetçilerin hepsiyle uygunsuz erotik ilişkiler yaşasın, dert etmem. Yeter ki uyanıkken hizmetçimle aşk yaşamasın. Tartışmanın anlamı yok, bu konudaki fikrimi değiştirecek değilim."

Bayan Riversedge, "Fakat yanılıyor olmalısınız," diye üsteledi, "Bay Brope böyle bir şey yapabilecek son kişidir."

"Bildiğim kadarıyla, kendisi böyle bir şey yapan ilk kişi oldu ve eğer bu konuda sözüm dinlenecekse son kişi olacağı da kesin. Tabii, bu arada niyeti temiz âşıkları kastetmiyorum."

Bayan Riversedge, "Transeptler ve Bizans'ın etkileri üzerine bu kadar büyüleyici ve bilgilendirici yazılar kaleme alan bir beyefendinin nasıl böyle ahlaksızca davranabileceğini bir türlü aklım almıyor," dedi, "böyle şeyler yaptığını gösteren kanıtınız var mı? Sözünüze güvenmiyor gibi görünmek istemem ama olayı bir de onun ağzından dinlemeden kendisini hemen suçlu ilan etmememiz gerekir, değil mi?"

"İster suçlu ilan edelim ister etmeyelim, ben onun ağzından duyacağımı kesinlikle duydum. Benim giyinme odamın hemen bitişiğindeki odada kalıyor. Orada olduğumu fark etmemiş olacak ki, iki sefer duvarın öte yanından gelen sesini gayet net duydum, 'Seni seviyorum Florrie,' diye ilanıaşk ediyordu. Odalar arasındaki duvarlar kâğıt gibi, yan odadaki saatin tik takları duyuluyor neredeyse."

"Hizmetçinizin adı Florence mi?"

"Adı Florinda."

"Bir hizmetçi için ne alışılmadık bir isimmiş!"

"Hizmetçime adını ben vermedim, hizmetime girdiğinde çoktan vaftiz edilmiş, ismi konulmuştu."

Bayan Riversedge, "Onu demek istemedim," dedi, "ismi hizmetçiliğe uygun olmayan birini hizmetime aldığımda ona Jane diyorum, yeni isimlerine zamanla alışıyorlar."

Clovis'in teyzesi soğuk bir sesle, "Harika bir fikir," dedi, "yalnız maalesef Jane diye hitap edilmeye alışkın olan benim; adım Jane oluyor ya."

Bayan Riversedge'in üst üste dilediği özürleri kabaca yarıda kesip görüşünü belirtti:

"Mevzu, benim hizmetçime Florinda diye hitap edip etmeyeceğim değil, Bay Brope'un ona Florrie demesine izin verip vermeyeceğimiz. Benim fikrim kesinkes izin vermememiz gerektiği yönünde."

Bayan Riversedge bir umut, "Belki de kendi kendine bir şarkının sözlerini tekrarlıyordu," dedi ve "nakaratında kız adı geçen bir sürü saçma sapan şarkı var nihayetinde," diye ekledi, böyle şarkılardan haberdar olacağını düşünerek Clovis'e döndü. "Bana Mary deme-"

Clovis, kadına güvence verdi: "Size Mary demek ak-

lımın ucundan geçmez, öncelikle, adınızın Henrietta olduğunun öteden beri farkındayım, ayrıca sizi, Mary deme cüretini gösterebilecek kadar yakından tanımıyorum."

Bayan Riversedge hemen açıkladı: "Ben bir şarkının nakaratını söylemiştim, hem daha böyle yığınla şarkı var, mesela 'Rhoda, Rhoda, içiyor meyveli soda,' ve 'Maisie, sanki bir inci tanesi'. Tabii, Bay Brope bu tür şarkılar söyleyecek birine benzemiyor ama bana kalırsa kendisini suçlamadan önce şüphelerimizi olumluya yormamız gerek."

Bayan Troyle, "Ben de öyle yapmıştım zaten," dedi, "ta ki başka bir kanıtla karşılaşana kadar."

Sonra sustu, yüzünde, yanındakilerin konuşmasına devam etmesi için yakaracağını kesinkes bilmenin keyfini yaşayan birinin inatçı kararlığı okunuyordu.

"Başka bir kanıt mı?" diye haykırdı ev sahibi, "hadi lütfen, anlatsana!"

"Kahvaltıdan sonra üst kata çıkıyordum, Bay Brope da tam odamın önünden geçiyordu. Elinde bir yığın kâğıt vardı, bir kâğıt parçası, dünyanın en olağan şeyiymiş gibi diğer kâğıtların arasından sıyrılıp süzüle süzüle tam da odamın kapısının önüne düştü. Tam 'Bir şey düşürdünüz' diye seslenecektim ki, bilmem neden, olduğum yerde bekledim ve kendisi odasına girene kadar ortaya çıkmadım. O an aklıma geldi, o saatte ben hemen hemen hiç odamda olmam, o vakitler odamda hep Florinda olur, etrafı toplar. Bunları düşünüp o masum görünümlü kâğıdı yerden aldım."

Bayan Troyle yine sustu, elmalı turtanın içine gizlenmiş bir engereği fark etmiş biri misali kendisiyle gurur duyuyordu.

Bayan Riversedge, elindeki makası var gücüyle en ya-

kın gül dalına vurdu, yanlışlıkla daha yeni yeni açmaya başlamış bir Vikontes Folkestone tomurcuğunu kesti.

"Kâğıtta ne yazıyordu?" diye sordu.

"Kurşun kalemle 'Seni seviyorum Florrie' yazıyordu, altında üstü hafifçe çizilmiş olsa da gayet net okunan başka bir yazı vardı: 'Bahçedeki porsuk ağacının yanında bul beni' diyordu."

Bayan Riversedge, "Bahçenin aşağı kısmında hakikaten de bir porsuk ağacı var," diyerek Bay Brope hakkındaki iddialara aklının yattığını belirtti.

Clovis, "Ne olursa olsun, bahçede hakikaten de porsuk ağacı varsa, adamın en azından hakikate uygun konuştuğunu söyleyebiliriz," yorumunda bulundu.

Bayan Riversedge öfkeyle, "İnanabiliyor musunuz, benim çatımın altında böyle bir skandal yaşanıyormuş, ha!" dedi.

Clovis, "Merak ediyorum doğrusu, skandal bir çatının altında yaşanınca insanlara neden çok daha kötü gelir?" dedi. "Ben bunu her zaman için, skandallarının pek çoğunu damların üstünde gerçekleştiren kediler âleminin bizden daha büyük zarafete sahip olduklarının kanıtı saymışımdır."

Bayan Riversedge asıl konuya geri döndü: "Şimdi düşününce, Bay Brope hakkında kendimce bir türlü açıklığa kavuşturamadığım konular vardı. Mesela nereden para kazandığını hiç anlayamamışımdır; Aylık Katedral dergisinin editörlüğünden yılda hepi topu iki yüz kazanıyor, biliyorum ki ailesi de oldukça yoksul, şahsına özel başka bir geliri de yok. Yine de Westminster taraflarında daire tutmaya yetecek parası var, her sene yurtdışına çıkıp Brugge'e ve başka şehirlere de gidiyor, üstelik her zaman şık giyiniyor ve sezonu geldiğinde gayet güzel öğle ye-

meği partileri veriyor. Yıllık iki yüz tutarında bir gelirle bütün bunları yapamazsın, değil mi?"

Bayan Troyle, "Başka gazetelere, dergilere yazı yazıyor mu?" diye sordu.

"Yok, siz de gördünüz, kilise ritüelleri ve kilise mimarisine öyle odaklanmış ki, uzmanlık alanı epey sınırlı. Bir seferinde Spor ve Tiyatro dergisine ünlü tilki avı merkezlerindeki kiliseler üzerine bir makale göndermişti fakat dergi, yazının okuyucuların ilgisini çekmeyeceğini düşünerek makaleyi geri çevirmişti. Yok, sırf yazdığı makalelerle şu yaşam tarzına nasıl para yetiştirebildiğini benim aklım almıyor."

Clovis, "Belki de Amerikalı meraklılara sahte transept satıyordur," diye bir fikir ortaya attı.

Bayan Riversedge, "Transepti nasıl satacaksın?" dedi, "onun imkânı yok."

Bayan Troyle araya girip, "Parasını her ne yaparak kazanırsa kazansın, söylemiş olayım, bundan sonra boş vakitlerini hizmetçimle aşk yaşayarak geçiremeyecek."

Ev sahibi, "Tabii ki haklısın," diyerek hak verdi, "bu duruma bir son vermek lazım. Yalnız, ne yapmamız gerek, bilemiyorum."

Clovis, "Tedbir almak için porsuk ağacının etrafına dikenli tel çekebilirsiniz," dedi.

Bayan Riversedge, "Ortaya çıkan nahoş duruma ciddiyetsizlikle çözüm bulabileceğimizi sanmıyorum," dedi, "iyi bir hizmetçi hazine gibidir-"

Bayan Troyle, "Florinda olmazsa ne yapacağımı şaşırırım," diye itiraf etti, "saçıma nasıl şekil vereceğini iyi biliyor. Saçımla bizzat uğraşmaktan çoktandır vazgeçtim. Bence insanın saçı da kocası gibi; insan içine birlikte çıktığınız sürece özel hayattaki ayrılıklar önemli değil. Ah, öğle yemeği zili çalındı."

Öğle yemeğinden sonra Septimus Brope ve Clovis, sigara odasında yalnız kaldılar. Yerinde duramayan Septimus Brope'un aklı bir şeylere takılmış gibiydi, Clovis ise çıt çıkarmadan adamı gözlemlemekle meşguldü.

Septimus durup dururken, "Pandori, Yunan mitolojisinde geçiyordu, değil mi?" diye sordu. "Pandori'nin kutusu var ya hani?"

Clovis, miskin bir sesle, "O dediğiniz Pandori değil, Pandora," dedi, "bu durumda işinize yaramayacak."

Septimus Brope hayretler içinde Clovis'e bakakaldı.

"Ne demek yani işime yaramayacak?" Sesinden tedirginlik okunuyordu.

Clovis hiç uzatmadan açıkladı: "Florrie ile kafiyeli değil."

Septimus yayıldığı koltukta toparlanıp dimdik oturdu, yüzü apaçık bir panik ifadesine bürünmüştü.

Sert bir sesle, "Nasıl öğrendin? Yani, Florrie ile kafiyeli bir kelime aradığımı nereden anladın?" diye sordu.

Clovis, "Bir şey bildiğim yok, sadece tahmin ettim," dedi. "İnsanın kolay kolay aklına gelmeyecek bir çalgı adını bulup çıkardığınızı görünce şiir yazmakla meşgul olduğunuzu anladım, tabii, pandori ile kafiyeli tek kadın ismi de Florrie."

Septimus hâlâ tedirgindi.

"Bence daha fazlasını da biliyorsunuz," dedi.

Clovis sessizce güldü fakat tek kelime etmedi.

Septimus umutsuzca, "Başka ne biliyorsunuz?" diye sordu.

Clovis, "Bahçedeki porsuk ağacını biliyorum," dedi.

"Buyur işte! Kâğıdı bir yerlerde düşürdüğümü biliyordum zaten. Bazı şeyleri daha bile önceden tahmin etmiş olmanız gerek. Şu duruma bakın, sırrımı öğrenmişsiniz.

Beni ele vermeyeceksiniz, değil mi? Utanılacak bir şey yaptığımdan değil ama böyle şeylerle uğraştığımın herkesçe bilinmesi bir Aylık Katedral editörü olarak işime gelmez, haksız mıyım?"

Clovis, "Yani, herhalde haklısınız," diyerek onayladı.

Septimus sözlerine devam etti: "Anlarsınız ya, bu işten epey güzel para kazanıyorum. Aylık Katedral'in editörlüğünden kazandığım parayla şu yaşadığım tarzda bir hayat sürdürmemin imkânı yok."

Clovis, Septimus'un konuşmanın başlarındaki hâline kıyasla daha da büyük bir şaşkınlığa düşmüştü fakat yaşadığı şaşkınlığı gizleme konusunda daha becerikliydi.

"Yani, siz bu mevzudan para kazandığınızı mı söylüyorsunuz, yani Florrie'den?" diye sordu.

Septimus, "Florrie'den değil, yani henüz değil," dedi, "aslında, Florrie konusunda başım büyük belada desem yeri. Ama bir tek Florrie yok, başkaları da var, bir sürü."

Clovis'in sigarası söndü.

Usulca, "Çok çok acayip," dedi fakat daha sonra, Septimus Brope konuştukça mevzu Clovis'in kafasına dank etti.

"Başkaları da var, bir sürü, mesela:

Kor dudaklı Cora,

Olmaz aramızda kavga.

Bu ilk başarılı şiirlerimden biriydi, halen de telif ücreti kazandırıyor. Şunlar da var: 'Esmeralda, gözlerim sana ilk baktığında' ve 'Kumral Teresa, seni mutlu etmek hep aklımda'. Bu ikisi epey tutuldu. Çok rezil bir tane daha var," dedi Septimus, yüzü kıpkırmızı kesilmişti, "bana en çok para getiren o oldu:

Şen şakrak, minik Lucie,

Bir burnu var, hokka gibi.

Elbette bütün bu yazdıklarımdan nefret ediyorum, aslına bakarsanız, bu işin etkisiyle gitgide kadın düşmanına dönüşüyorum, ne var ki durumum, işin maddi yönünü görmezden gelmeye elvermiyor. Üstelik sizin de anlayabileceğiniz gibi, 'Kor dudaklı Cora'nın ve bütün o diğer mısraların benim kalemimden çıktığı kulaktan kulağa bir yayıldı mı, kilise mimarisi ve ritüelleri alanındaki uzmanlığımdan gelen itibarım zayıflar, eğer hepten yerle bir olmazsa."

Bu arada Clovis şaşkınlığından bir derece sıyrılmış, Septimus'a biraz titrek olsa bile hâlden anlar bir sesle, "Florrie" konusunda karşılaştığı özel sorunun ne olduğunu sorabilmişti.

Septimus kederle, "Ne kadar uğraşırsam uğraşayım, Florrie ismini lirik bir kalıba sokamıyorum. Bir sürü duygusal ve sevimli iltifatı akılda kalacak bir kafiyeyle bir araya getirmen, araya adı geçen kadının kişisel geçmişinden veya geleceğinden parçalar sokman gerekiyor. Bu şiir parçalarının hepsinde kadınların geçmişte ne tür başarılara imza attıklarını uzun uzun anlatman ya da o kadınla birlikte gelecekte ne kadar mutlu olacağınızdan bahsetmen lazım. Şöyle mesela:

Benim minik zarif Mavis'ciğim,
Dünyada bulunmaz bir eşin
Bütün bu para, biriktirdiğim,
Sırf benim olman için.

Sözler için mide bulandıran, yavan bir vals ezgisi bestelendi, Blackpool'da ve başka popüler müzikli mekânlarda da aylarca bundan başka şarkı söylenmedi, kimse başka bir ezgi mırıldanmadı."

Clovis bu sefer kendine hâkim olamadı, kontrolünü fena kaybetti.

"Affedersiniz ama," diye patladı, "dün akşam büyük nezaket gösterip bize okuduğunuz makalenizin o müthiş ciddiyetini hatırladıkça ne diyeceğimi şaşıyorum, daha dün akşam sizden Kıpti Kilisesi'nin erken dönem Hıristiyanlık inancı üzerindeki etkisini dinlemiştik."

Septimus sızlandı.

"İşte görüyorsunuz," dedi, "insanlar o sefil duygusal zırvalıkları benim yazdığımı bir öğrenirse, bugüne dek yaptığım ciddi çalışmalara duydukları bütün saygı yerle bir olur. Diyebilirim ki, ölüleri anmak amacıyla işlenen pirinç levhalar konusunda şu an dünyanın en bilgili insanı benim, hatta bir gün konu üzerine akademik bir kitap yazıp bastırmayı ümit ediyorum, gel gör ki her yerde beni parmakla gösterecekler, ülkenin bütün kıyı kesiminde yüzlerini karaya boyayıp insanları eğlendiren yerel şarkıcıların dilinden düşmeyen şarkıların yazarı diyecekler. Florrie'yi iltifatlara boğan şarkı sözleri yazmakla uğraşırken Florrie'den tüm benliğimle nefret ettiğimi söylesem şaşırmazsınız herhalde."

"Peki, niye duygularınızı serbest bırakıp sert, kötü sözler yazmayasınız? Eğer lafınızı hiç esirgemeden yazarsanız kaba bir şarkı sözü de piyasaya yenilik getirip çığır açacak, yıldızı birden parlayacaktır."

Septimus, "Bunu hiç düşünmemiştim," dedi, "korkarım ki yapmacık övgüler yazma alışkanlığımı bırakıp öyle birdenbire tarzımı değiştiremem."

Clovis, "Tarzınızı hiç mi hiç değiştirmeniz gerekmiyor," dedi, "tek yapmanız gereken, şarkı sözlerinin budalaca yazım tarzına sadık kalıp duyguların tam tersini yazmaktan ibaret olacak. Şarkının geri kalan sözlerini siz ya-

zarsanız ben müthiş bir nakarat patlatırım. Bana göre, işin asıl önemli kısmı da nakarat zaten. Telif payının yarısını alırım, karşılığında da gizli kabahatinizi kimselere söylemem. Dünyanın gözünde, hayatını transept ve Bizans ritüelleri çalışmalarına adamış o adam olarak kalırsınız; sadece kırk yılda bir, uzun kış gecelerinde rüzgâr bacada hüzünlü uğultular çıkarır, yağmur camları döverken bir tek ben sizi 'Kor dudaklı Cora'nın yazarı olarak hatırlarım. Ben sırrınızı tutacağım ya, hiç kuşkum yok siz de sırf bunun için gönül borcu olarak beni fazlasıyla ihtiyacım olan bir tatile çıkarmak istersiniz. Adriyatik kıyısına ya da o bölge kadar ilgi çekici başka bir yere gidebiliriz, tüm masrafları siz karşılarsınız, ben de bu güzel teklifinizi hayatta geri çevirmem."

Clovis, akşamüstü saatlerinde teyzesini ve Bayan Riversedge'i, James dönemi tarzında düzenlenmiş bahçede gezinerek hafif bir egzersiz yapmanın keyfi içinde buldu.

"Bay Brope ile Florinda konusunu konuştum," dedi.

İki hanım Clovis'in haberini duyar duymaz aynı anda, "Ah, harika! Ne dedi?" diye sordu.

Clovis, "Sırrından haberdar olduğumu görünce son derece açık sözlü ve dürüst davrandı," dedi, "öyle görünüyor ki, niyeti biraz yakışıksız kaçsa da, kendisi gayet ciddi düşünüyor. Kendisine bu yolda ilerlemesinin mümkün olmadığını göstermeye çalıştım. Onu anlayacak birini arıyormuş, görünüşe göre Florinda'nın bu arzusunu en iyi şekilde yerine getireceğini düşünüyor. Brope'a kendisini anlayabilecek, iyi yetiştirilmiş ve temiz kalpli onlarca genç İngiliz kızı bulabileceğini, öte yandan dünyada teyzemin saçından anlayan tek bir kişi bulunduğunu, onun da Florinda olduğunu söyledim. Söylediklerim etki

etti, zira kendisi olumlu yönden bakıldığında öyle çok da bencil bir pislik değil. Sözü Leighton Buzzard'ın papatyalı kırlıklarında geçirdiği mutlu çocukluk günlerine getirdiğimde de (tahminimce bölgede papatya yetişiyor) düpedüz duygulandı. Her neyse, Florinda'yı aklından tamamen çıkaracağına söz verdi ve kafasını dağıtmak için en iyi çare olarak kısa bir yurtdışı seyahatine çıkmayı kabul etti. Ben de Ragusa'ya kadar ona eşlik edeceğim. Eğer teyzem, kendisine sunduğum son derece mühim yardımı az da olsa takdir eder, bana gerçekten hoş bir kravat iğnesi hediye etmek isterse (iğneyi ben kendim seçeceğim), bu güzel teklifini hayatta geri çevirmem. Ben, insan yurtdışına çıktı diye giyimine dikkat etmese de olur diye düşünenlerden değilim."

Birkaç hafta sonra Blackpool'da ve şarkı söylenen ne kadar mekân varsa hepsinde durmaksızın aşağıdaki şarkı çalınmaya başladı:

Nasıl da içimi sıkıyorsun Florrie,
Mavi gözlerinle boş boş bakıyorsun;
Eğer evlenirsek Florrie,
İnan ki pişman olursun.

Geçimsiz biri olmasam da Florrie,
Yaparım ant olsun,
Eğer evlenirsek Florrie,
Kendini taş ocağında bulursun.

Sandık Odası

Çocuklar bir sürprizle karşılamışlardı, at arabasıyla Jagborough kumsalına gideceklerdi. Ancak Nicholas kumsal yolcuları arasına katılamıyordu, o yaramazlık yapmıştı. Daha o sabah, görünürde saçma sapan bir bahane uydurmuş, kâsede kurbağa olduğunu iddia ederek pek faydalı bir öğün olan, içine ekmek doğranmış sütünü içmemek için inat etmişti. Kendisinden daha büyük, daha akıllı ve daha üstün kişiler, ekmek doğranmış sütün içinde mümkün değil bir kurbağa olamayacağını, abuk sabuk konuşmamasını söylemişlerdi ama o yine de kulağa en abuk sabuk gelecek sözleri sarf etmeye devam etmiş ve iddia konusu kurbağanın rengini ve derisinin biçimini ayrıntılarıyla tarif etmişti. Olayın çarpıcı yanı şuydu ki, Nicholas'ın ekmek doğranmış süt kâsesinde gerçekten de bir kurbağa vardı, Nicholas'a göre, mademki kurbağayı kâseye kendisi koymuştu, hayvanla ilgi bir şeyler bildiğini kabul etmeleri lazımdı. Bahçeden kurbağa yakalayıp da ekmek doğranmış süt kâsesinin içine koymanın ne büyük bir suç olduğu üzerine, bütün detaylarıyla uzun uzun konuştular fakat Nicholas'ın düşünceleri ışığında, bütün bu meselenin en açık saçık göze çarpan özü, kendisinden daha büyük, daha akıllı ve daha üstün kişilerin, kendilerine yüzde yüz güvendikleri konularda baştan sona yanıldıklarının ortaya çıkmasıydı.

Konunun kendi lehine olan yönünden ayrılma niyeti olmayan bir taktik ustasının ısrarıyla tekrar ediyordu: "Ekmek doğranmış sütümün içinde mümkün değil kur-

bağa olamayacağını söylemiştiniz ama ekmek doğranmış sütümün içinde *gerçekten de* kurbağa vardı."

İşte bu olay yüzünden, biri kız biri erkek iki kuzeniyle birlikte Nicholas'ın en ufak bir enteresan yanı olmayan erkek kardeşini o gün öğleden sonra Jagborough kumsalına götürecekler, Nicholas'ı ise evde bırakacaklardı. Kuzenlerinin halası, ki kendisi aslı astarı olmayan bir hayal gücüyle Nicholas'ın da halası olduğu iddiasında ısrarcıydı, alelacele bu Jagborough gezisi fikrini ortaya atmıştı; amacı, kahvaltı masasındaki ayıplanası davranışı yüzünden haklı olarak Nicholas'ı cezalandırmak, bu davranışından ötürü zevkli bir günden yoksun kalacağını kafasına sokmaktı. Zaten âdeti buydu, çocuklardan biri ne zaman yaramazlık yapsa, şenlikli bir fikir bulup çıkarır, suçlu çocuğu da bu eğlenceden kesinkes mahrum bırakırdı. Çocuklar topluca suç işlediklerinde de durup dururken komşu kasabaya sirk gelmiş olurdu, eğer çocuklar suç işlememiş olsaydı, sayısız filin gösteri yaptığı, başka hiçbir sirkin yanından bile geçemeyeceği güzellikteki bu sirke gidecek olurlardı.

Diğer çocukların gezi için yola çıkma vakti geldiğinde Nicholas'ın terbiyeli bir tavırla, birkaç damla da olsa gözyaşı dökmesi bekleniyordu. İşin aslına bakarsanız, bütün gözyaşlarını Nicholas değil, kuzeni döktü, kız at arabasına binerken dizini basamağa sürtmüştü, epey canı yanmışa benziyordu.

Kumsal yolcuları, kendilerinden beklenen neşeden en ufak bir eser göstermeden yola koyulduğunda Nicholas gayet keyifliydi, "Nasıl da ulur gibi ağladı ama," dedi.

Sözümona halası, "Birazdan geçer," dedi, "o güzel kumsalda koşup oynamak için fevkalade bir gün. Ne kadar da eğlenecekler!"

Nicholas gaddarca kıkırdayıp, "Bobby o kadar da eğlenemeyecek, o kadar koşup oynayamayacak da zaten," dedi, "ayakkabıları vuruyor. Ayağına küçük geliyorlarmış."

Halası biraz haşince karşılık verdi: "Neden ayakkabılarının vurduğunu bana söylememiş?"

"Sana iki kere söyledi ama sen dinlemiyordun. Sana önemli şeyler söylediğimizde pek dinlemiyorsun zaten."

Halası konuyu değiştirdi: "Üzüm bahçesine girmek yok."

Nicholas diretti: "Neden girmeyecekmişim?"

Halası kibirle karşılık verdi: "Çünkü sen yaramazlık yaptın."

Nicholas bu sözlerdeki mantık hatasını dile getirmedi, ona göre hem yaramazlık yapmış olup hem de üzüm bahçesine girebilmesi yüzde yüz mümkündü. Yüzüne dikkat çekici bir inat ifadesi yerleştirdi. Halası apaçık görüyordu ki, Nicholas üzüm bahçesine girmeye kararlıydı, içinden geçirdi: "Sırf ben girmeyeceksin dedim diye böyle yapıyor."

Üzüm bahçesine iki kapıdan giriliyordu, Nicholas gibi bir ufaklık da dikkat çekmeden bahçeye bir girdi mi, enginarlar, ahududu fideleri ve meyve çalıları arasında dilediğince gözden kaybolabilirdi. Nicholas'ın halasının o akşamüstü yapacak daha bir sürü başka işi vardı ama kadın gözünü yasak cennete açılan iki kapıdan ayırmamak maksadıyla birkaç saatini çiçek tarhları ve fundalıklar arasında ufak tefek bahçe işleri yaparak geçirdi. Kıt bir akla fakat muazzam bir odaklanma gücüne sahip biriydi.

Nicholas ön bahçeye birkaç hamle yaptı, gizli bir amaç peşinde olduğunu apaçık belli ederek etrafta döne kıvrıla iki kapıya da ayrı ayrı ulaşmaya çalıştı ama bir an bile hala-

sının dört açtığı gözlerinin menzilinden çıkamadı. Aslına bakılırsa, üzüm bahçesine girme derdinde değildi ancak halasını buna inandırmak fazlasıyla işine geliyordu; bu şekilde kadın akşamüstünün büyük bölümünde kendiliğinden üstlendiği nöbetçilik görevine devam edecekti. Nicholas, halasının şüphelerini adamakıllı destekleyip pekiştirdikten sonra fark ettirmeden eve sıvışıp uzun zamandır kafasında gelişen eylem planını hiç vakit kaybetmeden uygulamaya koyuldu. Evin kütüphanesinde, sandalyeye çıkarak ulaşabildiği bir rafta önemliymiş gibi görünen, ağır bir anahtar duruyordu. Anahtar hakikaten de göründüğü kadar önemliydi; sandık odasının gizemlerini davetsiz misafirlerden koruyan, kapıyı ancak halalara ve halalar gibi ayrıcalıklı kişilere açan aracın ta kendisiydi. Nicholas, anahtar deliklerine anahtar sokma ve kilit açma konusunda pek deneyimli sayılmazdı fakat birkaç gündür sınıf kapısının anahtarıyla alıştırma yapıyordu; şansına ve rastlantılara fazla bel bağlayan biri değildi. Anahtarın kilitte dönüşü sert oldu ama yine de dönmüştü. Kapı açıldı, Nicholas bilinmeyen bir diyara adım attı, bu diyar karşısında üzüm bahçesi bayat bir keyif mekânıydı, maddi zevkten öteye geçemezdi.

Nicholas sandık odasını kim bilir kaç kere zihninde canlandırmıştı, bu bölge genç gözlerden dikkatle saklanıyor, hakkında sorulan tek bir soru yanıt bulamıyordu. İşte şimdi görüyordu ki, bu diyarın Nicholas'ın beklentilerinden aşağı kalır yanı yoktu. Her şeyden önce, geniş ve loştu, tek ışık kaynağı yasak bahçeye açılan, yerden epey yüksek bir pencereden ibaretti. İkincisi, bu ardiye yeri akla hayale sığmayacak hazinelerle doluydu. Nicholas'ın halası olduğu iddiasındaki kadın, eşyaların kullanıldıkça bozulduğuna inanan ve korumak adına bunları toz ve rutu-

bete teslim edenlerdendi. Evde Nicholas'ın en iyi bildiği yerler çıplak ve iç karartıcıyken burası tam bir göz ziyafeti yaşatan muhteşem şeylerle doluydu. Her şeyden önce, belli ki şömine önü siperi niyetine hazırlanmış, çerçeveli bir kilim parçası vardı. Bu kilim parçası, Nicholas'ın gözünde adeta nefes alan, canlı bir hikâyeydi. Üstündeki toz katmanının altında harika renkleriyle parıldayan, rulo yapılmış Hint desenli duvar halısının üzerine oturup kilimdeki desenleri bütün detaylarıyla incelemeye koyuldu. Eski zamanlara ait av kıyafetleri içinde bir adamın, attığı okla bir geyiği mıhladığı an resmedilmişti; zorlu bir atış olamazdı çünkü geyik adama olsa olsa bir iki adım mesafedeydi; etrafı saran gür bitkilere bakılırsa otlanan bir geyiğe hissettirmeden yaklaşmak zor olmasa gerekti, avcı belli ki ileri atılıp ava katılmaya hazır iki benekli köpeğe, oku geyikten çıkarana kadar uslu durmayı öğretmişti. Resmin buraya kadarki kısmı ilgi çekici olsa da basitti, yalnız, Nicholas'ın gördüklerini avcı da görüyor muydu acaba, ormanın içinden kendisine doğru doludizgin koşan dört kurdu görüyor muydu? Belki ağaçların ardına gizlenmiş başka kurtlar da vardı, ne olursa olsun, kurtlar bir saldıracak olsa adam köpekleriyle birlikte bu dört kurtla baş edebilir miydi? Adamın ok kılıfında sadece iki ok kalmıştı, bu oklardan birini, hatta ikisini birden ıskalayabilirdi; atıcılık alanındaki maharetine dair tek bildiğimiz, komik gelecek ölçüde yakın mesafeden koca bir geyiği vurabiliyor olmasından ibaretti. Nicholas mutluluk içinde geçen dakikalar boyunca kafasında sahnenin hangi olasılıklara gebe olabileceğini evirip çevirdi; etrafta görünen dört kurttan başka kurtların da bulunduğu ve adamın köpekleriyle birlikte zor bir durumda olduğu düşüncesi aklına daha çok yatıyordu.

Öte yandan, sandık odasında incelemek için sabırsızlandığı hoş ve ilginç başka eşyalar da eksik değildi. Odada tuhaf bir güzelliğe sahip, yılanlar biçiminde şamdanlar; ördek şeklinde bir porselen çaydanlık da vardı, öyle ki çay ördeğin açık gagasından dökülecekti. Hep kullandıkları çaydanlık bunun yanında nasıl da yavan ve biçimsiz kalıyordu! Bir de sandal ağacından, oymalı bir kutu vardı, kutunun içini dolduran kokulu mumların arasında pirinçten yapılmış minik biblolar duruyordu; bu kambur boyunlu boğalara, tavus kuşlarıyla cüce cinlere bakmak da, onları eline almak da başlı başına bir zevkti. Görünümüyle bunlar kadar cazip olmayan, düz siyah kapaklı büyük bir kitap gören Nicholas'ın kitabın sayfalarına şöyle bir göz atmasıyla bakakalması bir oldu, kitap renkli kuş resimleriyle doluydu. Hem de ne kuşlar! Nicholas'ın bahçede, yürüyüşe çıktığı zaman da patika yollarda birkaç kuşa rastladığı oluyordu, bu kuşların en büyüğü nadiren gördüğü saksağanlar ya da tahtalı güvercinlerdi; kitaptaysa ne ararsan vardı, balıkçıllarla toy kuşları, çaylaklar, tukanlar, kaplan desenli balabanlar, fırça hindileri, aynaklar, altın sülünler... İnsanın hayal bile edemeyeceği tam tekmil canlının resimleriyle dolu bir galeri gibiydi. Nicholas Mandarin ördeğinin renklerini hayranlıkla inceler ve hayvana bir yaşam öyküsü yazarken dışarıdan, üzüm bahçesinden halasının tiz bağırışlarını duydu, kadın Nicholas'ı çağırıyordu. Uzun süre ortalıkta görünmeyince çocuğun leylak çalılarını siper ederek duvara tırmanıp bahçeye girdiği sonucuna varmıştı; şimdi de enginarlar ve ahududu fideleri arasında gayretle ve epey ümitsiz bir çabayla Nicholas'ı aramakla meşguldü.

"Nicholas, Nicholas!" diye bağırdı. "Hemen şimdi ortaya çıkıyorsun. Saklanmanın faydası yok, ben seni nerede olsan görürüm."

Muhtemelen yirmi yıldır ilk kez sandık odasında birileri gülümsedi.

Nicholas'ın adını tekrarlayan öfkeli bağırışlar yerini önce bir çığlığa, ardından da bir an önce yardım isteyen feryatlara bıraktı. Nicholas elindeki kitabı kapattı, aldığı köşeye dikkatle bıraktı ve yanındaki gazeteleri silkeleyip kitabın üzerine biraz toz döktü. Sessizce odadan çıktı, kapıyı kilitledi ve anahtarı tam tamına aldığı yere geri koydu. Sallana sallana ön bahçeye çıktığında halası hâlâ bağırıyor, Nicholas'ı çağırıyordu.

Nicholas, "Kimsiniz?" diye sordu.

"Ben," yanıt duvarın öbür yanından geldi, "sen beni duymuyor musun? Üzüm bahçesinde seni arıyordum, yağmur suyu deposuna düştüm. Şükür içinde su yoktu. Yalnız kenarları çok kaygan, çıkamıyorum. Kiraz ağacının altındaki küçük merdiveni getir de-"

Nicholas hemen araya girdi: "Üzüm bahçesine giremem, bana yasak."

"Yasaklayan bendim, şimdi de girmeni söylüyorum." Su deposundan gelen sesten sabırsızlık okunuyordu.

Nicholas itiraz etti: "Senin sesin halamın sesi gibi gelmiyor, belki de sen şeytansın, söz dinlemeyeyim diye aklımı çeliyorsun. Halam hep söyler, şeytan aklımı çeliyormuş, ben de hep ona uyuyormuşum. Bu sefer uymayacağım ama."

Su deposu tutsağı, "Saçma sapan konuşup durma," dedi, "git de şu merdiveni getir."

Nicholas masumane bir sesle, "Çayın yanında çilek reçeli de yiyecek miyiz?" diye sordu.

Halası, "Tabii ki yiyeceğiz," dedi ancak kendi kendine karar vermişti, Nicholas'ın boğazından bir lokma reçel bile geçmeyecekti.

Nicholas neşelenip bağırdı: "Hah, işte şimdi emin oldum, sen halam değilsin, şeytansın. Halama dün çilek reçeli var mı diye sormuştuk, o da kalmadığını söylemişti. Ben biliyorum ama, erzak dolabında dört kavanoz var, baktım da oradan biliyorum. Tabii sen de biliyorsun ama halam bilmiyor, çünkü o bize kalmadı dedi. Ah, şeytan, kim olduğun meydana çıktı işte!"

İnsanın halasıyla, şeytanla konuşurcasına konuşabilmesi alışılmadık bir lüks hissi veriyordu ama Nicholas çocuklara özgü bir sezgiyle biliyordu ki bu tür lüksleri fazla abartmamak lazımdı. Arkasını döndü, kendi kendine konuşa konuşa yürüyüp uzaklaştı. Nihayetinde halasını yağmur suyu deposundan kurtaran, maydanoz koparmaya çıkmış aşçı yamağı oldu.

O gün ikindi çayı korku dolu bir sessizlik içinde geçti. Çocuklar Jagborough Koyu'na gelgitin en yüksek olduğu vakitte gitmişlerdi, o yüzden de ortada oyun oynayacakları kumsaldan eser yoktu, halaları Nicholas'ı cezalandırmak için alelacele gezi düzenlerken bu durumu gözden kaçırmıştı. Sıkan ayakkabılarının Bobby'nin hareketleri üzerinde yarattığı felaket niteliğindeki etki, bütün öğleden sonra devam etmişti, çocukların hiçbirinin geziden keyif aldığı söylenemezdi. Halalarının üzerinde, bir yağmur suyu deposunda otuz beş dakika boyunca haksız yere, utanç verici bir tutsaklık yaşamak zorunda kalmış birinin buz gibi sessizliği vardı. Nicholas'a gelirsek, o da sessizdi, ama onunki kafası düşüncelerle dolu birinin meşguliyetten kaynaklanan sessizliğiydi; düşünüyordu ki, kurtlar yaralı geyikle ziyafet çekerken avcı tazılarıyla birlikte canını kurtarabilirdi, bu ihtimal gayet mümkündü.

Takdir Üzerine

Soho'nun Baykuş Caddesi'ndeki Nürnberg Restoran'ın sözümona bohem ortamına zaman zaman girip çıkan bütün o halis muhlis bohemler arasında, Gebhard Knopfschrank'tan daha ilgincini ve tarife sığmayanını bulmak mümkün değildi. Adamın tek bir dostu yoktu ve restoranın bütün müdavimlerine ahbap muamelesi yapsa da kendisi bu ahbaplığı Baykuş Caddesi'ne ve dış dünyaya açılan kapının ötesine taşıma niyetinde gibi görünmüyordu. Pazarcı bir kadın rastgele önünden geçen kişilerle nasıl muhatap olur, tezgâhındaki malları teşhir eder, havaların durumu ve işlerin kesatlığı, arada bir de romatizma ağrıları üzerine çene çalar da bir kez olsun bu kişilerin günlük hayatlarına dahil olma veya tutkularını derinlemesine inceleme arzusu sergilemezse, Gebhard Knopfschrank'ın diğer müdavimlerle hukuku da aynen bu şekildeydi.

Anlaşıldığına göre, Pomeranya'nın bir köyünde çiftçilik yapan bir aileden geliyordu; kendisi hakkında bilinen tek şey, iki sene kadar önce domuz çobanlığı ve kaz yetiştiriciliğinin zahmet ve sorumluluklarını geride bırakarak ressam olma yolunda şansını denemek üzere Londra'ya gelmiş olduğuydu.

Meraklıların yönelttiği, "Neden Paris'e ya da Münih'e gitmediniz de Londra'ya geldiniz?" sorusuyla karşılaştığı oluyordu.

İşin aslı, ayda iki kez Stolpmünde'den Londra'ya gemi

kalkıyor, bu gemi az sayıda yolcu taşısa da yolcularından cüzi bir ücret almakla yetiniyordu; Münih ya da Paris trenlerinin bileti ise ucuz değildi. Hâl böyle olunca, yaşayacağı müthiş maceranın sahnesi Londra oluvermişti.

Nürnberg müdavimlerini uzun süre ciddi ölçüde heyecanlandıran soru, bu kaz çobanı oğlanın hakikaten Tanrı vergisi bir yeteneğe sahip, kanatlarını açmış ışığa süzülen bir deha mı, yoksa resim yapabildiğini zanneden ve mazur görülebilecek şekilde, çavdar ekmeğiyle kurulan sofraların ve domuzların yayıldığı, kum rengi Pomeranya ovalarının monotonluğundan kurtulmaya heves etmiş, atılgan bir delikanlı mı olduğuydu. Şüphe edip temkinli davranmak için haklı gerekçeler mevcuttu; bu ufak restoranda toplanan sanatçı grupları içinde, kendilerini müzik, şiir, resim veya sahne sanatları alanlarında nadide birer yetenek sanan ancak bu sanıyı destekleyecek hemen hemen hiç dayanağa sahip olmayan öyle çok kısa saçlı genç kadın ve öyle çok uzun saçlı genç erkek vardı ki, aralarından biri tutup da kendini herhangi bir alanda deha ilan etti mi, ister istemez şüpheli konumuna düşüyordu. Öte yandan, hiç farkında olmadan bir meleği eğlendirme ve hor görme tehlikesi de her zaman için söz konusuydu. İçler acısı bir Sledonti vakası yaşamışlardı, Baykuş Caddesi yargı salonunda küçümsenen ve yüz bulamayan bu dram şiirleri üstadı, sonradan usta şarkıcı sıfatıyla yerlere göklere sığdırılamaz olmuştu, hem de Grandük Konstantin Konstantinoviç, yani Sylvia Strubble'a göre "Romanoff'ların en tahsillisi" tarafından. Gerçi Sylvia Strubble, Rusya imparatorluk ailesinin her bir ferdini tanıyormuşçasına konuşsa da aslında tek tanıdığı bir gazete muhabirinden, tarifi kendisine aitmişçesine edalarla Borç çorbası içen genç bir adamdan ibaretti. İşte bu dram şai-

ri Sledonti'nin "Ölüm ve İhtiras Şiirleri" eseri, yedi ayrı Avrupa diline çevrilmişti ve binlerce satıyordu, üstelik kısa süre içinde Suriye Arapçası çevirisi de çıkacaktı. Bu vakadan sonra, Nürnberg'in kavrayışı kuvvetli eleştirmenleri fazla çabuk ve geri alınamaz hükümlere varmaktan biraz çekinir olmuştu.

Knopfschrank'ın çalışmalarına gelince, restoranın müdavimleri bunları inceleme ve takdir etme fırsatından mahrum kalmıyorlardı. Knopfschrank kendisini büyük bir kararlılıkla restorandaki ahbaplarının sosyal hayatından uzak tutsa da, sanat eserlerini ahbaplarının meraklı bakışlarından saklama anlayışında değildi. Her akşam, daha doğrusu neredeyse her akşam, saat yedi sularında restorana giriyor, her zamanki masasına oturuyor, karşısındaki sandalyeye hacimli, siyah bir resim çantası bırakıyor, restoranın diğer müşterilerini ayrım gözetmeksizin başıyla selamlıyor ve ciddiyetle yeme içme işine girişiyordu. Kahve aşamasına geçince de sigarasını yakıyor, resim çantasını önüne çekip içindeki resimleri karıştırmaya başlıyordu. Uzun uzadıya değerlendirip son yaptığı çalışma ve eskizler arasından bir iki tanesini seçiyor ve bunları usulca masadan masaya gezdiriyor, restoranda yeni müşteriler varsa bunlara özel ilgi gösteriyordu. Her eskizin arkasında sade bir yazıyla "Fiyatı on şilin" yazıyordu.

Eğer çalışmaları apaçık bir deha alameti farikası ile öne çıkmıyorduysa bile, hiç olmazsa alışılmadık ve değişmez konusuyla kayda değer resimlerdi. Bütün çalışmalarında Londra'nın ünlü bir caddesini veya halka açık alanını resmediyordu ancak buralar harabeye dönmüş ve insan nüfusunu kaybetmiş, insanların yerini ise egzotik türlerin zenginliğine bakılırsa Zooloji Bahçelerinden ve gezici hayvan fuarlarından kaçmış olması gereken yabani bir

hayvan topluluğunun doldurduğu yerler oluyordu. "Fıskiyeli havuzlardan su içen zürafalar, Trafalgar Meydanı," çalışmaları içinde en dikkate değer ve karakteristik eserlerinden biriydi, fakat asıl "Yukarı Berkeley Caddesi'nde can çekişen deveye saldıran akbabalar" adlı tüyler ürperten resmi vardı ki, bu resim daha da büyük bir heyecan uyandırmayı başarıyordu. Ayrıca birkaç aydır üzerinde çalıştığı, şimdi de girişimci bir tacir veya maceraperest bir amatöre satmak için uğraştığı devasa tuvalin fotoğrafları da yanındaydı. "Euston İstasyonu'nda uyuyan sırtlanlar" konulu bu tuval, viraneliğin dipsiz derinliklerini sergileme bakımından en ufak eksiği bulunmayacak bir kompozisyondu.

"Tabii, çalışmaları belki büyük bir deha ürünüdür, sanatta çığır açacak bir şeyler olabilir," dedi Sylvia Strubble kendisine kulak veren çevresine, "ama belki de hepten delilikten ibarettir. İnsan işin ticari yönüne o kadar önem vermiyor tabii ki, fakat yine de bir tacir kalkıp da şu sırtlanlı resmi, hatta eskizlerinden birkaçını almaya çalışacak olursa, adamın ve eserlerinin asıl değerini bilsek iyi ederiz."

Bayan Nougat-Jones, "Günün birinde hepimiz, zamanında adamın bütün resimlerini satın almadığımız için kendimize lanetler okuyacağız belki de," dedi. "Öte yandan da, etrafta o kadar çok hakiki yetenek varken, insanın biraz saçma bir tuhaflık gibi görünen bir şeye öyle pat diye on şilin yatırası gelmiyor. Demişken, bize geçen hafta gösterdiği 'Albert Anıtı'na tünemiş bağırtlak kuşları' resmi çok etkileyiciydi, elbette ki resimdeki ustalığın ve konuyu işleme biçimindeki derinliğin farkına varabildim ama ben resimdeki Albert Anıtı'nı gerçeğine hiç mi hiç benzetemedim, hem Sör James Beanquest'in dediğine göre bağırtlaklar tünemez, yerde uyurlarmış."

Pomeranyalı ressam her ne yeteneğe veya dehaya sahip olursa olsun, apaçık ki bu yetenek paraya dönüşecek şekilde kabul göremiyordu. Eskizlerle dolu resim çantası bir türlü hafiflemiyordu, Nürnberg'in kıvrak zekâlılarının "Euston Siestası" adını verdiği devasa tuval de halen alıcı bulamamıştı. Maddi mahcubiyetin dışa dönük ve görünür emareleri fark edilebilir hale gelmeye başlamış; yemek masasında boy gösteren yarım şişe kırmızı şarap yerini küçük bir bardak biraya bırakmış, zamanla biranın yerini de su almıştı. Bir şilin altı peni fiyatındaki akşam yemeği menüsü, her akşamki öğünü olmaktan çıkıp pazar günleriyle sınırlı bir lüks hâline geldi; ressam diğer günlerdeyse yedi penilik omletin yanında biraz ekmek ve peynire kanaat ediyordu, hatta restorana hiç uğramadığı akşamlar bile oluyordu. Kendi meselelerinden bahsettiği nadir zamanlarda da konuşmalarında muhteşem sanat dünyası yerine Pomeranya'nın ağırlık kazandığı fark ediliyordu.

Ressam bir gün hasret dolu bir sesle, "Şimdi bizim oralarda işler yoğundur," dedi, "hasat zamanından sonra domuzları çayırlara salmışlardır, çobanlık edecek biri lazımdır. Orada olsam çobanlık yapar, yardımcı olurdum. Burada hayat kolay değil; sanatın kıymeti bilinmiyor."

Biri usturuplu bir tavırla sormuştu: "Peki, niye memleketinizi ziyarete gitmiyorsunuz?"

"Ah, pahalıya patlıyor! Stolpmünde'ye gemiyle geçmek gerekiyor, üstelik kaldığım pansiyona borcum var. Buraya bile birkaç şilin borçluyum. Şu eskizlerimden birkaçını bir satabilsem..."

Bayan Nougat-Jones öneride bulundu: "Belki de, fiyatı biraz düşürseniz bizden birileri memnuniyetle satın alabilir. Tahmin edersiniz, hâli vakti iyice yerinde olma-

yanlar nezdinde on şilin hiçbir zaman için göz kapalı ödenebilecek bir miktar değildir. Belki de altı ya da yedi şilin isteseniz..."

Köylü her daim köylüdür. Pazarlık yapıp anlaşma ihtimalinin bahsiyle bile ressamın gözleri coşkulu bir atiklikle parladı ve ağız çizgileri biraz sertleşti.

"Tanesini dokuz şilin dokuz peniye bırakırım," diye atıldı, Bayan Nougat-Jones'un konunun peşinden gitmemesi üzerine hayal kırıklığına uğramış bir havaya büründü. Belli ki karşısındaki hanımın yedi şilin dört peni teklif etmesini beklemişti.

Haftalar hızla akıp giderken Knopfschrank, Baykuş Caddesi'ndeki restorana gitgide daha nadiren uğrar oldu, restorana geldiğinde sipariş ettiği yemekler de gittikçe daha az doyurucu ve basit yemeklere döndü. Zaman böyle geçerken utku dolu bir gün yaşandı, ressam akşamın erken saatlerinde sevinçten havalara uçar bir hâlde restorana geldi ve masasını ziyafet sayılabilecek zenginlikte mükellef yemeklerle donattı. Mutfağın her zamanki imkânlarına, neyse ki Coventry Caddesi'ndeki DELIKATESSEN dükkânlarından birinde bulabildikleri bir Pomeranya lezzeti olan tütsülenmiş kaz göğsü tabağı destek çıktı, uzun boyunlu şişesindeki Ren şarabı da mükellef sofraya bir cümbüş ve neşe esintisi getirdi.

Sylvia Strubble, mekâna kendisinden sonra gelen Bayan Nougat-Jones'a, "Besbelli, başyapıtını satmış," diye fısıldadı.

Karşılığı yine bir fısıltı oldu: "Kimi almış?"

"Bilmiyorum, daha bir şey demedi ama Amerikalı biri almış olmalı. Görüyor musun, tatlı tabağında minik bir Amerikan bayrağı var, hem de müzik kutusuna üç kere para atıp ilkinde 'Yıldız Bezeli Sancak'ı, ikincisinde Sousa

marşını, sonuncuda yine 'Yıldız Bezeli Sancak'ı çaldı. Kesin Amerikalı bir milyonere sattı, belli ki çok büyük bir para aldı; gözlerinin içi gülüyor, kıkırdayıp duruyor."

Bayan Nougat-Jones, "Resmi kim satın almış, sormamız lazım," dedi.

"Hişt! Yok, sorma. Hadi gidelim de güya ünlendiğini bilmiyorken biraz eskizlerinden satın alalım, ününden haberdar olduğumuzu fark ederse fiyatları ikiye katlar. Nihayet başarıyı yakaladı ya, öyle mutluyum ki. Sen de biliyorsun, kendisine her zaman güvenmişimdir."

Bayan Strubble, tanesi on şiline Yukarı Berkeley Caddesi'nde can çekişen deve resmini ve Trafalgar Meydanı'nda susuzluklarını gideren zürafaların resmini aldı; Bayan Nougat-Jones ise yine aynı fiyata tünemiş bağırtlak kuşları çalışmasını kapattı. Ressamın daha iddialı nitelikteki resmi "Athenaeum Kulübü'nün merdivenlerinde Kanada geyiğinin kurtlarla dövüşü" ise on beş şiline alıcı buldu.

Haftalık bir sanat dergisinde arada bir kısa yazıları yayınlanan genç bir adam, ressama sordu: "Peki şimdiki planlarınız nedir?"

"İlk gemiyle Stolpmünde'ye dönüyorum," diye yanıt verdi ressam, "geri gelmeyeceğim, buralara bir daha adım atarsam ne olayım."

"Peki ya çalışmalarınız? Ressamlık kariyeriniz ne olacak?"

"Ah, o işte para yok, karın doyurmuyor. Bugüne dek bir tane eskizimi bile satamamıştım. Bu akşam sizler birkaç tanesini aldınız, o da artık buralardan gidiyorum diye, öncesinde bir tane bile alan olmamıştı."

"İyi de, hani bir Amerikalı..."

"Ah, şu zengin Amerikalı," diye kıkırdadı ressam.

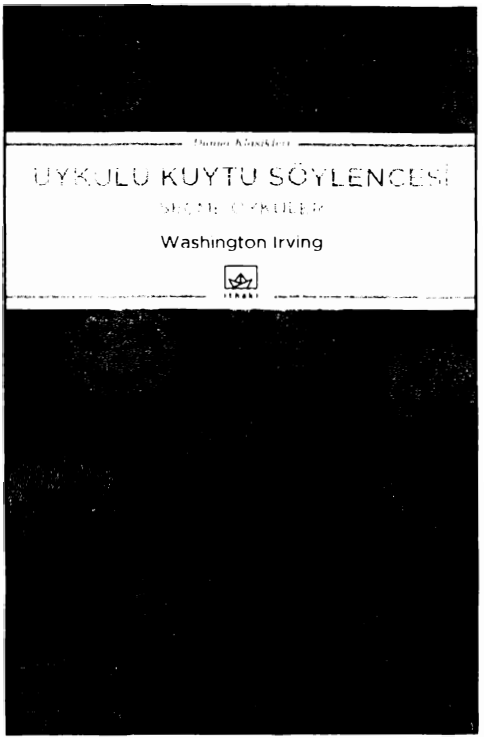
"Şükürler olsun. Bizim domuz sürüsünü çayıra sürerlerken adam arabasıyla dosdoğru sürüye dalmış. En semiz domuzlarımızdan çoğunun ölümüne sebep olmuş ama bütün zararı da karşılamış. Ederinden fazla bile para vermiş herhalde, hatta bizimkiler domuzları bir ay boyunca semirtip pazarda satışa çıkarsalar bile kazanabilecekleri paranın kat kat fazlasını ödemiş çünkü acelesi varmış, bir an önce Gdańsk'a gitmesi gerekiyormuş.

"İnsanın acelesi oldu mu, kendisinden kaç para isterlerse istesinler, ödemesi gerekir. Tanrı zengin Amerikalılardan razı olsun, her zaman aceleleri var. Şimdi annemle babamın eline yüklü bir meblağ geçmiş oldu, bana da para gönderdiler ki borçlarımı ödeyip eve dönebileyim. Pazartesi yola çıkıp geri dönmemek üzere Stolpmündeıye gidiyorum, buralara bir daha adımımı atmayacağım."

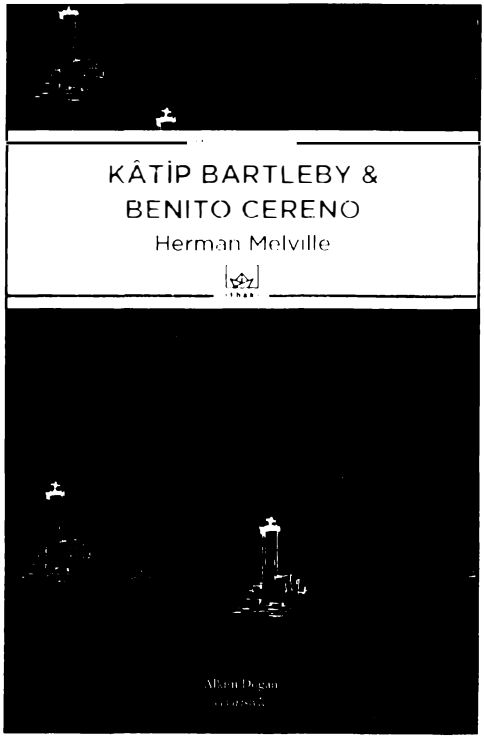
"Peki ya şu tablonuz, sırtlanlı olan?"

"O tablo işime yaramayacaktı. O kadar kocaman bir tuvali Stolpmündeıye taşımamın imkânı yoktu, ben de yaktım gitti."

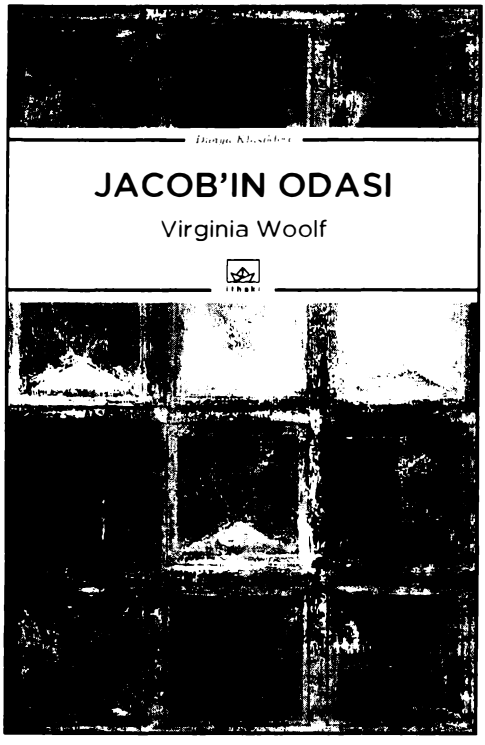
Kendisi zamanla unutulup gidecektir ama Knopfschrank konusu şu an Soho'nun Baykuş Caddesi'ndeki Nürnberg Restoran'ın kimi müdavimlerinin sinesinde neredeyse şair Sledonti'yle boy ölçüşecek ölçüde büyük bir yara bırakmış durumda.

Bu gölgeler içinde yitmiş yörede, insanların
birbirlerine ateş başlarında anlattıkları binbir ürkütücü hikâye,
Uykulu Kuytu'nun Başsız Süvarisi diye bilinen hayalet etrafında dö

"Yaşı ilerlemiş bir adam sayılırım. Son otuz yıldır uğraştığım işlerin doğası gereği, ilginç ve her nasılsa kendine has görünen, bildiğim kadarıyla lafı pek edilmemiş bir insan grubunu yakından tanıma imkânı oldu. Hukuk yazıcıları ya da kâtiplerden söz ediyorum. Hem iş hayatın hem de özel hayatımda pek çoğuyla tanıştım, istesem neşeli beyefendi gülümsetecek, içli olanları ağlatacak sayısız hikâye anlatabilirim. Fakat tanıdığım ya da duyduğum en tuhaf kâtip olan Bartleby'nin hayatında birkaç kesit anlatmak uğruna, diğer bütün kâtiplerin hikâyelerinden vazgeçiyorum."

Kaptan artık belediye meclisi üyesiydi. İkisi de geceye baktılar,
Londra'nın gecesiyle aynıydı, yalnızca bu çok daha şeffaftı. Kasabad
kilise çanları saat on biri çalıyordu. Denizdeki rüzgâr dinmişti. Büti
yatak odası pencereleri karanlıktı, oysa o saatte Londra'da, Parliame
Hill'de Guy Fawkes'ı yakıyorlardı.

İşte burada bizim kendi kendimizi kandırma yönündeki üstün güçlerimiz devreye giriyor... Sahte ve aptal küçük hayatlarımızı yaşıyor ve gerçekten de makul bir çevrede makul bir hayat sürdüren, kısıtlamalardan azade kadınlar ve adamlar olduğumuza kendi kendimizi ikna edebiliyoruz.

ithaki

www.ithaki.com.tr
facebook.com/ithakiyayin
twitter.com/ithakiyayinlari

23 TL
İnternet satış:
www.ilknokta.com

9 786053 755180